H. G. WELLS

# POVESTIRI

EDITURA DE STAT
PENTRU LITERATURA ŞI ARTĂ

H. G. WELLS

# POVESTIRI

În româneşte de
**B. BEREANU**

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

## CUPRINS

# Oul de cristal

Pînă acum un an exista o prăvălie mică şi foarte murdară lîngă Seven Dials, deasupra căreia era înscris cu litere galbene, şterse de vreme numele lui „C. Cave, Naturalist şi Negustor de Antichităţi”. Conţinutul vitrinelor sale era ciudat de variat: cîţiva colţi de elefant, un joc de şah incomplet, mătănii şi

arme, o cutie cu ochi, două cranii de tigru şi unul omenesc, cîteva maimuţe împăiate mîncate de molii (una cu o lampă în mînă), un scrin demodat, un ou de struţ sau aşa ceva, pătat de muşte, nişte unelte de pescuit şi un acvariu de sticlă, gol, extraordinar de murdar. Exista de asemenea în momentul cînd începe această povestire un bloc de cristal lucrat în forma unui ou şi şlefuit ca un briliant. La el priveau doi oameni care stăteau afară, în faţa vitrinei; unul dintre ei un pastor înalt şi subţire, celălalt un tînăr cu barba neagră, oacheş la faţă şi cu un costum modest. Tînărul cel oacheş vorbea cu gesturi vii şi părea nerăbdător ca tovarăşul său să cumpere obiectul.

Stăteau încă uitîndu-se la vitrină, cînd domnul Cave intră în prăvălie cu barba tresăltînd, căci tocmai îşi luase ceaiul şi termina de mestecat pîinea cu unt. Cînd îi văzu pe cei doi oameni şi obiectul atenţiei lor, îsi pierdu cumpătul. Aruncă o privire vinovată peste umăr. Şi închise încet uşa. Era un bătrînel cu faţa palidă şi ochi albaştri, deosebit de umezi: avea părul cenuşiu murdar şi purta o redingotă albastra jerpelită, un joben vechi şi nişte papuci de pîslă cu tocurile foarte scîlciate. Rămase cu ochii ţintă la cei doi bărbaţi care discutau. Pastorul îşi băgă mîna adînc în buzunarul pantalonului, cercetă un pumn de bani şi un zîmbet plăcut îi dezgoli dinţii. Domnul Cave păru şi mai deprimat cînd intrară în prăvălie.

Pastorul, fără nici un fel de introducere, întrebă care era preţul oului de cristal. Domnul Cave aruncă nervos o privire spre uşa care dădea în salon si spuse: „cinci lire“. Pastorul, adresîndu-sc în acelaşi timp tovarăşului său şi domnului Cave, obiectă că preţul e prea mare – domnul Cave ceruse fără îndoială mult mai mult decît intenţionase cînd a achiziţionat obiectul – apoi urmă o încercare de tocmeală. Domnul Cave se îndreptă spre uşă, o

deschise şi spuse: „Preţul este cinci lire“ ca şi cînd ar fi vrut să fie scutit de deranjul unei discuţii inutile. În acest timp partea superioară a unei feţe de femeie răsări la geamul de deasupra panelului de sus al uşii care dădea în salon şi ochii erau îndreptaţi, plini de curiozitate, spre cei doi clienţi.

— Preţul este cinci lire, repetă domnul Cave cu un tremur în voce.

Tînărul cel oacheş, care tăcuse pînă atunci, observîndu-l doar cu atenţie pe domnul Cave, spuse în sfîrşit:

— Dă-i cinci lire.

Pastorul îi aruncă o privire, sa vadă clacă vorbeşte serios, apoi, cînd se îndreptă din nou spre domnul Cave, constată că faţa acestuia era albă.

— E o grămadă de bani, spuse pastorul. Şi, scotocindu-se prin buzunare, începu să-şi numere banii.

Avea doar vreo treizeci de şilingi şi ceva, aşa că făcu apel la tovarăşul său cu care părea să fie prieten intim. Acest fapt îi dădu domnului Cave posibilitatea să se reculeagă şi începu să explice agitat că el de fapt nu avea dreptul să vîndă cristalul.

Cei doi clienţi fură, fireşte, surprinşi şi îl întrebară de ce nu se gîndise la aceasta înainte de a începe să se tocmească. Domnul Cave se zăpăci, dar îşi menţinu spusele, declarînd că în după-amiaza aceea cristalul nu era de vînzare, deoarece se prezentase înaintea lor un cumpărător probabil al cristalului. Cei doi clienţi, considerînd aceasta ca o încercare de a ridica preţul, se prefăcură că părăsesc prăvălia. În momentul acela însă uşa salonului se deschise şi apăru posesoarea bretonului de culoare închisă şi a perechi de ochi mici.

Era o femeie corpolentă cu trăsături grosolane, mai tînără şi mult mai voluminoasă decît domnul Cave; se mişca greoi şi se înroşise la faţă.

— Cristalul acesta e de vînzare, spuse ea. Iar cinci lire este lin preţ destul de bun. Nu înţeleg ce intenţii ai, Cave, de nu vrei să accepţi oferta domnului!

Domnul Cave, foarte tulburat de această irumpţie, o privi furios pe deasupra ochelarilor şi, fără prea multă siguranţă, îşi revendică dreptul de a-şi conduce afacerile după voia sa. Începu o ceartă. Cei doi clienţi urmăreau scena cu interes şi cu oarecare amuzament, ajutînd din cînd în cînd pe doamna Cave cu unele sugestii. Domnul Cave, încolţit, persistă în povestirea aceea confuză şi imposibil de crezut despre cineva care se interesase chiar atunci dimineaţa despre cristal şi agitaţia sa deveni penibilă. Totuşi se menţinu pe poziţie cu o stăruinţă extraordinară. Cel care puse capăt acestei discuţii neobişnuite fu tînărul oriental. Propuse să revină în cursul următoarelor două zile, pentru ca interesele amatorului menţionat să nu fie lezate.

— Dar apoi vom insista, adăugă preotul. Cinci lire, nu mai mult!

Doamna Cave luă asupra sa sarcina de a cere scuze în numele domnului Cave, explicînd că uneori este „puţin ciudat”, iar după plecarea clienţilor, perechea începu să discute deschis incidentul, sub toate raporturile.

Doamna Cave îi vorbea soţului său cu o sinceritate deosebită. Bietul omuleţ, tremurînd de emoţie, se încurcă singur în poveştile sale, susţinînd pe de o parte că avea în vedere un alt client şi pe de alta afirmînd că cristalul valora, la drept vorbind, zece lire.

— Atunci de ce i-ai cerut cinci? întrebă soţia.

— Să mă laşi să-mi conduc afacerile aşa cum cred eu! răspunse domnul Cave.

Domnul Cave locuia împreună cu o fiică şi un fiu, amîndoi vitregi, şi în seara aceea, la cină, discuţia a

fost reluată. Nici unul dintre ei nu avea o impresie prea bună despre metodele domnului Cave în afaceri, dar ultima sa acţiune părea culmea neghiobiei.

— Părerea mea este că a mai refuzat şi înainte oferte, pentru cristalul acesta, spuse fiul cel vitreg, un mitocan lung şi bleg în vîrstă de optsprezece ani.

— Dar cînd i s-a oferit cinci lire! strigă fiica vitregă, o tînără certăreaţă, în vîrstă de douăzeci şi şase de ani.

Răspunsurile domnului Cave erau dureros de inconsistente; bombănea numai slab că îşi cunoştea mai bine decît oricine propriile sale afaceri. Pînă la urmă l-au făcut să-şi părăsească cina numai pe jumătate mîncată şi să se ducă, cu urechile roşii şi cu lacrimi stîrnite de jignire în ochi, să închidă prăvălia pe timpul nopţii. De ce lăsase atît de mult cristalul în vitrină? Ce nebunie! Asta-i tulbura cel mai mult gîndurile. Pentru moment nu vedea vreun mijloc de a evita vînzarea.

După cină, fiica şi fiul său vitreg se gătiră şi ieşiră în oraş, iar soţia se retrase sus să reflecteze asupra aspectelor comerciale ale cristalului, ajutată de o ceaşcă cu apă fierbinte, puţin zahăr, lamîie şi încă un ingredient. Domnul Cave s-a dus în prăvălie şi a rămas acolo pînă tîrziu sub pretext că ornamentează cu pietre interioarele unor acvarii pentru peşti aurii, în realitate însă cu totul alt scop, care va fi explicat pe larg mai tîrziu. A doua zi doamna Cave descoperi că cristalul fusese luat din vitrină şi aşezat în spatele unor cărţi vechi, într-un colţ. Îl puse la loc vizibil. Dar nu mai discută despre el, deoarece o durere de cap nervoasă o făcea să n-aibă dispoziţie pentru discuţie. În ceea ce-l priveşte pe domnul Cave, n-avea niciodată dispoziţie să discute cu soţia sa. Ziua trecu neplăcut. Domnul Cave era cel puţin mai distrat decît de obicei şi în afară de asta neobişnuit de iritat. După

masă, cînd soţia era ocupată cu somnul obişnuit, scoase din nou cristalul din vitrină.

A doua zi domnul Cave trebuia să livreze o cantitate de cîini-de-mare uneia dintre clinici unde erau utilizaţi pentru lucrările de anatomie. În lipsa sa gîndurile doamnei Cave reveniră la chestiunea cristalului şi la modul cel mai potrivit de a cheltui o pleaşcă de cinci lire. Şi născocise cîteva modalităţi foarte plăcute, printre care cumpărarea unei rochii de mătase verde pentru ea şi o călătorie la Richmond, cînd zîngănitul clopotului de la intrare o chemă în prăvălie. Clientul era un laborant de la clinică venit să se plîngă că nu i se livraseră nişte broaşte comandate în ziua precedentă. Doamna Cave nu aproba acest sector special al afacerilor domnului Cave şi domnul care intrase într-o dispoziţie cam agresivă se retrase după un scurt schimb de cuvinte – cu totul politicos, în măsura în care depindea de el. Ochii doamnei Cave se îndreptară apoi fireşte spre vitrină; căci vederea cristalului însemna garanţia celor cinci lire şi realizarea visurilor ei. Mare-i fu surpriza cînd descoperi că dispăruse!

Se duse la locul din spatele tejghelei unde îl descoperise în ziua precedentă. Nu era acolo; imediat începu să caute cu înfrigurare prin prăvălie.

Cînd domnul Cave se întoarse de la treburile cu cîinii-de-mare, pe la două fără un sfert după-amiază, găsi oarecare dezordine în prăvălie şi pe soţia sa exasperată, stînd în genunchi, după tejghea, şi răscolind prin materialele de împăiat. Femeia, înfierbîntată şi furioasă, ridică faţa deasupra tejghelei, cînd zîngănitul clopotului îi anunţă întoarcerea soţului ei şi îl acuză imediat că „1-a ascuns” ’.

— Ce anume? întrebă domnul Cave.

— Cristalul!

La aceasta, domnul Cave, în aparenţă foarte surprins, se repezi la vitrină.

— Nu este aici? strigă el. Dumnezeule mare! Ce s-o fi întîmplat cu el?

Chiar atunci fiul vitreg al domnului Cave veni în prăvălie din camera din fund – sosise acasă cu vreun minut înaintea domnului Cave – blestemînd în gura mare. Era ucenic la un negustor de mobile vechi, în josul străzii, dar lua mesele acasă şi era fireşte enervat că nu găsise prînzul gata.

Dar, cînd auzi de pierderea cristalului, uită de masă şi supărarea împotriva mamei şi-o abătu asupra tatălui vitreg. Fireşte, prima lor idee a fost că l-a ascuns. Dar domnul Cave negă cu hotărîre că ar şti ceva despre soarta cristalului. Îşi însoţi asigurările cam îndoielnice cu jurăminte repetate şi în cele din urmă ajunse să-şi acuze, mai întîi soţia şi apoi fiul vitreg, de a-l fi luat pentru a-l vinde pe ascuns. Astfel începu o discuţie foarte caustică şi aprinsă, care sfîrşi pentru doamna Cave cu o stare specială a nervilor, între isterie şi amoc şi-l făcu pe fiul cel vitreg să întîrzie în după-amiaza aceea o jumătate de oră de la prăvălia de mobile. Domnul Cave se adăposti de nervii soţiei sale, în prăvălie.

Seara chestiunea fu reluată cu mai puţină patimă sub conducerea fiicei vitrege şi semănă mai mult cu o anchetă judecătorească. Cina fu neplăcută şi culmină cu o scenă penibilă. Domnul Cave se lăsă în cele din urmă pradă unei exasperări exagerate şi ieşi trîntind cu violenţă uşa din faţă.

Restul familiei, după ce-l forfecă în voie, profitînd de absenţa lui, scotoci prin casă, din pod pînă în pivniţă, sperînd să descopere cristalul.

Ziua următoare cei doi clienţi veniră din nou. Fură primiţi de doamna Cave aproape în lacrimi. Aflară că nimeni nu şi-ar putea imagina tot ce suferise ea din

partea domnului Cave în diferite ocazii în timpul calvarului căsniciei sale... Dădu şi o versiune denaturată despre dispariţia cristalului. Pastorul şi orientalul rîseră în tăcere unul la altul şi spuseră că este ceva extraordinar. Deoarece doamna Cave părea dispusă să le istorisească povestea completă a vieţii sale, se îndreptară spre uşă, gata să părăsească prăvălia. Atunci, doamna Cave, agăţîndu-se de o ultimă speranţă, ceru adresa pastorului pentru ca să-l poată informa în cazul că va putea obţine ceva de la domnul Cave. Adresa i-a fost dată prompt, dar se pare că ulterior a fost rătăcită. Doamna Cave nu-şi poate aminti nimic despre ea!

În seara acelei zile familia Cave părea să-şi fi epuizat emoţiile şi domnul Cave, care fusese plecat de acasă după-amiaza, cină într-o singurătate deplină ce contrasta plăcut cu polemica pasionată din zilele precedente. Pentru cîtva timp atmosfera rămase foarte încordată în gospodăria Cave, dar nici cristalul, nici clientul nu reapărură.

Acum, spunînd lucrurilor pe nume, trebuie să recunoaştem că domnul Cave era un mincinos. Ştia perfect de bine unde se află cristalul. În apartamentul domnului Jacob Wace, asistent-preparator la spitalul St. Catherine din Westbourne Street. Era pe bufet, acoperit parţial cu o catifea neagră, lîngă o garafă de whisky american. De fapt, amănuntele acestei expuneri au fost obţinute de la domnul Wace. Cave dusese obiectul la spital, ascuns în sacul cu cîinii-de-mare şi acolo insistase ca tînărul cercetător să i-l păstreze. La început domnul Wace a şovăit puţin. Legăturile sale cu domnul Cave erau ciudate. Cum avea predilecţie pentru personaje originale, îl invitase de mai multe ori pe bătrîn la el să fumeze, să bea un pahar împreună şi să-şi exprime vederile destul de amuzante asupra vieţii în

general şi asupra soţiei sale în particular. Domnul Wace o văzuse şi pe doamna Cave cu diferite prilejuri, cînd domnul Cave nu era acasă ca să-l servească. Ştia că familia se amesteca necontenit în treburile sale, aşa că, după ce cîntări chestiunea cu grijă, hotărî să-i pună la adăpost cristalul. Domnul Cave a promis să-i explice mai pe larg cauzele slăbiciunii sale pentru acest cristal, cu altă ocazie, dar a spus lămurit că vede în el anumite imagini. În aceeaşi seară i-a făcut domnului Wace o vizită.

I-a povestit o istorie complicată. Cristalul, după cum spunea, intrase în posesia sa împreună cu alte lucruri disparate rămase de la o licitaţie impusă unui alt negustor de curiozităţi şi, necunoscînd ce valoare avea, îl etichetase la zece şilingi. I-a zăcut în prăvălie la acest preţ cîteva luni şi tocmai se gîndea să-i reducă preţul cînd a făcut o descoperire neobişnuită.

În această perioadă starea sănătăţii sale era foarte proastă şi trebuie să se ţină seama că de-a lungul tuturor acestor întîmplări, se înrăutăţea. Apoi, era foarte nefericit din cauza neglijenţei, ba chiar a unei proaste comportări intenţionate a soţiei sale şi a copiilor vitregi faţă de el. Soţia sa era vanitoasă, risipitoare, fără inimă şi cu o înclinare crescîndă spre beţie; fiica vitregă era meschină şi arogantă, iar fiul său vitreg nutrea o antipatie violentă faţă de el şi nu pierdea nicio ocazie ca să i-o arate. Treburile prăvăliei îl copleşeau din greu şi domnul Wace crede că se mai întîmpla să şi bea din cînd în cînd. În tinereţe avusese o situaţie bună, era un om destul de instruit şi acum, din cauza vieţii sale nefericite, suferea cîteodată săptămîni întregi de melancolie şi insomnie. Speriat ca nu cumva să-şi deranjeze familia, cînd gîndurile deveneau de nesuportat, se strecura în linişte de lîngă soţie şi rătăcea prin casă. Într-o dimineaţă, la orele trei, cam pe la sfîrşitul lui

august, întîmplarea făcu să se ducă în prăvălie.

În cămăruţa murdară era un întuneric de nepătruns, cu excepţia unui loc unde zări o strălucire neobişnuită. Apropiindu-se, descoperi că era oul de cristal care se găsea în colţul tejghelei, lîngă fereastră. O rază subţire străbatea printr-o crăpătură a oblonului, cădea pe obiectul de cristal şi părea că îl umple în întregime de lumină.

Domnului Cave îi trecu prin minte că aceasta contravenea legilor opticii, aşa cum le cunoscuse el în tinereţe. Putea înţelege că razele erau refractate de cristal şi că se strîngeau într-un focar în interior, dar difuziunea aceasta venea în dezacord cu noţiunile sale de fizică. Se apropie mai mult de cristal, privind atent înăuntrul şi în jurul său. Curiozitatea sa ştiinţifică care-l determinase în tinereţe să-şi aleagă profesiunea i se redeşteptă pentru scurt timp. Fu surprins să descopere că lumina nu rămînea fixa, ci se răsucea în interiorul cristalului ca şi cînd obiectul ar fi fost o sferă scobită, conţinînd un gaz luminos. Învîrtindu-se în jurul lui pentru a-l vedea din diferite poziţii, descoperi deodată că ajunsese între cristal şi rază, şi că totuşi cristalul rămînea luminos. Foarte mirat, îl luă din calea razei luminoase şi îl duse în colţul cel mai întunecat al prăvăliei. Rămase strălucitor patru sau cinci minute, apoi păli încet şi se stinse. Îl aşeză din nou în dreptul razei, şi luminozitatea sa fu restabilită imediat.

Pînă aici, cel puţin, domnul Wace a fost în stare să verifice această povestire remarcabilă a domnului Cave. El însuşi a ţinut în repetate rînduri cristalul în drumul unui fascicol de raze (care trebuia să aibă un diametru mai mic de un milimetru). În întunericul perfect, care se putea obţine învelindu-l în catifea neagră, cristalul apărea neîndoielnic foarte slab

fosforescent. Se părea, totuşi, că luminozitatea sa era de un fel neobişnuit şi nu o puteau percepe în egală măsură toţi ochii; aşa de exemplu, domnul Harbiger – nume cunoscut tuturor cititorilor de literatură ştiinţifică interesaţi de activitatea Institutului Pasteur – era complet incapabil să vadă vreo lumină. Iar capacitatea domnului Wace însuşi de a o aprecia era comparativ mai mică decît cea a domnului Cave. Chiar la domnul Cave puterea de percepere varia considerabil, fiind mai puternică în timpul stărilor de slăbiciune extremă şi de oboseală.

De la început, lumina aceasta din cristal a stîrnit o curiozitate fascinantă la domnul Cave. Faptul că nu a povestit nici unei fiinţe omeneşti despre observaţiile sale neobişnuite dovedeşte izolarea sa spirituală mai mult decît ar putea-o face un volum întreg de descrieri patetice. Se pare că trăia într-o asemenea atmosferă de răutate meschină, încît, dacă ar fi recunoscut existenta unei plăceri, ar fi riscat s-o piardă. Descoperi că pe măsură ce lumina zilei şi cantitatea de lumină difuză creştea, cristalul devenea, după toate aparenţele, neluminos. Cîtva timp n-a putut să-şi facă observaţiile decît în timpul nopţii, în colţurile întunecoase ale prăvăliei.

Dar îi trecu prin minte să utilizeze catifeaua veche pe care o întrebuinţa ca fundal pentru o colecţie de minerale. Punînd-o deasupra capului şi mîinilor sale, reuşi să capete o imagine a mişcării luminoase din cristal chiar în timpul zilei. Era foarte precaut ca nu cumva să fie descoperit de soţie şi îşi vedea de cercetări numai după-amiezele, cînd ea dormea, la etaj, şi chiar şi atunci cu prudenţă, într-un colţ, sub tejghea. Într-o zi, învârtind cristalul în mîini, zări ceva. Apăru şi dispăru ca o licărire. Totuşi avu impresia că i se dezvăluise pentru un moment imaginea unui ţinut întins şi ciudat; rotindu-l, văzu

din nou, tocmai cînd lumina pălea, aceeaşi apariţie.

Ar fi plictisitor şi inutil de înşirat acum toate fazele descoperirii domnului Cave. Este de ajuns să comunicăm rezultatul: privind cu atenţie cristalul sub un unghi de aproape 137° cu direcţia razei luminoase, se obţinea o imagine clară şi persistentă a unui ţinut vast şi bizar. Nu era de loc ca în vis; producea o impresie precisă de realitate şi cu cît lumina era mai bună, cu atît imaginea părea mai reală şi mai persistentă. Era un tablou mişcător; adică, anumite obiecte se mişcau, dar încet şi ordonat ca în realitate, iar imaginea se schimba potrivit direcţiei luminii şi a unghiului sub care era privită. Trebuie să fi fost ca atunci cînd priveşti o vedere printr-o oglindă convexă şi roteşti oglinda pentru a prinde diferite aspecte.

După cum m-a asigurat domnul Wace, descrierile domnului Cave erau foarte amănunţite şi complet lipsite de trăsătura emotivă care colorează halucinaţiile. Dar trebuie amintit că toate eforturile domnului Wace de a vedea ceva în opalescenţa clară a cristalului au rămas fără succes. Senzaţiile celor doi oameni se deosebeau mult în privinţa intensităţii şi este cu totul de înţeles că ceea ce pentru domnul Cave era o privelişte, pentru domnul Wace rămînea doar o pată neclară.

După descripţia domnului Cave, priveliştea rămînea mereu o cîmpie întinsă şi părea totdeauna văzută de la o înălţime considerabilă, ca dintr-un turn sau de pe un catarg. La răsărit şi la apus cîmpia era mărginită în depărtare de nişte stînci roşietice care-i aminteau de o pictură pe care o văzuse; dar ce pictură anume, domnul Cave nu putea stabili. Aceste stînci se îndreptau spre nord şi sud (putea recunoaşte punctele cardinale după stelele vizibile cîteodată noaptea) îndepărtîndu-se parcă spre infinit

şi ştergîndu-se în negura depărtărilor înainte de a se întîlni. El se afla mai aproape de şirul de stînci răsăritean; cînd avu loc prima sa observaţie, văzu o mulţime de forme care se avîntau în zbor, negre, pe cerul luminat de soarele ce se înălţa deasupra stîncilor lucind pe fundalul umbrei lor. Domnul Cave le lua drept păsări. Sub el se întindea un şir întins de clădiri, pe care părea că le priveşte de sus şi care pe măsură ce se apropiau de marginea neclară şi refractată a imaginii, deveneau şterse. Se vedeau de asemenea, lîngă un canal larg şi strălucitor, nişte copaci neobişnuiţi ca formă şi colorit – cînd de un verde-închis ca al muşchiului de pădure, cînd de un cenuşiu minunat. Prima data aceste imagini i-au apărut domnului Cave numai ca nişte licăriri. Mîinile îi tremurau, a început să i se învîrtă capul, imaginea a apărut şi a dispărut înnegurîndu-se şi devenind neclară. La început i-a fost foarte greu să regăsească unghiul sub care trebuia să privească pentru a putea vedea din nou imaginea.

Cam după o săptămînă, după ce în acest interval de timp se părea că speranţele sale sînt înşelate, căci nu obţinuse altceva decît unele licăriri şi o oarecare experienţă utilă în mînuirea cristalului, avu din nou succes. De data aceasta apăru o vedere a văii în lungul ei. Vederea era diferită, dar avea convingerea ciudată, confirmată din plin de observaţiile sale ulterioare, că privea lumea accea neobişnuită din exact acelaşi loc, deşi într-altă direcţie. Faţada întinsă a clădirii impunătoare de pe al cărei acoperiş privise în jos înainte se îndepărtase acum în perspectivă. Cave o recunoscu după acoperiş. În faţa clădirii era o terasă solidă, de o lungime neobişnuită, în mijlocul căreia, la anumite intervale, se înălţau nişte catarge uriaşe dar foarte graţioase, cu nişte obiecte mici strălucitoare care

reflectau soarele pe cale să apună. Domnul Cave n-a înţeles însemnătatea acestor mici obiecte decît ceva mai tîrziu, în timp ce-i descria domnului Wace scena. Terasa era situată deasupra unui desiş cu o vegetaţie extrem de abundentă şi delicată, iar dincolo de ea era o poiană verde, întinsă, unde se odihneau nişte fiinţe late, asemănătoare ca formă cu nişte cărăbuşi, dar incomparabil mai mari. Dincolo de poiană se întindea un trotuar bogat decorat, din piatră roşiatică deschisă, iar mai departe, mărginită de nişte buruieni dese roşii, şi străbătînd valea paralel cu stîncile îndepărtate, se vedea o întindere mare de apă, ca o oglindă. Aerul părea plin de stoluri de păsări uriaşe, care zburau în ocoluri falnice; dincolo de rîu, printre copacii ca nişte muşchi şi licheni giganţi, se întindeau o mulţime de clădiri splendide, bogat colorate, care sclipeau în soare din cauza ornamentelor şi faţetelor metalice. Deodată ceva flutură de cîteva ori prin faţa lui Cave, ca un evantai împodobit cu pietre preţioase sau ca bătaia unei aripi, şi o faţă, sau mai curînd partea superioară a unei feţe cu nişte ochi foarte mari apăru lîngă obrazul său ca şi cînd ar fi fost de cealaltă parte a cristalului. Domnul Cave fu atît de speriat şi impresionat de aspectul categoric de realitate al acestor ochi, încît îşi trase capul înapoi şi se uită în spatele cristalului. Ajunsese atît de absorbit de observaţiile sale, încît fu foarte surprins să se regăsească în întunericul rece al prăvălioarei cu mirosul obişnuit de metil, mucegai şi putregai. Şi în timp ce-şi roti ochii în jur, cristalul strălucitor păli şi se stinse.

Acestea erau primele impresii generale ale domnului Cave. Relatările sale sînt deosebit de clare şi amănunţite. De la început, valea aceea care-i fulgeră pentru o clipă prin faţa ochilor avu un efect

straniu asupra imaginaţiei sale şi, cînd începu să înţeleagă amănuntele scenei pe care o vedea, mirarea îi crescu, devenind o adevărată pasiune. Îşi vedea de negoţ la întîmplare, distrat, gîndindu-se tot timpul cum să se întoarcă la observaţiile sale. Şi iată că la cîteva săptămîni după ce zărise pentru prima dată valea, apărură cei doi clienţi cu oferta lor şi aşa cum v-am povestit, de-abia reuşi cu multă greutate şi emoţie să evite vînzarea cristalului.

Cît timp domnul Cave păstră în secret descoperirea sa, ea rămase numai un fel de minunăţie pe care trebuia s-o privească pe furiş, cum priveşte un copil într-o grădină străină. Dar domnul Wace, deşi este un cercetător ştiinţific încă tînăr, are o minte deosebit de lucidă şi metodică. De îndată ce cristalul ajunse la el şi se convinse, văzînd cu propriii săi ochi fosforescenţa, că există într-adevăr anumite dovezi în sprijinul afirmaţiilor domnului Cave, începu să cerceteze chestiunea în mod sistematic. Domnul Cave era plin de dorinţa de a-şi desfăta ochii cu priveliştea ţinutului acela minunat pe care-l vedea şi venea în fiecare seară de la opt şi jumătate pînă la zece şi jumătate, uneori chiar şi în timpul zilei, cînd domnul Wace nu era acasă. Nu lipsea nici duminicile după amiază. De la început domnul Wace a luat note amănunţite şi, mulţumită metodei sale ştiinţifice, a putut dovedi legătura dintre direcţia din care pătrundea în cristal raza de lumină şi orientarea imaginii. De asemenea, el a îmbunătăţit mult condiţiile de observaţie, închizînd cristalul într-o cutie cu o mică deschizătură prin care intra raza de lumină şi înlocuind storurile sale gălbui cu olandă neagră, aşa că, după puţin timp, putură contempla valea în orice direcţie doreau.

Acum, după ce lucrurile au fost clarificate, putem da o scurtă descriere a lumii care se vedea în cristal.

Totdeauna domnul Cave era acela care vedea imaginile şi metoda de lucru rămînea neschimbată: el observa cristalul şi raporta cele văzute, în timp ce domnul Wace (care învăţase să scrie pe întuneric în timpul studenţiei) scria o notă scurtă asupra celor raportate. Cînd cristalul pălea, era aşezat în cutia sa în poziţia cuvenită şi se aprindea lumina. Domnul Wace punea întrebări şi sugera observaţii pentru a clarifica punctele dificile. Desigur că această activitate nu avea nimic fantastic, păstrînd un caracter ştiinţific.

Domnul Wace îndreptă curînd atenţia domnului Cave spre fiinţele asemănătoare cu nişte păsări, prezente în număr atît de mare cu ocazia fiecăreia dintre observaţiile anterioare. Prima sa impresie a fost corectată în curînd şi cîtva timp a considerat că ar fi o specie diurnă de lilieci. Apoi se gîndi, oricît ar părea de grotesc, că ar putea fi heruvimi. Capetele lor erau rotunde şi ciudat de umane şi ochii care îl înspăimântaseră atît de mult cu ocazia celei de-a doua observaţii, aparţineau uneia dintre aceste fiinţe. Aveau nişte aripi late, argintii, fără pene, dar sclipind aproape tot atît de strălucitor ca peştele abia scos din apă, şi cu un joc de culori tot atît de fin. După cum a aflat domnul Wace, aceste aripi nu erau ca cele de pasăre sau de liliac, ci se sprijineau pe nişte coaste curbate care se resfirau din corp. (Un fel de aripă de fluture cu nişte nervuri curbe pare să redea cel mai bine aspectul lor.) Corpul era mic, dar dispunea de două mănunchiuri de organe de apucat, ca nişte tentacule lungi, situate imediat sub gură. Oricît de necrezut îi păru domnului Wace, totuşi în cele din urmă fu obligat să admită că acestor creaturi le aparţineau clădirile acelea mari asemănătoare celor omeneşti, şi grădinile grandioase care împodobeau valea aceea. Domnul Cave a observat că

clădirile, printre alte particularităţi, nu aveau uşi, iar locuitorii lor ieşeau şi intrau prin nişte ferestre mari circulare, deschise. Coborau pe tentacule, îşi strîngeau aripile pînă ce le reduceau aproape la dimensiunile unui baston şi săreau înăuntru. Mai erau o mulţime de fiinţe înaripate mai mici, ca nişte libelule uriaşe, molii şi gîndaci zburători, iar pe pajişti se tîrau leneş încoace şi încolo nişte cărăbuşi gigantici cu culori strălucitoare. Pe trotuare şi pe terase se vedeau nişte creaturi cu capete mari, asemănătoare unor libelule, dar fără aripi, care ţopăiau aferate pe tentaculele lor încîlcite.

Au mai fost menţionate obiectele strălucitoare de pe catargele situate pe terasa clădirii celei mai apropiate. După ce a privit foarte intens unul dintre aceste catarge, într-o zi deosebit de luminoasă, domnului Cave i-a trecut prin minte că obiectul strălucitor de acolo era un cristal la fel ca acela pe care-l scruta cu privirea. Iar o examinare şi mai atentă l-a convins că fiecare dintre cele aproape douăzeci de catarge purta cîte un obiect asemănător.

Din cînd în cînd una dintre marile zburătoare fîlfîia spre cîte un catarg, îşi strîngea aripile, îşi încolăcea tentaculele în jurul catargului şi privea intens cristalul cîtva timp – uneori pînă la cincisprezece minute. Iar cît priveşte cristalul prin care Cave privea în lumea aceea neobişnuită, o serie de observaţii făcute la propunerea domnului Wace i-au convins pe amîndoi că se afla de fapt în vîrful catargului situat la extremitatea terasei şi că cel puţin o dată unul dintre locuitorii celeilalte lumi privise în faţa domnului Cave în timp ce făcea aceste observaţii.

Iată elementele esenţiale ale acestei povestiri foarte ciudate. În afară de cazul ca am respinge-o în întregime, ca fiind o născocire a domnului Wace,

trebuie să credem una din două: ori cristalul domnului Cave era în acelaşi timp în două lumi şi, pe cînd era deplasat într-una, rămînea fix într-alta, ceea ce pare cu desăvîrşire absurd: ori erau două cristale într-o anumită legătură specială unul cu altul, astfel încît ceea ce se vedea în interiorul unuia era, în anumite condiţii, vizibil în cristalul corespunzător pentru un observator din lumea cealaltă; şi viceversa. În prezent, desigur, nu cunoaştem vreun mijloc prin care două cristale ar putea să se găsească într-o astfel de legătură, dar în zilele noastre cunoaştem suficient de mult ca să înţelegem că aşa ceva nu este pe deplin imposibil. Această concepţie asupra cristalelor ca fiind în legătură este presupunerea făcută de domnul Wace, şi mie cel puţin mi se pare extrem de plauzibilă...

Dar unde se află cealaltă lume? Şi asupra acestui lucru inteligenţa vie a domnului Wace aruncă repede lumină. După apusul soarelui, cerul se întuneca rapid – desigur că era şi un foarte scurt amurg – şi stelele începeau să strălucească. Se cunoştea că erau aceleaşi ca cele pe care le vedem şi noi, aranjate în aceleaşi constelaţii. Domnul Cave a identificat Ursele, Pleiadele, Aldebaran şi Sirius; aşa că cealaltă lume trebuia să fie undeva în sistemul nostru solar şi cel mult la cîteva sute de milioane de mile de lumea noastră. Urmărind acest fir, domnul Wace a stabilit că cerul era la miezul nopţii de un albastru mai închis chiar decît cerul nostru la solstiţiul de iarnă şi că soarele părea puţin mai mic. Iar pe cer mai erau două luni mici! „ca propria noastră lună, dar mai mici şi de aspect cu totul diferit”. Una dintre ele se mişca atît de rapid, încît mişcarea ei era vizibilă cu ochiul liber. Lunile nu se vedeau niciodată în înaltul cerului, ci dispăreau îndată ce răsăreau. Aceasta se explică prin faptul că, fiind foarte aproape de planeta lor,

erau curînd eclipsate din cauza rotaţiei. Toate acestea corespund în întregime, deşi domnul Cave nu o ştia, condiţiilor ce se presupun a fi pe Marte.

Într-adevăr, de ce să nu admitem că domnul Cave, privind atent în interiorul cristalului, vedea în realitate planeta Marte şi pe locuitorii săi? Şi, dacă era aşa, atunci steaua care lucea atît de strălucitor noaptea pe cerul acelei apariţii îndepărtate nu putea fi altceva decît Pămîntul nostru.

Cîtva timp marţienii – dacă într-adevăr erau marţieni – nu şi-au dat se pare seama că sînt supravegheaţi de domnul Cave. O dată sau de două ori s-a întîmplat ca unul să vină să se uite şi apoi să se îndepărteze după scurt timp spre alt catarg, ca şi cînd imaginea nu era mulţumitoare. În tot acest timp, domnul Cave a putut să observe ce se întîmplă cu fiinţele înaripate, fără să fie tulburat de atenţia lor şi, deşi descrierea sa ne pare vagă şi fragmentară, este totuşi foarte sugestivă. Imaginaţi-vă impresia pe care şi-ar face-o despre omenire un observator de pe Marte, care, după o pregătire dificilă şi obosindu-şi mult ochii, ar fi fost în stare să privească Londra din clopotniţa bisericii St. Martin, cel mult patru minute fără întrerupere! Domnul Cave nu era în stare să precizeze dacă marţienii înaripaţi erau aceiaşi cu marţienii care ţopăiau pe trotuare şi terase şi dacă aceştia din urmă îşi puteau pune aripi după dorinţă. Văzu de cîteva ori nişte bipezi greoi, evocînd vag chipul unor maimuţe albe, în parte transparenţi, hrănindu-se printre un fel de copaci acoperiţi cu licheni, iar o dată cum cîţiva dintre aceştia o luară la fugă din faţa unuia dintre marţienii cu cap rotund care ţopăiau. Acesta îl prinse pe unul în tentacule, apoi imaginea pali brusc şi domnul Cave rămase în întuneric într-o aşteptare foarte chinuitoare. Altă dată ceva mare, pe care domnul

Cave l-a luat la început drept vreo insectă gigantică, apăru înaintînd extraordinar de rapid de-a lungul trotuarului din apropierea canalului. Cînd se apropie mai mult, domnul Cave îşi dădu seama că era un mecanism din metale sclipitoare şi extraordinar de complex. Apoi, cînd se uită din nou, dispăruse din vedere.

După cîtva timp domnul Wace dori să atragă atenţia marţienilor şi cînd ochii ciudaţi ai unuia dintre ei apărură în cristal, domnul Cave începu să strige, sări în lături şi imediat aprinse lumina, începînd să semnalizeze prin gesturi. Dar cînd, în cele din urmă, examină din nou cristalul, marţianul dispăruse.

Pînă aici progresaseră aceste observaţii la începutul lui noiembrie, cînd domnul Cave, dîndu-şi seama că bănuielile familiei sale în legătură cu cristalul se domoliseră, începu să-l ia cu el acasă, pentru ca să se poată consola cînd avea ocazia, ziua sau noaptea, cu ceea ce devenise repede lucrul cel mai real în viaţa sa.

În decembrie, munca domnului Wace în legătură cu un nou examen se intensifică, şedinţele lor fură fără voie suspendate şi zece sau unsprezece zile, nu ştie precis, nu l-a mai văzut de loc pe domnul Cave. Dorinţa de a relua cercetările puse însă stăpînire pe el şi, cum sesiunea de examene nu mai cerea eforturi prea mari, se duse la Seven Dials. În colţ observă un oblon ridicat la vitrina unui negustor de păsări, apoi un altul la cea a unui cizmar. Prăvălia domnului Cave era închisă.

Bătu, şi uşa îi fu deschisă de către fiul vitreg, îmbrăcat în negru. Acesta o chemă îndată pe doamna Cave, şi domnul Wace nu putu să nu observe veşmintele sale de doliu ieftine, dar abundente şi foarte impunătoare. Fără a fi prea surprins, domnul Wace află că domnul Cave murise şi fusese îngropat.

Doamna Cave lăcrima şi vocea ei era puţin îngroşată. Tocmai se întorsese de la cimitirul Highgate. Era în întregime preocupată de planurile sale de viitor şi de înmormântarea onorabilă pe care i-o făcuse. Totuşi în cele din urmă domnul Wace reuşi să afle amănuntele morţii domnului Cave. Fusese găsit mort în zori, în prăvălie, a doua zi după ultima sa vizită la domnul Wace, cu cristalul strîns în mîinile reci ca piatra şi cu faţa surîzătoare. Catifeaua cutiei cu minerale era pe podea la picioarele sale. Trebuie să fi murit cu cinci sau şase ore înainte de a fi fost găsit.

Aceasta fu o lovitură puternică pentru domnul Wace şi începu să-şi facă reproşuri amare că nu dăduse atenţie simptomelor clare ale bolii bătrînului. Totuşi, primul său gînd se îndreptă la cristal. Abordă acest subiect cu foarte mare prudenţă, căci cunoştea ciudăţeniile doamnei Cave. Amuţi cînd află că fusese vîndut.

Primul impuls al doamnei Cave, de îndată ce corpul domnului Cave fusese ridicat, a fost să-i scrie zăpăcitului aceluia de pastor care oferise cinci lire pentru cristal şi să-l informeze că îl găsiseră; dar după o vînătoare intensă, împreuna cu fiica ei, se convinseră că adresa se pierduse. Neavînd mijloacele necesare pentru a putea ţine doliul şi a-l înmormînta pe domnul Cave cu toată pompa pe care o cerea demnitatea unui vechi locuitor de pe Seven Dials, apelaseră la un coleg de branşă prieten, din Great Portland Street. Acesta fusese foarte amabil şi preluase o parte din obiecte cu un preţ pe care el însuşi îl stabilise, iar oul de cristal se găsea printre ele. Domnul Wace, după condoleanţele de rigoare exprimate poate cu prea multă dezinvoltură, se grăbi să se ducă în Great Portland Street. Acolo află că oul de cristal fusese vîndut unui bărbat înalt, oacheş, îmbrăcat în gri. Şi cu asta se şi termină brusc

elementele mai importante ale acestei povestiri ciudate şi, după mine, cel puţin foarte interesante prin ipotezele pe care le sugerează. Negustorul din Great Portland Street nu ştia cine era bărbatul înalt şi oacheş îmbrăcat în gri şi nici nu-l observase cu suficientă atenţie pentru a-l putea descrie în amănunţime. Nu ştia nici măcar în ce direcţie o luase, după ce părăsise prăvălia. Domnul Wace rămase cîtva timp în prăvălie, punînd la încercare răbdarea negustorului cu întrebări deşarte, prin care îşi revărsa propria sa supărare. În cele din urmă, dîndu-şi brusc seama că întreaga chestiune i-a scăpat din mîini, dispăru ca o nălucă, se reîntoarse acasă, puţin mirat să-şi regăsească notele pe care le făcuse, palpabile şi vizibile încă, pe masa în dezordine.

Enervarea şi dezamăgirea sa erau desigur foarte mari. Făcu o a doua vizită (tot atît de zadarnică) negustorului din Great Portland Street şi recurse la anunţuri în periodice care era probabil să cadă în mîinile unui colecţionar de bibelouri. Scrise de asemenea scrisori la *Daily Chronicle* şi *Nature,* dar amîndouă aceste periodice, suspectînd o farsă, îi cerură să se mai gîndească o dată înainte de a le da publicităţii şi îi atraseră atenţia că o poveste atît de neobişnuită, din nefericire atît de lipsită de dovezi, ar putea să-i pericliteze reputaţia de cercetător. În afară de aceasta, era foarte ocupat cu propriile sale treburi. Aşa că, după vreo lună, cu excepţia unor vizite întîmplătoare pe la unii negustori de antichităţi, ca să le reamintească rugămintea lui, abandonă căutarea oului de cristal, care a rămas pînă astăzi nedescoperit. Din cînd în cînd, îmi spuse el şi îl cred în întregime, pasiunea îl cuprinde din nou şi îşi lasă ocupaţiile urgente ca sa reia cercetările.

Dacă cristalul va rămîne sau nu pierdut pentru

totdeauna, dacă se va cunoaşte sau nu materia din care era făcut şi originea sa, sînt probleme asupra cărora în prezent nu se pot face decît supoziţii. Presupunînd că posesorul lui actual este un colecţionar, era de aşteptat să afle de cercetările domnului Wace prin intermediul negustorilor. Domnul Wace reuşi să descopere că pastorul şi „orientalul” domnului Cave nu erau alţii decît pastorul James Parker şi tînărul prinţ de Bosso- Kuni din Java. Le este de altfel recunoscător pentru unele amănunte. Prinţul fusese mînat de curiozitate şi extravaganţă. Dorea atît de mult să cumpere cristalul, deoarece domnul Cave dovedea o ciudată dorinţă de a nu-l vinde. Este foarte posibil că cel de al doilea cumpărător să-l fi luat întîmplător, fără ca să fie de loc colecţionar. N-ar fi de mirare ca oul de cristal să se găsească în prezent la mai puţin de o milă depărtare de locul unde mă aflu, împodobind vreun salon sau servind drept presse-papier, fără ca să i se cunoască însuşirile excepţionale. Tocmai acest gînd m-a îndemnat într-o oarecare măsură să dau istoriei oului de cristal forma unei povestiri, dimpreună cu dorinţa de a o aduce şi la cunoştinţa amatorului obişnuit de literatură.

Părerea mea asupra acestei chestiuni e efectiv aceeaşi cu a domnului Wace. Cred că între cristalul de pe catargul din Marte şi oul de cristal al domnului Cave există o legătură fizică oarecare, în prezent cu totul inexplicabilă. Amîndoi credem de asemenea că oul de cristal de pe pumînt trebuie să ti fost trimis aici de pe planeta Marte – poate într-un trecut îndepărtat, pentru a da marţienilor o imagine clară a vieţii noastre. Se poate ca perechile cristalelor de pe celelalte catarge să fie de asemenea pe globul nostru. Oricum, faptele de mai sus nu se pot explica îndeajuns numai prin admiterea unui caz de

halucinaţie.

# Bacilii furaţi

— Iată, acesta – spuse bacteriologul împingînd sub microscop o lamelă ele sticlă – este un preparat din celebrul bacil de holeră, bacteria holerii.

Omul cu faţa palidă se uita atent în microscop. Fără îndoială că nu era obişnuit cu astfel de lucruri, fiindcă îşi acoperea ochiul liber cu mîna sa albă şi

moale.

— Nu văd aproape nimic, spuse el.

— Rotiţi puţin acest şurub, îl sfătui bacteriologul. Poate că microscopul nu este reglat pentru dumneavoastră. Ochii diferă atît de mult! Numai o fracţiune de învîrtitură într-o parte sau într-alta...

— Ah! Acum văd! exclamă vizitatorul. În definitiv nu este prea mult de văzut. Nişte linii şi fîşii mici, trandafirii. Şi totuşi, aceste mici particole, aceste vietăţi atomice s-ar putea înmulţi şi ar putea distruge un întreg oraş! Formidabil!

Se ridică şi, luînd bucăţica de sticlă de sub microscop, o privi în zare, întorcîndu-se spre fereastră.

— Aproape invizibil, spuse el, examinînd preparatul. Ezită.

— Sînt vii? Sînt periculoşi acum?

— Cei de-aici au fost coloraţi şi omorîţi, spuse bacteriologul. În ceea ce mă priveşte, aş dori să-i putem omorî şi colora pe toţi, în întreg universul.

— Presupun – observă zîmbind uşor omul cel palid – că nu prea ţineţi să aveţi în jurul dumneavoastră aşa ceva în stare activă, în viaţă ?

— Dimpotrivă, sîntem obligaţi să avem, răspunse bacteriologul. Iată, de exemplu. Străbătu camera şi luă în mînă una dintre numeroasele eprubete sigilate. Aici sînt vii. Este o cultură de bacterii vii ale bolii. Ezită. Ca să spun aşa, holeră conservată.

O uşoară sclipire de satisfacţie apăru pentru moment pe faţa bărbatului celui palid.

— Posedaţi ceva teribil, spuse el, devorînd eprubeta cu ochii.

Bacteriologul urmări plăcerea bolnăvicioasă din expresia vizitatorului său. Omul care-l vizita în după-amiaza aceea, cu o recomandaţie din partea unui vechi prieten, îl interesa datorită chiar contrastului

dintre temperamentele lor. Părul moale şi negru, ochii cenuşii-închis cu o expresie rătăcită, nervozitatea sa, interesul capricios, dar totuşi viu, al acestui vizitator se deosebea mult de calmul şi înclinarea spre reflexiune a cercetătorului ştiinţific, cu care avea în special de-a face bacteriologul. De aceea era poate natural să abordeze aspectul cel mai de efect al chestiunii pentru un auditor atît de vădit impresionat de natura ucigătoare a obiectului în discuţie.

Ţinu eprubeta în mînă, gînditor.

— Da, iată aici molima întemniţată. Sparge o eprubetă de aceasta într-un rezervor de apă potabilă. Spune acestor infime particule de viaţă pe care, pentru a le putea revedea, trebuie să le colorezi şi să uzezi de puterea cea mai mare de mărire a microscopului, fiindcă altfel nu le poţi vedea, nici mirosi, spune-le aşadar: „Duceţi-vă de aici, creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi rezervoarele de apă“, şi moartea misterioasă, moartea imposibil de urmărit, moartea rapidă şi teribilă, moartea plină de dureri şi degradare va fi lansată asupra acestui oraş şi va pătrunde cînd ici, cînd colo, alegîndu-şi victimele. Aici va răpi soţul soţiei, dincolo, copilul mamei, aici va răpi pe omul de stat din funcţia lui, dincolo, pe muncitor de la truda sa. Bacilul va înainta de-a lungul conductelor de apă, se va furişa de-a lungul străzilor, alegînd şi lovind într-o parte şi într-alta cîte o casă în care apa de băut n-a fost fiartă, se va strecura în rezervoarele producătorilor de ape minerale, va pătrunde în salată, prin spălare, şi va vegeta în gheaţă. Va aştepta să fie băut din adăpătoarele cailor, să fie sorbit de către copii imprudenţi din fîntînile arteziene publice. Se va infiltra în pămînt, ca să reapară într-o mie de locuri neaşteptate, în izvoare şi fîntîni. Dă-i drumul în reţeaua de apă, şi va

decima metropole, înainte de a-i putea bara drumul, de a-l distruge.

Se opri brusc. I se atrăsese doar atenţia că retorica era partea sa slabă.

— Dar aici este cu totul în siguranţă, ştii. Cu totul în siguranţă.

Omul cu faţa palidă dădu din cap. Ochii săi sclipiră. Îşi drese glasul.

— Aceşti ticăloşi de anarhişti – spuse el – sînt nebuni, sînt nişte inconştienţi, dacă utilizează bombe, cînd se pot obţine astfel de lucruri. Cred...

Se auzi o bătaie domoală în uşă, o atingere uşoară a unghiilor. Bacteriologul deschise.

— O clipă, dragul meu, îi şopti soţia.

Cînd reveni în laborator, vizitatorul se uita la ceas.

— Nici n-am băgat de seamă că v-am răpit o oră din timpul dumneavoastră, spuse el. Patru fără douăsprezece. Trebuia să vă părăsesc la trei şi jumătate. Dar lucrurile pe care mi le-aţi arătat erau într-adevăr mult prea interesante. Nu, nu pot să mai rămîn nici un moment. La patru am o întîlnire.

Ieşi din cameră, repetîndu-şi mulţumirile, iar bacteriologul îl întovărăşi pînă la uşă, apoi se întoarse gînditor spre laboratorul său, de-a lungul coridorului. Medita asupra originii vizitatorului. Fără îndoială că nu era de tip teutonic, nici de tip latin obişnuit. „În orice caz, mă tem că *este* un individ morbid. Cu cîtă lăcomie se uita la culturile de germeni producători de boala!“ Îi trecu prin minte un gînd tulburător. Se întoarse spre masa de laborator de lîngă autoclavă şi apoi, foarte repede, spre biroul său. Îşi pipăi în grabă buzunarele şi se repezi spre uşă. „Am lăsat-o poate pe masa din hol“, îşi spuse.

— Minnie! strigă el cu voce răguşită, cînd ajunse în hol.

— Da, dragă, îi răspunse un glas îndepărtat.

— Ascultă, am avut ceva în mînă, cînd am vorbit adineaori cu tine?

Pauză.

— Nimic, dragă, îmi aduc bine aminte, fiindcă…

— Nenorocire! strigă bacteriologul şi alergă imediat spre intrarea principală, apoi coborî scările şi ieşi în stradă.

Minnie, auzind uşa trîntindu-se cu violenţă, alergă alarmată la fereastră. În josul străzii, un bărbat zvelt se urca într-o birjă. Bacteriologul, fără pălărie şi în papuci de pîslă, alerga spre acest grup şi gesticula sălbatic. Pierdu un papuc, dar nu se opri. „A înnebunit! îşi spuse Minnie. Numai îngrozitoarea lui ştiinţă este de vină.“ Deschise fereastra şi strigă după el. Bărbatul cel zvelt aruncă o privire rapidă în jur, de parcă şi lui i-ar fi trecut prin minte că bacteriologul îşi pierduse minţile. Arătă în grabă spre el, spuse ceva vizitiului, portiera cupeului se trînti, biciul şuieră, copitele calului bocăniră şi într-o clipă trăsura şi bacteriologul care o urmărea cu înverşunare se îndepărtară şi dispărură după colţ.

Minnie scoase un moment capul pe fereastră. Apoi şi-l retrase. Rămăsese cu gura căscată. „Desigur, e un excentric, medita ea. Dar să alergi prin Londra în ciorapi, şi încă în orele de aglomeraţie!“ Un gînd fericit îi trecu prin minte. Îşi scoase în grabă boneta, luă pantofii soţului, se duse în hol, smulse din cuier pălăria şi pardesiul bacteriologului şi, cînd ajunse în pragul casei, opri o birjă care tocmai trecea.

— Ia-o înainte, înconjoară Havelock Crescent şi vezi dacă putem ajunge un domn care aleargă într-o haină de catifea, fără pălărie.

— Haină de catifea, doamn’, şi fără pă’rie. Foarte bine doamn’! Şi vizitiul dădu îndată bice cailor în modul cel mai natural cu putinţă, ca şi cînd în fiecare

zi şi-ar fi mînat caii la adresa aceasta.

Cîteva minute mai tîrziu, micul grup de birjari şi pierde-vară din jurul adăpostului pentru birjari de la Haverstock Hill tresări la trecerea unei trăsuri cu o stîrpitură de cal de culoare roşcovan-gălbuie, mînat cu furie.

Rămaseră tăcuţi cînd trecu pe lîngă ei, dar apoi, cînd se îndepărtă, începură comentariile:

— Ăsta-i Harry Hicks. Ce l-o fi apucat? spuse gentlemanul corpolent, cunoscut sub numele de moş Tootles.

— Îi trage zdravăn cu biciul! observă un rîndaş.

— Ia te uită! spuse bietul moş Tommy Byles. Iată un alt smintit. Să mă ia dracii dacă nu-i nebun!

— E moş George – spuse moş Tootles – şi duce un smintit, ai dreptate. Vezi cum se apleacă din trăsură? Nu cumva aleargă după Harry Hicks?

Grupul din jurul adăpostului birjarilor se animă. Începură să strige în cor: „Haide, George!“ „Straşnică întrecere!“ „Prinde-i!” „Dă-i cu biciul!“

— Aleargă totuşi iapa, aleargă! spuse rîndaşul.

— Să înnebunesc, nu alta! strigă moş Tootles. Acu’ îmi pierd minţile. Iată că mai vine unul. Să ştii că s-au smintit în dimineaţa asta toţi birjarii din Hampstead!

— De data asta e o muiere! anunţă rîndaşul.

— Ea îl urmăreşte pe el! observă moş Tootles. De obicei e pe dos.

— Ce are-n mînă?

— Pare un gioben.

— A dracului poznă! Trei contra unul, moş George! strigă rîndaşul. Altul la rînd!

Minnie trecu pe lîngă ei. Salutată de un ropot puternic de aplauze. Nu-i plăcu, dar consideră că îşi făcea datoria şi îşi continuă goana pe Haverstock Hill în jos, către Camden Town High Street, cu ochii

ţintă la spatele în veşnică mişcare al lui moş George, care-i ducea vagabondul de soţ departe de ea, fără să poată înţelege de ce.

Bărbatul din primul cupeu şedea ghemuit într-un colţ, cu braţele strîns încrucişate, strîngînd cu putere în mînă eprubeta care conţinea posibilităţi de distrugere atît de vaste. Era cuprins de un amestec ciudat de frică şi bucurie. Se temea mai ales că va fi prins înainte de a-şi fi dus la îndeplinire intenţiile, dar în adîncul sufletului său se ascundea mai vagă, dar mai puternică teama de grozăvia crimei sale. Bucuria depăşea însă cu mult frica. Nici unul dintre anarhiştii care l-au precedat nu s-a apropiat măcar vreodată de ceea ce plăsmuise el. Ravachol, Vaillant, toate aceste personaje distinse a căror faimă a invidiat-o, îşi pierd orice semnificaţie în faţa sa. Trebuie numai să ajungă la reţeaua de apă şi să spargă eprubeta deasupra unui rezervor. Cu cîtă pricepere a plănuit totul, a falsificat recomandarea, a intrat în laborator şi cît de abil s-a folosit de ocazie! În fine lumea va auzi despre el. Toţi aceia care şi-au rîs de el, l-au neglijat, au preferat pe alţii, au considerat nedorită societatea lui, vor trebui, în fine, să-l ia în consideraţie. Moarte, moarte, moarte! Totdeauna a fost tratat ca un om lipsit de importanţă. Întreaga lume s-a unit într-o conspiraţie pentru a-l menţine în inferioritate. Îi va învăţa el ce înseamnează să izolezi un om. Ce stradă o fi asta? Îi pare cunoscută. Este Great Saint Andrew Street, fără îndoială! Cum stă cu urmăritorul? Lungi gîtul afară din trăsură. Bacteriologul se afla la mai puţin de cincizeci de metri în urmă. Asta e rău. Poate fi totuşi prins şi oprit. Îşi pipăi buzunarul şi găsi o jumătate de liră. Întinse moneda, prin ferestruica din acoperişul cupeului, sub nasul vizitiului.

— Dacă ne îndepărtăm, mai primeşti, strigă el.

Moneda îi fu smulsă din mînă.

— În regulă! spuse vizitiul, ferestruica se închise şi biciul se întinse de-a lungul coastelor strălucitoare ale calului. Birja se clătină şi anarhistul, pe jumătate în picioare, se sprijini de portieră, pentru a-şi menţine echilibrul, cu mîna în care ţinea eprubeta. Simţi cum plesneşte tubul fragil; partea de jos căzu pe podeaua cupeului, zornăind uşor. Anarhistul se prăbuşi, blestemînd, pe banchetă şi îşi aţinti posomorît privirile la cele două sau trei picături de pe portieră.

Se înfioră.

“Ei bine! Se pare că voi fi primul. Pfui! În orice caz voi fi un martir. Şi asta e ceva. Oricum, este o moarte dezgustătoare. Sînt curios să ştiu, dacă este atît de dureroasă după cum se spune”

Deodată îi veni un gînd în minte; bîjbîi pe jos, la picioare. Mai era o picătură mică pe fundul spart al eprubetei. O înghiţi, ca să fie sigur. Era mai bine să se asigure. În orice caz nu va eşua.

Îi trecu apoi prin gînd că de fapt nu mai era nevoie să scape de bacteriolog. Pe Wellington Street spuse vizitiului să oprească şi coborî. Piciorul îi alunecă pe scară şi îşi simţi capul tulbure. Holera acţiona rapid. Uită de existenţa vizitiului şi rămase pe trotuar în picioare, cu braţele încrucişate, aşteptînd sosirea bacteriologului. Era ceva tragic în atitudinea sa. Sentimentul morţii iminente îi dădea o oarecare demnitate. Îşi salută urmăritorul cu un rîs provocator.

— *Vive l’anarchie!*[1] Ai întîrziat amice. Am băut-o. Holera este acum în libertate!

Bacteriologul, fără să coboare din cupeu, îl privi uimit prin ochelari.

— Ai băut-o! Un anarhist! Înţeleg acum.

Era gata să mai spună ceva, dar se stăpîni. Un

[1] Trăiască anarhia! (în franceză în original)

zîmbet îi licărea în colţul gurii. Deschise portiera cupeului ca pentru a coborî. Anarhistul flutură mîna dramatic în semn de adio şi se îndreptă cu paşi mari spre podul Waterloo, frecîndu-şi cu grijă, de cîţi mai mulţi oameni cu putinţă, corpul infectat. Bacteriologul urmărea cu atît interes acest spectacol, încît nu manifestă nici cea mai mică surpriză cînd apăru Minnie pe trotuar cu pălăria, pantofii şi pardesiul său.

— Foarte amabil din partea ta că mi-ai adus lucrurile, spuse el şi rămase în contemplarea siluetei anarhistului care se îndepărta. Mai bine te-ai urca în cupeu, spuse el cu privirea încă aţintită în depărtare.

Minnie fu acum absolut convinsă că soţul ei înnebunise şi-i spuse vizitiului să-i ducă acasă.

— Să-mi pun pantofii? Desigur, draga mea, murmură el, în timp ce birja începuse să întoarcă şi să-i ascundă silueta neagră, din ce în ce mai mică, a celui care se îndepărta ţanţoş. Apoi, deodată, îşi aminti de ceva caraghios şi începu să rîdă. După o clipă observă totuşi: Situaţia este foarte serioasă. Ştii, omul acela care a venit la mine în vizită este un anarhist. Nu, nu leşina, căci altfel nu-ţi voi putea povesti restul. Şi am vrut să-l uimesc, neştiind că e anarhist. Am luat o cultură din specia aceea nouă de bacterii, despre care-ţi vorbeam, care produc o infecţie şi cauzează, cred, nişte pete albastre la maimuţe; din prostie, i-am spus că e holera asiatică, iar el a fugit cu ea. Voia să infecteze apa Londrei şi, cu siguranţă, ar fi putut face ca situaţia acestui oraş civilizat să devină îngrozitoare. Pînă la urmă a înghiţit-o chiar el. Desigur că n-aş putea spune ce se va întîmpla, dar ştii că a albăstrit pisicuţa aceea, a pătat trei căţei şi a colorat vrabia în albastru strălucitor. Nenorocirea este însă că voi avea atîtea greutăţi şi cheltuieli pentru a pregăti o nouă cultură.

Să-mi pun pardesiul pe căldura asta! De ce? Pentru că am putea s-o întîlnim pe doamna Jabber? Dar, draga mea, doamna Jabber nu face curent. Deci, de ce trebuie să-mi pun, din cauza doamnei, pardesiul pe căldura asta? Oh! foarte bine.

# Steaua

În prima zi a anului nou, trei observatoare au anunţat aproape simultan că s-au ivit mari perturbări în mişcarea planetei Neptun, cea mai îndepărtată dintre toate planetele care se rotesc în jurul soarelui. Ogilvy atrăsese de altfel atenţia asupra unei prezumtive încetiniri a vitezei sale încă din decembrie. Dar o astfel de ştire cu greu putea interesa omenirea, care în cea mai mare parte nu avea cunoştinţă despre existenţa planetei Neptun. Nici descoperirea ulterioară a unei pete slabe de lumină foarte îndepărtate în regiunea planetei aberante nu a trezit prea mare interes decît printre astronomi. Oamenii de ştiinţă, însă, au găsit această informaţie destul de importantă chiar înainte de a fi larg cunoscut că noul corp ceresc devenea cu repeziciune din ce în ce mai mare şi mai strălucitor, că mişcarea sa se deosebea în întregime de mişcarea ordonată a planetelor şi că tulburările observate la Neptun şi sateliţii săi ajunseseră fără precedent.

Puţini oameni fără o pregătire ştiinţifică îşi pot da seama cît de izolat este sistemul solar. Soarele cu pata din jurul său formată din planete, praful planetoizilor şi cometelor nebuloase pluteşte într-un gol imens care întrece aproape orice închipuire. Dincolo de orbita lui Neptun, potrivit observaţiilor omului, este un gol lipsit de lumină şi de sunet, un gol întunecat care se întinde pe o distanţă egală cu de douăzeci de milioane de ori cîte un milion de mile. Aceasta este evaluarea minimă a distanţei care trebuie străbătută pentru a ajunge la steaua cea mai apropiată. Şi, cu excepţia cîtorva comete mai diafane decît flacăra cea mai slabă, potrivit cunoştinţelor omeneşti, nici un fel de materie nu traversase

vreodată acest abis spaţial, pînă cînd, la începutul secolului ai douăzecilea, a apărut un pribeag ciudat. Era o masă enormă de materie, voluminoasă, grea, care se năpustea năprasnic din misterul negru al cerului spre strălucirea soarelui. A doua zi deveni perfect vizibilă cu orice instrument mai bun, sub forma unei pete cu diametrul abia perceptibil, în constelaţia Leului, lîngă Regulus. După puţin timp se putea distinge chiar cu un binoclu de teatru.

În cea de a treia zi a noului an, cititorii ziarelor din cele două emisfere au fost pentru prima dată informaţi despre importanţa reală a acestei neobişnuite apariţii în spaţiul cosmic. „O ciocnire planetară" şi-a intitulat unul dintre ziarele londoneze ştirea şi a publicat părerea lui Duchaine, după care această ciudată planetă nouă avea să se ciocnească probabil cu Neptun. Articole de fond au dezbătut pe larg chestiunea. Aşa că în cele mai multe dintre capitalele lumii, la 3 ianuarie se aştepta, deşi fără să se ştie ceva precis, un fenomen ceresc iminent; şi, în timp ce în jurul globului apusul soarelui era urmat de noapte, mii de oameni îşi îndreptau ochii spre cer, unde vedeau batrînele şi obişnuitele stele exact aşa cum fuseseră totdeauna.

La Londra apărură zorile. Pollux asfinţi, iar stelele păliră pe cer. În dimineaţa aceea de iarnă, lumina zilei mijea bolnăvicios, iar lumina gazului a lumînărilor, sclipind galbenă pe la ferestre, arăta că locatarii nu mai dormeau. Dar iată ca pe cer, spre apus, apăru o stea mare, albă. O văzu poliţaiul somnoros, o văzură mulţimile agitate din pieţe, care rămaseră cu gura căscată la ea. O văzură muncitorii porniţi devreme la lucru, lăptarii, vizitiii de pe cotigele cu ziare, desfrînaţii care se întorceau acasă palizi şi istoviţi, hoinarii fără locuinţă, sentinelele din post, iar la ţară, plugarii, în timp ce călcau apăsat pe

ogoare, braconierii pe cînd se furişau spre casă. Se vedea de pe tot întinsul ţării întunecate care se trezea la viaţă, se vedea şi de pe mare unde marinarii pîndeau lumina zilei.

Era mai strălucitoare decît oricare stea de pe cer; mai strălucitoare decît luceafărul de seară în culmea strălucirii lui. Iar la o oră după ce se făcu ziuă, continuă să strălucească albă şi mare, nu ca o simplă pată de lumină, ci ca un mic disc rotund strălucitor. Acolo unde ştiinţa nu pătrunsese, oamenii o priveau ţintă, înfricoşaţi, discutînd despre războaiele şi molimele pe care le preziceau aceste semne de foc de pe cer. Buri viguroşi, hotentoţi întunecaţi, negri de pe Coasta de Aur, francezi, spanioli, portughezi stăteau în căldura răsăritului de soare urmărind apusul acestei stele noi şi ciudate.

Şi în sute de observatoare, emoţia stăpînită a astronomilor ajunse la culme cînd cele două corpuri îndepărtate se năpustiră unul spre altul. Începură să se agite încoace şi încolo după aparate fotografice, spectroscoape, căutînd un instrument sau altul pentru a înregistra această imagine nouă, uimitoare, distrugerea unei lumi. Căci o lume, o planetă, soră a pămîntului nostru, dar mult mai mare decît Pămîntul, pierise brusc în flăcări mistuitoare. Era vorba de Neptun, care fusese izbit direct de către planeta necunoscută din spaţiul cosmic. Căldura produsă prin ciocnire transformase îndată două globuri solide într-o singură masă uriaşă incandescentă. Şi în ziua aceea, cu două ore înaintea zorilor, uriaşa stea albicioasă începu să se învîrtească în jurul lumii şi păli de-abia cînd începu să dispară spre apus iar soarele se ridică deasupra ei. Pretutindeni oamenii se minunau privind-o, dar dintre toţi, cel mai mult se minunară marinarii, obişnuiţii observatori ai stelelor, care fiind departe, în largul mării, nu auziseră nimic

despre apariţia ei şi o văzură ridicîndu-se fără veste ca o lună pitică, evoluînd spre zenit, atîrnînd deasupra capului, apoi dispărînd spre apus o dată cu trecerea nopţii.

Cînd se înălţă a doua oară deasupra Europei, pretutindeni şedeau o mulţime de oameni pe povîrnişurile dealurilor, pe acoperişurile caselor, în pieţe, şi priveau ţintă spre est, aşteptînd răsăritul noii stele uriaşe. Răsări proiectînd o aureolă albă ca lumina orbitoare a unui foc, iar cei care o văzuseră şi noaptea precedentă, strigau: „E mai mare!“ „E mai strălucitoare!“ Şi într-adevăr, luna în primul pătrar, care tocmai dispărea spre apus, deşi mult mai mare, nu răspîndea atîta strălucire ca micul disc al stelei celei noi şi ciudate.

„Este mai strălucitoare!“ striga lumea îmbulzindu-se pe străzi. Iar în observatoarele întunecoase, astronomii îşi ţineau respiraţia şi se uitau ţintă unul la altul. „E mai strălucitoare!“ spuseră ei. „E mai aproape!“

Şi unul după altul repetară: „E mai aproape”. Telegraful reluă ţăcănind acest strigăt şi vestea se transmise de-a lungul firelor de telefon. În mii de oraşe zeţari mînjiţi cu cerneală culeseră cuvintele: „E mai aproape”. Funcţionarii care scriau prin birouri, trecîndu-le prin minte un lucru ciudat, îşi aruncară tocurile. De altfel în mii de locuri oamenii îşi dădură deodată seama în timpul discuţiilor de posibilitatea absurdă sugerată de cuvintele „e mai aproape”. Ştirea se răspîndi rapid de-a lungul străzilor care se deşteptau, fu strigată de-a lungul drumurilor îngheţate, ale satelor liniştite. Oamenii care citiseră vestea pe banda zvîcnitoare a telegrafului stăteau în uşile luminate în galben, strigînd ştirea trecătorilor. „E mai aproape!“ Femei frumoase, îmbujorate şi strălucitoare, auziră vestea spusă în glumă între două

dansuri şi simulară un interes inteligent pe care nu-l simţeau. „Mai aproape? Aşa! Ce curios! Colosal de deştepţi trebuie să fie oamenii care pot descoperi astfel de lucruri!“

Vagabonzii rătăcind singuratici prin noaptea glacială murmurau aceste cuvinte pentru a se consola, privind spre cer. „Bine ar fi să se apropie, căci noaptea este tot atît de rece ca milostenia. Auzi vorbă: E mai aproape! Ei şi?! Cu ce mă-ncălzeşte?“

„Ce importanţă mai are pentru mine o nouă stea?” striga plîngînd femeia îngenuncheată lîngă mortul ei.

Şcolarul sculat devreme ca să înveţe pentru examen căuta să-şi lămurească singur cum stăteau lucrurile cu steaua aceea mare şi albă care strălucea puternic printre florile de gheată din fereastra sa. „Centrifugă, centripetă” spunea cu bărbia rezemată în pumn. „Opreşte o planetă din zborul ei, lipseşte-o de forţa centrifugă. Ce va urma? Forţa centripetă acţionează asupra ei şi cade în jos spre soare! Şi asta...!

Oare noi sîntem în calea ei? Mă întreb..."

Lumina acelei zile se stinse ca de obicei, iar mai tîrziu, din întunecimea îngheţată, răsări din nou steaua cea necunoscută. Şi strălucea atît de puternic încît luna în creştere apărea ca o fantomă palidă şi galbenă spînzurînd uriaşă spre soare-apune. Într-un oraş din Africa de Sud un mare potentat se căsătorise şi străzile erau luminate în cinstea lui şi a miresei. „Pînă şi cerul s-a împodobit!“, îi spuse un linguşitor. Sub capricorn, doi negri amorezaţi, înfruntînd din dragoste fiarele sălbatice şi spiritele rele, stăteau înghemuiţi împreună într-un tufiş de trestie printre licurici... „E steaua noastră” şoptiră ei şi strălucirea plăcută li se păru un sprijin minunat.

Profesorul de matematici, în cabinetul său, împinse hîrtiile la o parte. Terminase în fine calculele

la care lucra. Într-o fiolă mică, albă, mai rămăsese puţin din medicamentul care-l menţinuse treaz şi activ patru nopţi lungi. În fiecare zi îşi ţinuse lecţia ca totdeauna, în faţa studenţilor, senin, clar, cu răbdare, apoi se întorsese în grabă la aceste calcule foarte importante. Faţa îi era gravă, cu trăsăturile puţin contractate şi congestionată din cauza drogurilor. Păru pentru cîtva timp dus pe gînduri. Se îndreptă apoi spre fereastră, şi storul zbură în sus cu un pocnet. Deasupra îngrămădirii de acoperişuri, coşuri şi clopotniţe atîrna pe bolta cerească steaua, la jumătate drum.

O privi cum s-ar uita cineva în ochii unui duşman curajos. „Poate că mă vei omorî, spuse el după o pauză. Dar te pot cuprinde pe tine şi întreg universul în creierul acesta mic. Nici chiar acum nu mă voi schimba."

Privi la fiola cea mică. „Nu va mai fi nevoie de somn". A doua zi, la ora douăsprezece, intră punctual în amfiteatru, îşi puse pălăria la capătul mesei, cum îi era obiceiul, şi alese cu grijă o bucata mare de cretă. Circula o glumă printre studenţii săi: că nu putea ţine lecţia fără o bucată de cretă pe care s-o simtă între degete, şi o dată l-au redus la neputinţă ascunzîndu-i creta. Se apropie şi se uită pe sub sprîncenele sale cenuşii la rîndurile de feţe tinere şi proaspete care se înălţau în amfiteatru şi vorbi cu obişnuitul său mod de a se exprima de o banalitate studiată. „S-au creat condiţii, condiţii independente de voinţa mea – spuse el şi făcu o pauză – care mă împiedică să termin cursul pe care l-am proiectat. S-ar părea, domnilor, ca să mă exprim clar şi pe scurt, că omul a trăit în zadar".

Studenţii se priviră unul pe altul. Auziseră bine? Unii ridicară din sprîncene, alţii zîmbeau larg, dar unul sau doi rămaseră atenţi la faţa sa calmă,

încadrată de păr cărunt. „Ar fi interesant — spuse el – să dedicăm această dimineaţă unei expuneri, pe măsura înţelegerii dumneavoastră, a calculelor care m-au condus la această concluzie. Să presupunem..."

Se întoarse spre tablă, gîndindu-se la vreun grafic, aşa cum obişnuia. „Ce-i cu acel «trăit în zadar»?“ şopti un student altuia. „Fii atent!“, spuse celălalt dînd din cap spre profesor.

Şi îndata începură să înţeleagă.

În acea noapte steaua răsări mai tîrziu, căci mişcarea sa proprie spre răsărit o dusese undeva dincolo de constelaţia Leului, spre constelaţia Fecioarei. Strălucea atît de puternic, încît cerul deveni de un albastru luminos, cînd răsări, iar stelele dispărură rînd pe rînd, în afară de Jupiter, care era aproape de zenit, de Capella, Aldebaran, Sirius şi stelele α şi β ale Carului Mare. Strălucea foarte albă şi frumoasă. În multe părţi ale lumii apăruse în noaptea aceea încercuită de un nimb palid. Era vizibil mai mare; pe cerul limpede şi refractant al tropicelor părea cît un sfert de lună. În Anglia, pămîntul, deşi îngheţat încă, era luminat tot atît de puternic ca în toiul verii. Puteai citi cu uşurinţă la lumina aceea limpede, rece. În oraşe lămpile ardeau cu o lumină galbenă, ştearsă.

Peste tot lumea era trează în noaptea aceea. Deasupra întregii creştinătăţi, la ţară plutea în aerul înţepător un murmur trist ca zumzetul albinelor în buruieni, iar la oraş freamătul creştea printr-un dangăt prelung. Era graiul clopotelor dintr-un milion de clopotniţe şi turnuri de biserică, chemînd oamenii să nu mai doarmă, să nu mai păcătuiască, ci să se adune în biserici şi să se roage. Şi pe deasupra capului, devenind din ce în ce mai mare şi mai strălucitoare pe măsură ce pămîntul se rostogolea pe drumul său şi noaptea trecea, se înălţa steaua

orbitoare.

Iar străzile şi casele erau iluminate în toate oraşele, şantierele navale străluceau, toate drumurile care duceau spre locuri mai înalte rămîneau luminate şi aglomerate toată noaptea. Pe toate mările din jurul ţărilor civilizate, vapoare cu maşinile trepidînd şi corăbii cu pînzele umflate pline de oameni şi de diferite vieţuitoare se îndreptau spre ocean şi spre nord. Căci avertismentul savantului matematician şi fusese telegrafiat în toată lumea şi tradus într-o sută de limbi. Noua planetă şi Neptun, strînse într-o îmbrăţişare de foc, se năpusteau impetuos spre soare. În fiecare secundă această masă de foc zbura o sută de mile şi cu fiecare secundă viteza sa înspăimîntătoare creştea. Aşa cum zbura acum, urma să treacă fără îndoială la o distanţă de o sută de milioane de mile de pămînt şi deci să nu-i dăuneze aproape de loc. Dar în apropierea traiectoriei pîna acum doar puţin perturbată se rotea marea planetă Jupiter cu sateliţii săi, mişcîndu-se falnică în jurul soarelui. Cu fiecare moment, atracţia dintre steaua de foc şi cea mai mare dintre planete devenea mai puternică. Şi care va fi rezultatul acestei atracţii? Jupiter va fi inevitabil abătut de pe orbita sa pe o traiectorie eliptică, iar steaua de foc, smulsă departe de drumul de-a lungul căruia se năpustea spre soare, „va descrie o traiectorie curbă“ şi se va ciocni poate de pămîntul nostru. În orice caz va trece foarte aproape de el. „Cutremure, erupţii vulcanice, cicloane, furtuni pe mare, inundaţii şi o creştere continuă a temperaturii pînă la o limită necunoscută”, acestea erau profeţiile savantului matematician.

Şi deasupra capului, pentru a-i îndeplini cuvintele, strălucea singuratecă şi rece steaua catastrofei viitoare.

Multora care au privit-o ţintă în noaptea aceea pînă i-au durut ochii li s-a părut că se apropie vizibil. Şi tot în noaptea aceea vremea s-a schimbat şi îngheţul care pusese stăpînire pe toata Europa Centrală, Franţa şi Anglia se transformă în moină.

Dar fiindcă am vorbit despre oamenii care se rugau toată noaptea, despre oamenii care se îmbarcau pe vapoare şi despre cei care se refugiau în regiunile muntoase, nu trebuie să vă închipuiţi că omenirea întreagă era înspăimîntată din cauza astrului. De fapt profitul şi mizeria stăpîneau încă lumea şi, cu excepţia discuţiilor din momentele libere şi strălucirea orbitoare a nopţii, nouă fiinţe omeneşti din zece erau ocupate încă cu treburile lor de toate zilele. În toate oraşele, prăvăliile, în afară de una ici şi colo, se deschideau şi se închideau la orele obişnuite, doctorul şi antreprenorul de pompe funebre îşi vedeau de meseriile lor. Muncitorii se adunau în fabrici, soldaţii făceau instrucţie, elevii studiau, îndrăgostiţii se căutau unul pe altul, hoţii stăteau ascunşi sau fugeau, politicienii continuau să plănuiască diferite maşinaţii. Tipografiile ziarelor uruiau toată noaptea şi în multe cazuri preoţii unor biserici refuzau să deschidă lăcaşul lor de rugăciuni pentru a provoca ceea ce considerau că era o panică prostească. Ziarele insistau asupra învăţămintelor anului 1000, cînd de asemenea se crezuse că va fi sfîrşitul lumii. Astrul nu era un astru, scriau ziarele, era numai o masă gazoasă, o cometă; şi chiar dacă ar fi o stea, nu s-ar putea să lovească pămîntul. Nu există un astfel de precedent. Bunul simţ era puternic peste tot, dispreţuitor, batjocoritor, dispus să persecute puţin pe fricosul încăpăţînat. În noaptea aceea, la ora şapte şi cincisprezece după meridianul Greenwich, steaua avea să fie la distanţa cea mai mică de Jupiter. Se va vedea întorsătura pe care o

vor lua lucrurile. Avertismentele înspăimîntătoare ale savantului matematician erau socotite de mulţi ca o simplă autoreclamă bine făcută. Omul cu bun simţ, în cele din urmă, încălzit puţin de discuţie, îşi exprima convingerile sale ferme, ducîndu-se la culcare. Sălbatecii, plictisiţi şi ei de această ciudăţenie, îşi vedeau de treburile lor nocturne, iar cu excepţia vreunui cîine care urla ici, colo, lumea animalelor nici nu lua în seamă astrul.

Cînd, în cele din urmă, observatorii din ţările europene văzură răsărind steaua, e drept o oră mai tîrziu, dar nu mai mare decît fusese cu o noapte înainte, se găsiră destui deştepţi care să rîdă de marele matematician, să considere că pericolul trecuse.

Dar apoi rîsul încetă. Astrul creştea, creştea cu o regularitate înspăimîntătoare, ceva mai mare în fiecare oră, ceva mai aproape de zenit, şi din ce în ce mai strălucitor, pînă cînd noaptea se transformă într-o a doua zi. Dacă în loc să urmeze o traiectorie curbă, ar fi venit în linie dreaptă, spre Pămînt, dacă n-ar fi pierdut din viteză datorită lui Jupiter, ar fi trebuit să sară, peste prăpastia care ne despărţea, într-o singură zi; dar aşa avu nevoie în total de cinci zile pentru a ajunge în apropierea planetei noastre. Noaptea următoare, înainte de a apune deasupra Angliei, ajunsese cît a treia parte din mărimea lunii şi dezgheţul fu asigurat. Cînd răsări deasupra Americii, era aproape de mărimea lunii, dar orbitor de albă şi fierbinte; pe măsură ce se înălţa şi creştea, începu să adie un vînt fierbinte, iar în Virginia, Brazilia şi de-a lungul văii Sf. Laurenţiu strălucea din cînd în cînd prin aburii norilor aducători de furtună, printre fulgere violete care licăreau şi o grindină fără precedent. În Manitoba se produse dezgheţ şi inundaţii pustiitoare. În noaptea aceea pe toţi munţii

de pe pămînt începură să se topească zăpezile şi gheaţa, iar apele tuturor rîurilor care veneau din munţi se tulburară şi în curînd pe cursul lor superior pluteau copaci dezrădăcinaţi şi cadavre de animale şi de oameni. La lumina aceea strălucitoare, fantomatică, se vedeau apele crescînd fără întrerupere, pînă cînd ajunseră să se reverse peste maluri în urma populaţiei din văile lor, care fugea.

Şi de-a lungul coastei Argentinei, pe Atlanticul de Sud, mareele erau mai înalte decît fuseseră vreodată iar în multe cazuri furtunile împinseră apele zeci de mile în interior, înecînd oraşe întregi. Fierbinţeala deveni atît de mare în timpul nopţii, încît parcă se făcu umbră cînd răsări soarele. Începură cutremure şi crescură în intensitate pînă cînd de-a lungul întregii Americi, de la cercul polar pînă la capul Horn, coastele dealurilor porniră să alunece, pămîntul crăpa, iar zidurile caselor se dărîmau. Întreaga coastă a lui Cotopaxi[2] dispăru dintr-o singură zguduire uriaşă şi valul de lavă ţîşni atît de înalt şi de lat şi îna- intă atît de rapid, încît într-o singură zi ajunse la mare.

Astfel străbătu Pacificul astrul urmat de luna palidă, tîrînd după sine vijeliile ca poala unei robe. Valul crescînd al mareelor, care venea năvalnic în spatele său spumegînd, acoperi cu înverşunare insulă după insulă, măturînd pe locuitori. În cele din urmă valul acela luminat, orbitor şi dogorind ca un furnal, impetuos şi îngrozitor, un perete de apă de cincizeci de picioare înălţime, mugind flămînd ajunse pe coastele întinse ale Asiei şi năvăli în interior peste cîmpiile Chinei. Un răstimp steaua, mai fierbinte, mai mare şi mai strălucitoare acum decît soarele în toată puterea sa, lumină cu o strălucire nemiloasă această ţară vastă şi populată; oraşe şi sate cu pagodele şi

---

[2] Cotopaxi - vulcan din Anzii Cordilieri, 5807 m (n.r)

copacii lor, străzi, cîmpuri întinse cultivate, milioane de oameni nedormiţi, cuprinşi de o spaimă neputincioasă, cu privirile aţintite spre cerul incandescent: şi apoi se auzi grav şi inten- sificîndu-se vuietul valurilor. În acea noapte milioane de oameni avură aceeaşi soartă: o goană fără ţintă, gîfîind din greu, cu picioarele ca plumbul din cauza căldurii, iar în spate, înaintînd rapid ca un perete alb, potopul. Şi apoi moartea.

Peste China strălucea intens o lumină albă, dar deasupra Japoniei şi Javei şi a tuturor insulelor din răsăritul Asiei astrul cel mare părea un glob de foc roşu întunecat, din cauza aburului, fumului şi cenuşii aruncate de vulcani, pentru a-i saluta sosirea. Deasupra lavă, gaze înfierbîntate şi cenuşă, iar dedesubt, valurile clocotitoare. Întreg pămîntul se clătina şi bubuia din cauza cutremurelor. În curînd străvechile zăpezi ale Tibetului şi ale Himalaiei începură să se topească şi să se reverse prin zeci de milioane de canale convergente, din ce în ce mai adînci, asupra cîmpiilor Birmaniei şi Industanului. Creştetul încîlcit al junglelor indiene era în flăcări în mii de locuri, iar sub apele care se năpusteau printre copaci, pete întunecate se mai zvîrcoleau încă slab, reflectînd limbile sîngerii ale focului de deasupra. De-a lungul fluviilor largi, mulţimi de bărbaţi şi femei se scurgeau într-un tumult dezordonat către ultima speranţă a omenirii: largul mării.

Astrul devenea, cu o rapiditate îngrozitoare, din ce în ce mai mare, mai fierbinte şi mai strălucitor. Oceanul tropical îşi pierduse fosforescenţa, şi aburul se ridica învîrtindu-se în spirale fantomatice din valurile negre care se năpusteau fără încetare, presărate cu vase aruncate de furtună.

Şi atunci se produse o minune. Acelora care în Europa pîndeau răsăritul stelei li se păru că pămîntul

şi-a întrerupt rotaţia. În mii de locuri deschise, la şes şi la munte, lumea care se refugiase acolo alungată de inundaţii, de cutremurele care le dărîmaseră casele, şi de surpările de teren, aştepta în zadar răsăritul. Trecu oră după oră într-o groaznică aşteptare şi astrul nu apăru. Din nou oamenii priviră bătrînele constelaţii pe care le consideraseră pierdute pentru totdeauna. În Anglia aerul era fierbinte, cerul senin, şi pămîntul tremura continuu, iar la tropice, Sirius, Capella şi Aldebaran se vedeau printr-un văl de aburi. Cînd steaua cea mare apăru în sfîrşit cu zece ore mai tîrziu, soarele răsări lîngă ea, cu un disc negru în centrul său alb.

Deasupra Asiei astrul începuse să rămînă în urma mişcării bolţii cereşti şi apoi brusc, în timp ce atîrna deasupra Indiei, strălucirea sa se voală. Toată cîmpia Indiei, de la gura Indului, pînă la gura Gangelui, era în noaptea aceea o baltă pustie, strălucitoare, din care se ridicau temple şi palate, movile şi dealuri negre de oameni. Fiecare minaret era un ciorchine de oameni care cădeau unul cîte unul în apa tulbure cînd căldura şi frica îi copleşeau. Întreaga ţara părea ca se vaită şi deodată peste acest cuptor al disperării se întinse o umbră, suflă un vînt rece şi se îngrămădiră nori. Oamenii care priveau în sus la stea, aproape orbiţi, văzură un disc negru care se furişa acoperindu-i strălucirea. Era luna, situată între stea şi pămînt. Şi chiar în timp ce oamenii mulţumeau domnului pentru acest răgaz, din răsărit se avîntă soarele cu o repeziciune neobişnuită, inexplicabilă. Şi apoi astrul, soarele şi luna se repeziră împreună de-a curmezişul cerului.

Îndată pentru observatorii din Europa astrul şi soarele răsăriră unul după celălalt, înaintară repede un răstimp, apoi mai încet şi în cele din urmă se uniră într-o văpaie orbitoare la zenit. Luna nu mai

eclipsa steaua, dar se pierdu în strălucirea cerului. Şi, deşi cea mai mare parte dintre cei care mai erau încă în viaţă o priveau cuprinşi de amorţeala stupidă generată de foame, oboseală, căldură şi desperare, mai erau încă oameni în stare să înţeleagă sensul acestor semne. Astrul şi pămîntul fuseseră la cea mai mică distanţă unul de celălalt şi astrul trecuse. Acum se îndepărta din ce în ce mai repede, parcurgînd ultima etapă a călătoriei sale impetuoase spre soare.

Şi apoi norii se adunară, ştergînd imaginea cerului. Trăsnetele şi fulgerele îmbrăcară pămîntul în ţesătura lor; pe toată faţa pămîntului se dezlănţui o ploaie torenţială cum nu mai văzuse omenirea şi acolo unde vulcanii izbucniseră înroşind acoperişul norilor, curgeau acum torente de noroi. Peste tot apele se scurgeau lăsînd în urmă ruini împotmolite în noroi şi întreg pămîntul, acoperit de tot ceea ce pluteşte pe ape, de cadavrele vieţuitoarelor sale, oameni şi animale, părea o plajă devastată de furtună. Zile în şir apa se scurse în rîuri, măturînd în cale pămîntul, copacii şi casele, îngrămădind diguri uriaşe, scobind rîpe titanice pe cîmpii. Aşa au fost zilele întunecoase care au urmat după apariţia astrului şi arşiţa care a cuprins pămîntul. În acest timp şi încă multe săptămîni şi luni cutremurele s-au ţinut lanţ.

Dar astrul trecuse şi oamenii, înfometaţi şi că-pătînd treptat curaj, începură să se furişeze înapoi spre oraşele lor ruinate, spre grînarele îngropate şi cîmpurile îmbibate cu apă. Puţinele vase care scăpaseră de furtunile din vremea aceea apărură avariate, înaintînd ca năuce, croindu-şi cu grijă cale printre noile semne şi bancuri din porturile bine cunoscute altădată. Şi cînd furtunile se potoliră, oamenii observară că pretutindeni zilele erau mai călduroase decît altădată şi soarele mai mare, iar

luna, redusă la o treime din mărimea ei din trecut, avea nevoie de optzeci de zile pentru a trece prin toate fazele.

Nu este aici locul să pomenim despre relaţiile noi care se dezvoltară imediat între oameni, despre lupta pentru salvarea cărţilor şi maşinilor, despre schimbarea ciudată produsă în Islanda şi Groenlanda şi pe ţărmurile golfului Baffin, pe care marinarii le găsiră verzi şi primitoare, de nu le venea să-şi creadă ochilor. Nici despre deplasarea omenirii, acum cînd pămîntul devenise mai cald, spre nord şi sud, spre polii pămîntului. În povestirea aceasta e vorba numai de apariţia şi dispariţia astrului.

Astronomii marţieni, căci există astronomi şi pe planeta Marte, deşi sînt fiinţe care se deosebesc foarte mult de oameni, au fost fireşte deosebit de interesaţi de aceste lucruri. Desigur că le-au considerat din punctul lor de vedere. „Ţinînd seama de masa şi temperatura proiectilului care a fost azvîrlit prin sistemul nostru solar în soare – scrie unul – este de mirare că pămîntul, pe lîngă care a trecut atît de aproape, a avut de suferit atît de puţin. Toate contururile bine cunoscute ale continentelor şi mărilor au rămas intacte şi se pare că într-adevăr singura deosebire este o contractare a petelor albe din jurul celor doi poli (presupuse a fi apă îngheţată).” Aceasta arată cît de măruntă poate părea cea mai uriaşă catastrofă omenească de la o distanţă de cîteva milioane de mile.

# Adevărul despre Pyecraft

E aşezat la vreo zece metri de mine. Dacă privesc peste umăr, îl pot vedea. Iar dacă privirile noastre se încrucişează, şi de obicei se încrucişează, faţa lui ia o expresie...

Mă priveşte rugător, totuşi cu bănuială.

Ducă-se naibii de bănuială! Dacă aş fi vrut să destăinuiesc ce ştiu despre el, aş fi făcut-o de mult. Nu destăinuiesc, şi gata, iar el n-ar trebui sa se simtă stînjenit. Dacă cineva atît de voluminos şi de gras poate din capul locului să nu se simtă stînjenit! De altfel, cine m-ar crede, chiar dacă i-aş spune?

Bietul Pyecraft! Un morman neliniştit de materie gelatinoasă! Cel mai gras om de club din Londra.

Şade la una dintre măsuţele clubului, sub arcada uriaşă, lîngă foc, şi se îndoapă. Cu ce se îndoapă? Arunc cu grijă o privire spre el şi îl surprind muşcînd dintr-o felie de cozonac cald, unsă cu unt, fără să mă slăbească din ochi. Afurisitul! Nu mă slăbeşte din ochi!

Asta hotărăşte totul, Pyecraft! Fiindcă eşti infam, fiindcă te porţi tot timpul ca şi cînd n-aş fi un om de onoare, aici, chiar sub ochii tăi înecaţi în grăsime, voi pune pe hîrtie întregul adevăr.

Voi spune adevărul despre Pyecraft, omul pe care l-am ajutat, omul pe care l-am protejat şi care, drept răsplată, îmi face clubul de nesuportat, absolut de nesuportat prin privirile sale în care se citeşte limpede o rugăminte, veşnicul său „nu spune”.

Şi, afară de asta, de ce continuă să mănînce tot timpul?

Ei bine, iată adevărul, întregul adevăr şi nimic altceva decît adevărul!

Pyecraft... Am făcut cunoştinţă cu Pyecraft chiar aici, în fumuar. Abia devenisem membru a! clubului, şi eram nervos, iar el şi-a dat seama de asta. Şedeam de unul singur, dorind să cunosc cît mai mulţi dintre membri, şi deodată apăru el, o masă uriaşă de guşi şi abdomene, rostogolindu-se parcă spre mine şi grohăind. Se aşeză într-un fotoliu apropiat. Multă vreme respiră greu. Şi tot atît de mult dură pînă frecă un chibrit de cutie şi îşi aprinse o ţigară de foi. În cele din urmă mi se adresă. Am uitat ce a spus – ceva despre chibriturile care nu se aprind cum trebuie, iar, pe cînd vorbea, oprea mereu chelnerii care treceau pe lîngă el şi povestea fiecăruia despre chibrituri cu vocea sa subţire, piţigăiată. În orice caz, cam în felul acesta a început conversaţia noastră.

Pălăvrăgi despre tot felul de lucruri pînă ajunse la sport şi de aici la înfăţişarea şi la culoarea tenului meu.

— Dumneavoastră trebuie să fiţi un bun jucător de cricket, spuse el.

Într-adevăr, sînt zvelt, după unii chiar slab, apoi sînt şi destul de brunet, totuşi... deşi nu mi-e ruşine că o străbunică a mea a fost indiană, nu-mi place cînd primul venit îmi aminteşte de ea, de cum se uită la mine. Aşa că Pyecraft mi-a fost antipatic de la început.

Dar el de fapt a adus vorba despre mine numai ca să ajungă mai repede la problemele lui.

— Presupun – spuse – că nu faceţi mai multă mişcare decît mine şi probabil că nici nu mîncaţi mai puţin. (Ca toţi oamenii extrem de graşi îşi închipuie că nu mănîncă nimic.) Şi totuşi – zîmbi pieziş – ne deosebim.

Apoi începu să vorbească despre grăsimea sa şi numai despre grăsimea sa; tot ce a făcut şi tot ce avea de gînd să facă pentru a scăpa de ea; ce l-a sfătuit lumea să facă şi ce auzise că fac alţii tot atît de graşi.

— În teorie – continuă el – ai crede că o boală de nutriţie poate fi tratată prin regim, iar o boală de asimilare prin medicamente.

Flecăreala lui mă înăbuşea. Mă simţeam şi eu umflat, numai auzindu-l.

La club mai rabzi aşa ceva cîteodată, dar ajunsesem la capătul răbdării. Îmi arăta o simpatie mult prea ostentativă. Niciodată nu puteam să intru în fumuar, fără ca el să nu vină spre mine păşind greoi, ba uneori se aşeza prin apropiere şi se ghiftuia în timp ce-mi luam dejunul. De multe ori se ţinea scai de mine. Era un om plictisitor, dar nu chiar într-atît, încît să se mărginească numai la societatea mea:

apoi, încă de la început mi-am dat seama că era ceva în purtarea sa... parcă ar fi ştiut, parcă aflase că aş avea posibilitatea... parcă vedea în mine o posibilitate îndepărtată, excepţională de salvare cum nimeni altul nu-i oferea.

— Aş da orice pe lume numai să pierd din greutate, spunea. Orice! Şi se zgîia la mine strecurîndu-şi privirea pe deasupra obrajilor săi umflaţi, gîfîind din greu. Bietul Pyecraft! Acum tocmai a sunat, fără îndoială pentru a comanda încă o felie de cozonac cu unt!

Şi iată că într-o bună zi intră în subiect.

— Farmacopeea noastră – începu el – farmacopeea noastră occidentală, nu e nici pe departe ultimul cuvînt în ştiinţele medicale. În Răsărit, mi s-a spus că...

Se opri şi se uită ţintă la mine. Parcă mă afiam în faţa unui acvariu.

Deodată m-am supărat.

— Ascultaţi – i-am spus – cine v-a vorbit despre reţetele străbunicii mele?

— Vedeţi... murmură el.

— Ori de cîte ori ne-am întîlnit, în ultima săptămînă – i-am spus – şi ne-am întîlnit destul de des, aţi făcut cîte o aluzie evidentă la acest mic secret familial.

— Ei bine – zise el – acum, că aţi dat lucrurile pe faţă, recunosc, da, aşa e. Am aflat...

— De la Pattison?

— Indirect, recunoscu el, cred însă că minţea.

— Pattison – îi spusei – a luat reţeta aceea pe propriul său risc.

Îşi strînse buzele şi se înclină.

— E periculos să întrebuinţezi reţetele străbunicii mele, i-am atras atenţia. Tatăl meu aproape că mi-a cerut să-i făgăduiesc...

— Dar de fapt nu ţi-a cerut?

— Nu. Dar m-a prevenit. El însuşi a întrebuinţat una o dată.

— Ah!… Dar ce credeţi… Nu cumva… nu cumva s-ar putea întîmpla să fie una…

— Reţetele acelea sînt nişte documente curioase, i-am spus. Chiar mirosul lor... Nu, nu se poate!

Dar, odată ajuns aici, Pyecraft era hotărît să mă facă să merg mai departe. Totdeauna m-am ferit să-i pun răbdarea prea mult la încercare, temîndu-mă oarecum să nu se prăbuşească peste mine şi să mă sufoce. Recunosc că am fost slab. Dar m-a plictisit atîta, încît ajunsesem să-mi spun: „Bine, n-ai decît să rişti!“ Cazul lui Pattison, la care făcusem aluzie, era cu totul altceva. Nu interesează despre ce era vorba, dar în orice caz, ştiusem că reţeta pe care am utilizat-o atunci nu prezenta nici un pericol. Restul reţetelor nu le verificasem şi, în general, înclinam să cred că sînt vătămătoare.

Şi apoi, chiar dacă Pyecraft se otrăvea…

Trebuie să mărturisesc că m-a impresionat procesul biologic uriaş pe care-l implica otrăvirea lui Pyecraft.

În aceeaşi seară am scos cutia aceea bizară din lemn de santal cu miros ciudat şi am scotocit printre bucăţile de piele foşnitoare. Persoana care a scris reţetele străbunicii mele a avut fără îndoială o slăbiciune pentru piei de origini diferite şi scrisul său era tare încîlcit. Unele dintre reţete sînt pentru mine indescifrabile, deşi în familia mea, de mult legată cu administraţia civilă din India, cunoaşterea limbii hinduse s-a transmis din generaţie în generaţie; apoi, nici una dintre ele nu-mi e în întregime clară. Dar am dat destul de repede peste una despre care ştiam că trebuia să fie acolo, şi am rămas cîtva timp pe podea lîngă cutie, privind-o.

— Iat-o, i-am spus lui Pyecraft a doua zi, şi îndată a trebuit să-i smulg pergamentul din mînă că îl şi înhăţase. După cît îmi pot da seama, asta este o reţetă pentru „pierdere de greutate” („Ah!” făcu Pyecraft). Nu sînt absolut sigur, dar cred că asta e. Ascultă-mi sfatul, însă, şi nu te atinge de ea. Pentru că, ştii, – îmi ponegresc neamul în interesul dumitale, Pyecraft – strămoşii mei din ramura aceea erau, după cît îmi dau seama, teribil de bizari. Pricepi?

— Aş vrea totuşi să încerc, zise Pyecraft.

M-am lăsat pe spate în fotoliul meu. Făcui un efort puternic de imaginaţie, dar fără succes.

— Pentru dumnezeu, Pyecraft – l-am întrebat — cum crezi că vei arăta dacă vei slăbi?

Era insensibil la orice argument. L-am făcut să-mi promită că nu-mi va mai vorbi niciodată despre grăsimea sa dezgustătoare, orice s-ar întîmpla, niciodată, şi apoi i-am înmînat bucăţica aceea de piele.

— Este dezgustătoare, i-am spus.

— N-are importanţă, răspunse el şi luă reţeta. Îşi holbă ochii la ea. Dar, dar... îngăimă.

Descoperise că nu era scrisă în englezeşte.

— O să ţi-o traduc – i-am spus – cît pot de bine.

Am făcut tot ce-am putut. După aceea n-am mai vorbit cu el două săptămîni. Ori de cîte ori se apropia de mine, mă încruntam şi-i făceam semn să plece, iar el respectă învoiala noastră. La sfîrşitul celor două săptămîni era însă tot atît de gras ca mai înainte. Într-o bună zi n-a mai putut rezista.

— Trebuie să-ţi vorbesc, începu el. Nu e corect ce faci. Cred că undeva e o greşeală. Nu mi-a ajutat de loc. Umbreşti meritele străbunicii dumitale.

— Unde-i reţeta?

O scoase cu mare grijă din buzunar.

Mi-am aruncat privirea, cercetînd diferitele

ingrediente.

— Oul era stricat? l-am întrebat.

— Nu. Aşa trebuia să fie?

— Asta se înţelege de la sine, îl lămurii. În toate reţetele bietei şi scumpei mele străbunici, cînd nu este precizată starea sau calitatea, trebuie să iei ce-i mai rău. Era foarte drastică… Şi mai sînt una sau două alternative posibile pentru celelalte lucruri. Ai obţinut venin proaspăt de şarpe cu clopoţei?

— Am obţinut un şarpe cu clopoţei de la magazinul Jamrach. M-a costat… m-a costat…

— Asta e treaba dumitale. Apoi, ingredientul de la sfîrşit…

— Cunosc pe cineva care…

— Da. Hîm. Bine. O să-ţi scriu celelalte posibilităţi. În măsura în care cunosc limba, ortografia acestei reţete mi se pare deosebit de proastă. Fiindcă veni vorba, cîine aici înseamnă probabil o javră vagabondă.

Timp de o lună după aceea l-am văzut regulat pe Pyecraft la club tot atît de gras şi îngrijorat ca întotdeauna. A respectat înţelegerea noastră, dar uneori a încălcat spiritul ei, dînd din cap cu descurajare. Apoi, într-o zi, la vestiar mi-a spus:

— Străbunica dumitale…

— Nici un cuvînt împotriva ei, am protestat, şi îşi ţinu gura.

Îmi închipuiam că renunţase, mai ales că-l văzusem într-o zi discutînd cu trei membri noi despre grăsimea sa, ca şi cînd căuta alte reţete. Şi apoi, cu totul pe neaşteptate, sosi o telegramă de la el.

— Domnul Formalyn! strigă chiar lîngă mine un curier.

Am luat telegrama şi am deschis-o imediat: „Pentru numele lui dumnezeu, vino. Pyecraft”.

„Hîm“, făcui, şi drept să spun, eram atît de bucuros că reputaţia străbunicii mele fusese reabilitată, după cum părea să reiasă din telegramă, încît am mîncat prînzul cu mare poftă.

Am obţinut adresa lui Pyecraft de la portarul din hol. Pyecraft ocupa jumătatea de sus a unei case din Bloomsbury şi m-am dus acolo îndată ce am terminat cafeaua şi lichiorul. Nici n-am mai aşteptat să-mi termin trabucul.

— Domnul Pyecratt? am întrebat la uşa de la intrare.

Mi s-a spus că trebuie să fie bolnav, fiindcă nu ieşise din casă de două zile.

— Mă aşteaptă, am precizat, şi atunci am fost poftit sus.

Am sunat la uşa cu zăbrele de pe palier.

„În orice caz n-ar fi trebuit s-o încerce“, mi-am spus. „Un om care mănîncă cît un porc se cuvine să arate ca un porc.“

O femeie cu o înfăţişare vădit respectabilă, cu o faţă îngrijorată şi o bonetă pusă neglijent apăru şi mă cercetă printre zăbrele.

I-am spus numele meu şi mi-a deschis, şovăind, uşa.

— Ce face domnul? am întrebat cînd furăm amîndoi în antreul lui Pyecraft.

— A spus sa intraţi cînd veniţi, îmi răspunse ea şi mă privi fără să facă vreo mişcare pentru a mă conduce. Apoi adăugă confidenţial: s-a încuiat înăuntru, domnule.

— S-a încuiat?

— Da, de ieri dimineaţă, şi de-atunci n-a mai lăsat pe nimeni înăuntru, şi blestemă tot timpul. Oh, vai de mine!

M-am uitat ţintă la uşa pe care mi-o arăta din priviri.

— Acolo înăuntru? am întrebat.
— Da, domnule.
— Dar ce s-a întîmplat?
Dădu cu tristeţe din cap.
— Tot timpul cere alimente, domnule. Vrea alimente grele. Îi dau ce pot şi eu: porc, budincă dulce, cîrnaţi, pîine deloc. Tot lucruri de astea. I le las afară, dacă vă puteţi închipui, şi plec. Mănîncă, domnule, ceva înspăimîntător.
Se auzi de dincolo de uşă un strigăt strident:
— Formalyn, tu eşti?
— Da, Pyecraft! am strigat la rîndul meu şi am început să bat puternic în uşă.
— Spune-i femeii să plece.
I-am spus.
Apoi am auzit un zgomot neobişnuit, de parcă cineva căuta clanţa pe întuneric, şi grohăitul obişnuit al lui Pyecraft.
— Gata, i-am strigat. A plecat.
Dar timp îndelungat uşa nu s-a deschis.
În cele din urmă s-a învîrtit cheia şi s-a auzit vocea lui Pyecraft:
— Intră!
Am apăsat pe clanţă şi am deschis uşa. Fireşte, mă aşteptam să-l văd pe domnul Pyecraft.
Aflaţi că nu era acolo!
Niciodată în viaţa mea nu am mai fost atît de surprins. Camera era într-o dezordine de neînchipuit, farfurii şi vase printre cărţi şi obiecte de scris, cîteva scaune răsturnate, iar Pyecraft…
— Hai, prietene, închide uşa, spuse el, şi atunci l-am descoperit.
Era tocmai sus, lîngă cornişă, în colţ, aproape de uşă, de parcă l-ar fi lipit cineva de plafon. Pe faţă i se citea îngrijorarea şi furia. Gîfîia şi gesticula.
— Închide uşa, repetă el. Dacă femeia aceea

află…

Am închis uşa, am mai făcut cîţiva paşi, dar m-am oprit departe de el, cu privirile aţintite în sus.

— Dacă se rupe ceva şi cazi? l-am întrebat. O să-ţi frîngi gîtul, Pyecraft!

— Tare aş dori să se întîmple una ca asta, horcăi el.

— Un om de vîrsta şi greutatea dumitale să ajungă să se dedea la exerciţii copilăreşti de gimnastică!

— Nu vorbi aşa! mă mustră, aruncîndu-mi o privire chinuită. Blestemata dumitale de străbunică…

— Ia seama! l-am prevenit.

— Las'că am să-ţi povestesc eu! exclamă el şi gesticulă.

— Cum naiba te ţii agăţat acolo sus? m-am mirat.

Apoi, deodată, mi-am dat seama că nu se ţinea de nimic, că plutea acolo sus, exact aşa cum ar fi plutit o băşică umplută cu gaz. Începu să se lupte, să se smulgă de lîngă plafon şi să se tîrască de-a lungul peretelui pînă la mine.

— Iată efectul reţetei! gîfîi el. Străbunica dumi…

— Nu se poate! am strigat.

Pe cînd vorbea, se prinse cam neatent de o gravură înrămată, care nu rezistă, şi-l văzui zburînd deodată din nou spre plafon. În timp ce tabloul căzu pe sofa şi se sparse în bucăţi. Se opri cu o izbitură în plafon şi de-abia atunci înţelesei de ce se albise peste tot pe părţile mai proeminente ale persoanei sale. Încercă din nou, mai grijuliu, să coboare, ţinîndu-se de policioara căminului.

Era într-adevăr un spectacol dintre cele mai extraordinare, să-l vezi pe omul acela uriaş, gras, cu figura apoplectică încercînd să coboare cu capul în jos din plafon, pe podea.

— Reţeta aceea – spuse el – a reuşit prea bine.

— Cum?

— Am pierdut greutatea… aproape în întregime.

Atunci, bineînţeles, am priceput.

— Pentru dumnezeu, Pyecraft! am exclamat. Ceea ce îţi trebuia dumitale era un remediu împotriva grăsimii! Dar totdeauna o numeai greutate. Insistai s-o numeşti greutate…

Într-un fel, eram deosebit de încîntat. Atunci Pyecraft mi-a plăcut într-adevăr.

— Lasă-mă să te ajut! i-am spus şi, apucîndu-l de mînă, l-am tras jos. Dădea din picioare încoace şi încolo, încercînd să se prindă de ceva. Era ca şi cum aş fi ţinut un steag într-o zi cu vînt.

— Masa aceea – spuse el, arătînd cu mîna – este de mahon masiv şi foarte grea. Dacă mă poţi băga sub ea…

I-am îndeplinit dorinţa. În timp ce el se bălăbănea sub masă ca un balon captiv, eu stăteam pe covorul din faţa căminului şi-i vorbeam.

Mi-am aprins un trabuc.

— Povesteşte-mi – i-am spus – ce s-a întîmplat.

— Am luat-o! spuse el.

— Ce gust avea?

— Oh, groaznic!

Îmi închipui că toate sînt aşa. Fie că este vorba de elementele lor constitutive, de amestecul probabil sau de rezultatele posibile, toate leacurile străbunicii mele îmi par cel puţin deosebit de neatrăgătoare. În ceea ce mă priveşte…

— La început am luat doar o sorbitură.

— Da?

— Şi pentru că după o oră m-am simţit mai uşor şi mai bine, m-am hotărît să iau întreaga doză.

— Dragul meu Pyecraft!

— Mi-am ţinut nasul, îmi explică el. Şi apoi am continuat să devin din ce în ce mai uşor, fără a putea pune capăt situaţiei, înţelegi… Izbucni brusc într-un

acces de mînie.

— Ce dumnezeu trebuie să fac acum? ţipă el deodată.

— Un lucru este evident că nu trebuie să-l faci, i-am răspuns. Dacă o să ieşi afară din casă, te vei înălţa din ce în ce mai sus.— Ridicai mîna, indicînd văzduhul. — Va trebui să fie trimis Santos Dumont[3] după dumneata să te aducă din nou jos.

— Crezi c-o să-mi treacă?

Am clătinat din cap.

— Nu cred că poţi conta pe asta, i-am răspuns.

Urmă o nouă izbucnire de mînie. Izbi cu picioarele în scaunele din jur, bocăni în podea. Se purta exact aşa cum mă aşteptam să se poarte în condiţii vitrege un astfel de grăsun egoist, adică foarte rău. Vorbea despre mine şi despre străbunica mea cu o lipsă totală de măsură.

— Niciodată nu ţi-am spus să iei doctoria aia, am observat eu.

Trecînd cu vederea, din generozitate, insultele pe care mi le arunca, m-am aşezat în fotoliul său şi am început să-i vorbesc calm şi prietenos.

I-am arătat că el singur şi-a atras această neplăcere şi că cele întîmplate parcă vorbeau de o justiţie superioară, avînd oarecare poezie chiar. Mîncase prea mult. El nu voia să recunoască şi, cîtva timp, ne certarăm asupra acestui fapt.

Deveni zgomotos şi violent, aşa că renunţai la acest aspect al lecţiei pe care o primise.

— Şi apoi – i-am spus – ai păcătuit întrebuinţînd un stil bombastic. Spuneai, nu grăsime cum ar fi fost corect, dar lipsit de glorie, ci greutate. Ai...

M-a întrerupt ca să-mi spună că recunoştea toate astea. Ce trebuia însă să facă?

---

[3] Alberto Santos-Dumont (1873—1932) unul dintre pionierii aerostaticii şi aviaţiei, (n.r.)

I-am sugerat să se adapteze noilor sale condiţii. Astfel am ajuns la partea cu adevărat practică a chestiunii. L-am asigurat că nu poate fi greu să înveţe a merge încoace şi încolo pe plafon în mîini…

— Nu pot dormi, mi-a spus el.

I-am arătat că problema aceasta nu-i prea dificilă. Puteam fixa de plafon o somieră metalică, de care să legăm apoi cu nişte benzi o pătură, cearceaf şi o cuvertură care să se încheie cu nasturi într-o parte. Pentru aceasta, va trebui însă să destăinuiască secretul menajerei sale, ceea ce l-am şi sfătuit să facă; după oarecare ciorovăială, căzu de acord. (Era o adevărată desfătare să o vezi apoi pe doamna aceea binevoitoare efectuînd cu aerul cel mai senin posibil toate aceste schimbări uimitoare.) I s-a adus în cameră o scară de bibliotecă, şi toate mesele i se serveau sus, pe bibliotecă. De asemenea am descoperit un mijloc ingenios cu ajutorul căruia putea să coboare pe podea ori de cîte ori dorea. A fost pur şi simplu pusă în raftul de sus *Enciclopedia britanică* (ediţia a zecea). El n-avea decît să scoată cîteva volume, să le ţină în mînă şi începea să coboare. Am mai stabilit că trebuie să fixăm nişte bare de fier jos pe pereţi de-a lungul pervazurilor, ca să se poată ţine de ele ori de cîte ori ar dori să circule mai aproape de podea.

Pe măsură ce progresam cu lucrul, am descoperit că începuse să mă intereseze foarte mult. Eu am fost acela care am chemat-o înăuntru pe menajeră şi i-am destăinuit adevărul, tot eu aproape singur am fixat sus patul în poziţie răsturnată. De fapt mi-am petrecut două zile întregi în apartamentul său. Sînt un om îndemînatec, care ştie să se servească de şurubelniţă, şi i-am făcut tot felul de adaptări ingenioase: i-am întins o sîrmă, pentru ca soneria să-i vină la îndemînă, am întors toate lămpile electrice

astfel încît să lumineze în sus, şi aşa mai departe. Întreaga chestiune era pentru mine extrem de ciudată şi interesantă. Mă delectam gîndindu-mă la Pyecraft ca la o muscă uriaşă, tîrîndu-se încoace şi-ncolo pe plafon, şi căţărîndu-se peste pragurile de sus ale uşilor, dintr-o cameră într-alta. Apoi, niciodată, niciodată nu avea să mai apară la club...

Dar, să vedeţi, ingeniozitatea mea fatală m-a pierdut. Şedeam în camera lui, lîngă foc, bîndu-i whisky-ul, iar el, sus, în colţul preferat, lîngă cornişă, fixa de tavan cu ţinte, un covor pluşat. Deodată îmi veni o idee.

— Dumnezeule, Pyecraft! am strigat. Dar toate astea sînt cu desăvîrşire inutile!

Şi, înainte de a putea calcula toate consecinţele ideii mele, am lăsat să-mi scape secretul.

— Lenjerie de plumb! i-am spus, şi răul era făcut.

Pyecraft a primit proiectul meu aproape în lacrimi.

— Să fiu din nou pe picioare, normal!... exclamă el.

I-am destăinuit întreg secretul înainte de a-mi da seama unde mă va duce.

— Cumpără plumb în foi, l-am sfătuit. Ştanţează-l în formă de discuri. Coase cîte poţi peste tot, pe lenjerie. Procură-ţi ghete cu talpă de plumb, poartă o servietă plină cu plumb masiv, şi gata! În loc să fii aici un prizonier, poţi ieşi din nou afară, Pyecraft, poţi călători...

O idee şi mai fericită îmi trecu prin minte.

— Şi nu va trebui să te temi niciodată de un naufragiu. Tot ce ai de făcut este să-ţi dezbraci repede o parte din haine, să iei în mînă cantitatea necesară de bagaje şi să pluteşti în aer...

De emoţie, scăpă ciocănelul la un pas de capul

meu.

— Doamne! exclamă el. Voi putea veni din nou la club.

Asta m-a făcut să mă trezesc brusc la realitate.

— Doamne! am murmurat la rîndul meu. Da. Desigur... vei putea veni.

Aşa a şi făcut. Aşa şi face. Chiar acum şade în spatele meu, înfulecînd, vă jur!... a treia porţie de cozonac cu unt. Şi nimeni pe lume nu ştie, afară de menajera sa şi de mine, ca nu cîntăreşte aproape nimic, ca este numai o masă plicticoasă de materie asimilatorie, numai un balon de săpun îmbrăcat, *niente*[4]*,* cel mai de nimic dintre oameni. Iată-l şezînd şi pîndindu-mă să termin de scris. Atunci, dacă va izbuti, îmi va ieşi în cale. Va veni spre mine revarsîndu-se valuri, valuri...

Îmi va povesti totul din nou, ce simte, ce nu simte, cum speră uneori că-i trece puţin. Şi negreşit în vorbăria lui linguşitoare, dulceagă va strecura şi cuvintele: „Secretul e păstrat, nu? Dacă cineva ar şti... mi-ar fi atît de ruşine... Ştii, prea aş părea caraghios. Să te tîrăşti de jur împrejur pe tavan şi aşa mai departe...”

Şi acum, evită-l dacă poţi pe Pyecraft, care ocupă o poziţie strategică admirabilă între mine şi uşă...

---

[4] Nimic (it.)(n.r.)

# Omul care putea face minuni

*Un pantum[5] în proză*

E discutabil dacă s-a născut cu acest dar. Eu unul socotesc ca l-a dobîndit pe neaşteptate. În orice caz, pînă la treizeci de ani a fost un sceptic şi nu credea în forţe supranaturale. Şi, fiindcă momentul mi se pare indicat, trebuie să menţionez că era un om mic de statură, cu ochi întunecaţi, castanii, cu părul roşu, foarte ţepos, cu mustaţa răsucită şi plină de pistrui. Îl chema George Mc Whirter Fotheringay – un nume care în nici un caz nu te făcea să aştepţi vreo minune – şi era funcţionar la Gomshott. Îl caracteriza o deosebită înclinaţie pentru judecăţile categorice. Cînd a luat cunoştinţă pentru prima oară de puterile sale excepţionale, tocmai nega categoric că minunile sînt posibile. Discuţia aceasta avea loc la bufetul cîrciumii „Dragonul cel lung“, iar Toddy Beamish îl contrazicea destul de monoton, dar eficace. „Asta o

[5] Poem cu forma fixă, de origină malaeză. Versurile 2 şi 4 ale fiecărui catren constituie versurile 1 şi 3 ale catrenului următor (n.r.).

spui dumneata!“ repeta într-una, ceea ce-l scotea din sărite pe domnul Fotheringay.

În afară de ei doi, mai erau prezenţi un biciclist foarte prăfuit, cîrciumarul Cox şi domnişoara Maybridge, chelneriţa foarte respectabilă şi destul de corpolentă a „Dragonului”. Domnişoara Maybridge stătea ca spatele la domnul Fotheringay şi spăla paharele; ceilalţi îl priveau mai mult sau mai puţin amuzaţi de ineficacitatea judecăţilor sale categorice. Îmboldit de tactica defensivă à la Torres Vedras a domnului Beamish, domnul Fotheringay se hotărî să facă un efort retoric neobişnuit.

— Ascultă, domnule Beamish – spuse domnul Fotheringay – să fim lămuriţi. Un miracol este ceva împotriva legilor naturii, realizat prin puterea voinţei, ceva care nu s-ar putea produce fără o putere de voinţă deosebită.

— Asta o spui dumneata, respinse atacul domnul Beamish.

Domnul Fotheringay apelă la ciclist, care fusese pînă atunci doar un spectator tăcut, şi obţinu aprobarea sa exprimată printr-o tuse şovăitoare şi o privire îndreptată spre domnul Beamish. Cîrciumarul nu voi să-şi dea părerea. Cînd domnul Fotheringay se întoarse spre domnul Beamish, obţinu din partea acestuia o concesie neaşteptată, acceptarea cu rezerve a definiţiei miracolului formulată de el.

— De exemplu – spuse domnul Fotheringay foarte încurajat – iată ce s-ar putea numi un miracol. Lampa aceasta, potrivit legilor naturii, n-ar putea să ardă cu susu-n jos, nu e aşa, Beamish?

— Dumneata spui că n-ar putea, pară Beamish.

— Dar dumneata? întrebă Fotheringay. Doar n-ai vrea să spui…

— Nu, îngăimă Beamish. Nu, n-ar putea.

— Foarte bine, continuă domnul Fotheringay.

Aşadar, vine aici cineva, de exemplu eu, şi stă să zicem aici şi spune lămpii, cum aş putea spune şi eu, încordîndu-mi voinţa: răstoarnă-te cu susu-n jos fără să te spargi şi continuă să arzi liniştit, şi... Ei!

Erau motive ca toţi să strige „Ei!“. Imposibilul, lucrul de necrezut puteau să-l constate toţi. Lampa stătea în aer, răsturnată, şi ardea liniştit cu flacăra îndreptată în jos. Era tot atît de reală şi de palpabilă ca orice lampă, era lampa prozaică, obişnuită, din cîrciuma „Dragonul cel lung“.

Domnul Fotheringay stătea cu degetul arătător întins şi cu sprîncenele încruntate, de parcă ar fi prevăzut un dezastru. Biciclistul, care era cel mai aproape de lampă, îşi aplecă brusc capul şi sări peste tejghea. Toţi se speriară mai mult sau mai puţin. Domnişoara Maybridge s-a întors şi a ţipat. Timp de aprope trei secunde lampa a rămas liniştită. Domnul Fotheringay scoase un strigăt slab de epuizare intelectuală.

— Nu pot s-o mai ţin sus, spuse el. Se dădu înapoi şovăind, iar lampa răsturnată pîlpîi brusc, căzu peste colţul barului, sări cît colo, se sfărîmă de podea şi se stinse.

Noroc că avea un rezervor de metal, altfel întreaga încăpere ar fi fost cuprinsă de flăcări. Primul vorbi domnul Cox, care făcu observaţia laconică de altfel, că Fotheringay e nebun. Fotheringay nu fu în stare să conteste nici măcar o asemenea afirmaţie! Îl uluiseră cele întîmplate. Conversaţia care urmă nu clarifică de loc chestiunea pentru Fotheringay; părerea generală fu nu numai foarte apropiată de cea a domnului Cox, dar şi exprimată foarte vehement. Toţi îl acuzau pe Fotheringay că recursese la un truc prostesc şi-l calificau drept un nerod care distruge confortul cetăţenilor şi le pune în pericol viata. Fotheringay, căruia îi vuia capul de uimire şi

gîndurile i se învîrtejeau ca purtate de furtună, era înclinat să fie de acord cu ei, aşa că aproape nici nu protestă cînd fu poftit să părăsească localul.

Porni spre casă aprins la faţă şi înfierbîntat, cu gulerul hainei ridicat şi cu urechile roşii. Pe stradă examină cu nervozitate fiecare lampă din cele zece pe lîngă care trecu. Numai cînd se găsi singur în micul său dormitor din strada Bisericii fu în stare să-şi adune gîndurile şi să se întrebe „Ce naiba s-a întîmplat?”

Îşi scoase haina şi ghetele şi se aşeză pe pat. Cu mîinile în buzunare, repeta pentru a şaptezecea oară cuvintele sale de apărare: „N-am vrut să răstorn afurisita aceea de lampă“ şi deodată îşi dădu seama că în momentul în care rostise ordinul acela, voise neintenţionat ca ordinul să-i fie îndeplinit, iar cînd văzuse lampa în aer, simţise că depindea de el s-o ţină acolo, deşi nu-i era limpede ce trebuia să facă pentru aceasta. Fotheringay nu avea o minte prea ascuţită, fiindcă altfel şi-ar fi putut pune întrebarea ce înseamnă de fapt „voise neintenţionat" şi s-ar fi pomenit în faţa celor mai încîlcite probleme de libertate a voinţei; fiind însă aşa cum era, ideea nu i se contură limpede în minte şi i se păru acceptabilă. Şi de aici, trebuie să admit, fără ca să urmeze vreo înlănţuire logică, ajunse la proba experimentală.

Îşi îndreptă hotărît degetul arătător spre lumînare şi îşi adună gîndurile, deşi îşi dădea seama că făcea o prostie. „Ridică-te în sus!“ porunci el. Dar în clipa următoare sentimentul de neîncredere îi dispăru. Luminarea se ridică, stătu în aer o clipă, gata să cadă, şi în timp ce domnul Fotheringay gîfîia, căzu cu zgomot pe toaletă, lăsîndu-l în întuneric, numai cu strălucirea feştilei care se stingea.

Cîtva timp domnul Fotheringay rămase în întuneric complet nemişcat. „S-a întîmplat totuşi – îşi

spuse el – şi nu pot să-mi explic cum!“ Oftă adînc şi începu să caute prin buzunare un chibrit. Nu găsi nici unul, se ridică şi bîjbîi pe lavoar. „Mi-ar trebui un chibrit”, spuse el. Căută în haină, dar nu găsi, şi atunci îi trecu prin minte că se puteau face minuni chiar şi cu chibrituri. Întinse mîna şi se încruntă la ea prin întuneric. „Vreau să fie un chibrit în mîna aceasta!“ Simţi ceva uşor căzînd de-a latul palmei, şi, strîngînd pumnul, găsi un chibrit.

După cîteva încercări nereuşite de a-l aprinde, frecîndu-l de diferite obiecte, constată că nu-l putea aprinde fără cutie. Îl aruncă, şi atunci deodată îi trecu prin minte că ar fi putut să-l aprindă printr-un efort de voinţă. Făcu acest efort şi-l zări arzînd în mijlocul învelitoarei lavoarului. Îl ridică în grabă şi-l stinse. Noi posibilităţi îi trecură prin minte. Căută lumînarea şi o puse la loc în sfeşnic. „Ascultă! aprinde-te!“ spuse domnul Fotheringay. Lumînarea începu să pîlpîie, şi atunci văzu o mică gaură neagră în acoperitoarea lavoarului şi un rotocol de fum ridicîndu-se din ea. Cîtva timp se uită cînd la ea, cînd la mica flacără, apoi, ridicînd capul, îşi întîlni privirea fixă în oglindă şi se întreţinu cîtva timp în tăcere cu el însuşi.

— Cum rămîne cu minunile? spuse în cele din urmă domnul Fotheringay adresîndu-se imaginii sale.

Meditaţiile domnului Fotlieringay care urmară fură adînci, dar confuze. După cum îşi putea da seama, în ceea ce îi privea era vorba numai de voinţă. Natura primei sale experienţe îi crease o aversiune pentru orice alte experienţe, cu excepţia celor prudente, bineînţeles. Aşadar făcu să se ridice o foaie de hîrtie, coloră un pahar de apă în roz, apoi în verde şi produse un melc pe care-l făcu să dispară în chip miraculos. Îşi procură, tot în chip miraculos, o perie de dinţi nouă. Tîrziu noaptea, ajunse la concluzia că

puterea sa de voinţă trebuie să fi fost neobişnuită şi extrem de mare, fapt despre care avusese, cu siguranţă, bănuieli şi mai înainte, dar nu fusese sigur. Cînd făcuse pentru prima dată această descoperire îl cuprinsese mirarea şi se speriase. Acum încerca mîndria de a poseda o calitate atît de deosebită, despre care avea o presimţire vagă că-i va fi de folos. Deodată auzi bătînd ora unu la ceasul bisericii şi, pentru că nu-i trecu prin minte că printr-o minune ar putea fi scutit de obligaţiile sale zilnice la Gomshott, continuă să se dezbrace, ca să se culce fără întîrziere. În timp ce se căznea să-şi tragă cămaşa peste cap, îi veni o idee strălucită. „Să fiu în pat!“ spuse el şi se trezi în pat. „Dezbrăcat!“ specifică apoi; şi, găsind că aşternutul era rece, adăugă în grabă: „În cămaşa mea de noapte! Nu, într-o cămaşă de noapte plăcută, moale, de lînă. Aşa!“ exclamă cu plăcere. „Şi acum să adorm tihnit”.

Se trezi la ora obişnuită şi se aşeză la micul dejun, frămîntat de gînduri. Se întreba dacă cele ce i se întîmplaseră peste noapte nu fusese cumva un vis deosebit de viu. În cele din urmă începu din nou să se gîndească la experienţe prudente. De exemplu, avu la micul dejun trei ouă, două pe care i le procurase gazda, bune, dar conservate, şi unul, un ou de gîscă ouat proaspăt, delicios, fiert şi servit de către excepţionala sa voinţă. Porni grăbit spre Gomshott, într-o stare de agitaţie puternică, dar ascunsă cu grijă, şi îşi aminti de coaja celui de-al treilea ou numai seara cînd gazda sa îi vorbi despre ea. Toată ziua nu putu să lucreze, frămîntat de uimitoarea descoperire pe care o făcuse despre el însuşi, dar asta nu-i produse niciun neajuns, căci compensa timpul pierdut, în ultimele zece minute, printr-un miracol.

O dată cu trecerea zilei, uimirea i se transformă în

exaltare, deşi nu-i ieşeau din minte împrejurările neplăcute în care fusese alungat de la „Dragonul cel lung“, nici versiunea tendenţioasă a acestei chestiuni, care, ajungînd la urechile colegilor săi, le dăduse prilejul să facă unele glume. Desigur, trebuia să fie mai atent cînd poruncea să se ridice obiecte fragile, altfel darul său promitea din ce în ce mai mult, pe măsură ce se gîndea la el. Intenţiona printre altele să-şi mărească proprietatea personală prin acte de creaţie, săvîrşite discret. Făcu să apară o pereche de butoni splendizi de diamant, dar îi distruse în grabă cînd tînărul Gomshott străbătu biroul îndreptîndu-se spre masa sa. Se temea ca tînărul Gomshott să nu-l întrebe cum i-a căpătat. Pricepu foarte limpede că talentul său trebuia exercitat cu precauţiunea şi atenţia necesară, dar, după cît îşi dădea seama, greutăţile pe care le avea de învins pentru a-l stăpîni la perfecţie nu puteau fi mai mari decît acelea pe care le înfruntase atunci cînd învăţase să meargă pe bicicletă. Tocmai această analogie, ca şi sentimentul că nu ar fi binevenit la „Dragonul cel lung“ îl mînară după cină pe drumul de dincolo de uzina de gaz, ca să exerseze acolo în secret unele minuni.

Era poate o oarecare lipsă de originalitate în încercările sale, căci, în afară de puterea de voinţă, domnul Fotheringay nu se dovedea un om excepţional. Îi veni în minte minunea cu toiagul lui Moise, dar noaptea era întunecoasă şi nepotrivită pentru a putea supraveghea cum trebuie şerpi mari miraculoşi. Apoi îşi aminti de povestea lui „Tannhäuser“ pe care o citise pe dosul programului filarmonicii. Aceasta i se păru deosebit de atrăgătoare şi inofensivă. Lovi cu bastonul său – un baston foarte frumos din lemn de palmier indian – în pajiştea care mărginea cărarea şi ordonă lemnului

uscat să înflorească. Imediat aerul se umplu de parfum de trandafiri şi, cu ajutorul unui chibrit, se convinse că frumosul miracol fusese într-adevăr îndeplinit. Nişte paşi care se apropiau îi curmară satisfacţia. De teamă să nu i se descopere prematur facultăţile excepţionale, porunci în grabă bastonului înflorit: „Înapoi!“. Ceea ce intenţiona să spună era „Schimbă-te înapoi”, dar desigur că a fost neclar. Băţul se dădu înapoi cu o viteză considerabilă şi îndată se auzi un strigăt de mînie şi o vorbă urîtă din partea persoanei care se apropia.

— În cine arunci tu cu mărăcini, neghiobule, răsuna o voce. M-a lovit în fluierul piciorului.

— Îmi pare rău, prietene, spuse domnul Fotheringay, apoi, înţelegînd cît de greu ar fi fost să-i dea o explicaţie, îşi ciupi nervos mustaţa. Îl văzu înaintînd pe Winch, unul dintre cei trei agenţi de poliţie din Immering.

— Ce înseamnă asia? întrebă poliţistul. Ei! dumneata eşti, nu e aşa? Domnul oare a spart lampa la „Dragonul cel lung“!

— Nu înseamnă nimic, spuse domnul Fotheringay. Absolut nimic.

— Atunci de ce ai făcut-o?

— Lăsaţi şi dumneavoastră... căută să-l liniştească domnul Fotheringay.

— Să las, sigur! Ştii oare că băţul acela m-a lovit? De ce ai făcut-o?

Pentru moment domnul Fotlieringay nu-şi putu imagina de ce o făcuse. Tăcerea sa păru să-l irite pe domnul Winch.

— De data aceasta ai atacat poliţia, tinere! Asta înseamnă ce-ai făcut dumneata.

— Ascultă, domnule Winch, îngăimă domnul Fotheringay plictisit şi încurcat. Regret foarte mult. Chestiunea este că...

— Ce anume?
Nu putu găsi o altă ieşire decît să spună adevărul.
— Făptuiam o minune.
Se strădui el să vorbească cît mai natural, dar oricît se strădui nu reuşi.
— Făptuiai o...! Ascultă, nu vorbi prostii. Făptuiai o minune, desigur! Minune! Asta-i nostim de tot! Dar dumneata eşti omul care nu crezi în minuni... Trebuie să fie vorba tot de o scamatorie de-a dumitale prostească. Ei bine, îţi spun că...
Dar domnul Fotheringay n-a mai auzit ce intenţiona să-i spună domnul Winch. Şi-a dat seama că se dăduse de gol, că împrăştiase preţiosul său secret în cele patru vînturi. O izbucnire violentă de mînie îl împinse la acţiune. Se întoarse repede şi fioros spre poliţai.
— Ascultă – spuse el – m-am săturat de toate astea, m-am săturat! O să-ţi arăt eu ţie scamatorie prostească! Du-te la dracu! Du-te imediat!
Era singur.
Domnul Fotheringay nu mai săvîrşi nici un miracol în noaptea aceea. Şi nici nu-şi dădu osteneala să vadă ce se întîmplase cu bastonul său înflorit. Se întoarse în oraş, speriat şi intră pe furiş la el în dormitor.
— Dumnezeule! exclamă din prima clipă. Ce talent puternic, un talent extrem de puternic. Nici nu intenţionam aşa ceva. Nu, într-adevăr... Mă întreb cum o fi în iad, la diavol!
Se aşeză pe pat şi începu să-şi scoată ghetele. O idee fericită îi trecu prin minte. Îl transferă pe agentul de poliţie la San Francisco, apoi se culcă liniştit, fără să mai modifice mersul natural al lucrurilor. În timpul nopţii îl visă pe Winch, care era furios.
A doua zi domnul Fotheringay află două veşti

interesante. Cineva sădise un trandafir agăţător foarte frumos lîngă zidul casei singuratice a bătrînului Gomshott de pe strada Lullabrough Road şi corpul poliţistului Winch era căutat în rîu pînă la moara lui Eawling.

Domnul Fotheringay fu distrat şi gînditor în ziua aceea şi nu mai săvîrşi minuni în afară doar de unele în legătură cu Winch şi de aceea de a-şi îndeplini munca sa cu precizie desăvîrşită, în ciuda roiului de gînduri care-i zumzăia prin minte. Neatenţia şi blîndeţea sa neobişnuită fuseseră observate de mai multe persoane şi devenise subiect de glume. Cea mai mare parte a timpului se gîndea la Winch.

Duminică seara se duse la capelă şi, destul de ciudat, domnul Maydig, care se interesa întrucîtva de ocultism, predica despre „lucruri care nu sînt legiuite”. Domnul Fotheringay nu era un vizitator regulat al capelei, dar scepticismul său categoric, la care am mai făcut aluzie, fusese foarte zdruncinat. Conţinutul predicii arunca o lumină cu totul nouă asupra recentului său dar şi se hotărî deodată să-l consulte pe domnul Maydig imediat după slujbă. Hotărîrea o dată luată, se miră cum de nu se gîndise înainte la acest lucru.

Domnul Maydig, un bărbat slab, nervos, cu încheieturile şi gîtul deosebit de lungi, fu satisfăcut că un tînăr a cărui nepăsare în chestiuni religioase era de mult subiect de discuţie în oraş, solicită o convorbire confidenţială. După scurta aşteptare necesară, îl conduse în biroul său presbiterian, alături de capelă, îl pofti să şadă pe un scaun confortabil şi, rămînînd în picioare în faţa unui foc vesel – picioarele sale proiectau o arcadă uriaşă pe peretele opus – îl îndemnă să spună ce are de spus.

La început domnul Fotheringay fu cam stingherit, îi venea oarecum greu să deschidă vorba.

— Mă tem că nu o să mă puteţi crede, domnule Maydig, mă tem... şi continuă aşa cîtva timp. În cele din urmă îşi zise că e mai bine să intre în subiect printr-o întrebare şi-i ceru domnului Maydig părerea despre miracole.

Domnul Maydig nu termină bine să zică „Mda“ cu un aer foarte rezervat, cînd domnul Fotheringay se porni din nou:

— Presupun că nu veţi crede că o persoană obişnuită, ca mine de exemplu, care s-ar putea afla acum în acest loc, ar avea un fel de predispoziţie care l-ar face capabil să săvîrşească diferite lucruri numai prin voinţa sa.

— E posibil, spuse domnul Maydig. Poate că aşa ceva e posibil.

— Dacă mi-aţi permite să întrebuinţez vreun obiect de aici, cred că aş putea să vă dovedesc acest lucru printr-un fel de experienţă, ceru domnul Fotheringay încuviinţarea. Să luăm de exemplu cutia de tutun de pe masă. Aş vrea să ştiu dacă ceea ce am de gînd să fac cu ea este sau nu o minune. Numai o jumătate de minut, vă rog, domnule Maydig.

Îşi încruntă sprîncenele, arătă spre cutia cu tutun şi spuse:

— Transformă-te într-o vază cu violete!

Cutia de tutun execută porunca.

Domnul Maydig tresări puternic cînd se produse schimbarea, apoi se uită uluit cînd la făcătorul de minuni, cînd la vaza cu flori. Amuţise. În cele din urmă îndrăzni să se aplece peste masă şi să miroase violetele; erau proaspăt culese şi foarte frumoase. Holbă din nou ochii la domnul Fotheringay.

— Cum ai procedat? întrebă el.

Domnul Fotheringay se trase de mustaţă.

— I-am poruncit numai, şi iată! Ce să fie asta: miracol, vrăjitorie? Ce credeţi că e cu mine? Asta

doresc să întreb.

— Extraordinar!

— Şi acum o săptămînă n-am ştiut că pot face astfel de lucruri, exact aşa cum n-aţi ştiut dumneavoastră. Am descoperit cu totul pe neaşteptate. Cred că este ceva neobişnuit cu voinţa mea, cel puţin aşa îmi explic eu lucrurile.

— Asta este... totul? Sau ai putea face şi alte lucruri?

— Dumnezeule, da! spuse domnul Fotheringay.Orice. — se gîndi şi îşi aminti brusc de un spectacol de scamatorie pe care-l văzuse.

— Ascultă — arătă el spre vază – transformă-te într-un vas cu peşte!... Nu, nu de ăsta. Transformă-te într-un vas de sticlă plin cu apă şi cu peşti aurii. Aşa e mai bine! Vedeţi, domnule Maydig?

— Uimitor! De necrezut! Dumneata eşti ori cel mai extraordinar... Dar nu...

— Aş putea s-o schimb în orice, spuse domnul Fotheringay. În orice. Ascultă, fă-te porumbel! Ai înţeles?

În secunda următoare un porumbel albastru fîlfîia în jurul camerei, silindu-l pe domnul Maydig să-şi plece repede capul de cîte ori se apropia de el.

— Opreşte-te acolo! Ai înţeles? spuse domnul Fotheringay; şi porumbelul plutea nemişcat în aer. Pot să-l transform din nou într-un vas cu flori — aşeză porumbelul pe masă şi produse miracolul.

— Probabil că veţi avea nevoie în curînd să vă umpleţi pipa, spuse el şi restabili cutia cu tutun.

Domnul Maydig urmărise toate transformările în tăcere, cu foarte rare exclamaţii de uimire. Privi lung şi fix la domnul Fotheringay, luă cu multă prudenţă cutia cu tabac, o examină şi o puse la loc pe masă. „Mda!“ fu singura expresie a sentimentelor sale.

— Acum, după toate acestea, este mai uşor să vă

explic pentru ce am venit aici, spuse domnul Fotheringay şi începu să relateze prolix şi confuz peripeţiile sale ciudate, începînd cu întîmplarea aceea cu lampa de la „Dragonul cel lung“ şi cormplicîndu-le cu aluzii stăruitoare la Winch.

Pe măsură ce continuă, orgoliul trecător provocat de uimirea domnului Maydig dispăru; deveni din nou foarte obişnuitul Fotheringay din viaţa de toate zilele. Domnul Maydig ascultă cu atenţie, fără să lase cutia de tutun din mînă şi la rîndul său îşi modifică în cursul povestirii comportarea. Cînd domnul Fotheringay ajunse la miracolul cu cel de-al treilea ou, pastorul îl întrerupse cu o fluturare a mîinii.

— Este cu putinţă, spuse el. Este cu totul verosimil. Este, fără îndoială, uimitor, dar, în acelaşi timp, aruncă lumină asupra unor fenomene greu de explicat. Puterea de a face minuni este un dar. Un dar deosebit, ca şi geniul sau puterea de a prezice viitorul; pînă acum a apărut foarte rar, şi la oameni excepţionali. Dar în cazul acesta... M-au mirat totdeauna minunile lui Mahomet, miracolele iogilor şi cele produse de doamna Blavatsky. Da, desigur... Da, este pur şi simplu un dar! Confirmă atît de frumos argumentele marelui gînditor – glasul domnului Maydig coborî – înălţimea sa Ducele de Argyll! În acest caz se verifică o lege mai profundă, mai adîncă decît legile obişnuite ale naturii. Da, da. Continuă! Continuă!

Domnul Fotheringay începu să-i povestească păţania sa cu Winch, iar domnul Maydig, nemaifiind copleşit de veneraţie sau înspăimîntat, începu să-şi mişte brusc încoace şi încolo membrele şi să izbucnească în exclamaţii de mirare.

— Acesta e lucrul care m-a tulburat cel mai mult, continuă domnul Fotheringay. În chestiunea asta am cea mai mare nevoie de un sfat; desigur că e la San

Francisco – oriunde s-ar afla San Francisco ăsta – însă înţelegeţi, domnule Maydig, situaţia este neplăcută pentru amîndoi. Pricepe el oare ce s-a întîmplat? Cred că este înspăimîntat, înfuriat la culme şi se străduieşte să mă găsească. Aş îndrăzni chiar să afirm că de cîteva ori a şi pornit încoace. Îl trimit însă înapoi printr-un miracol, la interval de cîteva ore, cînd îmi amintesc. Desigur, el nu poate înţelege acest lucru şi trebuie să-l enerveze, iar dacă de fiecare dată cumpără cîte un bilet, îl va costa o grămadă de bani. Am făcut pentru el tot ce-am putut face, dar fără îndoială că e greu să se pună în situaţia mea. M-am gîndit apoi că s-ar fi putut ca hainele să-i fi fost arse, înainte de a-l fi mutat la San Francisco, ştiţi, dacă infernul este aşa cum ni-l închipuim. În acest caz presupun că l-au închis cînd a ajuns în oraş. Desigur că i-am procurat prin voinţă un costum nou de haine, de îndată ce m-am gîndit la asta. Dar, vedeţi, sînt într-o încurcătură afurisită...

Domnul Maydig deveni serios.

— Văd că eşti într-o încurcătură. Da, e o situaţie grea. Cum să-i pui capăt...

Acum vorbea fără convingere, nelămurit.

— Totuşi, să-l lăsăm o clipă pe Winch şi să discutăm problema în general. Nu cred că este vorba de vrăjitorie sau de ceva asemănător. Nu cred că este nimic criminal în această chestiune, domnule Fotheringay, de fel, în afară de cazul cînd îmi ascundeţi unele întîmplări importante. Nu, este vorba de miracole, miracole veritabile, de cea mai înaltă clasă, dacă mă pot exprima astfel.

Începu să străbată cu paşi mari covorul din faţa căminului şi să gesticuleze, în timp ce domnul Fotheringay şedea îngrijorat cu braţul pe masă şi cu capul pe braţ.

— Nu văd cum o s-o scot la capăt cu Winch,

murmură el.

— Talentul dumneavoastră de a săvîrşi miracole e pe cît se pare foarte puternic, spuse domnul Maydig. Veţi găsi o soluţie în ceea ce-l priveşte pe Winch, nu trebuie să fiţi îngrijorat. Dragă domnule, dumneata eşti un om foarte important, un om cu cele mai uimitoare posibilităţi, lată, de exemplu, la tribunal, atunci cînd sînt necesare probe materiale. Şi în alte ocazii, lucrurile pe care le puteţi face...

— Da, m-am gîndit şi eu la cîte ceva, spuse domnul Fotheringay. Dar nu toate ies cum aş fi dorit. Aţi văzut peştele acela la început? Şi vasul era nepotrivit, şi peştele. Aşa că m-am hotărît să mă sfătuiesc cu cineva.

— O hotărîre justă – spuse domnul Maydig – o hotărîre foarte justă, cea mai justă cu putinţă. Se opri şi-l privi pe domnul Fotheringay. Este aproape un talent fără limite. Haide să încercăm puterea dumitale. Este interesant de ştiut dacă într-adevăr... dacă într-adevăr este ceea ce pare să fie.

Şi astfel, oricît ar părea de necrezut, în, biroul căsuţei din spatele capelei protestante, duminică seara, în 10 noiembrie 1896, domnul Fotheringay, îndemnat şi inspirat de domnul Maydig, începu să producă miracole. Atragem atenţia cititorului în mod special asupra acestei date. Probabil va obiecta, probabil a şi obiectat că anumite elemente din această povestire sînt neverosimile, că dacă lucruri de felul celor descrise pînă acum s-ar fi întîmplat, ar fi fost publicate în toate ziarele încă de acum un an. În special îi va veni greu să accepte amănuntele care urmează, pentru că el sau ea, cititorul în chestiune, va trebui să constate, printre altele, că a murit acum mai bine de un an de o moarte violentă şi de neînchipuit. Desigur că un miracol nu mai e miracol, dacă e verosimil, aşa încît să cădem de acord că

cititorul a murit acum un an de moarte violentă şi de neînchipuit. Din cele ce urmează, aceasta va deveni limpede de tot şi de crezut, după cum va admite orice cititor rezonabil. Dar încă nu este cazul să terminăm povestirea, căci de-abia am trecut de mijlocul ei. La început miracolele produse de domnul Fotheringay erau nişte fleacuri de minuni, mărunţişuri de felul miracolelor teozofilor, cu nişte potire şi cu mobilele din salon; dar, cu toată lipsa lor de însemnătate, fură primite cu o teamă respectuoasă de către colaboratorul său. E adevărat că domnul Fotheringay ar fi preferat să rezolve îndată chestiunea cu Winch, dar domnul Maydig nu-l lăsa. Dar, după ce produseră vreo duzină de astfel de nimicuri gospodăreşti, sentimentul puterii lor crescu, imaginaţia lor începu să dea semne de însufleţire şi deveniră mai ambiţioşi. Prima lor acţiune de mai mare amploare a fost determinată de foame şi de neglijenţa doamnei Minchin, menajera domnului Maydig. Masa la care preotul îl invită pe domnul Fotheringay era desigur destul de prost aranjată şi neatrăgătoare pentru nişte harnici făcători de minuni; dar se aşezară totuşi în jurul ei. Cînd domnul Maydig începu să vorbească cu mîhnire, mai mult decît cu mînie, despre lipsurile menajerei sale, domnului Fotheringay îi trecu prin minte că în faţă i se deschidea o posibilitate.

— Ce părere aveţi, domnule Maydig – spuse el – dacă nu este o îndrăzneală din partea mea să...

— Dragă domnule Fotheringay! Desigur! Nu, nu m-am gîndit.

Domnul Fotheringay flutură din mînă.

— Ce să luăm? întrebă el într-un sens larg, cuprinzător şi, la cererea domnului Maydig, revizui foarte conştiincios cina. În ceea ce mă priveşte – spuse el, atent la alegerea făcută de domnul Maydig

– am o deosebită predilecţie pentru o halbă de bere şi nişte pîine prăjită cu brînză gustoasă. Nu prea sînt obişnuit cu vinul de Burgundia.

Numaidecât, la comanda lui, apărură bere şi pîine prăjită, cu brînză. Au stat timp îndelungat la masă, discutînd de la egal la egal – după cum observă numaidecît domnul Fortheringay cu o flacără de surpriză şi satisfacţie în ochi – despre toate miracolele pe care le vor făptui îndată.

— Şi, pentru că veni vorba, domnule Maydig — spuse domnul Fotheringay – poate v-aş putea ajuta în chestiuni gospodăreşti.

— Nu prea înţeleg la ce vă referiţi, răspunse domnul Maydig, turnîndu-şi un pahar de vin vechi de Burgundia procurat tot în chip miraculos.

Domnul Fotheringay se servi din neant cu a doua porţie de pîine prăjită, cu brînză şi muşcă din ea.

— Ma gîndeam – zise – că aş putea eventual (hm, hm) să fac (hm, hm) o minune cu doamna Minchin (hm, hm), s-o fac o femeie mai bună.

Domnul Maydig lăsă paharul la o parte şi-l privi cu îndoială.

— Ea este... se opune cu vigoare oricărui amestec în treburile ei, ştiţi, domnule Fotheringay. Apoi a trecut de ora unsprezece şi probabil că este în pat şi doarme. Credeţi că în general...

Domnul Fotheringay chibzui asupra acestor obiectiuni.

— Nu văd de ce nu s-ar putea înfăptui schimbarea şi în timpul somnului.

Cîtva timp domnul Maydig se opuse acestei idei, dar apoi cedă. Domnul Fotheringay dădu dispoziţiile necesare şi cei doi domni îşi continuam ospăţul, poate mai puţin în apele lor. Domnul Maydig discuta pe larg schimbările în bine pe care spera să le descopere a doua zi la menajera sa cu un optimism

care păru forţat şi exagerat chiar şi domnului Fotheringay, atît de binevoitor şi împăcat după o cină îmbelşugată. Deodată începu să se audă de la etaj o serie de zgomote confuze. Schimbară priviri nedumerite şi domnul Maydig ieşi în grabă din cameră. Domnul Fotheringay îl auzi chemînd-o pe menajeră, apoi desluşi zgomotul uşor al paşilor săi care urcau la etaj, în curînd preotul se întoarse călcînd voios şi cu faţa radioasă,

— Minunat! spuse el. Şi mişcător! Foarte mişcător! Începu să măsoare covorul din faţa căminului în sus şi-n jos. S-a pocăit, o pocăinţă emoţionantă, am văzut-o prin crăpătura uşii. Biata femeie! Ce schimbare minunată! Se sculase. Trebuie să se fi sculat imediat. S-a trezit din somn cu gîndul să facă ţăndări o sticlă de rachiu pe care o avea în cufăr. Şi să se spovedească!... Dar aceasta ne dă... ne deschide nişte posibilităţi uimitoare. Dacă chiar la ea a putut produce o astfel de schimbare miraculoasă...

— Se pare că posibilităţile sînt fără limite, recunoscu domnul Fotheringay. Cît despre domnul Winch...

— Cu totul nelimitate. Şi plimbîndu-se pe covorul din faţa căminului, domnul Maydig, lăsînd la o parte încurcătura cu Winch, dezvoltă o serie de propuneri admirabile, propuneri pe care le inventa în timp ce vorbea.

Conţinutul acestor propuneri nu priveşte esenţialul povestirii de faţă. Ajunge să spunem că erau plănuite într-un spirit de nemărginită bunăvoinţă, de bunăvoinţa specifică după o masă copioasă. Trebuie să menţionăm însă că problema lui Winch a rămas tot nerezolvată şi nu socotim necesar să arătăm în ce măsură au fost îndeplinite chiar proiectele enunţate. Era vorba însă de schimbări

uimitoare. La cîteva ore după miezul nopţii, domnul Maydig şi domnul Fotheringay treceau în fugă prin scuarul îngheţat din faţa pieţei, la lumina lunii nemişcate, extaziaţi de minunile pe care le săvîrşeau. Domnul Maydig era numai gesturi şi fîlfîia din braţe, domnul Fotheringay, scund şi zbîrlit, scăpase de emoţia pe care i-o dădea măreţia sa. Aduseseră pe calea cea bună pe toţi beţivii din circumscripţia electorală, transformaseră toată berea şi alcoolul în apă (domnul Maydig avusese ultimul cuvînt în această chestiune); în afară de asta, îmbunătăţiseră mult legăturile de cale ferată ale localităţii, secaseră balta din Flinder, amelioraseră solul pe „Dealul Copacului" şi-l scăpaseră pe vicar de neg. Acum se duceau să vadă ce se poate face cu pilonul avariat al Podului de sud.

— Oraşul acesta – gîfîia domnul Maydig – va fi de nerecunoscut mîine. Cît de surprinşi şi recunoscători vor fi oamenii!

În clipa aceea orologiul bisericii bătu orele trei.

— Ascultaţi – spuse domnul Fotheringay – este ora trei! Mă duc acasă. Trebuie să fiu la lucru la orele opt. Şi, în afară de aceasta, doamna Wimms...

— De-abia am început, obiectă domnul Maydig, care gustase din plăcerea pe care ţi-o dă puterea fără margini. De-abia am început. Gîndeşte-te la toate faptele bune pe care le făptuim. Cînd lumea sa va trezi...

— Dar... murmură domnul Fotheringay.

Domnul Maydig îi strînse brusc braţul. Ochii săi erau strălucitori şi sălbateci.

— Prietene dragă – spuse el – nu-i nici o grabă. Priveşte! — Arătă spre luna care se găsea la zenit. — Aminteşte-ţi de Iosua!

— Iosua? întrebă domnul Fotheringay.

— Da, Iosua, repetă domnul Maydig. De ce nu? Fă

ca el. Opreşte-o.

Domnul Fotheringay se uită la lună.

— E puţin cam sus, spuse după o pauză.

— Nu-i nimic, se resemna domnul Maydig. Desigur, luna nu se va opri. Opreşte atunci rotaţia pămîntului. Înţelegi? Şi timpul se va opri. Nu facem nici un rău.

— Hm! se miră domnul Fotheringay. Bine! Oftă. Voi încerca. Hai!

Îşi încheie toţi nasturii jachetei şi se adresă globului pămîntesc, cu tonul cel mai sigur de sine cu putinţă.

— Opreşte-ţi rotaţia! M-ai înţeles?!

Îndată domnul Fotheringay începu să zboare, dîndu-se peste cap prin aer, cu o viteză de zeci de mile pe minut. În ciuda nenumăratelor rotaţii pe secundă pe care le efectua, gîndea totuşi; căci gîndirea omenească este un lucru minunat, uneori curge tot atît de încet ca smoala, alteori are viteza luminii. Se gîndi o clipă, apoi porunci:

— Vreau să cobor teafăr, sănătos. Orice s-ar întîmpla, vreau să cobor teafăr sănătos.

A poruncit tocmai la timp, căci hainele sale, încălzite de zborul rapid prin aer, tocmai începuseră să se pîrlească. Căzu pe pămînt cu o izbitură puternică, dar de loc vătămătoare, peste ceva care părea să fie o movilă de pămînt proaspăt răsturnat. O masă considerabilă de metal şi zidărie, uimitor de asemănătoare cu turnul orologiului din scuarul pieţei, se prăvăli lîngă el. Ricoşa, îi trecu peste cap şi se sfărîmă, împroşcînd în toate părţile pietre, cărămizi şi zidărie, de parcă ar fi explodat o bombă. O vacă fu proiectată pe unul dintre blocurile mai mari şi zdrobită ca un ou. Bubui un tunet faţă de care cele mai violente zgomote auzite vreodată îi păreau ca fîşîitul ţărînei cînd cade. Tunetul fu urmat de un şir

de trosnete din ce în ce mai slabe. Un vînt intens mugea pe pămînt şi-n ceruri, încît de-abia putu să ridice capul şi să privească. Un timp fu prea speriat şi buimăcit pentru a putea măcar să-şi dea seama unde era şi ce se întîmplase. Prima sa mişcare fu să-şi pipăie capul şi să se asigure că părul său ciufulit îi mai aparţinea încă.

— Doamne! gîfîi domnul Fotheringay, de-abia putînd să vorbească din cauza furtunii. Am scăpat ca prin urechile acului! Ce o fi sărit din ţîţîni? Cu o clipa înainte era o noapte senină şi acum, tunete şi furtună! Maydig m-a îndemnat la una ca asta! Ce furtună! Trebuie să încetez cu prostiile, altfel mi se va întîmpla cu siguranţă un accident nemaipomenit! ... Unde o fi Maydig? Ce talmeş-balmeş e peste tot!

Se uită în jur, atît cît îi permitea fîlfîitul jachetei. Aspectul lucrurilor era într-adevăr foarte neobişnuit.

— În orice caz cerul este normal, spuse domnul Fotheringay. Şi cam asta e tot ce este normal. Dar chiar şi acolo parcă se apropie o furtună înspăimîntătoare. Luna a rămas totuşi deasupra capului. Exact cum era adineauri. E lumină ca la amiază. În ceea ce priveşte însă restul... Unde o fi satul?! Unde o fi... unde or fi toate? Şi de ce oare s-o fi dezlănţuit vijelia asta? Doar eu n-am ordonat să bată vîntul!

Domnul Fotheringay se luptă în zadar să se ridice în picioare, abia reuşi să stea în patru labe, ţinîndu-se bine. Cu cozile jachetei fîlfîindu-i deasupra capului, privi în direcţia opusă vîntului lumea luminată de lună.

— S-a întîmplat ceva foarte serios, spuse domnul Fotheringay. Numai cerul ştie ce o fi.

Oriunde privea prin norul de praf care gonea în faţa uraganului, nu vedea nimic altceva în strălucirea orbitoare decît mase rostogolite de pămînt şi grămezi

de ruini. Nu mai erau nici copaci, nici case, nici o formă binecunoscută; era numai un haos pustiu care dispărea în cele din urmă în întuneric. Peste acest haos se înverşunau vîrtejurile şi volburile, fulgerele şi tunetele unei furtuni ce se înteţea cu rapiditate. Lîngă el, în lumina lividă, era ceva care putuse fi odată un ulm, o grămadă de aşchii, rămăşiţele trunchiului şi crengilor sfărâmate în bucăţi, iar mai departe, din ruinile îngrămădite se ridica o masă de traverse de fier răsucite. Fără nici o îndoială, viaductul.

Înţelegeţi, cînd domnul Fotheringay oprise rotaţia globului pămîntesc nu prevăzuse ce se va întîmpla cu mărunţişurile care se află pe suprafaţa pământului. Şi Pămîntul se roteşte atît de repede, încît un punct de pe suprafaţa sa la ecuator se mişcă cu o viteză de peste o mie de mile pe oră, iar la latitudinile noastre, cu o viteză mai mare decît jumătate din această viteză. Aşa că satul, domnul Maydig şi domnul Fotheringay şi tot restul fuseseră proiectaţi violent înainte cu aproape nouă mile pe secundă, adică cu o viteză mult mai mare decît dacă ar fi tîşnit dintr-un tun. Şi fiecare fiinţă omenească, fiecare vieţuitoare, fiecare casă şi fiecare copac — toată lumea aşa cum o cunoaştem noi, fusese aruncată înainte cu aceeaşi viteză uriaşă, zdrobită şi complet distrusă. Asta era tot.

Desigur, domnul Fotheringay n-a înţeles pe deplin ce se întîmplă, dar şi-a dat seama că miracolul său avusese urmări îngrozitoare şi-l cuprinse o aversiune puternica faţă de miracole. Rămăsese acum în întuneric, căci norii acoperiseră cerul şi luna nu se mai vedea de loc. Prin văzduh grindina biciuită de vînt plăsmuia fantome care se zbăteau în chinuri. Mugetul puternic al vîntului şi al apelor umplea pămîntul şi cerul. Privind atent pe sub palmă în

direcţia vîntului, prin praf şi mazăriche, zări la lumina fulgerelor un perete enorm de apă năvălind spre el.

— Maydig! ţipă domnul Fotheringay cu voce slabă în mijlocul acestei dezlănţuiri a elementelor naturii. Vino aici, Maydig!

Opreşte-te! strigă domnul Fotheringay către apa care înainta. Oh, pentru numele cerului, opreşte-te!

Numai o clipă! spuse domnul Fotheringay fulgerelor şi tunetului. Opriţi-vă numai o clipă, să-mi adun gîndurile... Şi acum ce trebuie să fac? se întrebă el. Ce trebuie să fac? Doamne! De-ar fi Maydig lîngă mine!

Am găsit! exclamă domnul Fotheringay. Şi să dea dumnezeu să iasă bine de data aceasta.

Rămase în patru labe, aplecîndu-se împotriva vîntului, cît se poate de hotărît să repare totul.

Aşa! făcu el. Fie ca nimic din ceea ce voi porunci să nu se întîmple pînă cînd nu voi spune „gata!"... dumnezeule! De m-aş fi gîndit la asta înainte!

Ridică vocea sa slaba împotriva vîrtejului de vînt, strigînd din ce în ce mai tare, în dorinţa zadarnică de a se auzi vorbind.

— Ascultă! aşa! Atenţie la ceea ce am spus chiar acum. În primul rînd, după ce se va îndeplini tot ce am spus, fie ca să-mi pierd puterea mea miraculoasă, fie ca voinţa mea să devină ca voinţa celorlalţi şi ca toate miracolele acestea primejdioase să înceteze. Nu-mi plac. Mai bine nu le-aş fi făptuit. Ajunge! Asta-i primul lucru. Şi al doilea, fie ca să fiu din nou exact cum eram înainte de începutul miracolelor; fie ca totul să fie întocmai cum era înainte de întîmpîarea cu lampa aceea afurisită. Este o sarcină grea, dar ultima. S-a înţeles? Fără minuni, totul aşa cum era înainte; iar eu să ma găsesc la „Dragonul cel lung" cu o clipă înainte de a-mi bea litra. Aşa! Da.

Îşi înfipse degetele în tărînă, închise ochii şi strigă

„Gata!“

O linişte perfectă cuprinse totul. Îşi dădu seama că stătea în picioare.

— Asta o spui dumneata! se auzi o voce.

Deschise ochii. Era în circiuma „Dragonul cel lung“ şi discuta în contradictoriu despre miracole cu Toddy Beamish. Avu pentru un moment senzaţia că uitase un lucru important, dar şi aceasta dispăru imediat. Înţelegeţi că, în afară de pierderea puterilor sale miraculoase, totul era din nou aşa cum fusese. Şi mintea şi memoria îi erau acum întocmai cum fuseseră în momentul cînd a început întreaga poveste. Aşa că nu ştia şi nu ştie nici pînă în ziua de azi nimic din toate cele povestite. Printre alte lucruri, desigur, continuă încă să nu creadă în miracole.

— Îţi spun – afirma el – că este imposibil să se întîmple miracole propriu-zise, orice ai susţine. Şi sînt gata să ţi-o dovedesc pînă la capăt.

— Asta crezi dumneata! spuse Toddy Beamish. Dovedeşte-o dacă poţi.

— Ascultă, domnule Beamish, răspunse domnul Fotheringay. Să fim lămuriţi. Un miracol este ceva împotriva legilor naturii, realizat prin puterea voinţei…

# Moştenirea pierdută

— Unchiul meu – spuse omul cu ochiul de sticlă – era ceea ce s-ar putea numi un hemi-semi-demi milionar. Avea aproape o sută douăzeci de mii de lire. Chiar aşa, şi mi-a lăsat mie toată averea.

Privirile îmi căzură pe mîneca lustruită a hainei, apoi îmi lunecară spre gulerul destrămat.

— Pînă la ultimul peni, spuse omul cu ochiul de sticlă şi mă privi oarecum jignit cu ochiul său veritabil.

— Nu mi-a picat niciodată un astfel de chilipir, i-am răspuns, străduindu-mă să vorbesc cu invidie şi să-l împac.

— Chiar şi o moştenire nu este totdeauna o binecuvîntare, observă el oftînd şi, cu un aer de resemnare filozofică, îşi introduse în halbă pentru un timp nasul roşu şi mustaţa sîrmoasă.

— Poate că nu, am răspuns.

— Ştiţi, era scriitor, şi a scris o mulţime de cărţi.

— Aşa!

— De aici a pornit toată încurcătura.

Mă privi ţintă cu ochiul cel adevărat, ca să vadă dacă am înţeles ce voia să spună, apoi îşi întoarse puţin faţa şi scoase o scobitoare.

— Să vedeţi ce s-a întîmplat, continuă după o pauză, plescăind. Era unchiul meu, unchiul meu după mamă. Şi avea – cum să zic? — avea slăbiciunea de a scrie literatură educativă. Dar slăbiciune este prea

puţin spus – era maniac în toată puterea cuvîntului. La început a lucrat ca bibliotecar la o şcoală tehnică, dar de îndată ce a pus mîna pe bani, şi-a dat curs ambiţiei. E ceva extraordinar, cu totul de neînţeles pentru mine. Auzi, un om de treizeci şi şapte de ani să se vadă deodată cu o grămadă de bani şi să nu chefuiască şi el măcar o zi. Apoi, era de aşteptat să se îmbrace ceva mai bine – să-şi facă, să zicem, cîteva perechi de pantaloni la un croitor din West End; dar nici pomeneală de aşa ceva. Nu o să credeţi, dar cînd a murit n-avea nici măcar un ceas de aur. E păcat ca astfel de oameni să aibă bani. Tot ce a făcut a fost să ia o casă, să-şi aducă aproape cinci tone de cărţi, cerneală şi hîrtie şi să se apuce în grabă de scris literatură educativă. E de neînţeles. Totuşi aşa a făcut. Banii i-au venit pe neaşteptate, destul de ciudat, de la un unchi al său după mamă, cînd avea treizeci şi şapte de ani. Din întîmplare, mama mea era singura sa rudă pe lume, în afară de un văr de al doilea. Iar eu eram singurul ei fiu. Înţelegeţi cum stau lucrurile? Vărul de al doilea avea şi el un fiu, dar l-a adus să-l vadă pe bătrîn prea devreme. Era un băieţaş cam prost crescut şi de îndată ce l-a zărit pe unchiul meu a început să strige cît îl ţinea gura: „Goniţi-l de aici! Goniţi-l de aici!“, pierzînd bineînţeles orice şansă. Vă închipuiţi că pentru mine totul a mers ca pe roate. Mama mea fiind o femeie înţeleaptă şi grijulie, plănuise totul în mintea ei cu mult înaintea unchiului.

Unchiul era, după cum îmi amintesc, un om tare ciudat. De aceea nu este de mirare că l-a speriat pe copil. Avea părul ca cel al păpuşilor japoneze din comerţ, negru, lins şi aspru, dar numai în jurul capului, căci creştetul îi era pleşuv, faţa albicioasă şi ochi cenuşii, mari şi întunecaţi pe care îi rotea neîncetat în spatele ochelarilor. Obişnuia să dea o

mare importanţă îmbrăcăminţii şi purta întotdeauna un pardesiu care fîlfîia şi o pălărie moale, cu boruri largi, de o mărime cu totul neobişnuită. Vă pot spune că arăta ca un cerşetor suspect. În casă purta de regulă un halat murdar de flanelă roşie şi o tichie neagră. Tichia aceea neagră îl făcea să semene cu portretele a tot felul de oameni celebri. Şi cînd îl căutai, se muta unchiul acesta al meu, posesorul unui fotoliu care-i aparţinuse lui Savage Landor[6], a două mese de scris, una a lui Carlyle[7] şi cealaltă a lui Shelley[8], după cum spusese negustorul, şi a celei mai bogate biblioteci de documentare portabile, din Anglia, după cum spunea el. Îşi tîra calabalîcul cînd într-o casă din Down, în apropierea fostei locuinţe a lui Darwin[9]. Cînd la Reigate, în apropierea celei a lui Meredith[10], cînd la Haslemere, departe, ca să se întoarcă pe unde a mai fost, în Chelsea şi după scurt timp să se dorească tocmai sus, la Hempstead. Îşi dădea seama că în gospodăria sa ceva nu era în ordine, dar niciodată nu şi-a dat seama că în mintea lui ceva nu merge cum trebuie. Totdeauna se plîngea de aer, de apă, de altitudine sau de mai ştiu eu ce. Era absurd. „Ambianţa are mare importanţă — obişnuia să spună şi se uita la tine ţintă, atît de sever, de parcă te-ar fi suspectat că îţi stăpîneşti un zîmbet ironic. Ambianţa e decisivă pentru o fire sensibilă ca a mea.“

Cum îl chema? Numele lui o să vă fie cu totul necunoscut, chiar dacă vi-l spun. N-a scris nimic care

---

6 Savage Landor (1775 - 1864) – scriitor englez minor (n.r.)

7 Thomas Carlyle (1795 -1881) –scriitor idealist englez (n.r.)

8 Percy Bysshe Shelley (1792—1822), poet englez, romantic revoluţionar. (n.r.).

9 Charles Darwin (1809—1882), celebru naturalist englez, întemeietorul biologiei materialiste (n.r.).

10 George Meredith (1838—1909), romancier englez psihologizant (n.r.).

să fi fost citit vreodată de cineva, nimic. Nimeni n-ar fi putut să-i citească galimatiile. Spunea că doreşte să fie un mare învăţător, dar nici măcar nu ştia ce voia să înveţe pe alţii. Aşa ca flecărea numai în general despre Adevăr şi Virtute, despre Spiritul Istoriei şi aşa mai departe. A scris şi publicat pe socoteala sa carte după carte. Ştiţi, de fapt nu era întreg la minte: şi să-l fi auzit cum se dădea la critici, nu pentru că l-ar fi criticat, luaţi seama, i-ar fi plăcut asta, ci pentru că nu-i dădeau nici o atenţie. „De ce au nevoie popoarele întreba retoric, întinzîndu-şi laba îmbătrînită şi negricioasă. „Ei bine, de învăţămînt, de îndrumare! Oamenii se rătăcesc ca oile fără păstor, pe dealuri. Iată, în lume domneşte spiritul nepotolit al discordiei, în ţară, peste tot, nihilism, vivisecţie, vaccinare, beţie, penurie, mizerie, capitalul acaparant! Vezi norii, Ted? — (aşa mă cheamă pe mine) — Vezi norii îngrămădindu-se asupra ţării?

Apoi se repezea la mine cu degetul întins, cu ochii înflăcăraţi şi cu tichia pieziş şi îmi şoptea: „Dar eu veghez! Ce doresc? Să învăţ popoarele. Popoarele! Ted, o spun cu toată modestia, eu le voi conduce către un port sigur, în ţara Dreptăţii, în care va curge lapte şi miere.“

Continua în felul acesta, bătea cîmpii, delira despre popoare, virtute şi aşa mai departe. Trăncăneala lui era un amestec de aluzii biblice şi aiureli. De la paisprezece ani pînă la douăzeci şi trei, cînd mai puteam încă să-mi îmbogăţesc mintea, o dată sau de două ori pe săptămînă mama mă spăla, îmi peria frumos părul, cu cărare la mijloc (cel puţin în primii ani) şi mă ducea să-l ascult pe bătrînul lunatic trăncănind despre lucruri pe care le citise în ziarele de dimineaţă şi străduindu-se, pe cît putea, să-l imite pe Carlyle. Eu şedeam, conform instrucţiunilor, cu un aer inteligent şi amabil şi mă

prefăceam că diger totul. Mai tîrziu am început să mă duc din propria mea iniţiativă, pentru moştenire. Eram singura persoană care venea să-l vadă. Cred că scria fiecărui om care stîrnise cel mai mic zgomot în jurul său, trimiţîndu-i un exemplar sau mai multe din cărţile sale şi invitîndu-l să vină să discute cu el despre naţiuni; dar jumătate dintre aceştia nu răspundeau şi nimeni n-a venit vreodată. Cînd servitoarea îţi dădea drumul în casă – tare era şireată fata asta – vedeai în hol grămezi de scrisori aşteptînd să fie expediate, adresate prinţului Bismarck, preşedintelui Statelor Unite şi altor persoane asemănătoare. Şi după ce urcai scara şi străbateai coridorul plin de păianjeni – menajera bea straşnic şi coridoarele erau totdeauna pline de păianjeni – îl găseai înconjurat de cărţi răspîndite pe jos în toată camera, cu grămezi de hîrtii rupte pe podea, cu telegrame şi ziare răvăşite în jur, cu ceşti goale de cafea şi bucăţi de pîine prăjită pe jumătate mîncate, pe birou, pe cămin. Şedea cu spatele, gheboşat, şi părul îi ieşea ţepos dintre gulerul halatului şi marginea tichiei.

„Un moment! obişnuia să spună peste umăr. Un moment! *Un mot juste*[11]*,* ştii Ted; *le mot juste.* Gîndire justă, just exprimată. Aaah! conexitate. Şi acum, Ted – spunea răsucindu-se în fotoliul său de lucru – ce mai face Tînăra Anglie?“ – Acesta era numele prostesc pe care mi-l dădea.

Ei, ăsta era unchiul meu şi aşa vorbea, cel puţin cu mine. Cu alţii părea puţin timid. Dar nu se mărginea numai să-mi vorbească, ci îmi dăruia cărţile sale, nişte cărţi de cîte şase sute de pagini, cu titluri ţipătoare, ca: „Strigătele obştei“, „Un Goliat al bigotismului”, „Strecurătoarea grelelor încercări” şi aşa mai departe. Toate foarte bătăioase şi nici una

[11] Un cuvînt potrivit. (Fr.) (n.r.).

dintre ele originală. Penultima dată cînd l-am văzut mi-a dat o carte. Chiar şi atunci se simţea rău, îi tremura mîna şi era abătut. Am observat, pentru că, fireşte, urmăream aceste mici simptome.

„Ultima mea carte, Ted, spuse el. Ultima mea carte, băiete, ultimul meu apel adresat naţiunilor surde şi împietrite!“ – Şi să mor dacă nu i s-a rostogolit o lacrimă pe obrazul veşted, îngălbenit. Plîngea în toată regula, pentru că era atît de aproape de sfîrşit şi nu făcuse nimic altceva decît să scrie vreo cincizeci şi trei de cărţi fără nici o valoare. „Uneori m-am gîndit, Ted...“ Se opri o clipă, apoi continuă: „Poate că am fost cam pripit şi prea mînios pe generaţia aceasta îndărătnică. Poate că ar fi trebuit mai multă gentileţe şi o lumină mai puţin orbitoare. M-am gîndit uneori că aş fi putut-o pune în mişcare. Dar am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, Ted.“

Şi apoi, pentru prima şi ultima dată în viaţă, şi-a recunoscut, într-o izbucnire, falimentul. Asta dovedea că era într-adevăr bolnav. Păru să se gîndească un minut, după aceea vorbi încet, cu voce scăzută, normal şi serios, cum sînt eu acuma.

„Am fost un nebun, Ted, spuse el. Am fluturat toată viaţa nişte absurdităţi. Numai cel care citeşte în inima omului ştie ce m-a împins la aceasta, poate nu a fost altceva decît vanitatea. Eu nu ştiu, Ted. Dar el, el ştie şi chiar dacă am acţionat nebuneşte şi din vanitate, în inima mea, în inima mea...”

Chiar aşa a vorbit, repetîndu-se, apoi s-a oprit brusc şi mi-a dat cartea, tremurînd. În ochi îi reveni vechea strălucire. Îmi amintesc totul destul de bine, pentru că am repetat şi jucat scena aceasta bătrînei mele mame cînd am ajuns acasă, pentru a o înveseli puţin.

„Ia cartea asta şi citeşte-o, spuse el. Este ultimul

meu cuvînt, cu adevărat ultimul meu cuvînt. Ţi-am lăsat ţie, Ted, toată averea mea şi fie ca tu s-o întrebuinţezi mai bine decît mine.“ Apoi fu apucat de un acces de tuse.

Îmi amintesc foarte bine şi scena aceasta, şi cum m-am dus acasă sărind în sus de bucurie, şi ce s-a întîmplat data următoare cînd l-am vizitat şi l-am găsit în pat. Menajera era la parter, beată, şi înainte de a intra la ei am glumit cu servitoarea pe culoar, ca orice tînăr. Unchiul meu slăbise mult. Dar chiar şi în starea aceasta vanitatea nu-l părăsise.

— Ai citit-o?

— N-am lăsat-o din mînă toată noaptea, i-am spus la ureche, ca să-l înveselesc. Este ultima... — apoi amintindu-mi deodată un vers – dar cea mai curajoasă, cea mai nobilă.

Zîmbi puţin şi încercă să-mi strîngă mîinile, ca o femeie, dar renunţă şi rămase nemişcat.

— Cea mai curajoasă şi mai nobilă, am repetat, văzînd că i-a plăcut. Dar n-a răspuns. Auzii fata chicotind după uşă. Căci din cînd în cînd, ştiţi, mai rîdeam cîte puţin împreună de purtările lui. I-am privit faţa. Ţinea ochii închişi şi arăta de parcă i-ar fi dat cineva un pumn în nas. Continua totuşi să zîmbească. Ce straniu! Cînd te gîndesti, zăcea mort, cu zîmbetul succesului pe faţă. Un om care-şi ratase complet viaţa.

Acesta a fost sfîrşitul unchiului meu. Vă puteţi închipui că mama şi cu mine am avut grijă să aibă o înmormîntare cum se cuvine. După aceea, desigur, a început vînătoarea după testament. Mai întîi am căutat decent şi respectuos, dar către seară ajunsesem să sfîşiem scaunele, să spargem panelele şi să sondăm pereţii. Ceilalţi puteau să sosească dintr-o clipă într-alta. Am întrebat-o pe menajeră şi am descoperit că de fapt a fost martoră cu mai puţin

de o lună înainte la alcătuirea unui testament, scris pe o jumătate de coală de hîrtie obişnuită de corespondenţă, foarte scurt, spunea ea. Celălalt martor a fost grădinarul. Si el a confirmat cuvînt cu cuvînt cele spuse de menajeră. Dar să mor dacă am găsit testamentul acela sau vreun altul. Mama a spus nişte lucruri care trebuie să-l fi făcut să se învîrtească în mormînt. În cele din urmă un avocat din Reigate a scos la iveală un testament făcut cu ani în urmă. în timpul unei certe temporare cu mama mea. Să mă ia dracul, dar acesta era singurul testament găsit undeva. Prin el lăsa toată averea, pînă la ultimul peni, băieţaşului acela cu „Goniţi-l de aici!“ al vărului său de-al doilea – unul care n-a fost nevoit să-i suporte discursurile nici măcar o după-amiază din viaţa sa.

Omul cu ochiul de sticlă se opri.

— Parcă spuneai..., începui.

— Puţină răbdare, spuse omul cu ochiul de sticlă. Eu a trebuit să aştept sfîrşitul istoriei pînă în dimineaţa aceasta chiar şi eram cu mult mai interesat decît dumneavoastră, vă rog să mă credeţi. Aşteptaţi şi dumneavoastră puţin. S-a executat testamentul, mama băiatului a pus mîna pe moştenire, iar el, de cum a împlinit douăzeci şi unu de ani, a şi început s-o toace. Şi vă asigur că s-a priceput de minune! A jucat la curse, a băut, a ajuns şi prin ziare pentru diferite chestiuni. Vă spun, mă apucă un tremur cînd mă gîndesc cum a petrecut. A tocat-o pînă la ultimul peni înainte de a împlini treizeci de ani, şi ultimul lucru pe care l-am auzit despre el este că a fost în închisoarea datornicilor! Acum trei ani.

Ei bine, desigur că am trecut printr-o perioadă grea, căci, după cum vedeţi, singura meserie pe care o cunoşteam era să cerşesc moşteniri. Ca să spun

aşa, toate planurile mele urmau să fie înfăptuite după moartea bătrînului. De atunci am avut parte şi de bune şi de rele. Chiar acum trec printr-o perioadă de criză. Să vă spun sincer, am nevoie de ajutor. Tocmai răscoleam prin camera să găsesc ceva de vîndut, pentru a putea face faţă necesităţilor imediate, şi volumele acelea, pe care nimeni nu le-ar fi cumpărat nici măcar ca să înfăşoare unt în ele, m-au enervat. Îi promisesem să nu mă despart de ele şi niciodată nu mi-am ţinut o promisiune cu mai multă uşurinţă.

Cînd le-am tras un picior, au zburat pînă în partea cealaltă a camerei. Unul dintre ele s-a rotit prin aer, şi ce credeţi că a căzut din el fluturînd? Nici nu vă puteţi închipui. Testamentul! Mi-l dăduse el însuşi, punîndu-l în volumul acela, ultimul dintre toate.

Îşi încrucişă braţele, le propti pe masă şi se uită trist cu ochiul său sănătos la halba goală. Apoi clătină încet din cap şi spuse domol:

— Niciodată n-am deschis cartea, cu atît mai puţin să tai vreo pagină! — Mă privi rîzînd amar, spre a-mi cîştiga simpatia — închipuiţi-vă, să-l ascundă acolo! În altă parte nu putea?

Începu să pescuiască absent cu degetul o muscă moartă.

— Iată un exemplu de vanitate a autorilor, spuse mai tîrziu, privindu-mă. Nu-i vorba de vreun şiretlic din partea sa. A fost cu totul de bună-credinţă. Crezuse într-adevăr că mă voi duce acasă să citesc de la un capăt la altul afurisita aceea de carte. Dar întîmplarea aceasta dovedeşte, nu-i aşa? — ochiul său coborî spre halbă din nou – dovedeşte că noi, biete fiinţe omeneşti, nu reuşim să ne înţelegem unul pe altul.

Era imposibil să nu desluşeşti setea elocventă care i se citea în ochi. Acceptă cu o surpriză prost simulată să-i ofer o halbă. Îmi spuse cu obişnuita

formulă atît de subtilă, că n-are nimic împotrivă.

# În abis

Locotenentul stătea în faţa sferei de oţel şi mesteca între dinţi o aşchie de pin.

— Ce crezi despre asta, Steevens? întrebă el.

— Mă rog, e o idee, spuse Steevens cu tonul unuia care îşi rezervă părerea.

— Cred că se va turti complet, insistă locotenentul.

— Se pare că a calculat destul de exact, remarcă Steevens pe acelaşi ton reţinut.

— Dar gîndeşte-te la ce presiune vor fi supuse, nu se dădu bătut locotenentul. La suprafaţa apei

presiunea este de paisprezece livre[12] pe inci[13] pătrat, iar cu treizeci de picioare mai jos este dublă; la şaizeci, triplă; la nouăzeci, de patru ori mai mare; la nouă sute, de patruzeci de ori; la cinci mii trei sute de picioare[14] – aşadar la o milă – presiunea este de două sute patruzeci de ori patrusprezece livre; adică, să vedem – treizeci de chintale[15] – o tonă şi jumătate, Steevens; o tonă şi jumătate pe inci pătrat. Iar oceanul, acolo unde se va scufunda, are cinci mile adîncime. Adică şapte tone şi jumătate...

— Pare foarte mult – spuse Steevens – totuşi sfera este din oţel extrem de gros.

Locotenentul nu răspunse, dar începu din nou să mestece între dinţi aşchia de pin. Obiectul discuţiei lor era o sferă uriaşă de oţel, cu diametrul exterior de aproape nouă picioare. Arăta ca ghiuleaua unui tun gigantic. Era fixată cu grijă într-un eşafodaj monstruos, construit în corpul vasului, iar grinzile uriaşe cu care trebuia să fie aruncată în curînd peste bord dădeau pupei vaporului un aspect care, din portul Londrei pînă la Tropicul Capricornului, stîrnise curiozitatea oricărui marinar cumsecade. În două locuri, unul deasupra celuilalt, oţelul era înlocuit prin cîte o fereastră circulară de sticlă colosal de groasă, iar una dintre ele, montată într-o ramă de oţel foarte solidă, era acum înşurubată numai parţial. Amîndoi văzuseră interiorul acestei sfere pentru prima dată în dimineaţa aceea. Era capitonată bine cu perne pneumatice şi avea cufundate adînc printre ele nişte butoane mici, prin care se putea pune în funcţiune mecanismul simplu al aparatului. Totul era capitonat cu grijă, chiar şi aparatul Myers, care trebuia să

---

[12] O livră = 0,373 leg.

[13] Un inci = 2,54 cm.

[14] Un picior = 0,3048 m

[15] Un chintal englezesc – 50,8 kg

absoarbă acidul carbonic şi să furnizeze oxigenul necesar omului, după ce acesta se va strecura prin deschizătura de sticlă şi va fi închis înăuntru. Era capitonat cu atîta grijă, încît, chiar dacă ghiuleaua aceasta ar fi fost aruncată cu tunul, omul dinăuntru s-ar fi aflat în perfectă siguranţă. Şi trebuia să fie aşa, căci în curînd un om urma să se tîrască prin deschizătură înăuntru, să fie închis ermetic, aruncat peste bord şi coborît în adîncuri, tot mai adînc, tot mai adînc, pîna la cinci mile, întocmai cum spusese locotenentul. Sfera îi stăpînea tiranic imaginaţia; la popotă devenise plictisitor; un noroc neaşteptat i-l adusese însă pe Steevens, de curînd îmbarcat, cu care să discute iar şi iar despre acelaşi lucru.

— Părerea mea – spuse locotenentul – este că la o astfel de presiune geamul se va încovoia înăuntru, se va bomba şi se va sparge în bucăţi. Daubrée, supunînd la presiuni mari bucăţi de stîncă, le-a făcut să curgă ca apa. Ţine minte cuvintele mele.

— Şi dacă se va sparge geamul – întrebă Steevens – ce se va întîmpla?

— Apa va năvăli ca un torent de fier. Aţi fost vreodată atins de un jet direct de apă aruncat cu mare presiune? Va lovi tot atît de puternic ca un glonte. Îl va zdrobi, îl va turti, îi va sfîşia gîtul şi plămînii; îi va străpunge urechile.

— Ce imaginaţie bogată aveţi! protestă Steevens, care îşi reprezenta limpede întregul tablou.

— Este o simplă expunere a inevitabilului, răspunse locotenentul.

— Dar sfera?

— Va produce numai cîteva băşicuţe şi se va aşeza confortabil pentru vecie în nămolul şi lutul de pe fund, cu bietul Elstead întins peste pernele sale strivite ca untul pe pîine.

Repetă această propoziţiune ca şi cînd i-ar fi

plăcut foarte mult.

— Ca untul pe pîine, spuse el.

— Vă uitaţi la jucăria mea? se auzi o voce şi îndată îl zăriră pe Elstead în spatele lor, îmbrăcat în alb, ca scos din cutie, cu o ţigară în gură şi zîmbind din umbra borului larg al pălăriei sale. Ce este cu pîinea şi untul, Weybridge? Bombăni, ca de obicei, împotriva soldei prea mici a ofiţerilor de marină? Nu a mai rămas decît o zi înainte de a începe imersiunea. Astăzi trebuie să fim gata cu parîmele. Cerul acesta limpede şi marea liniştită sînt tocmai potrivite pentru a coborî în mare o duzină de tone de plumb şi fier, nu este aşa?

— Pentru dumneavoastră aceasta n-are prea mare importanţă, spuse Weybridge.

— Nu. La adîncimea de şaptezeci sau optzeci de picioare, unde voi ajunge în vreo douăsprezece secunde, nu se mai mişcă nici o particulă, chiar dacă vîntul urlă cu violenţă deasupra şi apa se ridică pînă în nori. Nu, acolo jos...

Se îndreptă spre coasta vasului şi ceilalţi îl urmară. Toţi trei se aplecară peste bord, sprijinindu-se în coate şi se uitară ţintă în jos, la apa galben-verzuie.

— *E linişte,* spuse Elstead, terminîndu-şi gîndul.

— Sînteti absolut sigur că mecanismul acela de ceasornicărie va funcţiona? întrebă Weybridge numaidecît.

— A funcţionat de treizeci şi cinci de ori, spuse Elstead. Trebuie să funcţioneze.

— Dar dacă nu funcţionează?

— De ce să nu funcţioneze?

— Eu n-aş coborî în drăcia asta, nici pentru douăzeci de mii de lire, spuse Weybridge.

— Sînteţi un om glumeţ, observă Elstead şi scuipă amabil în jos în direcţia unei băşici.

— Încă nu înţeleg cum aveţi de gînd să faceţi să funcţioneze aparatul, spuse Steevens.

— În primul rînd, voi fi închis ermetic în interiorul sferei – explică Elstead – iar după ce voi stinge şi aprinde de trei ori lumina pentru a semnaliza că totul e în regulă, voi fi aruncat peste bord cu macaraua, împreună cu greutăţile acelea mari de plumb. Greutatea de plumb de deasupra are un tambur pe care este înfăşurată o funie solidă de o sută de stînjeni marini[16], care constituie singura legătură dintre balast şi sferă, în afară de parîmeie care vor fi tăiate cînd se va lansa sfera. Am preferat să utilizăm funie şi nu un cablu de sîrmă, pentru că este mai uşor de tăiat şi mai flotabilă – condiţii necesare, după cum veţi vedea.

Iată, fiecare dintre aceste greutăţi de plumb are o gaură prin care va fi vîrîtă o vergea de fier din care va rămîne în afară, în partea inferioară, o porţiune lungă de şase picioare. Cînd vergeaua este lovită de dedesupt, împinge o pîrghie şi pune în mişcare un mecanism de ceasornicărie situat lîngă cilindrul pe care este înfăşurată funia.

Aşa. Întregul aparat este coborît încet în apă şi cablurile sînt tăiate. Sfera pluteşte, căci fiind umplută numai cu aer, este mai uşoară decît apa, dar greutăţile cad direct spre fund şi funia se desfăşoară complet. După ce funia se va desfăşura în întregime, sfera se va cufunda de asemenea, trasă în jos de funie.

— Dar de ce este nevoie de funie? întrebă Steevens. De ce să nu se fixeze greutăţile direct de sferă?

— Din cauza ciocnirii cu fundul. Întregul aparat va cădea mărindu-şi viteza, milă cu milă, ajungînd în cele din urmă la o viteză uriaşă. Dacă nu ar fi funia

[16] Un stînjen marin = 1,82 m.

aceea, s-ar sparge în bucăţi, lovindu-se de fund. Cînd se vor izbi însă greutăţile de fund, intră deîndată în joc flotabilitatea sferei, care va continua să se cufunde din ce în ce mai încet. În cele din urmă se va opri şi va începe să se ridice din nou în sus.

În momentul acesta intră în acţiune mecanismul de cearsornicărie. Cînd greutăţile se vor izbi de fund, vergeaua va fi împinsă în sus, va lovi mecanismul de ceasornicărie şi funia se va înfăşură din nou pe mosor. Voi fi tras în jos, pe fundul mării. Acolo voi rămîne o jumătate de oră cu lumina electrică aprinsă, privind în jurul meu. Apoi mecanismul de ceasornicărie va declanşa un cuţit cu arc, funia va fi tăiată şi mă voi ridica din nou la suprafaţă ca o băşică de gaz în sifon. Însăşi funia va ajuta plutirea.

— Şi dacă din întîmplare vă veţi ciocni cu un vapor? întrebă Weybridge.

— Mă voi ridica cu o astfel de viteză, încît l-aş străbate ca o ghiulea de tun, spuse Elstead. Nu trebuie să fiţi îngrijorat de asta.

— Dar dacă vreun crustaceu sprinten se va strecura în mecanismul de ceasornic...

— Asta ar fi un fel de invitaţie stăruitoare să mă opresc, spuse Elstead întorcîndu-se cu spatele spre apă şi uitîndu-se ţintă la sferă.

Elstead a fost aruncat peste bord pe la ora unsprezece. Era o zi luminoasă, senină şi liniştită, cu orizontul pierdut în ceaţă. Lumina electrică orbitoare din micul compartiment de sus străluci vesel de trei ori. Apoi îl coborîră încet la suprafaţa apei şi un marinar prins de lanţurile de la pupă sta gata să taie parîmele cu care erau legate greutăţile şi sfera. Cît păruse sfera de mare pe punte, atît părea de mică sub pupa vaporului. Se rostogoli puţin, şi cele două ferestre întunecate, care pluteau în partea superioară păreau nişte ochi miraţi, rotindu-se şi

privind în jur la lumea îngrămădită pe parapet. O voce se întrebă dacă lui Elstead îi place legănatul.

— Sînteţi gata? strigă comandantul.

— Da, da, domnule!

— Daţi-i drumul!

Lama se apropie de funia întinsă şi o tăie. Un vîrtej se învolbură, grotesc şi slab, deasupra sferei. Cineva flutură o batistă, altcineva încercă fără succes să iniţieze aclamaţii. Un aspirant de marină număra rar, „opt, nouă, zece!“. O nouă rostogolire şi sfera se smuci împroşcînd apă; după aceea se redresă.

Păru un moment imobilă, apoi începu să se micşoreze rapid, apa se închise deasupra ei şi, sub oglinda mării, nu se mai văzu decît ca o pată întunecoasă, mărită prin refracţie. Cît ai număra pînă la trei, dispăruse. Departe, în adîncimea apei, licări o lumină albă, apoi lumina se reduse la o scînteie şi pieri. Nu se mai vedea în adîncuri decît apa întunecată în care înota un rechin.

Elicea crucişătorului începu deodată să se rotească, apa se învolbură, rechinul dispăru într-un tumult de încreţituri şi un torent de spumă se năpusti asupra limpezimii de cristal care-l înghiţise pe Elstead.

— Ce se întîmplă? întrebă un marinar.

— Vom ancora la vreo două mile distanţă, ca să nu ne lovească cumva, cînd se va ridica la suprafaţă, îi răspunse tovarăşul său.

Vasul se îndreptă încet spre noua sa poziţie. Pe bord, aproape toţi cei fără vreo treabă continuau să urmărească mişcarea ritmică a valurilor în care se scufundase sfera. În următoarea jumătate de oră, singurele discuţii au fost direct sau indirect în legătură cu Elstead. Soarele de decembrie ajunsese sus, în înaltul cerului, şi căldura era foarte mare.

— Acolo jos o să-i fie destul de frig, remarcă

Weybridge. Se spune că de la o anumită adîncime temperatura apei mării este totdeauna aproape de punctul de îngheţare.

— Unde va reveni oare la suprafaţă? întrebă Steevens. Am pierdut direcţia.

— Iată acolo! răspunse comandantul, care se mîndrea că este atotştiutor, şi întinse degetul cu precizie înspre sud-est. De altfel cred că se apropie momentul, adăugă el. A stat treizeci şi cinci de minute.

— Cît durează pînă să ajungi în fundul oceanului? întrebă Steevens.

— Pentru o adîncime de cinci mile, şi socotind — aşa cum s-a stabilit – o acceleraţie de două picioare pe secundă, durează, în amîndouă sensurile, doar cîteva minute.

— Atunci a întîrziat, spuse Weybridge.

— Aşa se pare, recunoscu comandantul. Presupun că mai durează cîteva minute pînă se strînge funia aceea.

— Am uitat de asta, spuse Weybridge, vădit uşurat.

Şi apoi începu aşteptarea. Se scurse anevoie un minut, dar din apă nu ţîşni nici o sferă. Urmă altul şi nimic nu tulbură suprafaţa uleioasă a mării. Marinarii îşi explicau unii altora că şi înfăşurarea funiei durează cîtva timp. Scările de frînghii de la catarge erau presărate cu feţe încordate, în aşteptare.

— Hai sus, Elstead! strigă cu nerăbdare un lup de mare voinic şi păros, iar ceilalţi îl urmară, strigînd în cor, ca şi cînd ar fi aşteptat să se ridice cortina la teatru.

Comandantul le aruncă o privire iritată.

— Desigur, dacă acceleraţia este mai mică de două picioare – spuse el – va întîrzia ceva mai mult. Nu sîntem absolut siguri de această cifră. Nu am

încredere oarbă în calcule.

Steevens se arătă de acord în puţine cuvinte. Cîteva minute nu vorbi nimeni de pe puntea de comandă. Apoi capacul ceasului lui Steevens ţăcăni.

Cînd, după douăzeci şi unu de minute, soarele ajunse la zenit, aşteptau încă să reapară sfera şi nimeni de pe bord nu îndrăznise să spună nici măcar în şoaptă că nu mai erau speranţe. Primul care exprimă această părere fu Weybridge.

— N-am avut niciodată încredere în geamul acela, îi spuse el brusc lui Steevens în timp ce plutea încă în aer sunetul clopotului care anunţa schimbul cartului.

— Dumnezeule! exclamă Steevens. Nu cumva credeţi...?

— Hm... făcu Weybridge şi lăsă restul în seama imaginaţiei celuilalt.

— Personal nu am prea mare încredere în calcule – insistă nesigur comandantul – aşa că nu am pierdut încă orice speranţă.

La miezul nopţii, navigau încă încet în spirală în jurul locului unde se scufundase globul, şi fascicolul alb al reflectorului alerga, se oprea şi, nemulţumit, mătura mai departe pustiul apelor fosforescente sub cerul înstelat.

— Dacă n-a plesnit fereastra şi n-a fost zdrobit — spuse Weybridge – atunci este şi mai rău. Înseamnă că mecanismul de ceasornicărie s-a defectat şi Elstead este în viaţă, la cinci mile sub picioarele noastre, acolo jos în frig şi întuneric, unde, de cînd s-au adunat apele oceanului, n-a strălucit vreodată o rază de lumină şi n-a pătruns privirea omului. Captiv în băşica aceea a lui, fără hrană, chinuit de foame şi sete, se întreabă înspăimîntat dacă va muri de foame sau se va înăbuşi. Ce anume dintre toate astea se va întîmpla? Probabil că aparatul Myers este pe sfîrşite. Cît durează?

Bunule dumnezeu! exclamă el. Cît de mici sîntem! Ce diavoli cutezători! Jos, sub noi, mile şi mile de apă, numai apă, în jurul nostru o întindere de apă pustie, deasupra cerul! Peste tot abisuri! Îşi azvîrli braţele în lături. În acelaşi timp, o mică dîră albă urcă în sus, fără zgomot, spre cer, îşi încetini mersul, se opri, devenind un punct nemişcat, ca şi cînd o nouă stea ar fi apărut pe bolta cerească. Apoi lunecă din nou în jos şi se pierdu printre imaginile stelelor reflectate şi fosforescenţa nebuloasă a mării.

Cînd văzu toate acestea, Weybridge se opri cu mîna întinsă şi cu gura deschisă. Închise gura, o deschise din nou şi dădu din mîini, parcă nerăbdător. Apoi se întoarse către marinarul de cart şi strigă:

— El-stead, ura!

Peste o clipă o luă la fuga spre Lindley şi reflector. L-am văzut! strigă el. La tribord! Lampa este aprinsă şi a ţîşnit chiar acum din apă. Roteşte reflectorul. Îl vom vedea plutind, cînd va fi ridicat de valuri.

Dar nu reuşiră să-l găsească pe explorator decît în zori. Aproape că se ciocniră de el. Lanţul macaralei fu desprins şi echipajul unei bărci fixă de sferă un cîrlig. După ce încărcară pe bord sfera, deşurubară geamul prin care se pătrundea înăuntru şi scrutară întunericul din interior (deoarece despărţitura iluminată electric servea la iluminarea apei din jurul sferei şi era complet izolată de cavitatea principală).

În cavitate aerul era foarte înfierbîntat iar cauciucul de pe marginea ferestrei se muiase. Nu răspunse nimeni la întrebările lor nerăbdătoare şi nici nu se auzi vreo mişcare. Elstead părea să zacă nemişcat, ghemuit în fundul sferei. Doctorul vasului se tîrî înăuntru şi, ridicîndu-l, îl trecu oamenilor de afară. Nu ştiură la început dacă era viu sau mort. În lumina galbenă a lămpilor de pe vas, i se vedea faţa

sclipind din cauza transpiraţiei. Îl duseră jos, în cabina sa.

Descoperiră că nu era mort, ci într-o stare de colaps nervos şi, în afară de asta, plin de vînătăi groaznice. Cîteva zile trebui să stea culcat în linişte perfectă. De-abia după o săptămînă putu să povestească întîmplările prin care trecuse.

Primele sale cuvinte fură că va coborî din nou în adîncuri. Sfera trebuia însă modificată, după cum spunea, pentru a-i permite să se elibereze de funie la nevoie. Restul era în ordine. Trăise momente uimitoare.

— Credeaţi că un voi găsi nimic altceva decît nămol! exclamă el. Rîdeaţi de explorările mele, dar am descoperit o lume nouă!

Îşi povesti peripeţiile fragmentate în episoade şi începu cu sfîrşitul, aşa că nu e nimerit a-i reproduce propriile cuvinte. Iată cum s-a petrecut totul:

Îndată după lansare, lucrurile au mers cam prost. Pînă a se desfăşura funia complet, sfera se rostogolea neîncetat. Se simţea ca o broască într-o minge de fotbal. Nu vedea decît macaraua şi cerul deasupra capului şi, din cînd în cînd, oamenii aplecaţi peste parapetul vasului. Îi era imposibil să ghicească în ce direcţie se va roti sfera în momentul următor. Cînd se pomenea cu picioarele în sus, cînd se dădea peste cap ori se rostogolea într-o parte şi într-alta pe căptuşeala sferei. Orice altă formă geometrică ar fi fost mai confortabilă, dar mai puţin sigură, avînd în vedere presiunea uriaşă a formidabilului abis.

Clătinarea încetă însă brusc; sfera se redresă, şi cînd Elstead se ridică în picioare văzu apa de jur împrejurul său verde-albăstruie, străbătută de o lumină slabă, venită de sus, către sursa căreia se năpusteau parcă o mulţime de obiecte plutitoare. Între timp apa se întuneca însă din ce în ce mai mult,

pînă cînd o văzu deasupra lui de culoarea cerului la miezul nopţii, cu o nuanţă verzuie, iar dedesupt, neagră de-a binelea. Mici obiecte transparente răspîndeau o lumină slabă, ca o aureolă, şi ţîşneau în urma sa ca nişte dîre verzui.

Apoi, senzaţia de cădere! Ca în ascensor, la pornire, spunea el, numai că dura neîncetat. Cu greu se poate imagina ce va să zică o astfel de senzaţie permanentă. Doar în acele momente şi-a regretat Elstead aventura. Şi posibilitatea unui accident o aprecia acum diferit. Se gîndi la uriaşele sepii, despre care se ştie că există la adîncimi mijlocii, găsite uneori în balene, pe jumătate digerate, sau plutind moarte, putrezite şi pe jumătate mîncate de peşti. Dacă vreuna dintre ele l-ar prinde şi nu i-ar da drumul? Apoi, mecanismul de ceasornicărie o fi fost suficient verificat? Toate acestea nu mai aveau însă nicio importanţă, de vreme ce nu era în puterea lui să se întoarcă sau să continue imersiunea.

În cincizeci de secunde totul în jur era negru ca noaptea, în afară de locurile în care străbătea prin apă fascicolul de raze al lămpii sale şi lumina din cînd în cînd vreun peşte sau cine ştie ce rămăşiţă care se scufunda. Fulgerau pe lîngă el prea repede pentru a vedea ce erau. Credea o dată că a trecut pe lîngă un rechin. Şi apoi sfera începu să se înfierbînte din cauza frecării cu apa. Se pare că subestimaseră acest lucru.

Primul lucru pe care îl observă era că transpira. Auzi apoi un şuierat din ce în ce mai tare răsunînd de jos şi văzu prin apă o mulţime de băşici mici

— Foarte mici – repezindu-se în sus ca un evantai. Vapori! Pipăi fereastra. Era fierbinte. Aprinse mica lampă cu incandescenţă care lumina încăperea şi-şi privi ceasul de mînă căptuşit şi el. Trecuseră două minute de la lansare. Se gîndi că fereastra va crăpa

din cauza diferenţei de temperatură, căci ştia că apa de la fund era aproape de punctul de îngheţare.

Apoi, deodată, podeaua sferei păru că apasă asupra picioarelor sale, afară agitaţia băşicilor se încetini din ce în ce şi şuieratul slăbi. Sfera se rostogoli puţin. Fereastra nu se crăpase, nimic nu cedase şi înţelese că în orice caz pericolul de a se îneca trecuse.

În aproximativ un minut avea să fie pe fundul abisului. Se gîndea la Steevens şi Weybridge şi la toţi ceilalţi de pe vapor, aflaţi la cinci mile deasupra capului său, o înălţime mai mare decît aceea la care au plutit vreodată deasupra pămîntului chiar cei mai îndepărtaţi nori. Şi-i închipuia înaintînd încet, privind ţintă în jos şi întrebîndu-se ce i se întîmplase.

Privi pe fereastră. Nu se mai vedeau băşici şi şuieratul încetase. În jur se întindea ca o catifea neagră, întunecimea adîncă; numai în locurile unde era străpunsă de lumina electrică, apa îşi dezvăluia culoarea galben-verzuie. Apoi apărură trei forme de foc, urmărindu-se una pe alta prin apă. N-ar fi putut spune dacă erau mici şi aproape, sau mari şi departe.

Fiecare se contura într-o lumină albăstruie, aproape tot atît de strălucitoare ca luminile unui cuter de pescuit şi se părea că fumegă mult. De-a lungul părţilor lor laterale erau pete de lumină ca sabordurile mai luminoase ale unui vapor. Fosforescenţa lor păru să dispară însă cînd intrară în strălucirea lămpii şi Elstead văzu atunci că erau nişte peştişori de un fel ciudat. Aveau capete uriaşe, chiar mari, iar corpul şi coada se subţiau treptat. Ochii le erau îndreptaţi spre el şi avu impresia că îl însoţesc spre fund. Îşi zise că erau atraşi probabil de lumina puternică a sferei.

În curînd li se asociară alţii de acelaşi fel. În timp

ce cobora, observă că apa căpăta o culoare palidă şi că nişte particule mici sclipeau în lumina sferei ca firele de praf în razele soarelui. Aceasta se datora probabil norilor de nămol şi de noroi stîrniţi de greutăţile de plumb.

Cînd ajunse la fund, se pomeni într-o ceaţă deasă şi albă pe care razele lămpii electrice nu reuşeau s-o străpungă mai mult de cîţiva iarzi. Trecură multe minute înainte ca nămolul răscolit să se aşeze cît de cît. Apoi, la lumina lămpii, mărită de fosforescenţa vremelnică a vreunui banc îndepărtat de peşti, putu să vadă sub învelişul uriaş de apă neagră o întindere mişcătoare de noroi alb-cenuşiu, din care răsăreau ici şi colo desişurile încîlcite ale unei vegetaţii de crini de mare cu tentaculele avid întinse.

Mai departe se zăreau contururile diafane ale unui grup de bureţi uriaşi. Pe fund erau împrăştiate nişte mănunchiuri turtite şi zburlite, colorate în purpuriu viu şi negru, probabil un fel de arici de mare, şi nişte fiinţe, unele cu ochi mari, altele oarbe, ciudat de asemănătoare cu păduchii de plante sau cu homarii, care se tîrau leneş de-a curmezişul fascicolului de lumină şi dispăreau din nou în obscuritate, lăsînd în urma lor nişte urme brăzdate.

Apoi roiul de peştişori viră brusc şi se îndreptă spre el, cum se întîmplă uneori cu un stol de grauri. Trecură pe deasupra, ca o zăpadă fosforescentă, apoi zări în urma lor, înaintînd spre sferă, o creatură mai mare.

La început văzu nedesluşit o siluetă care de-abia se mişca, sugerînd vag un om mergînd; apoi, cînd intră în fascicolul puternic de lumină aruncat de lampă, animalul închise ochii orbit. Elstead înlemni de mirare.

Era un animal vertebrat straniu. Capul său de culoare purpuriu-închis sugera vag un cameleon, dar

avea o frunte foarte înaltă şi o cutie craniană cum nu mai văzuse niciodată la o reptilă; linia verticală a feţei îi dădea o asemănare extraordinară cu o fiinţă omenească.

Doi ochi mari şi bulbucaţi îi ieşeau din orbite, ca la cameleon, şi avea o gură lată, de reptilă, cu buze cărnoase sub nişte nări mici. În locul urechilor erau două mari apărători de bronchii, iar din acestea se desfăcea, plutind, un arbore de filamente de coral, aproape ca bronhiile arborescente ale calcanilor şi rechinilor foarte tineri.

Dar nu aspectul omenesc al feţei te uimea la această fiinţă. Era bipedă; corpul său aproape sferic era aşezat pe un triped format din două picioare ca de broască şi o coadă lungă şi groasă, iar membrele sale dinainte, care caricaturizau grotesc mîna omenească, aşa cum sînt şi ale broaştei, ţineau o vergea lungă de os cu vîrf de aramă. Culoarea acestei fiinţe nu era uniformă; capul, mîinile şi picioarele le avea purpurii, iar pielea, care îi atîrna pe corp ca nişte haine prea largi, cenuşie şi fosforescentă. De cînd o orbise lumina aruncată de sferă, rămăsese nemişcată.

În cele din urmă, această fiinţă necunoscută a abisului deschise ochii, umbrindu-i cu mîna liberă, căscă gura şi dădu drumul unui strigăt puternic aproape articulat, care pătrunse chiar prin învelişul de oţel şi căptuşeala capitonată a sferei. Elstead nu are pretenţia să explice cum se poate scoate un strigăt fără plămîni. Se trase apoi la o parte din lumina puternică, în umbra misterioasă care mărginea sfera de amîndouă părţile, şi Elstead mai mult simţi decît văzu că se îndreaptă spre el. Închipuindu-şi că o atrăsese lumina, răsuci comutatorul care întrerupea curentul. În clipa următoare ceva moale se lovi de oţel şi globul se

clătină.

Apoi strigătul răsună din nou şi i se păru ca un ecou îndepărtat îi răspundea. Ciocnirea uşoară se repetă, iar sfera se clătină şi se lăsă pe tamburul pe care era înfăşurată funia. Rămas în întunecime, Elstead scrută noaptea veşnică a abisului. Deodată zări ca prin ceaţă, în depărtare alte forme fosforescente aproape omeneşti grăbindu-se spre el.

Fără să-şi dea prea bine seama ce face, bîjbîi după butonul lămpii exterioare prin închisoarea lui care se legăna şi aprinse din întîmplare lămpiţa interioară, ascunsă în firida ei capitonată. Sfera se răsuci şi fu trîntit jos; auzi nişte strigăte ca de surpriză şi cînd se ridică în picioare văzu la fereastra inferioară privind înăuntru, două perechi de ochi pe pedicule, în care se reflecta lumina lămpii.

În momentul următor nişte mîini loveau cu putere în carcasa de oţel şi se auzi un sunet înspăimîntător pentru situaţia în care se afla: nişte ciocănituri puternice în învelişul metalic de protecţie al mecanismului de ceasornicărie. Era cu sufletul la gură, căci, dacă creaturile acelea stranii ar fi reuşit să oprească mecanismul, n-ar mai fi fost eliberat niciodată. De-abia avu timp să se gîndească la asta, cînd simţi că sfera se clatină cu violenţă şi că picioarele îi sînt apăsate puternic de podeaua ei. Stinse lămpiţa care lumina interiorul şi aprinse lampa mare din compartimentul separat. Fundul mării şi creaturile antropomorfe dispărură şi o pereche de peşti care se urmăreau unul pe celălalt apărură pe neaşteptate lîngă fereastră.

Se gîndi îndată că acei locuitori stranii ai adîncimii mării îi rupseseră funia şi că scăpase. Se ridica din ce în ce mai repede şi deodată se opri cu o smucitură care îl zvîrli în plafonul capitonat al închisorii sale. De mirare nici nu putea să gîndească măcar.

Apoi simţi că sfera se învîrtea încet şi se leagănă. În afară de aceasta i se păru că era trasă prin apă. Ghemuindu-se lîngă fereastră, reuşi să rostogolească sfera cu ferestrele în jos, dar nu putu să vadă nimic altceva decît razele pale ale lămpii bătînd în jos, prin întuneric, fără nici un efect. Îi trecu prin minte că ar vedea mai mult dacă ar stinge lumina şi şi-ar obişnui ochii cu obscuritatea adîncă.

Aşa s-a şi întîmplat. După cîteva minute întunecimea catifelată deveni o întunecime diafană, iar apoi, în depărtare, şi tot atît de slab ca lumina zodiacală a unei seri de vară în Anglia, văzu nişte forme mişcîndu-se dedesubt. Ajunse la concluzia că fiinţele acelea îi desprinseseră cablul şi îl tîrau după ele pe fundul mării.

Şi apoi zări ceva vag în depărtare, dincolo de ondulaţiile cîmpiei submarine; un orizont vast de o luminozitate ştearsă care se întindea într-o parte şi într-alta pînă unde ferestruica sa îi permitea să vadă. Era tras într-acolo, aşa cum ar fi tras un balon de la cîmp deschis, în oraş. Se apropia de acest loc foarte încet şi tot atît de încet strălucirea neclară se concentra în forme mai precise.

Se făcuse aproape ora cinci cînd ajunse în regiunea aceea luminoasă şi distinse o îngrămădire de un fel de străzi şi case grupate în jurul unei construcţii vaste, fără acoperiş, care amintea grotesc o mănăstire ruinată. Se întindeau ca o hartă sub el. Casele erau simple împrejmuiri de zid, fără acoperiş, şi deoarece materialul de construcţie, după cum văzu apoi, îl constituiau nişte oase fosforescente, totul părea clădit din clar de lună scufundat.

În spaţiile dintre clădiri îşi întindeau fîlfîind tentaculele crini de mare arborescenţi, iar din strălucirea care învăluia cetatea ţîşneau în sus bureţi sticloşi, înalţi şi subţiri, în formă de minarete stră-

lucitoare şi crini răspîndind o lumină ceţoasă. În spaţiile libere ale aşezării se vedea o forfotă ca aceea a unei mulţimi de oameni, dar era la prea mare înălţime deasupra lor pentru a putea distinge indivizii.

Apoi fu coborît încet şi amănuntele oraşului îi deveniră treptat mai clare. Văzu că zidurile clădirilor acelea ceţoase erau mărginite cu un fel de şiraguri de obiecte rotunde şi zări în diferite puncte sub el, în vaste spaţii deschise, nişte forme avînd înfăţişarea unor vapoare acoperite cu o crustă de mîl.

Era tras în jos încet, dar necontenit şi formele de sub el deveneau mai strălucitoare, mai clare, mai distincte. Îşi dădu seama că se îndrepta către clădirea cea mare din centrul oraşului şi din cînd în cînd zărea numeroasele forme care trăgeau de funie. Văzu cu mirare că de pe catargele unuia dintre vapoarele care constituiau una dintre caracteristicile acestei aşezări îl priveau o mulţime de figuri care gesticulau. Apoi zidurile marii clădiri îl împrejmuiră tăcute, ascunzîndu-i oraşul.

Zidurile acelea erau făcute din lemn saturat de apă, legat cu cabluri de sîrmă răsucite, din bucăţi de fier şi cupru, din oase şi cranii de oameni. Craniile se înşirau în linii în zigzag, în spirale, şi formau nişte curbe fantastice pe deasupra clădirii; o mulţime de peştişori argintii se jucau de-a prinselea intrînd şi ieşind prin orbitele lor, şi fugărindu-se pe deasupra întregii pieţe.

Deodată îi pătrunse în urechi un strigăt grav şi un zgomot ca un sunet intens de corn, urmat de o psalmodie fantastică. Sfera coborî, trecu pe lîngă uriaşele ferestre ascuţite, prin care zări vag un număr mare din acele fiinţe stranii, ca nişte fantome, care îl priveau,. Şi în cele din urmă se opri, după cum i se păru, pe un fel de altar situat în centrul

pieţei.

Acum, de la înălţimea la care se afla, Elstead îi putea vedea din nou cu claritate pe stranii locuitori ai abisului. Spre uimirea sa, îşi dădu seama că toţi i se prosternau, cu excepţia unuia, îmbrăcat, după cum se părea, într-o robă din solzi ca nişte plăci, încoronat cu o diademă luminoasă, şi care îşi închidea şi deschidea gura de reptilă, de parcă ar fi condus psalmodia credincioşilor.

Elstead avu fantezia să aprindă din nou lămpiţa şi să se facă văzut de locuitorii abisului, care o dată cu năvălirea luminii peiră în noapte. La această apariţie neaşteptată a sa, psalmodia fu înlocuită cu un tumult de strigăte triumfătoare. Elstead, dorind să-i observe, stinse din nou lampa şi se făcu nevăzut ochilor lor. Cîtva timp fu prea orbit ca să-şi dea seama ce făceau, iar cînd putu în cele din urmă să-i distingă, îi văzu din nou îngenuncheaţi. Şi astfel continuară să i se închine, fără odihnă timp de trei ore.

Elstead a făcut o descriere amănunţită a acestui oraş uluitor şi a locuitorilor săi, fiinţe ale nopţii eterne, care n-au văzut niciodată soarele, luna sau stelele, vegetaţia verde sau vreo vieţuitoare care să trăiască la aer, unde nu se cunoaşte nici focul, nici vreo altă lumină în afară de lumina fosforescentă a vieţuitoarelor.

Oricît de uimitoare ar fi povestirea sa, este şi mai uimitor să afli că oameni de ştiinţă eminenţi ca Adams şi Jenkins nu găsesc nimic extraordinar în ea. Îmi spun că nu văd nici un motiv pentru care n-ar putea trăi pe fundul mărilor adînci, fără ca noi să bănuim măcar, nişte fiinţe inteligente care să respire prin bronhii, obişnuite cu o temperatură joasă şi o presiune enormă şi avînd o constituţie atît de greoaie, încît să nu poată pluti nici vii, nici moarte.

Noi le-am fi cunoscuţi acestor creaturi, ca nişte

stranii fiinţe-meteori, care din cînd în cînd cad moarte, din întunecimea misterioasă a cerului lor de apă. Şi nu numai noi, ci şi vapoarele, metalele şi instrumentele noastre ar cădea ca ploaia în noapte. Uneori obiecte scufundate i-ar lovi şi i-ar strivi, ca şi cînd ar fi vorba de verdictul vreunei puteri nevăzute de deasupra, şi alteori ar cădea lucruri foarte rare sau foarte utile, sau forme în stare să le aprindă imaginaţia. Comportarea acestor fiinţe la coborîrea printre ele a unui om în viaţă e oarecum de înţeles, dacă ne gîndim ce ar fi în stare să facă un popor sălbatic, presupunînd că ar apărea brusc din cer o creatură aureolată, strălucitoare.

Este probabil ca Elstead să fi povestit ofiţerilor de pe *Ptarmigan,* cu diferite ocazii, fiecare amănunt al peripeţiilor din cele douăsprezece ore stranii petrecute în abis. De asemenea este absolut sigur că intenţiona să le scrie, dar nu a făcut-o niciodată, aşa că, din nefericire, trebuie să ne mulţumim a strînge la un loc diferite fragmente ale povestirii sale, recurgînd la amintirile comandantului Simmons, ale lui Weybridge, Steevens, Lindley şi alţii.

Cele întîmplate ne apar nu prea limpede, în imagini fragmentare. Vedem uriaşa clădire fantomatică, mulţimea de fiinţe cu capete întunecoase, ca cele de cameleon, îmbrăcată în veşminte care răspîndeau o lumină slabă, prosternîndu-se şi psalmodiind. Elstead, cu lumina aprinsă, încerca în zadar să-i facă a înţelege că trebuie să taie funia cu care ţineau sfera captivă. Trecea minut după minut şi Elstead era înspăimîntat. Uitîndu-se îa ceas, văzu că nu mai avea oxigen decît pentru patru ore. Dar psalmodia în cinstea sa continua fără milă, ca şi cînd ar fi fost un marş funebru prevestitor al apropiatei sale morţi.

Cum a fost eliberat, nu ştie, dar judecînd după

capătul care atîrna de sferă, funia se tăiase în urma frecării ei de muchea altarului. Sfera se rostogoli brusc şi ieşi repede din lumea lor, aşa cum o creatură eterică, aflată într-un înveliş în care ar fi vid, ar străbate vertiginos atmosfera noastră, întorcîndu-se în eterul său originar. Trebuie să fi dispărut din ochii lor cum se înalţă o băşică cu hidrogen prin atmosfera noastră. Desigur ca această ascensiune i-a uimit.

Sfera ţîşni în sus cu o viteză şi mai mare decît atunci cînd, trasă de greutăţile de plumb, se prăvălise în jos. Deveni extrem de fierbinte. Urca rapid, cu ferestrele în sus, şi Elstead îşi amintea de torentul de băşici care spumega în dreptul lor. Îi era teamă să nu se facă ţăndări dintr-o clipă în alta. Deodată ceva ca o roată uriaşă păru că i se rostogoleşte prin cap. Cînd compartimentul capitonat începu apoi să se învîrtească în jurul lui, leşină. Amintirea următoare este aceea a cabinei şi a vocii doctorului.

Aceasta este în esenţă întîmplarea extraordinară pe care Elstead a relatat-o fragmentar ofiţerilor de pe *Ptarmigan,* făgăduind că va expune totul în scris mai tîrziu. În primul rînd îl preocupa însă îmbunătăţirea aparatului său, care s-a realizat la Rio.

Mai rămîne de spus că la 2 februarie 1896 a coborît a doua oară în abisul oceanului cu aparatul perfecţionat după sugestiile pe care i le-a prilejuit prima sa experienţă. Nu a mai revenit însă, şi probabil că nu vom şti niciodată ce s-a întîmplat cu el. Vasul *Ptarmigan* s-a rotit în jurul punctului de imersiune treisprezece zile, căutîndu-l în zadar. Apoi s-a întors la Rio şi ştirea a fost telegrafiată prietenilor săi. Aşa stau lucrurile pînă în prezent. Dar este puţin probabil că nu se va face o nouă încercare de a verifica relatarea sa ciudată despre oraşele, pînă acum nebănuite, din adîncurile oceanului.

# Comoara din pădure

Luntrea se apropia de ţărm. Golful se desfăşura în faţa ochilor, iar o spărtură în spuma albă a recifului indica locul unde rîuleţul se vărsa în mare. O fîşie mai întunecată, de un verde mai intens marca prin pădurea virgină cursul rîului pe povîrnişul dealului îndepărtat. Pădurea ajungea pînă la plajă. Departe, în fund, se ridicau nebulos munţii, ca nişte valuri brusc îngheţate. Marea, calmă, avea o mişcare aproape imperceptibilă. Cerul era în flăcări.

Omul cu padela sculptată se opri din vîslit.

— Ar trebui să fie undeva pe aici.

Lăsă padela din mînă şi întinse braţele înainte.

Celălalt bărbat era în partea dinainte a luntrei, cercetînd cu atenţie malul. Avea pe genunchi o foaie de hîrtie galbenă.

— Vino aici şi priveşte, Evans, spuse el.

Amîndoi vorbeau cu voce scăzută, iar buzele lor erau aspre şi uscate.

Cel care se numea Evans străbătu clătinîndu-se barca, pînă ajunse într-o poziţie de unde putea să privească peste umărul tovarăşului său.

Hîrtia semăna cu o hartă rudimentară. De atîtea îndoituri, era tare boţită şi tocită, pe alocuri se rupsese chiar, aşa că celălalt ţinea cu mîna peticele decolorate. Se putea vedea nedesluşit pe ea schiţa aproape ştearsă a golfului, făcută în creion.

— Aici – spuse Evans – este reciful şi aici, defileul. Îşi plimba unghia degetului mare pe hartă. Această linie curbă şerpuită este rîul... tare aş vrea să beau puţină apă! Iar steaua aceasta este locul căutat.

— Vezi linia asta punctată? spuse omul ca harta. Este o linie dreaptă care duce de la deschizătura recifului pînă la un mănunchi de palmieri. Steaua se găseşte la întretăierea liniei cu rîul. Trebuie să identificăm locul de cum intrăm în lagună.

— Ciudat! spuse Evans după o pauză. Ce rost au semnele acestea mici? Pare planul unei case sau aşa ceva; dar n-am idee ce ar putea însemna săgeţile îndreptate în diferite direcţii. Inscripţia în ce limbă o fi?

— Chineză.

— Desigur! Era chinez, observă Evans.

— Ca toţi ceilalţi, adăugă cel cu harta.

Amîndoi rămaseră cîteva minute cu privirile ţintă spre ţărm, în timp ce barca plutea încet. Apoi Evans

privi spre padelă.

— Acum e rîndul tău, Hooker, spuse el.

Tovarăşul său împături liniştit harta, o puse în buzunar, trecu cu grijă pe lîngă Evans şi începu să vîslească. Mişcările îi erau molatice, ca ale unui om aproape sleit de puteri.

Evans stătea cu ochii pe jumătate închişi, urmărind cum se apropia din ce în ce mai mult digul înspumat de coral de care se spărgeau valurile mării. Cerul era ca un cuptor, căci soarele urcase aproape de zenit. Deşi ajunseseră atît de aproape de comoară, nu-l cuprinsese entuziasmul, aşa cum îşi închipuise; era „sleit”, după cum spunea, din cauza emoţiei intense, a luptei pentru a pune mîna pe plan şi de lunga călătorie în noapte, de pe continent, într-o luntre uşoară, fără provizii. Încercă să se trezească din toropeală, îndreptîndu-şi gîndurile spre lingourile despre care vorbiseră chinezii, dar nu reuşi; gîndurile se întorceau năvalnic la apa dulce care clipocea în albia rîului şi la uscăciunea aproape de neîndurat a buzelor şi gîtlejului său. Izbiturile ritmice ale valurilor în recif, care începuseră să se audă, îi sunau plăcut în urechi; apa luneca de-a lungul bărcii şi după fiecare lovitură se scurgea picurînd de pe padelă. Îndată începu să moţăie.

Îşi dădea încă vag seama de insulă, dar ţesătura unui vis ciudat se amesteca cu senzaţiile sale. Se părea că era din nou în noaptea în care el şi Hooker au descoperit pe neaşteptate secretul chinezilor; văzu copacii luminaţi de lună, micul foc care ardea şi siluetele negre ale celor trei chinezi argintate dintr-o parte de lumina lunii şi înroşite de cealaltă parte de lumina focului – şi-i auzi vorbind în englezeasca lor stricată – căci erau din provincii diferite. Hooker prinsese primul firul discuţiei şi îi făcuse semn să asculte. Unele fragmente ale discuţiei erau abia

perceptibile, altele cu totul de neînţeles. Vorbeau despre un galion spaniol din Filipine, împotmolit fără speranţă. Comorile de pe corabie fuseseră îngropate pe insulă, pentru a fi ridicate mai tîrziu; aproape tot echipajul vasului naufragiat murise doborît de boli sau din cauza încăierărilor, căci nu se mai păstra nici o disciplină. Cei rămaşi în viaţă plecaseră în cele din urmă cu bărcile şi nu se mai auzise niciodată ceva despre ei. Apoi Cian-hi, rătăcind pe ţărm, acum vreun an, dăduse din în- tîmplare peste lingourile ascunse cu două sute de ani înainte, coborîse din joncă şi le îngropase din nou cu nesfîrşită trudă, de unul singur, într-un loc foarte ascuns. Sublinia de multe ori că tezaurul era în siguranţă, dar în ce fel – acesta era secretul lui. Acum avea nevoie de ajutoare ca să le dezgroape. Desfăşură îndată mica hartă şi vocile deveniră imperceptibile. O povestire ademenitoare pentru doi englezi pierde-vară, fără o lescaie! Imaginea următoare din visul lui Evans era momentul cînd ţinea în mînă coada lui Cian-hi. Viaţa unui chinez nu este de loc sfîntă, ca aceea a unui european. Faţa mică şi şireată a lui Cian-hi, la început aprigă şi furioasă ca un şarpe atacat prin surprindere, apoi înfricoşată, uluită şi disperată, apăru extrem de limpede în vis. În ultimul moment Cian-hi rînjise cum nu se poate mai enigmatic şi înspăimântător. Pe neaşteptate lucrurile deveniră foarte neplăcute, cum se întîmplă adesea în vise. Cian-hi bolborosea şi-l ameninţa. Văzu în vis grămezi şi grămezi de aur şi pe Cian-hi repezindu-se şi luptînd, ca să-l împiedice să ajungă la ele. Îl apucă pe Cian-hi de coadă – ce mare era bruta şi cum se mai lupta şi rînjea! Şi creştea din ce în ce mai mare. Apoi grămezile strălucitoare de aur se transformară într-un cuptor care urla şi un diavol enorm, surprinzător de asemănător cu Cian-hi, dar cu o coadă uriaşa, neagră începu să-l îndoape cu

cărbuni aprinşi, arzîndu-i groaznic gura. Un alt diavol îl striga pe nume: „Evans, Evans, ai adormit nătîngule!“ Sau era Hooker?

Se deşteptă. Ajunseseră la gura lagunei.

— Iată cei trei palmieri! Trebuie să fie într-o linie cu mănunchiul acela de tufişuri, spuse tovarăşul său. Notează. Dacă ne îndreptăm în linie dreaptă spre tufişurile acelea şi le străbatem, vom ajunge la comoară de îndată ce dăm de rîu.

Acum se vedea rîul, care se vărsa în mare ca un torent lat. Evans se învioră.

— Grăbeşte-te, omule, pentru numele lui dumnezeu – spuse el – sau va trebui să beau apă de mare! Îşi rodea mîna şi se uita ţintă la licărirea de argint dintre stînci şi desişul verde.

Îndată se întoarse aproape cu furie spre Hooker.

— Dă-mi mie padela, spuse el.

În fine ajunseră la gura rîului. Puţin mai sus, Hooker luă apă în căuşul palmei, o gustă, dar o scuipă. Ceva mai departe, gustă din nou.

— Asta merge, spuse şi începură să bea cu lăcomie.

— La dracu! exclamă Evans. Nu te saturi aşa.

— Şi, aplecîndu-se peste partea din faţă a bărcii, cu riscul de a o răsturna, începu să soarbă apa cu buzele.

După ce au terminat de băut, au tras barca într-o mică scobitură a malului, cu gîndul să debarce în mijlocul vegetaţiei dese care atîrna peste apă.

— Va trebui să ne strecurăm pe aici pînă la plajă, să dăm de tufişuri şi să regăsim direcţia liniei noastre drepte, spuse Evans.

— Mai bine am ocoli insula vîslind, fu de părere Hooker.

Aşa că au coborît din nou pe rîu, au vîslit pînă în mare şi apoi de-a lungul ţărmului, pînă la locul unde

creştea mănunchiul de tufişuri. Debarcară, traseră luntrea uşoară pe plajă, departe de ţărm şi porniră în sus, spre marginea junglei, pînă cînd văzură, în linie dreaptă, deschizătura din recif şi tufişurile. Evans luase din canoe o unealtă indigenă. Era în formă de L şi partea ei transversală avea un tăiş de piatră lustruită. Hooker ducea padela.

— Acum mergem drept în direcţia asta, spuse el; trebuie să înaintăm pînă la rîu. Apoi ne vom face un plan de acţiune.

Pătrunseră printr-o încîlcitură deasă de trestii, de foi late şi arbori tineri. La început era obositor de mers, dar foarte repede copacii deveniră mai mari, desişul se rări şi putură înainta în voie pe pămîntul care se întindea larg sub picioarele lor. Văpaia soarelui fu înlocuită de umbra răcoroasă, în cele din urmă copacii deveniră nişte colonade uriaşe care susţineau un baldachin de verdeaţă sus, mult deasupra capului. Flori de un alb şters spînzurau de pe coroanele lor, iar lianele se întindeau ca nişte funii de la un trunchi la altul. Umbra devenea mai adîncă. Pe pămînt apăreau des ciuperci pătate, şi o crustă brun-roşiatică.

Pe Evans îl trecu un fior.

— Pare aproape frig aici, după văpaia de afară.

— Sper că ne menţinem în linie dreaptă, spuse Hooker.

Îndată văzură înaintea lor, departe, o spărtură în întunericul adînc, pe unde pătrundeau în pădure suliţele albe ale soarelui fierbinte. O vegetaţie de un verde strălucitor şi flori colorate acopereau pămîntul. Apoi auziră vîjîitul apei.

— Ăsta-i rîul. Trebuie să fim aproape de el, constată Hooker.

Lîngă malul rîului, vegetaţia era deasă. Plante mari, necunoscute, creşteau printre rădăcinile

arborilor uriaşi şi îşi desfăşurau rozetele gigantice în evantaie verzi spre fîşia îngustă de cer. De tulpinile însorite atîrnau multe flori şi un fel de liană cu frunze strălucitoare. Pe apa iazului lat şi liniştit, peste care îşi aruncau privirile căutătorii comorii, pluteau frunze mari, ovale, cu o floare ca de ceară, alb-trandafirie, asemănătoare cu nufărul. Mai departe, unde rîul făcea o cotitură, apa începea brusc să spumege şi să vuiască, formînd o cascadă.

— Ei, ce facem? întrebă Evans.

— Ne-am abătut puţin de la linia dreaptă, răspunse Hooker. Era de aşteptat.

Se întoarse şi aruncă o privire spre umbrele nedesluşite şi răcoroase ale pădurii tăcute din spatele său.

— Dacă vom căuta puţin în sus şi în jos, de-a lungul rîului, trebuie să dăm de ceva.

— Spuneai... începu Evaus.

— El spunea – îl întrerupse Hooker – că sînt o grămadă de pietre.

Cei doi se uitară unul la altul o clipă.

— Să încercăm mai întîi în josul rîului, spuse Evans.

Înaintară încet, privind curioşi în jurul lor. Deodată Evans se opri.

— Ce dracu e asta? exclamă el.

Hooker îi urmări degetul, apoi spuse:

— Ceva albastru.

Apăruse înaintea ochilor lor, în timp ce urcau, o uşoară ridicătură a terenului. Apoi începu să se distingă ce era.

Înaintă cu paşi grăbiţi, pînă cînd corpul cu mîna şi braţul răsucit deveniră vizibile. Strînse mai puternic unealta. Era corpul unui chinez întors cu faţa în jos. După cum zăcea prăbuşit, nu încăpea îndoială că era mort.

Cei doi oameni se apropiam unul de altul şi rămaseră cu ochii ţintă la cadavrul prevestitor de rele. Zăcea într-un luminiş, printre copaci. În apropiere era o cazma chinezească, iar mai departe se vedea o grămadă de pietre împrăştiată, aproape de o groapă de curînd săpată.

— Cineva a fost aici înainte, spuse Hooker dre-gîndu-şi glasul.

Evans începu să înjure, să ţipe ca un nebun şi să dea din picioare.

Hooker pălise, dar nu spuse nimic. Înaintă spre corpul lungit cu faţa la pămînt. Văzu că ceafa era buhăită şi purpurie, iar mîinile şi gleznele, umflate. „Pfui!“ făcu el, apoi se întoarse brusc şi se îndreptă spre săpătură. Scoase un ţipăt de surpriza şi strigă la Evans care îl urma încet.

— Prostule! Totul e în regulă! Mai e încă aici.

— Se întoarse, privi cadavrul chinezului, apoi din nou pămîntul răscolit.

Evans se repezi spre groapă. În ea se aflau pe jumătate dezgropate de nenorocitul acela, mai multe bare de un galben şters. Se aplecă şi, îndepărtînd pămîntul cu mîinile, trase afară în grabă una din barele grele. În timp ce se lupta cu ea, un mic ghimpe i se înfipse în mînă. Scoase cu degetele ţeapa delicată şi ridică lingoul.

— Numai aurul sau plumbul ar putea să fie aşa de greu! anunţă el triumfător.

Hooker se uita încă la chinezul mort. Era buimăcit.

— A luat-o înaintea prietenilor săi! spuse în cele din urmă. A venit singur şi vreun şarpe veninos l-a ucis... Mă întreb cum a găsit locul.

Evans stătea cu lingoul în mîini. Ce importanţă avea un chinez mort?

— Va trebui să cărăm materialul acesta pe continent bucată cu bucată şi să-l îngropăm pentru

cîtva timp. Cum îl ducem pînă la barcă?

Îşi scoase haina, o întinse pe pămînt şi azvîrli două sau trei lingouri pe ea. Descoperi îndată că un alt ghimpe mic îi pătrunsese în piele.

— Atît putem căra, spuse el. Apoi brusc, cu o izbucnire ciudată de enervare: Ce te tot zgîieşti?

Hooker se întoarse spre el.

— Nu pot să suport... asta. Făcu semn cu capul spre cadavru. Seamănă atît de bine cu...

— Prostii! i-o tăie Evans. Toţi chinezii seamănă între ei.

Hooker îl privi drept în fată.

— În orice caz am de gînd să-l îngrop înainte de a-ţi ajuta la căratul materialului acesta.

— Nu fi nebun, Hooker! strigă Evans. Lasă putreziciunea să aştepte.

Hooker ezită, apoi examină cu grijă pămîntul brun din jurul lor.

— Mă înspăimîntă oarecum, spuse el.

— Trebuie să hotărîm – spuse Evans — ce să facem cu lingourile. Să le îngropăm din nou aici, ori să le trecem peste strîmtoare, în canoe?

Hooker medita. Privirea sa buimăcită cînd rătăcea printre trunchiurile înalte ale copacilor, cînd urca pînă la vegetaţia luminată de soare mult deasupra capului. Se cutremură din nou cînd ochii i se opriră asupra figurii albastre a chinezului. Privea scrutător în adîncimea cenuşie a pădurii, printre copaci.

— Ce-i cu tine, Hooker? se miră Evans. Ţi-ai pierdut minţile?

— Hai în orice caz să scoatem aurul de aici, murmură Hooker.

Apucă de capetele gulerului, iar Evaus de pulpanele hainei şi ridicară greutatea.

— În ce direcţie? întrebă Evans. Spre canoe?

După ce înaintară numai cîţiva paşi, Evans spuse:

— E ciudat, dar încă mă dor braţele din cauza vîslitului. Ei, drăcie, dar mă dor, nu glumă! Trebuie să mă odihnesc.

Lăsară haina jos. Faţa lui Evans era albă şi fruntea acoperită de mici broboane de sudoare.

— E destul de înăbuşitor, în pădurea asta, zise încet, apoi, cuprins brusc de o mînie exagerată: Ce rost are să aşteptăm aici toată ziua? Hai, ridică! De cînd ai văzut chinezul acela mort, n-ai făcut altceva decît să stai degeaba.

Hooker se uită lung la faţa tovarăşului său. Îi ajută apoi să ridice haina cu lingourile şi înaintară în tăcere poate vreo sută de yarzi. Evans începu să respire greu.

— De ce taci? bombăni el.

— Ce e cu tine? întrebă Hooker.

Evans se poticni, apoi, pe neaşteptate, aruncă haina, înjurînd. După ce se uită o clipă ţintă la Hooker, scoase un geamăt şi se apucă de gît.

— Nu te apropia de mine, spuse el şi se duse să se rezeme de un copac. Apoi, cu o voce mai hotărîtă: Lasă că-mi trece îndată.

Curînd încleştarea sa de copac slăbi şi alunecă încet în josul trunchiului, pînă cînd se chirci grămadă la rădăcină. Strîngea convulsiv pumnii. Faţa i se schimonosi de durere. Hooker se apropie de el.

— Nu mă atinge! Nu mă atinge! spuse Evans cu o voce sugrumată. Pune înapoi aurul pe haină!

— Pot să te ajut cu ceva? întrebă Hooker.

— Pune înapoi aurul pe haină!

În timp ce Hooker aşeza lingourile, simţi o uşoară înţepătură la vîrful degetului mare. Se uită la mînă şi văzu un ghimpe subţire, lung de vreo cinci centimetri.

Evans scoase un strigăt nearticulat şi se rostogoli.

Hooker rămase înmărmurit. Privi ţintă la ghimpe,

cu ochii holbaţi, apoi la Evans care se chircise cu totul la pămînt şi se zvîrcolea în spasme cu spatele încovoiat. După aceea îşi îndreptă privirile printre coloanele copacilor şi reţeaua de liane spre locul unde, în umbra cenuşie, întunecată, se zărea încă, nedesluşit, corpul îmbrăcat în albastru al chinezului. Se gîndi la linioarele din colţul planului şi înţelese într-o clipă.

— Doamne, ajută-mă! strigă el. Ghimpii erau asemănători cu cei pe care daiacii[17] îi otrăvesc şi îi suflă apoi printr-un fel de tuburi. Înţelese acum de ce Cian-hi era atît de încredinţat că aurul se află în siguranţă. Îi înţelese acum rînjetul.

— Evans! strigă Hooker.

Dar Evans era mut şi imobil, numai membrele i se contractau spasmodic, îngrozitor. O tăcere adîncă se întinse asupra pădurii.

Apoi Hooker începu să sugă cu furie mica pată roz din vîrful degetului mare, luptînd să-şi salveze viaţa. Simţi îndată nişte dureri stranii în braţe şi umeri şi îi veni greu să-şi îndoaie degetele. Atunci înţelese că suptul nu-i era de nici un folos.

Încetă brusc să mai sugă. Se aşeză lîngă grămada de lingouri, rezemîndu-şi bărbia în mîini şi coatele pe genunchi şi rămase cu ochii ţintă la tovarăşul său, ale cărui membre tot se mai contractau. Rînjetul lui Cian-hi îi apăru din nou în minte. Durerea surdă i se răspîndi spre gît şi se intensifică încet. Departe, deasupra sa, o adiere uşoară stîrni frunzişul, şi petalele albe ale unei flori necunoscute începură să cadă plutind prin întuneric.

---

[17] Populaţie băştinaşă din Borneo (n.r.)

# Poarta din zid

Într-o seară de destăinuiri, nu sînt nici trei luni de atunci, Lionel Wallace mi-a povestit istoria „Porţii din zid“. Ascultîndu-l, nu m-am îndoit că-mi reda cu sinceritate impresiile sale.

Mi-a povestit simplu, cu o convingere atît de evidentă, încît n-am putut decît să-l cred. Dar dimineaţa, în apartamentul meu, m-am trezit într-o atmosferă diferită; stăteam în pat şi-mi reaminteam povestirea lui Wallace, dezbrăcată de farmecul vocii sale grave şi domoale, desprinsă din ambianţa creată de lumina voalată a lămpii de masă, de lucrurile plăcute şi strălucitoare, de desertul, paharele şi faţa de masă, rămase de la cina luată împreună, pe care o atmosferă deosebită le transformase pentru un timp într-o mică lume luminoasă cu totul izolată de realităţile de fiecare zi. Acum, fără această ambianţă, mi s-a părut totul, ca să fiu sincer, de necrezut.

„M-a păcălit, mi-am zis. Şi apoi: Cu cîtă iscusinţă! … Dintre toţi oamenii, la el m-aş fi aşteptat cel mai puţin să reuşească aşa eeva.“

După aceea, în timp ce stăteam în pat şi-mi sorbeam ceaiul de dimineaţă, m-am surprins încercînd să-mi explic uimitoarea impresie de realitate pe care ţi-o dădeau amintirile sale de necrezut, zicîndu-mi că, într-un fel oarecare sugerau, prezentau, transmiteau – nici eu nu ştiu ce cuvînt sa întrebuinţez – experienţe altfel cu neputinţă de povestit.

Ei bine, acum nu mai recurg la această explicaţie. Îndoielile mi-au trecut. Acum cred, aşa cum am crezut şi în timpul istorisirii, că Wallace s-a străduit cît a putut să-mi destăinuiască un secret. Dar nu am pretenţia să ghicesc dacă a văzut într-adevăr cele povestite sau i s-a părut numai, dacă era posesorul unui dar de nepreţuit, sau victima unui vis fantastic. Nici chiar împrejurările morţii sale, care mi-au

înlăturat pentru totdeauna îndoielile, nu aruncă lumină asupra acestui fapt.

Las asta la aprecierea cititorului.

Nu-mi mai amintesc ce comentariu sau observaţie critică întîmplătoare a determinat un om atît de rezervat să mi se destăinuiască. Mi se pare că se apăra împotriva învinuirii mele că ar fi dat dovadă de delăsare şi de lipsă de interes faţă de o importantă acţiune publică, fapt care mă dezamăgise. Apoi începu brusc.

— Sînt – spuse el – urmărit de ceva… Ştiu, continuă după o pauză, am fost neglijent. Deşi nu este vorba de spirite sau fantome, totuşi lucrurile despre care-ţi voi vorbi sînt neobişnuite. Sînt obsedat, Redmond. Sînt obsedat de ceva care aproape întunecă strălucirea vieţii, care mă face să tînjesc mereu…

Făcu o pauză, oprit de acea timiditate englezească care ne copleşeşte atît de des cînd trebuie să vorbim despre lucruri emoţionante, grave sau frumoase.

— Ai fost şi tu la Colegiul Saint Althelstan în tot timpul acela, spuse el, şi pentru moment remarca mi se păru fără nici o legătură cu restul. Aşa… — şi făcu o pauză. La început, foarte şovăitor, apoi cu mai multă uşurinţă, începu să-mi povestească taina vieţii sale, amintirea obsedantă a unei frumuseţi şi a unei fericiri care-i umpleau sufletul de o nostalgie nepotolită şi care făceau să-i pară triste, plictisitoare şi deşarte toate preocupările şi aspectele vieţii.

Acum, cînd cunosc secretul, mi se pare că totul i se putea citi pe faţă. Am o fotografie în care aerul lui de detaşare a fost prins şi accentuat. Îmi aminteşte de ceea ce spunea o dată despre el o femeie, o femeie care l-a iubit mult. „Deodată – spunea ea — interesul îi dispare de pe faţă. Te uită. Nu-i mai

pasă de loc de tine – deşi eşti chiar lîngă el…“

Cu toate acestea lui Wallace nu-i lipsea nici pe departe interesul faţă de cele din jur şi cînd îşi concentra atenţia asupra unui lucru reuşea să fie un om plin de succes. Cariera sa este fără îndoială marcată de succese. M-a lăsat de mult în urmă: s-a înălţat cu mult mai sus şi a jucat în lume un rol pe care eu în nici un caz n-aş fi putut să-l joc. Nu avea nici patruzeci de ani şi se spune că, dacă ar fi trăit, ar fi căpătat un post de răspundere, ar fi devenit foarte probabil chiar membru al noului cabinet. La şcoală m-a întrecut întotdeauna fără nici un efort, ca şi cînd ar fi fost natural să fie aşa. Am făcut aproape în întregime şcoala împreună la Colegiul Saint Althelstan în West Kensington. Cînd a venit la şcoală, aveam aceeaşi pregătire, dar a părăsit-o cu mult superior mie, învăluit într-o strălucire de erudiţie şi succese seînteietoare. Şi cu toate acestea cred că şi eu am fost un elev destul de bunicel. La şcoală am auzit pentru prima dată despre „Poarta din zid“, iar a doua oară, numai cu o lună înaintea morţii sale.

Pentru el cel puţin, „Poarta din zid“ era o poartă reală ducînd, printr-un zid real, spre realităţi nemuritoare. Despre aceasta sînt acum cu totul sigur.

I-a apărut în viaţă foarte devreme, cînd era un băieţaş de cinci, şase ani. Îmi amintesc cum se gîndea pe îndelete şi cu gravitate, în vreme ce mi se destăinuia, căutînd să socotească exact data.

— Am văzut în faţa mea – spunea el – o iederă purpurie, de un purpuriu strălucitor şi uniform, în lumina limpede de chihlimbar a soarelui, pe un zid alb. A apărut pe neaşteptate, deşi nu-mi amintesc limpede cum… Pe pavajul curat din faţa unei porţi verzi căzuseră frunze de castan sălbatic. Erau pătate cu galben şi verde, ştii, nici brune, nici murdare, aşa că trebuie să fi fost căzute de curînd. Presupun deci

că eram în octombrie. Privesc în fiecare an cum cad frunzele castanilor sălbatici, aşa că ştiu bine acest lucru. Aveam vreo cinci ani şi patru luni, dacă nu mă înşel.

După cum spunea, a fost un băieţaş destul de precoce – a învăţat să vorbească neobişnuit de devreme şi era atît de cuminte şi „ca un om mare“, cum se spune, încît se bucura de libertatea pe care cei mai mulţi dintre copii de-abia o obţin pe la şapte sau opt ani. Mama îi murise cînd avusese doi ani, aşa că era sub supravegherea mai puţin vigilentă şi nu prea severă a unei guvernante. Tatăl său era un avocat aspru şi ocupat, care-i dădea puţină atenţie şi aştepta de la el lucruri mari. Cred că viaţa i se părea, în ciuda inteligenţei lui, cenuşie şi tristă. Şi, într-o zi, porni să rătăcească pe străzi.

Nu-şi putea aminti în urma cărei neglijente a izbutit s-o şteargă de acasă, nici ce drum a apucat pe străzile din West Kensington. Toate acestea păliseră, acoperite de petele iremediabile din memorie. Dar imaginea zidului alb şi a porţii verzi rămăsese luminoasă.

Potrivit amintirilor sale despre această întîmplare de cînd era copil, la prima vedere a porţii a simţit o emoţie deosebită, o atracţie, o dorinţă să ajungă la poartă, s-o deschidă şi să intre. În acelaşi timp avea convingerea fermă că era ori nechibzuit, ori greşit – nu ar fi putut spune care din două – să se supună acestei atracţii. El insista că, oricît de ciudat ar părea, a ştiut de la început — dacă memoria nu-l înşela – că poarta nu era încuiată şi că putea intra înăuntru, dacă dorea.

Mi se pare că văd figura acestui băieţaş, atras şi respins din poarta aceea din zid. În acelaşi timp îi era foarte clar, deşi nu şi-a explicat niciodată de ce, că tatăl său ar fi fost foarte supărat, dacă ar fi pătruns

pe poartă.

Wallace mi-a descris toate aceste momente de ezitare, pînă în cele mai mici amănunte. A trecut prin faţa porţii şi apoi, cu mîinile în buzunar, făcînd o încercare copilărească să fluiere, a mers agale pînă la capătul zidului. Îşi amintea că văzuse acolo nişte prăvălioare murdare şi în special atelierul unui instalator şi zugrav în care zăceau în dezordine şi pline de praf ţevi de lut, foi de plumb, robinete rotunde, eşantioane de tapet şi cutii cu vopsea de email. S-a oprit, făcîndu-se că se uită la aceste lucruri, dar de fapt dorind cu patimă să se întoarcă, jinduind după poarta cea verde.

Apoi fu cuprins de emoţie, după cum îmi povesti. O luă la fugă spre poartă, ca nu cumva să-l cuprindă din nou şovăiala; se repezi cu mîna întinsă spre poarta cea verde şi o lăsă să se trîntească în spatele lui. Şi astfel, într-o clipă, pătrunse în grădina care l-a obsedat apoi toată viaţa.

Lui Wallace îi fu foarte greu să-mi redea în întregime impresiile sale despre grădina în care intrase.

Chiar în aer era ceva înviorător, care îţi dădea un sentiment de uşurinţă, de bună dispoziţie şi fericire; culorile sale limpezi, minunate, străluceau delicat. De cum intrai înăuntru te cuprindea o nespusă bucurie, cum numai arareori te cuprinde în lumea aceasta, cînd eşti tînăr şi vesel. Şi totul era frumos acolo...

Wallace medită înainte de a continua să povestească.

— Ştii – spuse el cu intonaţia nesigură a cuiva care se opreşte în faţa uuor lucruri de necrezut – erau acolo două pantere mari... Da, pantere adevărate, cu pete, ca toate panterele. Dar nu-mi era frică. Pe o alee lungă şi lată, de ambele părţi cu borduri de marmură sculptate cu flori, cele două fiare

uriaşe şi catifelate se jucau cu o minge. Una dintre ele se uită în sus şi se îndreptă spre mine curioasă. Se apropie, îşi frecă foarte delicat urechea rotundă şi moale de mînuţa pe care i-o întin- deam şi începu să toarcă. Îţi spun, era o grădină fermecată. Sînt convins de aceasta... Cît despre mărime? Oh, se întindea în lung şi-n lat, într-o parte şi într-alta. Cred că în depărtare erau dealuri. Dumnezeu ştie unde dispăruse deodată West Kensington. Şi mă simţeam oarecum la mine acasă.

Ştii, chiar în clipa în care poarta se închisese în spatele meu, am uitat de strada cu frunze de castan scuturate, cu birjele şi cotigele negustorilor. Am uitat de disciplină şi de firea mea ascultătoare, care mă chema cu forţa acasă, mi-am uitat toate ezitările şi teama, prudenţa, am uitat toate realităţile esenţiale ale vieţii. Într-o clipă am devenit un băieţaş foarte bucuros şi nespus de fericit, într-o altă lume. Era o lume cu o lumină deosebită, mai caldă, mai pătrunzătoare şi mai dulce; o bucurie liniştită, senină plutea în aer, iar în albastrul cerului, mănunchiuri de nori însoriţi. În faţa mea se întindea aleea aceea lungă şi îmbietoare cu răzoare fără buruieni, pline cu flori candide, pe care se jucau cele doua pantere mari. Mi-am pus mînuţele fără teamă pe blana lor moale, le-am mîngîiat urechile rotunde şi protuberanţele sensibile de după urechi şi m-am jucat cu ele; iar panterele se purtau ca şi cum m-ar fi întîmpinat cu bucurie acasă. Aveam într-adevăr sentimentul că m-am întors acasă, iar cînd a apărut peste puţin timp o fată înaltă şi frumoasă, care se îndreptă spre mine zîmbind, întrebîndu-mă „Ai venit?” şi mă ridică în braţe, mă sărută, apoi, lăsîndu-mă jos, mă luă de mînă şi mă duse cu ea, n-am fost de loc uimit, ci am avut impresia unei regăsiri încîntătoare. Mi s-a părut că-mi revin în minte nişte

lucruri foarte plăcute, pe care atît de ciudat le trecusem cu vederea. Îmi amintesc apoi de nişte trepte late, roşii, ivite printre tufele de delfinium. Dupa ce le-am urcat, am mers pe o alee largă, printre copaci foarte bătrîni şi umbroşi. De-a lungul acestei alei, ştii, printre trunchiurile crăpate, roşiatice erau jeţuri de marmură, statui şi porumbei albi, foarte blînzi şi prietenoşi...

În timp ce mă conducea de-a lungul acestei alei răcoroase, prietena mea privea în jos, la mine. Îmi amintesc liniile armonioase, bărbia fin modelată, faţa sa dulce şi prietenoasă... îmi punea diferite întrebări cu vocea sa domoală, agreabilă şi-mi spunea lucruri despre care ştiu că erau foarte plăcute, deşi nu mi le-am putut aminti niciodată... O maimuţă cu cap păros, foarte curată, cu o blană brun-roşcată şi ochi castanii, binevoitori, coborî iute dintr-un copac, alergă un timp pe lîngă mine, privindu-mă şi rînjindu-mi binevoitor, apoi îmi sări pe umăr. Aşa că ne-am continuat drumul amîndoi foarte fericiţi.

Făcu o pauză.

— Continuă, i-am spus.

— Îmi amintesc puţine lucruri. De pildă, că am trecut pe lîngă un bătrîn care medita printre lauri, apoi printr-un loc înveselit de o mulţime de papagali coloraţi şi am ajuns, trecînd printr-o colonadă largă şi umbroasă, la un palat spaţios şi răcoros, plin de fîntîni plăcute şi lucruri frumoase, avînd toate calităţile pe care inima şi le-ar putea dori. Erau acolo şi mulţi oameni, de unii îmi amintesc limpede, de alţii mai vag, dar toţi erau frumoşi şi amabili. Într-un anumit fel — cum, nu ştiu – îmi dădeam seama că toţi erau binevoitori faţă de mine şi bucuroşi să mă aibă printre ei, iar gesturile, atingerea mîinilor lor, primirea caldă şi dragostea din privirea lor mă umpleau de bucurie. Da...

Rămase pe gînduri o clipă.

— Am găsit acolo prieteni de joacă. Asta însemna foarte mult pentru mine, fiindcă eram un băieţaş singur acasă. Jucau jocuri încîntătoare pe un teren acoperit de iarbă, cu un cadran solar împodobit cu flori. Şi jocul ne provoca o mare bucurie...

Dar, ciudat, în amintirile mele este un gol. Nu reţin jocurile jucate. Niciodată nu mi le-am amintit. Mai tîrziu, în copilărie, mi-am petrecut ore întregi, străduindu-mă, pînă-mi dădeau lacrimile, să-mi reamintesc în ce consta acea fericire. Doream s-o retrăiesc din nou, singur – în camera mea de copil. Nu! Tot ce îmi amintesc este simtămîntul de fericire şi înfăţişarea a doi tovarăşi de joacă, a acelora care erau mai des cu mine... Apoi, deodată, apăru o femeie melancolică şi bună, cu faţa gravă şi pală şi cu ochi visători, o femeie melancolică într-o rochie lungă, moale de un purpuriu şters. Avea în mînă o carte. Mă chemă printr-un semn şi porni cu mine de-a lungul unei galerii situate deasupra unei săli – deşi tovarăşii mei de joacă nu erau dispuşi să mă lase să plec; îşi încetaseră jocul şi priveau cum eram dus din mijlocul lor. „Întoarce-te la noi curînd!” M-am uitat la faţa femeii, dar ea nu le dădea nici o atenţie. Avea faţa nobilă şi gravă. M-a dus de-a lungul galeriei pînă la un fotoliu. M-am oprit lîngă ea, gata să privesc în cartea pe care o deschidea pe genunchi. Întoarse paginile şi îmi arătă cu degetul. Am privit minunîndu-mă, deoarece în paginile pline de viaţă ale cărţii m-am văzut pe mine însumi; acolo era istoria mea, toate lucrurile care mi se întîmplaseră de cînd m-am născut...

Eram uimit, pentru că în paginile acestei cărţi nu se aflau poze, ci realităţi. Înţelegi?

Wallace se opri cu gravitate – se uită la mine nesigur.

— Continuă, i-am spus. Înţeleg.

— Era realitatea adevărată – da, aşa trebuie să fi fost; în acele pagini oamenii se mişcau, evenimentele se desfăşurau; am văzut-o pe scumpa mea mamă, pe care aproape o uitasem, pe tatăl meu sever şi cinstit, servitorii, camera de copii, toate lucrurile din casă, cu care eram obişnuit. Apoi uşa de la intrare şi străzile aglomerate, cu acel du-te-vino al circulaţiei. Priveam şi mă minunam şi mă uitam din nou în faţa femeii, pe jumătate neîncrezător, răsfoiam paginile, sărind una sau alta, pentru a vedea cît mai mult din carte. În cele din urmă am dat peste mine în momentul cînd mă învîrteam şi ezitam în faţa porţii verzi din zidul cel lung şi alb, şi am simţit din nou lupta din sufletul meu şi teama.

„Şi mai departe?” am strigat, şi aş fi întors pagina, dacă mîna rece a femeii nu m-ar fi oprit. „Mai departe?“ am insistat eu, luptîndu-mă încet cu mîna ei, împingîndu-i degetele cu toata forţa mea de copil. Cînd cedă, şi pagina se întoarse, se aplecă deasupra mea ca o umbră şi mă sărută pe frunte.

Dar pe pagină nu apăreau nici grădina fermecată, nici panterele, nici fata care mă luase de mînă, nici tovarăşii de joacă, atît de mîhniţi de plecarea mea. Apărea o stradă lungă cenuşie în West Kensington în orele reci ale după-amiezii, înainte ca lămpile să se fi aprins. Şi iată-mă pe mine acolo, o mică fiinţă nenorocită, plîngînd în hohote, în ciuda eforturilor de a mă stăpîni; plîngeam pentru că nu mă puteam întoarce la tovarăşii mei de joacă atît de buni, care mă chemaseră. „Vino înapoi la noi! Întoarce-te curînd!“ Mă aflam într-adevăr pe stradă. Nu era o pagină din carte, ci realitatea neînduplecată, locul cel fermecat şi femeia cea gravă care mă ţinuse de mînă lîngă genunchii ei dispăruseră. Unde dispăruseră?

Se opri din nou şi rămase cîtva timp cu ochii

aţintiţi la foc.

— Oh! amărăciunea acelei întoarceri! murmură el.

— Şi mai departe? am spus după vreun minut.

— Eram un mic sărman nenorocit… readus în această lume cenuşie. Cînd am înţeles în întregime ce mi se întîmplase, am dat frîu liber suferinţei mele de nestăpînit. Resimt şi astăzi ruşinea şi umilinţa plînsetelor în public, în timpul înjositoarei mele întoarceri acasă. Parcă îl văd pe batrînul gentleman, cu privirea binevoitoare, cu ochelari de aur, care s-a oprit şi mi s-a adresat – împungîndu-mă mai întîi cu umbrela. „Bietul micuţ! Aşa-i că te-ai rătăcit?“ Asta mi-o spunea mie, un băieţaş din Londra, care avea mai bine de cinci ani! Şi s-a simţit obligat să cheme un sergent de stradă tînăr şi amabil, să strîngă o droaie de oameni în jurul meu şi să mă trimită, astfel escortat, acasă. Suspinînd, privit de toată lumea şi speriat, m-am întors acasă din grădina fermecată.

Aceasta este după cum îmi amintesc, imaginea mea despre grădina aceea, grădina care mă obsedează încă. Evident, nu pot reda acea calitate indescriptibilă, realitatea diafană, deosebirea faţă de lucrurile obişnuite de toate zilele, care domnea peste tot; dar aceasta – aceasta este ceea ce s-a întîmplat. Dacă a fost un vis, a fost desigur un vis cu ochii deschişi, un vis intr-adevăr extraordinar… Hm! desigur că a urmat un interogatoriu teribil, la care au participat mătuşa mea, tata, doica, guvernanta – toţi.

Am încercat să le povestesc cele întîmpîate, şi tatăl meu mi-a tras prima bătaie, pentru că aş fi spus minciuni. Mai tîrziu. Cînd am vrut să-i povestesc mătuşii mele, am fost din nou pedepsit pentru persistenţa mea. Apoi li s-a interzis tuturora să asculte vreo vorbă despre asta. Mi-au fost luate pentru un timp chiar cărţile de poveşti – pentru că aveam prea multă „imaginaţie”. Eh? Da, au făcut şi

asta! Tatăl meu era om de modă veche... Şi am rămas singur, copleşit de povestea mea. Am şoptit-o pernei – pe care buzele o simţeau umedă şi sărată din cauza lacrimilor mele de copil. Iar la sfîrşitul rugăciunilor, mai mut formale decît înfocate, adăugam totdeauna, din toată inima, cererea: „Fă, doamne, să visez grădina. Vai! Du-mă înapoi în grădina mea! Du-mă înapoi în grădina mea!“ Am visat des grădina. Poate am adăugat ceva, poate am schimbat ceva. Nu ştiu... Toate acestea sînt, înţelegi, încercări de a reconstitui din amintiri fragmentare o experienţă foarte timpurie. Între această amintire din copilărie şi celelalte este o prăpastie. Un timp mi se părea imposibil să mai spun cuiva vreun cuvînt despre minunea pe care o întrezărisem.

Î-am pus o întrebare firească.

— Nu, mi-a răspuns Nu-mi amintesc să fi încercat vreodată în anii următori să regăsesc drumul spre grădină. Acum mi se pare ciudat, dar este foarte probabil ca, după păţania mea, să fi fost supravegheat, pentru a nu o mai lua razna. Nu, de-abia după ce m-ai cunoscut am căutat din nou grădina. Şi, oricît de necrezut ar părea acum, cred că a existat o perioadă cînd am uitat cu totul de grădină – cam pe la opt, nouă ani. Îti aminteşti cînd eram băieţaş, la Saint Althelstan?

— Bineînţeles.

— Pe vremea aceea nu arătam în nici un fel că aş purta în suflet un vis tainic, nu e aşa?

## 2

Îşi ridică privirile cu un zîmbet neaşteptat.

— Ai jucat vreodată cu mine „Drum întortocheat“? ... Nu, desigur, nu locuiai în aceeaşi direcţie cu mine!

Era un joc pasionant pentru orice copil cu

imaginaţie. Trebuia să găseşti un drum pe la nord-vest spre şcoală. Drumul obişnuit era destul de simplu; jocul consta în a găsi un alt drum, întortocheat, pornind cu zece minute mai devreme, într-o direcţie oarecare, opusă, croindu-ţi drum spre obiectiv prin străzi necunoscute. Într-o zi m-am încurcat prin nişte străzi destul de sărăcăcioase, de cealaltă parte a lui Campden Hill, şi începusem să cred că nu voi reuşi să ajung la şcoală la timp. Am apucat la încercare, aproape desperat, pe o uliţă care părea înfundată şi am găsit la capăt o trecere. M-am repezit prin ea cu speranţe renăscute. „Voi reuşi totuşi”, mi-am spus. Am trecut pe lîngă un şir de dughene murdare, inexplicabil de cunoscute şi ia te uită! zidul meu cel lung şi alb şi poarta verde care ducea în grădina fermecată!

Eram puternic impresionat. Aşadar, gradina, grădina minunată nu era un vis!

Făcu o pauză.

— Cred că a doua experienţă cu poarta verde marchează deosebirea colosală dintre viaţa plină de preocupări a unui şcolar şi lipsa de griji a copilului. În orice caz, de data aceasta nici nu m-am gîndit să intru imediat. Înţelegi, eram absorbit de grija de a ajunge la şcoală la timp, să nu-mi stric reputaţia de elev punctual. Desigur, trebuie să fi simţit o oarecare dorinţă să încerc cel puţin poarta. Da, trebuie să fi simţit această dorinţă... Mi se pare însă, după cîte îmi amintesc, că socoteam atracţia porţii mai mult ca un obstacol în plus pe care trebuia să-l trec, şi eram stăpînit în întregime de hotărîrea de a ajunge la şcoală la timp. Fără îndoială că m-a impresionat puternic descoperirea făcută, nu-mi puteam lua gîndul de la ea – dar am trecut mai departe. Nu m-am oprit, mi-am scos ceasul din buzunar, am văzut ca mai am doar zece minute la dispoziţie şi am coborît

la vale prin locuri cunoscute. Am ajuns la şcoală, ce e drept, cu respiraţia tăiată şi ud leoarcă, dar la timp. Îmi amintesc momentul cînd mi-am agăţat în cuier haina şi pălăria… Am trecut pe lîngă poartă şi n-am intrat. Straniu, nu-i aşa?

Se uită la mine gînditor.

— Desigur, atunci nu ştiam că împrejurările nu rămîn aceleaşi întotdeauna. Şcolarii au imaginaţia limitată. Îmi ziceam, fără îndoială, că este grozav de plăcut s-o ştiu acolo, să cunosc drumul înapoi la ea; dar şcoala mă atrăgea cu putere. Nu încape vorbă că în dimineaţa aceea am fost foarte agitat şi neatent, amintindu-mi, pe cît puteam, despre oamenii frumoşi şi ciudaţi pe care aveam să-i văd în curînd. E destul de straniu, dar nu mă îndoiam cîtuşi de puţin ca n-ar fi fost bucuroşi să mă vadă… Da. În dimineaţa de-atunci cred că am considerat gradina numai ca un fel de loc plăcut pe care îl poţi frecventa în perioadele libere ale unei activităţi şcolare intense.

În ziua aceea nu m-am dus de loc pe acolo, poate şi din cauză că ziua următoare eram liber o jumătate de zi. Este de asemenea posibil să mi se fi dat să fac acasă unele teme ca pedeapsă pentru neatenţie şi să nu fi avut timpul necesar. Nu ştiu. Ceea ce ştiu însă este că în acel timp grădina fermecată mă preocupa într-atît, încît n-am putut să păstrez secretul

I-am vorbit despre ea unui băiat cu aspect de nevăstuică pe care îl poreclisem Squiff. Cum îl chema oare?

— Hopkins! spusei eu.

— Da, Hopkins. I-am povestit mai mult în silă. Aveam sentimentul că încalc o regulă, totuşi i-am povestit. Jumătate din drumul spre casă îl făcea împreună cu mine; era cam vorbăreţ, aşa că dacă n-am fi vorbit despre grădina fermecată, am fi vorbit despre altceva şi nu puteam răbda să mă gîndesc la

nimic altceva. Aşadar am trăncănit.

Ei bine, el a destăinuit şi altora secretul. A doua zi, în recreaţie, m-am trezit înconjurat de vreo şase băieţi mai mari, care, deşi mă tachinau, erau foarte curioşi să afle mai mult despre grădina fermecată. Printre ei se afla şi găliganul acela de Fawcett – ţi-l reaminteşti? — şi Car- naby şi Morley Reynolds. Nu cumva erai şi dumneata? Nu, cred că dacă ai fi fost, mi-aş aminti...

Sentimentele unui copil sînt contradictorii. Deşi dezgustat de mine însumi, pentru că vorbisem, eram întrucîtva măgulit că atrăgeam atenţia colegilor mai mari. În special m-au bucurat, după cîte îmi amintesc, laudele lui Crawsnaw – îl ţii minte pe Crawsnaw, cel mare, fiul compozitorului? — care a spus că n-a auzit niciodată o minciună mai bună. În acelaşi timp mă chinuia ruşinea de a fi destăinuit ceea ce simţeam că era fără îndoială un secret. Animalul de Fawcett a făcut o glumă despre fata în verde...

Glasul lui Wallace se îneca, sugrumat de amintirea puternică a acestei ruşini.

— Mă făceam că nu aud, continuă el. Apoi Carnaby, deodată, îmi spuse că sînt un mincinos şi începu să se certe cu mine cînd declarai că totul era adevărat. Am afirmat că ştiu unde se găseşte poarta cea verde şi că aş putea să-i duc acolo în zece minute. Carnaby deveni jignitor de solemn şi declară că se cuvenea s-o fac – să dovedesc cele afirmate, căci altfel va fi rău de mine. Ţi s-a întîmplat vreodată să-ţi răsucească braţul Carnaby? Vei înţelege atunci, poate, cum mi-a mers mie. M-am jurat că povestirea mea era adevărată. Pe vremea aceea nu era nimeni în şcoală care ar fi putut să salveze pe cineva din mîna lui Carnaby. Deşi Crawsnaw a pus o vorbă bună, Carnaby a obţinut ceea ce dorea. M-am emoţionat, mi s-au roşit urechile şi m-am speriat puţin. În general

m-am comportat ca un puşti prostuţ şi rezultatul a fost că, în loc să pornesc singur spre grădina fermecată, am luat-o înainte imediat – cu obrajii îmbujoraţi, urechile arzînd, ochii usturîndu-mă şi cu sufletul mistuit de suferinţă şi ruşine – urmat de un grup de şase colegi batjocoritori, curioşi şi ameninţători.

Nu am mai găsit zidul cel alb şi poarta verde...

— Adică...?

— Adică n-am putut să le găsesc. Tare am vrut să le găsesc, dar n-am reuşit.

Nici mai tîrziu, cînd m-am putut duce singur, n-am reuşit să le găsesc. Niciodată nu le-am mai găsit. Acum mi se pare că în anii mei de şcoală le-am căutat tot timpul, dar niciodată nu am dat peste ele – niciodată.

— Colegii ţi-au făcut neplăceri?

— S-au purtat bestial... Carnaby a ţinut un adevărat consiliu, acuzîndu-mă că am minţit cu neruşinare. Îmi amintesc cum m-am strecurat cu grijă în casă şi apoi la mine sus, ca să nu se observe urmele plînsului. Dar cînd, în cele din urmă, am plîns pînă ce am adormit, nu am plîns din cauza lui Carnaby, ci pentru grădină, pentru după-amiaza frumoasă pe care o sperasem, pentru femeile prietenoase şi drăguţe şi tovarăşii de joacă care mă aşteptau şi pentru jocul pe care sperasem să-l învăţ din nou, frumosul joc uitat...

Credeam cu tărie că dacă n-aş fi vorbit... După aceea am trecut prin momente grele, noaptea plîngînd, iar ziua fiind distrat. Două trimestre am şchiopătat la învăţătură şi am avut note proaste. Îţi aminteşti? Sigur că trebuie să-ti aminteşti! De fapt tu — întrecîndu-mă la matematică — m-ai făcut să mă apuc din nou de toceală.

## 3

Cîtva timp prietenul meu rămase eu privirea aţintită în inima roşie a focului. Apoi spuse:

— N-am mai revăzut poarta cea verde pînă la vîrstă de şaptesprezece ani.

Îmi apăru brusc pentru a treia oară... în timp ce mă îndreptam spre Paddington, mergînd spre Oxford, pentru a concura la o bursă. Am întrevăzut-o numai pentru un moment. Mă rezemam de portiera cupeului, fumînd o ţigară şi, fără îndoială, considerîndu-mă un perfect om de lume, cînd, deodată, îmi apărură poarta, zidul, simţămîntul scump că mă aflu în apropierea unor lucruri de neuitat şi accesibile încă.

Am trecut huruind cu zgomot pe lîngă ele. Prea surprins pentru a putea opri trăsura înainte de a fi cotit. Atunci am trăit un moment bizar, am avut un impuls dublu şi contradictoriu; am bătut în portiţa din acoperişul cupeului şi apoi am lăsat braţul în jos pentru a-mi scoate ceasul. „Poftiţi, domnule?!“ spuse prompt vizitiul. „Nu-i nimic, am strigat. Din greşeală! Nu prea avem timp! Dă-i drumul!“ şi a mers mai departe...

Am căpătat bursa. În seara zilei în care mi s-a comunicat rezultatul, stăteam în fata focului, în cămăruţa mea de la etaj — camera mea de lucru — în urechi răsunîndu-mi încă laudele tatălui meu atît de rare şi sfaturile sale sănătoase — şi fumam din pipa mea preferată, un prilej extraordinar pentru adolescenţi de a-şi da importantă. Mă gîndeam la poarta aceea din zidul lung şi alb. „Dacă m-aş fi oprit – reflectam – aş fi pierdut bursa, aş fi pierdut posibilitatea de a studia la Oxford şi aş fi curmat cariera frumoasă care mi se deschide în faţă! Încep să văd lucrurile mai bine!“ Am căzut într-o adîncă

reverie, dar nu mă îndoiam că o carieră ca cea de acum este un lucru care merită sacrificii.

Prietenii mei dragi şi văzduhul acela limpede îmi păreau ceva foarte suav şi pur, dar îndepărtat. Atenţia îmi era îndreptată acum asupra lumii. Vedeam deschizîndu-se o altă poartă – poarta carierei mele.

Îşi aţinti din nou privirile asupra focului. Lumina roşie a acestuia făcu să i se distingă pe faţă, pentru un moment, o expresie de forţă şi încăpăţînare care dispăru imediat.

— Ei bine – spuse el şi oftă – m-am zbătut pentru această carieră. Am muncit mult, mult şi din greu. Dar am visat mereu la grădina fermecată şi i-am văzut poarta, sau cel puţin i-am întrezărit poarta, de patru ori de atunci. Da, de patru ori. În aceşti ani viaţa a devenit pentru mine atît de strălucitoare şi interesantă, atît de plină de sens şi de posibilităţi, încît, în comparaţie cu ea, farmecul pe jumătate şters al grădinii devenise slab şi îndepărtat. Cui îi trece prin minte, în drum spre o cină cu femei drăguţe şi bărbaţi distinşi, să mîngîie pantere? M-am întors la Londra, de la Oxford, un tînăr care promitea mult şi am făcut ceva pentru a împlini aceste promisiuni. Ceva... cu toate acestea, dezamăgirile n-au lipsit...

Am fost îndrăgostit de două ori – nu voi insista asupra acestui lucru. Îţi voi spune numai că o dată, pe cînd mă duceam la cineva, despre care ştiam că se îndoia dacă voi îndrăzni să viu, am tăiat drumul la întîmplare pe o stradă singuratică, aproape de Earl’s Court, şi am ajuns la un zid alb cu o poarta verde bine cunoscută. „Curios! — mi-am zis în sinea mea – credeam că locul acesta este în Campden Hill. Locul din ciudatele mele visuri cu ochii deschişi, tot atît de greu de găsit cum sînt de numărat pietrele de la

Stonehenge[18]” Şi am trecut mai departe, absorbit de ţelul meu. În după-amiaza aceea nu mă atrăgea poarta.

Numai o clipă am simţit un impuls să încerc să deschid poarta – era suficient să mă abat cel mult trei paşi din drum – deşi o convingere tainică mă făcea să fiu destul de sigur că mi se va deschide, dar m-am gîndit apoi că aceasta m-ar putea face să întîrzii la întîlnirea aceea la care îmi era pusă în joc onoarea. Mai tîrziu mi-am regretat punctualitatea – cel puţin aş fi putut să-mi arunc o privire înăuntru şi să fac semn cu mîna panterelor acelea, dar pe atunci ajunsesem destul de înţelept ca să nu caut prea tîrziu ceea ce nu se găseşte căutînd. Da. De data aceasta am fost tare mîhnit că n-am intrat...

După aceea au urmat ani de muncă grea şi niciodată poarta n-a mai apărut. Am revăzut-o de-abia de curînd. O dată cu ea a apărut şi impresia că un fel de văl s-ar fi întins asupra lumii în care trăiesc, lipsind-o de strălucirea ei. Am început să consider un lucru trist şi amar să nu văd din nou această poartă. Poate că sufeream puţin din pricina surmenajului, poate că era ceea ce am auzit numindu-se simţăminte pe care le ai la patruzeci de ani. Nu ştiu. Dar cu siguranţă că de cîtva timp am pierdut dragostea aceea de viaţă care uşurează eforturile, şi aceasta tocmai cînd, datorită tuturor acestor evenimente politice noi, ar fi trebuit să fiu activ. Ciudat, nu e aşa? Dar într-adevăr încep să găsesc viaţa obositoare, iar, de aproape, bucuriile ei îmi apar ieftine. De curînd grădina a început să-mi lipsească foarte mult. Da... şi am vazut-o de trei ori.

— Grădina?

— Nu, poarta! Dar nu am intrat înăuntru!

---

[18] Unul din cele mai mari monumente megalitice, format dintr-o mare mulţime de pietre (n.r.)

Se aplecă spre mine, deasupra mesei, vorbind cu o tristeţe adîncă în voce.

— De trei ori am avut ocazia, de trei ori! Am jurat că dacă vreodată poarta aceea îmi va apare din nou în faţă, voi intra înăuntru, departe de praful şi zăpuşeala aceasta, de strălucirea deşartă, departe de această frivolitate obositoare. Mă voi duce şi nu mă voi mai întoarce niciodată. De data aceasta voi rămîne... Am jurat, dar, cînd a venit timpul, n-am intrat.

Am trecut de trei ori într-un singur an pe lîngă poarta aceea, şi n-am intrat. De trei ori, anul trecut.

Prima dată a fost în noaptea cînd în Parlament s-a pus pe neaşteptate la vot Legea asupra răscumpărării terenurilor arendate şi cînd guvernul a fost salvat printr-o majoritate de numai trei voturi. Îţi aminteşti? Nimeni dintre ai noştri nu se aştepta ca lungile dezbateri să se sfîrşească în noaptea aceea. Şi chiar dintre adversari, foarte puţini. A fost o adevărată surpriză. Eu şi cu Hotchkiss cinam cu vărul său la Brentford; eram amîndoi neînsoţiţi şi, de cum ni s-a comunicat prin telefon să ne prezentăm, ne-am şi urcat în maşina vărului său. Cu toate acestea, de-abia am ajuns la timp. În drum am trecut pe lîngă zidul şi poarta mea – vînătă sub lumina lunii, pătată cu un galben viu de lumina orbitoare a farurilor, dar uşor de recunoscut pentru mine. „Doamne!“ am strigat. „Ce e*?“* întrebă Hotchkiss. „Nimic!“ am răspuns şi am pierdut ocazia.

„Am făcut un mare sacrificiu”, i-am spus la sosire organizatorului grupului nostru parlamentar. Toţi au făcut”, răspunse el şi trecu grăbit mai departe.

Nu ştiu cum aş fi putut proceda altfel, atunci. Ocazia următoare s-a ivit cînd alergam la căpătîiul tatălui meu. Trebuia să-mi iau rămas bun de la bătrînul acela sever. Nici atunci n-aş fi putut proceda

altfel. Dar cea de a treia oară a fost altceva; s-a întîmplat acum o săptămînă. Cînd îmi amintesc, sînt cuprins de remuşcări puternice. Eram cu Gurker şi Ralph – după cum ştii, acum nu mai este nici un secret că am discutat şi eu cu Gurker. Cinasem la Frobisher şi discuţia dintre noi devenise intimă. Problema locului meu în guvernul remaniat rămînea tot timpul la marginea discuţiei noastre. Da, da, totul este acum aranjat. Nu-i necesar să se vorbească încă despre asta, dar n-am nici un motiv să-ţi ascund... Da, mulţumesc, mulţumesc, dar lasă-mă să-ţi istorisesc povestea mea.

Atunci, în noaptea aceea, lucrurile erau foarte nesigure. Mă aflam într-o situaţie foarte delicată. Ardeam de nerăbdare să obţin o promisiune mai categorică de la Gurker, dar mă împiedica prezenţa lui Ralph. Îmi utilizam toate resursele creierului pentru a menţine discuţia aceea uşoară, neoficială, îndreptată nu prea evident în direcţia care mă interesa pe mine. Trebuia s-o fac. Comportarea lui Ralph de atunci încoace a justificat pe deplin precauţiunea mea. Ştiam că Ralph ne va părăsi dincolo de Kensington High Street, şi aş fi putut apoi să-l iau prin surprindere pe Gurker printr-o francheţe bruscă. Uneori trebuie să recurgi la astfel de şiretlicuri mărunte... şi atunci mi-am dat seama că în cîmpul meu vizual, în faţa noastră, în josul străzii, era din nou zidul alb, poarta verde...

Am trecut pe lîngă ea vorbind. Văd încă umbra profilului pronunţat al lui Gurker, jobenul înclinat înainte, peste nasul său proeminent, numeroasele cute ale fularului său, precedînd umbra mea şi cea a lui Ralph, în timp ce păşeam încet.

Am trecut pe la vreo jumătate de metru de poartă. „Ce s-ar întîmpla – m-am întrebat – dacă le-aş spune noapte bună şi aş intra?“ Dar ardeam de nerăbdare

să discut cu Gurker.

N-am putut răspunde la întrebare, fiind încolţit de celelalte probleme ale mele. „M-ar crede nebun, m-am gîndit. Şi, presupunînd că dispar acum! «Uimitoarea dispariţie a unui proeminent om politic!» ar face vîlvă“. Asta conta mult pentru mine. O mie de preocupări lumeşti, neînchipuit de mărunte, au avut importanţă pentru mine în clipele acelea de cumpănă.

Se întoarse spre mine cu un zîmbet trist.

— Asta este! Da, asta este – spuse el rar – iar norocul m-a părăsit! De trei ori într-un an am avut ocazia să intru pe poartă – poarta care duce spre linişte, desfătare, spre o frumuseţe care depăşeşte visele şi o afecţiune pe care nici un om n-o poate cunoaşte pe pămînt. Şi am respins-o, Redmond, şi s-a dus…

— De unde ştii?

— Ştiu, ştiu bine. Acum sînt lăsat să plătesc, să-mi îndeplinesc sarcinile care m-au reţinut cu atîta forţă de cîte ori sosise momentul. Spui că am succese pentru care sînt invidiat. Am într-adevăr succes, dar găsesc că e ceva vulgar, pompos, plictisitor.

Ţinea o nucă în mîna lui mare.

— Iată cum arată succesul meu!

O zdrobi şi apoi mi-o arată.

— Să-ţi spun ceva, Redmond. Pierderea asta mă distruge. De două luni, de aproape zece săptămîni, n-am mai lucrat nimic, cu excepţia obligaţiunilor celor mai necesare şi mai urgente. Sufletul mi-e plin de regrete de nepotolit. Noaptea, cînd e mai puţin probabil să fiu recunoscut, ies. Rătăcesc pe străzi. Da. Mă întreb ce ar crede lumea despre asta, dacă ar şti. Un membru al guvernului, şeful celui mai important dintre toate departamentele, rătăcind singur pe străzi, fră- mîntîndu-se îndurerat – uneori

lamentîndu-se aproape cu glas tare – din cauza unei porţi, a unei grădini!

## 4

Văd şi acum faţa sa destul de palidă şi strălucirea neobişnuită, tristă care îi apăru îu ochi. În seara asta îl văd deosebit de clar. Stau în fotoliu, amintindu-mi cuvintele sale, tonul său, iar *Westminster Gazette* de aseară, cu anunţul morţii sale, se află încă pe sofa. Astăzi la prînz, întreg clubul era preocupat de moartea lui. N-am discutat despre nimic altceva.

Cadavrul a fost găsit ieri dimineaţă într-o groapă adîncă de lîngă Gara East Kensington, adică într-unul din cele două tuneluri săpate în vederea prelungirii spre sud a căii ferate. Pentru protecţia trecătorilor, accesul dinspre şosea este închis printr-o împrejmuire de scînduri, în care a fost însă tăiată o portiţă pentru muncitorii care locuiesc în direcţia aceea. Poarta rămăsese neîncuiată în urma unei încurcături făcute de doi şefi de echipă, şi el a pătruns înăuntru.

Mintea îmi este întunecată de întrebări şi enigme.

Se pare că străbătuse în noaptea aceea tot drumul de la Parlament pînă acolo – în timpul sesiunii parlamentare s-a dus des pe jos pînă acasă. Văd silueta sa întunecată înaintînd tîrziu pe străzile pustii. Îl văd cufundat în gînduri, hotărît. Să-l fi înşelat oare lumina pală a lămpii electrice de lîngă gară şi să fi făcut să-i pară scîndurile acelea simple un zid alb? Să-i fi trezit poarta aceea fatală vreo amintire?

A existat în definitiv vreodată poarta verde din zid*?*

Nu ştiu. Am redat această povestire aşa cum mi-a povestit-o el. Sînt momente cînd cred că Wallace nu a fost decît victima unei coincidenţe datorită

halucinaţiei lui rar întîlnite, dar nu fără precedent, şi neglijenţei în urma căreia accesul la groapă rămăsese deschis; dar nu aceasta este convingerea mea intimă. Puteţi să mă consideraţi superstiţios sau ridicol; dar, într-adevăr, sînt mai mult decît pe jumătate convins că poseda un dar neobişnuit, un fel de impuls – nu ştiu exact ce — care îi inspira iluzia zidului şi a porţii, ca o ieşire, un fel de trecere specială şi tainică spre o lume diferită şi în totul mai frumoasă. Veţi spune că în orice caz a fost înşelat în cele din urmă. Dar oare aşa este? Aici atingeţi cel mai adînc mister al visătorilor, al vizionarilor ca el. Noi vedem lumea noastră frumoasă aşa cum este, cu împrejmuirea şi tunelul. Pentru noi el a păşit din siguranţă în întuneric, pericol şi moarte.

Dar, oare, el tot aşa a văzut lucrurile?...

# Ispitirea lui Harringay

E cu neputinţă să spui dacă întîmplarea s-a petrecut în realitate sau nu. Singura dovadă sînt spusele lui R. H. Harringay, şi el este un artist.

Potrivit mărturisirii sale, lucrurile s-au petrecut aşa: Harringay a intrat în atelier pe la orele zece dimineaţa, să vadă ce poate face cu portretul la care lucrase în ziua precedentă. Era portretul unui flaşnetar italian, dar Harringay se gîndea — deşi nu se hotărîse definitiv – să-l intituleze „Privegherea”. Pînă aici este sincer, iar naraţiunea sa poartă pecetea adevărului. Îl văzuse pe om aşteptînd ceva gologani şi, cu o promptitudine care sugerează geniul, l-a luat imediat la el.

„Îngenunchează. Priveşte în sus la consola aceea! i-a spus Harringay. Ca şi cînd ai aştepta gologani. “

„Nu rînji! a continuat Harringay. Nu intenţionez să-ţi pictez gingiile. Trebuie să pari nefericit.”

După o noapte de odihnă însă, pictura i se păru hotărît nesatisfăcătoare. „E totuşi bine lucrată” îşi spuse Harringay. „Porţiunea aceea mică la gît... Dar..“

Se plimbă prin atelier şi o privi ba dintr-o parte, ba dintr-alta. Apoi spuse o vorbă urîtă. În original este redată textual.

„O pictură! exclamă el. O simplă pictură înfăţişînd un flaşnetar – un portret numai. Dacă ar fi un flaşnetar viu, nu mi-ar păsa. Dar nu ştiu de ce nu fac niciodată nimic viu. Mă întreb dacă nu cumva imaginaţia mea mă înşală.“ Şi asta are un aer de veridicitate. Imaginaţia îl înşală.

„Tuşa aceea creatoare! Să iei o bucată de pînză şi vopsele şi să faci un om aşa cum a fost făcut Adam

din humă roşie. Dar ăsta! Chiar dacă l-ai întîlni plimbîndu-se pe străzi, tot ai recunoaşte că este confecţionat în atelier. Băieţaşii i-ar spune: «Du-te acasă şi pune-ţi ramă!» Numai o tuşă îi lipseşte… Dar, aşa cum este, nu merge.“

Se îndreptă spre transperante şi începu să le lase jos. Erau făcute din olandă albastră, cu rulourile în partea de jos a ferestrei, aşa că trebuia să le coboare pentru a avea mai multă lumină. Îşi strînse de pe masă paleta, pensulele şi vergeaua. Reveni apoi la tablou şi puse puţin brun în colţul gurii; apoi îşi mută atenţia spre pupila ochiului. După aceea i se păru că bărbia era o idee prea… impasibilă pentru o priveghere.

Numaidecît puse jos uneltele şi, aprinzîndu-şi pipa, examină lucrarea, să vadă cum a progresat. „Al dracului să fiu dacă nu rînjeşte batjocoritor la mine“, îşi spuse Harringay. Şi mai crede şi acum că în acel moment tabloul rînjea batjocoritor.

Însufleţirea figurii crescuse într-adevăr, dar aproape de loc în direcţia dorită. Zîmbetul batjocoritor era neîndoielnic. „ «Privegherea necredinciosului», spuse Harringay. Asta ar fi destul de subtil şi inteligent. Numai că sprînceana stîngă nu este suficient de cinică.”

Se aplecă şi atinse uşor sprînceana, apoi adăugă puţină pastă lobului urechii, pentru a-i da materialitate. Au rezultat însă efecte noi… „Mă tem că s-a terminat cu «Privegherea»”, spuse Harringay. „De ce nu «Mephistopheles»? Nu, e prea comun. «Un prieten al Dogelui»! Nu, omul e prea zdrenţăros. Să-i pun armură, nu merge. Prea ar fi ieftin. Dar dacă i-aş pune o robă stacojie şi l-aş numi «Un membru al Sfîntului Colegiu»? Ar avea humor şi ar arăta că înţeleg istoria medievală italiană.

Mai rămîne în orice caz genul Benvenuto Cellini[19], spuse Harringay. Dacă aş sugera cu iscusinţă o cupă de aur într-un colţ?! Dar nu s-ar prea potrivi cu culoarea feţei.”

Prin trăncăneala asta, după cum spune el, urmărea să învingă o senzaţie neplăcută de frică, absolut inexplicabilă. Într-adevăr, tabloul căpăta din ce în ce mai mult o expresie care numai amabilă nu părea. Avea convingerea însă că, deşi sinistru, devenea mult mai viu decît fusese, cu mult mai viu decît orice pictase vreodată. „Să-l numesc «Portretul unui gentleman», îşi spuse Harringay. Un gentleman necunoscut.

Nu merge, continuă fără să se descurajeze. Acestui gen i se spune «Prost gust». Rînjetul dispreţuitor va trebui să dispară... Fără el, şi cu ceva mai mult foc în ochi – înainte nici n-am observat cîtă căldură are în ochi – ar fi poate potrivit ca...? Cum ar merge «Pelerin înfocat»? Dar faţa asta drăcească nu este potrivită în Anglia.

O mică inexactitate trebuie să fie cauza, continuă el; sprîncenele sînt probabil prea oblice."

Cu aceste cuvinte trase mai jos transperantul, ca să aibă mai multa lumină, şi-şi reluă paleta şi pensulele.

Figura de pe pînză parcă, într-un anumit fel, trăia. I-a fost imposibil să descopere ce-i dădea expresia aceea diabolică. Trebuia să încerce ceva. „Sprîncenele să fie cauza?... Puţin probabil să fie sprîncenele.“ Totuşi le modifică. „Nu, nu e mai bine, dimpotrivă, parcă a devenit mai satanic. Colţul gurii? Oh! Se strîmbă mai îngrozitor ca oricînd! Poftim, acum. Retuşat, pare şi mai feroce. Ochiul atunci? Catastrofă!“ Îşi înmuiase pensula în vopsea stacojie,

[19] Celebru sculptor, şi gravor italian (1500—1571) (n.r.).

în loc de brună. Totuşi fusese sigur că era brună! Ochii de foc ai portretului păreau să se fi rotit în orbitele lor şi-l priveau sever. Într-o izbucnire de mînie, poate dintr-un curaj pe care ţi-l dă panica, trase cu pensula plină de roşu strălucitor de-a curmezişul tabloului; şi atunci se produse un lucru foarte curios, un lucru foarte straniu, fără îndoială – dacă într-adevăr s-a produs.

Îndrăcitul de italian din faţa sa închise amîndoi ochii, îşi strînse buzele şi îşi şterse cu mîna vopseaua de pe faţă.

Apoi, ochii lui roşiatici se redeschiseră cu un fel de plescăit şi faţa îi rînji.

— Ai procedat cam pripit dumneata, rosti tabloul.

Harringay afirmă că în momentul cînd s-a produs nenorocirea şi-a şi recăpătat stăpînirea de sine. Avea convingerea izbăvitoare că diavolii sînt creaturi rezonabile.

— Ce tot te mişti încoace şi încolo? spuse el. De ce faci mutre, rînjeşti şi te uiţi chiorîş la mine? Mă împiedici să pictez.

— Nu fac nimic, răspunse tabloul.

— Ba da, insistă Harringay.

— Dumneata singur eşti vinovat, i-o trînti tabloul.

— Nicidecum, declară Harringay.

— Ba tocmai dumneata, fu răspunsul. Nu! nu mai începe din nou să mă împroşti cu vopsea, căci aşa este. Toată dimineaţa ai încercat să nimereşti o expresie pe faţa mea. N-ai nici o idee de cum ar trebui să arate ce pictezi.

— Ba am, protestă Harringay.

— Nu ai, spuse pictura. N-ai niciodată, cînd pictezi. De cîte ori începi să lucrezi, n-ai decît o foarte vagă presimţire despre ce vei face; va trebui să fie ceva frumos – de asta eşti sigur – şi poate pe o temă religioasă, sau dramatică; dar în rest totul este

încercare şi întîmplare. Amice dragă! Să nu crezi că se poate picta aşa!

Trebuie să ne reamintim că, pentru cele ce urmează, nu avem decît mărturia lui Harringay.

— Voi picta cum îmi place, replică Harringay calm.

Asta păru să tulbure puţin portretul.

— Nu se poate picta fără inspiraţie, observă el.

— Dar am avut inspiraţie.

— Inspiraţie! rînji sardonic figura. O fantezie care ţi-a venit văzînd un flaşnetar privind în sus spre o fereastră! „Privegherea”! Ha, ha! Pur şi simplu ai început să pictezi, sperînd că din întîmplare va ieşi ceva, aşa ai procedat. Şi cînd te-am văzut în situaţia asta, am apărut. Vreau să discut cu dumneata! Arta – continuă portretul – nu-i de dumneata. Îţi pierzi timpul în zadar. Nu ştiu care e cauza, dar pari să nu poţi pune suflet în ea. Ştii prea multe, şi asta te-ncurcă. În mijlocul entuziasmului, te întrebi dacă nu cumva ceva asemănător a mai fost făcut înainte. Şi...

— Ascultă, spuse Harringay, care aşteptase ceva mai bun decît critici din partea diavolului. Ai de gînd să-mi ţii mie lecţii de pictură? Şi îşi înmuie pensula cea mai mare în culoare roşie.

— Adevăratul artist – continuă portretul – este totdeauna un ignorant. Un artist care teoretizează despre munca sa nu mai este artist, ci critic. Wagner... Ascultă! Ce ai de gînd să faci cu vopseaua cea roşie?

— Te voi şterge, spuse Harringay. Nu vreau să ascult toate balivernele tale. Dacă îţi închipui că voi discuta cu tine despre pictură, numai pentru că sînt de profesie artist, te-nşeli amarnic.

— O clipă, spuse pictura, vădit alarmată. Vreau să-ţi fac o ofertă – o ofertă sinceră. Ce-ţi spun este adevărat. Îţi lipseşte inspiraţia. Bine. Fără îndoială că ai auzit despre catedrala din Colonia şi despre Podul

Diavolului şi...

— Fleacuri! spuse Harringay. Crezi oare că-mi doresc pierzania numai pentru plăcerea de a picta un tablou bun, care în orice caz va fi criticat? Vezi-ţi de treabă.

Era iritat. După cum ne asigură el, pericolul îl împingea şi mai mult la acţiune. Aşa că mînji gura creaturii sale cu o pată stacojie. Italianul bolborosi şi încercă s-o şteargă, după cum se vedea, grozav de surprins. Şi apoi, după spusele lui Harringay, începu o luptă neobişnuită. Harringay împroşcînd cu vopsea roşie, iar portretul ferindu-se de pensulă şi ştergînd vopseaua imediat ce era pusă.

— Două capodopere! strigă diavolul. Două capodopere neîndoielnice pentru sufletul unui pictor din Chelsea. Te învoieşti?

Drept răspuns, Harringay îi trăgea cu pensula plină de vopsea.

Timp de cîteva minute nu se mai auzi nimic altceva clecît mişcarea pensulei, bolborositul şi strigătele italianului. Multe dintre lovituri le intercepta cu braţul şi cu mîna, dar Harringay izbutea totuşi destul de des să-i atingă faţa. Curînd vopseaua de pe paletă se termină şi cei doi adversari se opriră cu respiraţia tăiată, privindu-se unul pe altul. Portretul era atît de mîzgălit cu roşu, încît părea că s-a tăvălit printr-un abator, şi respira cu greutate, foarte stînjenit de vopseaua umedă ce-i picura pe gît. Totuşi, prima repriză s-a terminat în general în favoarea sa.

— Grăbeşte-te! spuse el stăruind curajos. Două capodopere neîntrecute, în stiluri diferite. Fiecare dintre ele echivalente cu Catedrala...

— Lasă că ştiu! strigă Harringay şi se repezi afară din atelier, de-a lungul coridorului care ducea spre buduarul soţiei sale.

Într-o clipă fu înapoi cu o cutie mare de email de culoarea oului de raţă şi cu o pensulă. La vederea sa, diavolul cu ochi roşii şi înclinaţie artistică începu să ţipe.

— Trei capodopere! Trei capodopere incomparabile!

Harringay trînti două trăsături de-a curmezişul demonului şi-i vîrî pensula în ochi. Se auzi un hîrîit nedesluşit: „Patru capodopere” şi apoi diavolul scuipînd.

Dar Harringay deţinea acum supremaţia şi intenţiona s-o menţină. Cu lovituri rapide şi în-drăzneţe, continuă să vopsească pînza care se zvîrcolea, pînă cînd, în cele din urmă, aceasta deveni o întindere uniformă de email strălucitor de culoarea oului de raţă. O dată, gura mai reapăru şi reuşi să articuleze: „cinci capo…“ înainte de a fi umplută cu email; către sfîrşit, se mai deschise şi un ochi roşu şi-i aruncă o uitătură indignată. Dar, pînă la urmă, nu mai rămase altceva decît un panou sclipitor de email, care se usca. Scurt timp, o agitaţie slabă dedesubt încreţi uşor suprafaţa pe ici, pe colo, dar imediat încetă şi aceasta, iar pînza rămase complet netedă.

Apoi Harringay – potrivit mărturisirii lui Harringay – îşi aprinse pipa, se aşeză jos şi, contemplînd pînza emailată, încercă să-şi dea seama mai limpede de cele întîmplate. Se duse apoi în spatele pînzei să vadă dacă pe dosul ei nu apăruse ceva neobişnuit. Abia atunci începu să regrete că nu fotografiase diavolul înainte de a-l fi şters.

Asta este povestirea lui Harringay, nu a mea. El aduce în sprijinul spuselor sale o mică pînză (24x20) acoperită cu email de culoare verde-deschis şi violente afirmaţii categorice. Apoi, e adevărat că Harringay n-a produs niciodată vreo capodoperă şi, după părerea prietenilor săi apropiaţi, nici nu va

produce probabil vreodată.

# O afacere cu struţi

— Fiindcă veni vorba despre preţurile diferitelor păsări: am văzut un struţ care a costat trei sute de lire, spuse împăietorul, amintindu-şi de călătoriile sale din tinereţe. Trei sute de lire!

Se uită la mine pe deasupra ochelarilor.

— Am văzut un altul pentru care şi oferta de patru sute a fost respinsă.

Nu, spuse el, nu erau de loc nişte exemplare excepţionale. Erau nişte struţi obişnuiţi, chiar puţin decoloraţi, datorită alimentaţiei. Şi nici nu se produsese vreo creştere a cererii pentru astfel de păsări. Ai fi putut crede că cinci struţi trebuiau să valoreze puţin pe bordul unui vapor al Companiei Indiei de est. Dar nu, fiindcă unul dintre ei înghiţise un diamant.

Păgubaşul nu era altul decît un padişah, Sir Mohini, un tip grozav de şic, ai fi putut spune un dandy din Picadilly, asta însă numai pînă la gît. Căci apoi urma un cap negru, urît, cu un turban colosal, pe care sclipea diamantul. Afurisita de pasăre i l-a ciugulit deodată şi l-a înghiţit, iar cînd tipul a început să facă scandal, struţul, dîndu-şi pesemne seama că procedase greşit, a fugit şi s-a amestecat printre

ceilalţi patru, pentru a rămîne incognito. Totul s-a petrecut într-o clipă. Am fost printre primii care am sosit la fata locului şi l-am văzut pe păgîn invocînd toţi zeii săi, iar doi marinari, împreună cu omul care avea păsările în grijă, plesnind de rîs. Gîndiţi-vă doar, era un mod neobişnuit de a pierde o bijuterie. Paznicul păsărilor lipsise tocmai în momentul acela, aşa că nu ştia care pasăre purta vina. Va să zică, piatra era bun pierdută. Să vă spun drept, nu-mi părea de loc rău. Individul se tot umflase în pene cu diamantul său blagoslovit, de cum venise pe bord.

Vestea unei întîmplări ca asta, pe un vas, se răspîndeşte într-o clipă de la un capăt la altul. Fiecare vorbea despre ea. Padişahul dispăruse în cabină, să-şi ascundă necazul. La cină s-a aşezat la o masă separată împreună cu alţi doi hinduşi. Căpitanul îl cam luă în zeflemea din această cauză, ceea ce l-a întărîtat foarte rău. Deodată s-a întors către mine şi mi-a strigat în ureche că nu va cumpăra păsările. Îşi va recăpăta diamantul, îşi va revendica drepturile de supus britanic. Trebuia să i se găsească diamantul! În această privinţă era ferm. Va face apel la Camera Lorzilor. Dar paznicul păsărilor se dovedi a fi unul dintre tipii aceia cu cap de lemn, cărora, orice ai face, nu le poţi băga vreo idee nouă în creier. A refuzat categoric să dea păsărilor vreun medicament. Susţinea morţiş că instrucţiunile sale erau să hrănească păsările cu cutare şi cutare, să le trateze aşa şi aşa, iar dacă nu le-ar hrăni cu cutare şi cutare şi nu le-ar trata aşa şi aşa, şi-ar pierde slujba. Padişahul ar fi dorit să le facă spălături stomacale, deşi, ştiţi şi dumneavoastră că nu se poate face aşa ceva unei păsări. Padişahul, ca cei mai mulţi dintre binecuvîntaţii bengalezi, era plin de concepţii greşite despre lege şi pretindea că are drept să pună sechestru asupra păsărilor şi aşa mai departe. Dar un

domn bătrîn care spunea că fiul său era avocat la Londra, demonstra că obiectul înghiţit de o pasăre devine *ipso facto*[20] parte din pasăre şi că singura acţiune posibilă este o cerere de despăgubire. Chiar şi atunci s-ar putea dovedi însă că este cazul „culpei comune” din cauza neglijenţei păgubaşului. Mai spunea că nu poate avea nici un fel de drept de servitute asupra unui struţ, care nu-i aparţine. Aceasta îl indispuse la culme pe padişah, cu atît mai rău, cu cît cei mai mulţi dintre noi şi-au exprimat părerea că punctul acesta de vedere era rezonabil. Nu se găsea pe bord nici un avocat care să poată rezolva problema, aşa că vorbeam cu toţii cum ne tăia capul. În cele din urmă, după ce am trecut de Aden, se părea că a ajuns şi el la punctul de vedere general şi se oferi să cumpere toţi cei cinci struţi.

În dimineaţa următoare, în timpul micului dejun fu mare zarvă. Omul cu struţii nu avea fireşte autorizaţia să vîndă păsările şi nimic pe lume n-ar fi putut să-l determine s-o facă; dar se pare că i-a spus padişahului că un anume Potter îi propusese încă dinainte să i-i vîndă lui, aşa că padişahul l-a făcut de două parale pe Potter în faţa noastră a tuturor. Cred însă că cei mai mulţi dintre noi au considerat acţiunea lui Potter destul de iscusită, şi îmi amintesc că atunci cînd Potter a anunţat că telegrafiase din Aden la Londra în vederea cumpărării păsărilor şi că urma să primească răspunsul la Suez, am înjurat destul de copios că am pierdut această ocazie.

La Suez, padişahul izbucni în lacrimi — da, lacrimi veritabile – cînd Potter deveni proprietarul păsărilor. Îi oferi pe loc două sute cincizeci lire pentru cei cinci struţi, adică mai mult decît două sute la sută faţă de ce dăduse Potter. Potter spuse că nici de l-ar spînzura nu s-ar despărţi măcar de-o pană de a lor, şi că avea

---

[20] Prin însăşi acest fapt (lat.){n.r.)

de gînd să-i omoare unul după altul, pînă va găsi diamantul; dar, apoi, mai gîndindu-se, s-a înmuiat puţin. Potter acesta era ahtiat după jocuri de noroc, puţin trişor, şi ideea unui fel de „loz în plic“ cu struţii trebuie să-i fi plăcut în toate privinţele. În orice caz, a propus în glumă să vîndă separat păsările, unor persoane diferite, la licitaţie, pornind de la 80 de lire bucata. Spunea însă că intenţiona să-şi păstreze şi el o pasăre, că, cine ştie, poate o avea noroc.

Trebuie să înţelegeţi că diamantul în chestiune era un diamant de valoare; un evreu mărunţel, negustor de diamante, care se afla printre noi şi căruia padişahul i-l arătase, îl estimase la trei sau patru mii, aşa că ideea unei loterii de struţi a prins. Din întîmplare, discutasem de cîteva ori despre lucruri generale cu omul care îngrijea struţii şi printre altele aflasem cu totul incidental, că una dintre păsări bolea, după părerea lui, din pricina unei indigestii. Avea în coadă o pană aproape în întregime albă, semn după care o puteam uşor recunoaşte. Aşa că în ziua următoare, cînd licitaţia începu chiar cu acest struţ, am supralicitat cele 85 ale padişaliului cu nouăzeci. Presupun că am fost cam prea sigur şi m-am dovedit prea nerăbdător cu oferta mea, căci unii parca bănuiau că aş şti ceva. Barem padişahul s-a luptat pentru pasărea aceea supralicitînd mereu ca un zăpăcit, ca un ieşit din minţi. În cele din urmă, a obţinut-o negustorul de diamante, cu 175 de lire, fiindcă padişahul oferise 180 de lire abia după ce căzuse ciocanul, aşa cel puţin declara Potter. În orice caz, negustorul a pus mîna pe struţ, şi-a procurat, el ştie de unde, o armă şi l-a împuşcat. Potter a făcut un scandal infernal, pentru că, spunea el, îi periclita vînzarea celorlalţi trei. Padişahul s-a purtat fireşte ca un idiot; toţi eram foarte agitaţi. Vă pot spune că am fost grozav de bucuros cînd disecţia s-a terminat şi n-

a apărut nici un diamant – grozav de bucuros. Eu însumi aş fi pariat patruzeci la unu pe pasărea aceea.

Evreul cel mărunt, ca cei mai mulţi dintre evrei, n-a făcut caz de neşansa sa; dar Potter a refuzat să continue licitaţia pînă cînd nu avea să se cadă de acord ca păsările să nu fie predate decît la terminarea vînzării. Negustorul de diamante argumenta că era vorba de un caz excepţional şi, cum discuţia se desfăşura destul de calm, chestiunea a fost amînată pînă dimineaţa următoare. Vă pot spune că în seara aceea cina a fost foarte însufleţită, dar în cele din urmă Potter a triumfat. Se înţelege că aşa era mai puţin riscant pentru Potter, iar noi îi datoram oarecare consideraţie pentru atitudinea sa sportivă. Domnul cel în vîrstă, al cărui fiu era avocat, afirma că s-a mai gîndit la chestiunea aceasta şi că era foarte îndoielnic ca, în cazul cînd va fi tăiată una dintre păsări şi se va găsi diamantul, nu va trebui să fie înapoiat adevăratului proprietar. Îmi amintesc cum am sugerat că aceasta s-ar încadra în legea asupra comorilor găsite, ceea ce era de altfel adevărat în acest caz, A avut loc o discuţie înfierbîntată şi s-a ajuns la concluzia că ar fi într-adevăr o neghiobie să omori pasărea pe bordul vasului. Apoi bătrînul domn, dezvoltînd pe larg argumentele sale juridice, încercă să arate că vînzarea era de fapt o loterie, şi deci ilegală, şi apelă la căpitan; dar Potter declară că vindea păsările ca pe nişte struţi obişnuiţi. Nu vrea să vîndă nici un diamant şi nu oferă aşa ceva ca un stimulent. Cele trei păsări, după cît ştie, şi după convingerea lui intimă, nu conţin nici un diamant. Speră ca diamantul să se găsească în pasărea pe care şi-a păstrat-o.

În orice caz, preturile s-au menţinut ridicate în ziua următoare. Desigur, faptul că acum erau patru posibilităţi în loc de cinci a determinat o urcare.

Afurisitele de păsări au costat în medie 227 de lire, iar, destul de curios, padişahul n-a achiziţionat nici una dintre ele. Făcea prea multă zarvă şi, cînd trebuia să se facă adjudecarea, începea să vorbească despre dreptul său de a pune sechestru, apoi, în afară de aceasta, Potter avea un dinte împotriva lui. Un struţ îi reveni unui ofiţeraş, altul evreului cel mărunţel, iar al treilea fu obţinut în colectiv de către maşinişti. Lui Potter începu deodată să-i pară rău că i-a vîndut, spunea că a aruncat pe fereastră o mie de lire în cap, că, foarte probabil, a tras un loz nenorocos şi că totdeauna i se întîmplă lui să rămînă prostit; dar cînd m-am dus la el şi am discutat puţin, cu gîndul să-l fac să-mi vîndă mie ultima şansă, am descoperit că şi vînduse pasărea pe care şi-o oprise, unui politician care se întorcea din India unde studiase în timpul concediului probleme morale şi sociale. Această pasăre din urmă a fost vîndută cu trei sute de lire. Ei bine. Trei dintre bine- cuvîntatele creaturi au debarcat la Brindisi – deşi domnul cel vîrstnic spusese că era o încălcare a regulamentelor vamale – iar Potter şi padişahul au debarcat şi ei. Hindusul părea pe jumătate înnebunit cînd îşi văzu comoara luînd-o într-o parte şi într-alta, ca să spun aşa. Spunea într-una că pune sechestru — se vede că îşi avea mintea sub sechestru şi-şi tot dădea numele şi adresa celor care cumpăraseră păsările, ca să ştie unde să-i trimită diamantul. Nimeni însă nu dorea să-i cunoască numele şi adresa şi nici să-i dea adresa lui. Vă pot spune că a fost un scandal de toată frumuseţea pe platformă. Fiecare a plecat cu alt tren. Am continuat drumul pînă la Southampton, unde am văzut ultima dintre păsări, cînd am ajuns la ţărm; era cea pe care o cumpăraseră mecanicii şi stătea dreaptă lîngă pasarelă, într-un fel de cuşcă. Nu cred să se mai fi pomenit vreodată o montură a unui

diamant de valoare, atît de lungă şi de neghioabă – dacă într-adevăr era montura unui diamant.

Cum s-a sfîrşit? Ei! aşa cum v-am spus. De altfel... ştiu eu... Da, mai este un amănunt care poate arunca lumină asupra acestei chestiuni. Cam la o săptămînă după debarcare, pe Regent Street, unde umblam după cumpărături, pe cine credeţi că văd braţ la braţ şi în mare prietenie? Pe nimeni alţii, decît pe padişah şi pe Potter. Dacă te gîndeşti puţin la asta..?

Da. M-am gîndit şi la aşa ceva. Numai că, ştiţi, nu este nici o îndoială că diamantul era veritabil. Iar padişahul era un hindus de vază. I-am văzut adesea numele în ziare. Dar dacă pasărea a înghiţit diamantul, asta cu siguranţă că este, cum se spune, altă căciulă.

# Fabricantul de diamante

Reţinut de treburi, pe la nouă seara, mă aflam

încă în Chancery Lane, dar, deoarece aveam o uşoară durere de cap, nu eram dispus nici să mă distrez, nici să lucrez mai departe. Cerul, atît cît permiteau să se vadă pereţii înalţi printre care torentul circulaţiei curgea ca printr-o strîmtoare adîncă, prevestea o noapte senină, aşa că m-am hotărît să merg pe jos pînă la chei, să-mi odihnesc ochii şi să-mi răcoresc capul, privind de-a lungul fluviului luminile multicolore. Noaptea este fără îndoială cel mai potrivit timp pentru a te duce acolo; întunecimea iertătoare ascunde murdăria apelor, iar focurile secolului nostru tumultuos, roşii, oranj strălucitor, galben-verzui orbitor sînt înconjurate de contururi şterse, colorate în toate nuanţele posibile, de la cenuşiu la roşu-închis. Printre arcadele podului Waterloo sute de puncte luminoase indică curba cheiului, peste al cărui parapet se înaltă pe fondul cerului înstelat turnurile cenuşii ale Westminsterului. Fluviul negru trece pe acolo numai cu un clipocit ritmic, care rupe tăcerea şi tulbură imaginile focurilor ce plutesc pe suprafaţa sa.— Ce noapte călduroasă, răsună o voce în apropiere.

Am întors capul şi am văzut lîngă mine profilul unui om aplecat peste parapet. Avea o faţă fină, care – deşi destul de trasă şi palidă – nu era urîtă, iar gulerul hainei ridicat şi prins cu un ac în jurul gîtului marca starea lui socială tot atît de neîndoios ca şi o uniformă. Simţeam că a-i răspunde însemna să mă oblig a-i oferi costul unei nopţi la hotel şi o ceaşcă de cafea.

M-am uitat la el plin de curiozitate. Avea oare de spus ceva care să merite banii, sau era tipul incapabilului obişnuit – incapabil chiar să-şi povestească propria poveste? Fruntea şi ochii săi, care denotau inteligenţă, ca şi un anumit tremur al buzei inferioare m-au făcut să mă decid.

— Foarte cald – am aprobat – dar nu prea cald pentru noi, aici.

— Nu – spuse el, continuînd să se uite de partea cealaltă a apei – este destul de plăcut aici... mai ales acum.

După o pauză adăugă:

— E bine să găseşti ceva atît de odihnitor la Londra. Nu ştiu ce s-ar face cineva ocupat toată ziua cu treburi, cu întîlniri, frămîntat cum să-şi apere interesele, să evite pericolele, dacă n-ar exista astfel de locuri liniştite...

Vorbea cu pauze mari între propoziţii.

— Dumneavoastră trebuie să cunoaşteţi puţin truda plictisitoare a vieţii, căci altfel n-aţi fi aici. Dar mă îndoiesc că puteţi fi cu creierul atît de obosit şi cu picioarele rănite de atîta umblet ca mine... Eh! Uneori mă întreb dacă nu-i mai mare daraua decît ocaua. Mă simt înclinat să las deoparte întreaga afacere – nume, bogăţie şi poziţie socială – şi să mă apuc de o meserie modestă oarecare. Dar ştiu că, dacă mi-aş abandona ambiţiile – cu toate că sînt istovitoare – nu mi-ar rămîne nimic altceva decît

remuşcări pentru tot restul zilelor mele.

Tăcu. Mă uitai la el uimit. Dacă am văzut vreodată un om cu adevărat strîmtorat în ultimul grad, apoi acesta era omul de lîngă mine. Era zdrenţuit şi murdar, nebărbierit şi nepieptănat; arăta ca şi cum ar fi fost lăsat o săptămînă într-o ladă de gunoi şi-mi vorbea despre grijile supărătoare ale unei mari afaceri. Aproape că am izbucnit în rîs. Ori era nebun, ori făcea o glumă tristă pe socoteala propriei sale sărăcii.

— Dacă ţelurile ambiţioase — şi rangurile înalte — spusei eu – au neajunsurile lor, muncă grea, nelinişte, ele oferă în schimb compensaţii. Influenţă, puterea de a face bine, de a ajuta pe cei mai slabi şi mai săraci decît noi şi chiar felul în care te prezinţi oferă o anumită satisfacţie...

Gluma mea în aceste împrejurări era de foarte prost gust. Vorbisem îmboldit de contrastul dintre discursul şi înfăţişarea sa. Începu să-mi pară rău de gluma mea chiar în timp ce vorbeam. Întoarse spre mine o faţă obosită, dar foarte calmă şi spuse:

— Fac abstracţie de starea în care mă aflu. Desigur, nu înţelegeţi cuvintele mele.

Mă măsură o clipă.

— Fireşte, este absurd. Nu mă veţi crede, chiar dacă vă voi spune, aşa că aproape nici nu există vreo primejdie. Şi va fi o consolare să povestesc cuiva. Deţin într-adevăr o afacere mare. O afacere foarte mare. Dar chiar acum am greutăţi. Chestiunea este că... fac diamante.

— Presupun – i-am spus – că tocmai acum n-aveţi de lucru.

— M-am săturat să nu fiu crezut, răspunse el cu nerăbdare şi, brusc, descheindu-şi haina jerpelită, scoase la iveală o punguţă pe care o avea atîrnată de gît cu o sfoară. Luă din ea o pietricică brună.

— Mă îndoiesc că vă veţi da seama ce este asta. Mi-o înmînă.

Cu un an înainte îmi sacrificasem timpul liber pentru dobîndirea unei diplome în ştiinţe la Londra. Aşa că aveam o spoială de cunoştinţe în fizică şi mineralogie. Obiectul nu se deosebea de un diamant neşlefuit de culoare mai închisă, deşi era de dimensiuni considerabile, aproape cît vîrful degetului meu mare. L-am luat şi am văzut că avea forma unui octaedru regulat, cu feţele întocmai ca ale celui mai preţios dintre minerale. Mi-am scos briceagul şi am încercat să-l zgîrii – în zadar. Aplecîndu-mă spre lampa de gaz, am încercat obiectul pe sticla ceasului şi am obţinut, cu cea mai mare uşurinţă, o linie albă de-a curmezişul ei.

L-am privit pe interlocutorul meu cu o curiozitate crescîndă.

— Fără îndoială că seamănă cu un diamant. Dacă şi e, într-adevăr, atunci sînteţi în posesia unui diamant uriaş. De unde-1 aveţi?

— Vă spun că l-am făcut, răspunse el. Daţi-mi-l înapoi.

L-a pus în grabă la loc şi şi-a încheiat haina.

— Vi l-aş vinde cu o sută de lire, şopti el deodată, avid.

La vorbele acestea, bănuielile mele reveniră. Obiectul putea să fie în definitiv o simplă bucată din substanţa aceea aproape tot atît de dură ca diamantul, corindon, care seamănă întîmplător şi ca formă cu un diamant. Dacă era un diamant, cum a pus mîna pe el şi de ce l-ar oferi cu o suta de lire?

Ne priveam în ochi unul pe altul. Părea nerăbdător, dar cinstit. În momentul acela am crezut într-adevăr că ceea ce încerca să vîndă era un diamant. Totuşi, sînt un om sărac, pentru mine o sută de lire nu-s un fleac şi apoi, niciun om în toate

minţile nu ar cumpăra un diamant la lumina gazului, de la un vagabond zdrenţăros numai pe baza garanţiei sale. Cu toate acestea, un diamant de asemenea mărime evoca viziunea multor mii de lire. Mă gîndii apoi că o astfel de piatră n-ar putea să existe fără a fi menţionată în toate cărţile despre pietre preţioase şi din nou mi-au revenit în memorie povestirile despre contrabandişti şi despre furturile din Colonia Capului. Nici nu mi-am mai pus problema cumpărării.

— De unde-l aveţi? l-am întrebat.

— Eu l-am făcut.

Auzisem ceva despre Moissan[21], dar ştiam că diamantele sale artificiale erau foarte mici. Am clătinat din cap.

— Se pare că aveţi unele cunoştinţe despre aceste lucruri. Vă voi povesti cîte ceva despre mine. Atunci poate veţi lua în consideraţie cu mai multă bunăvoinţă chestiunea cumpărării. Se întoarse cu spatele la fluviu şi-şi băgă mîinile în buzunar. Oftă. Ştiu că nu mă veţi crede... Diamantele – începu el, şi în timp ce vorbea vocea îşi pierdu nota de vulgaritate abia perceptibilă, caracteristică vagabondului şi căpătă ceva din tonul sigur al unui om cult – se pot obţine eliberînd carbonul dintr-o combinaţie, prin topire la o anumita temperatură şi la o anumită presiune; carbonul cristalizează nu sub formă de grafit sau de praf de mangal, ci ca mici diamante. Toate acestea au fost cunoscute de către chimişti de mulţi ani, dar nici unul n-a nimerit încă amestecul corect în care trebuie topit carbonul, sau presiunea exactă necesară pentru a obţine rezultatele cele mai bune. Ca urmare, diamantele produse de chi- mişti sînt mici, întunecate şi lipsite de valoare ca bijuterii.

[21] Henri Moissan (1852—1907). chimist francez, laureat al premiului Nobel în 1906 (n.r.).

Eu mi-am închinat viaţa rezolvării acestei probleme, n-am precupeţit nimic.

Am început să studiez condiţiile obţinerii diamantelor cînd eram de şaptesprezece ani, iar acum am treizeci şi doi. Am considerat că această problemă ar putea să necesite întreaga putere de gîndire şi energia unui om timp de zece sau douăzeci de ani, dar chiar şi în acest caz, rezultatul ar fi justificat eforturile. Presupuneţi că cineva ar nimeri în fine procedeul exact; înainte ca secretul să se împrăştie şi diamantele să devină tot atît de obişnuite cum este cărbunele, s-ar putea realiza milioane. Milioane!

Făcu o pauză şi se uită la mine să vadă dacă mi-a cîştigat simpatia. Ochii îi străluceau, avizi.

— Cînd te gîndeşti – spuse el – că aproape am realizat acest lucru, şi iată!

Am avut – continuă apoi – la douăzeci şi unu de ani, aproape o mie de lire şi m-am gîndit că această sumă completată cu ceea ce cîştigam dînd cîteva lecţii îmi va permite să-mi duc mai departe cercetările. Un an sau doi mi i-am petrecut studiind în special la Berlin, iar apoi am continuat pe cont propriu. Greutatea era să păstrez secretul. Ştiţi, dacă aş fi lăsat să se afle la ce lucram, s-ar fi putut ca şi alţii să fie atraşi de încrederea mea în posibilitatea realizării practice a acestei idei; şi nu pretind să fiu atît de genial, încît să fiu sigur, în cazul unei întreceri pentru această descoperire, să ajung primul. Şi, înţelegeţi, era important, dacă într-adevăr intenţionam să fac avere, ca lumea să nu ştie că utilizam un procedeu prin care se puteau produce diamante cu tonele. De aceea trebuia să fac totul singur. La început am avut un mic laborator, dar, deoarece resursele mele începuseră să se micşoreze, a trebuit să-mi continuu experienţele într-o cameră

nenorocită, fără mobilă, din Kentish Tower, unde am dormit pînă în ultimul timp pe o saltea de paie, printre aparatele mele. Banii se topiseră de mult. Nu mi-am permis să lucrez nimic altceva, decît cele necesare pentru aparatura ştiinţifică. Am încercat să continuu a da lecţii, dar nu sînt un foarte bun profesor şi nu am vreun grad universitar şi nici prea multă pregătire, cu excepţia chimiei. Am constatat aşadar că pentru foarte puţini bani trebuia să sacrific mult timp şi eforturi. Dar mă apropiam tot mai mult de obiectivul meu. Acum trei ani am rezolvat problema substanţei care înlesneşte fuziunea. M-am apropiat de aflarea presiunii necesare, punînd această substanţă împreună cu o anumită compoziţie de carbon într-o ţeavă de puşcă astupată, pe care am umplut-o cu apă, am închis-o ermetic şi am încălzit-o

Făcu o pauză.

— Destul de riscant, observai eu.

— Într-adevăr. A plesnit şi mi-a spart toate geamurile şi o mare parte din aparatură: am căpătat totuşi un fel de pudră de diamant. Urmărind problema obţinerii presiunii ridicate la care trebuie supus amestecul lichid, din care urma să se cristalizeze diamantele, am dat peste nişte cercetări ale lui Daubrée[22] la *„Laboratoire des poudres et salpêtres”* din Paris. El a făcut să explodeze dinamită într-un cilindru de oţel cu ghivent închis ermetic, prea rezistent pentru a plesni, şi am aflat că a reuşit să sfărîme, transformîndu-le în praf, bucăţi de rocă, nu mai puţin dure decît rocile din Africa de Sud în care se găsesc diamante. Deşi ştiam că îmi voi secătui resursele, mi-am procurat şi eu un cilindru din oţel construit după modelul lui. Am pus înăuntru preparatul, împreună cu explozivii, am încins

---

[22] Gabriel Auguste Daubrée (1814 – 1896) – geolog şi mineralog francez (n.r.).

cuptorul, am introdus totul înăuntru şi m-am dus să mă plimb.

Vorbea ca despre ceva foarte natural, aşa ca n-am putut să-mi stăpînesc rîsul.

— Nu v-aţi gîndit că veţi arunca toată casa în aer? Locuiau şi alţii acolo?

— Era în interesul ştiinţei, spuse el în cele din urmă. La etajul inferior locuia familia unui zarzavagiu, în camera din spatele locuinţei mele un scriitor care cerşea, iar deasupra două florărese. Am comis poate o imprudenţă. Dar unii dintre ei erau probabil plecaţi.

Cînd m-am întors, am găsit tubul aşa cum îl lăsasem printre cărbunii încinşi la alb. Explozivul nu spărsese capsula. După aceea am fost pus în faţa unei noi probleme. Ştiţi că timpul este un element important în ceea ce priveşte cristalizarea. Dacă grăbeşti procesul, cristalele ies mici; numai prelungindu-l, cresc pînă la o mărime apreciabilă. Am hotărît să las aparatul să se răcească timp de doi ani, reducînd treptat temperatura. Rămăsesem însă fără bani; trebuia să întreţin un foc intens, să plătesc chiria camerei şi să-mi domolesc cumva şi foamea şi nu mai aveam un ban.

Este greu să vă povestesc toate expedientele la care am fost obligat să recurg, în timp ce fabricam diamante. Am vîndut ziare, am păzit caii, am deschis portierele cupeelor. Multe săptămîni am scris adrese pe plicuri. Am lucrat ca ajutor la un negustor ambulant, care avea o cotigă şi strigam mărfurile pe o parte a străzii, în timp ce el striga pe cealaltă parte. O dată n-am avut nimic de lucru timp de o săptămînă şi am cerşit. Ce săptămînă groaznică a fost aceea! Într-o zi, cînd focul era pe cale să se stingă şi nu mîncasem nimic toată ziua, un tinerel care-şi scosese la plimbare prietena, m-a milostivit

cu o jumătate de shiling pentru ca să-şi dea aere faţă de ea. Mulţumesc cerului pentru vanitatea lui! Ce miros plăcut se răspîndea din gheretele vînzătorilor de peşte prăjit! M-am dus însă şi am dat toţi banii pe cărbuni, şi cuptorul meu a devenit din nou roşu strălucitor, apoi... ei bine, foamea te înnebuneşte.

În fine, acum trei săptămîni am lăsat focul să se stingă. Am scos cilindrul şi l-am deşurubat; era atît de fierbinte, încît mi-am fript mîinile. Am răzuit cu o daltă masa sfărîmicioasă ca un fel de lavă şi am transformat-o în praf, cu ciocanul, pe o tablă de fier. Am găsit trei diamante mari şi cinci mici. În timp ce şedeam pe podea, ciocănind, uşa s-a deschis şi a intrat înăuntru vecinul meu, scriitorul cerşetor. Era, ca de obicei, beat. „’nar- hist!“ strigă el. „Eşti beat“, i-am răspuns. „Incendiator nemernic!“ continuă el. „Du-te la dracu!“ l-am repezit.,. Nu face nimic", răspunse el şi făcu cu ochiul. Sughiţînd şi rezemîndu-se de uşă, cu celălalt ochi lipit de uşcior, începu să trăncănească. Cum iscodise prin camera mea şi cum se dusese în dimineaţa aceea la poliţie şi cum acolo au notat tot ce avea de spus. „Parcă era vorba de o boală molipsitoare”, adăugă el. Atunci mi-am dat seama că am intrat la apă. Ori trebuia să destăinuiesc la poliţie micul meu secret şi astfel să dau în vileag întreaga afacere, ori să fiu pus la popreală ca anarhist. M-am repezit la vecinul meu, l-am luat de guler, l-am tăvălit puţin şi apoi mi-am luat diamantele şi am şters-o. Ziarele de seară numeau bîrlogul meu fabrica de bombe din Kentish Town. Iar acum nu pot să plasez diamantele nicicum.

Dacă mă duc la nişte bijutieri respectabili, îmi vor cere să aştept şi vor şopti unui funcţionar să cheme un poliţist; aşa că spun că nu pot aştepta. Am găsit un tăinuitor de lucruri furate, care însă pur şi simplu mi-a oprit diamantul pe care i l-am dat şi mi-a spus

să-l dau în judecată dacă doresc să-l capăt înapoi. Acum rătăcesc cu diamante în valoare de cîteva sute de mii de lire în jurul gîtului şi n-am nici ce mînca, nici unde să mă adăpostesc. Dumneavoastră sînteţi prima persoană căreia i-am acordat încrederea mea. Dar îmi place fizionomia dumneavoastră şi sînt foarte istovit.

Se uită în ochii mei.

— Ar fi o nebunie din partea mea – i-am spus — să cumpăr un diamant în împrejurările acestea. De altfel nu port în buzunare sute de lire. Totuşi, cred mai mult decît pe jumătate cele povestite de dumneata. Dacă vrei, voi face următoarele: vino mîine la mine la birou.

— Credeţi că sînt un hoţ? spuse el tăios. Veţi anunţa poliţia. Nu voi cădea în cursă.

— Oarecum, sînt convins că nu eşti un hoţ. Poftim cartea mea de vizită. Ia-o în orice caz. Nu e te nevoie să fixăm dinainte cînd. Vino cînd vrei.

Luă cartea de vizită şi asigurarea bunăvoinţei mele.

— Gîndeşie-te mai bine şi vino, i-am spus.

Dădu din cap cu neîncredere.

— Vă voi înapoia cîndva cu dobîndă jumătatea de coroană, cu o dobîndă care vă va uimi, spuse el. În orice caz, veţi păstra secretul?... Nu mă veţi urmări?

Traversă strada şi dispăru în întuneric înspre treptele de sub arcada care duce spre Essex Street. L-am lăsat sa plece. Aceasta a fost singura dată cînd l-am văzut.

După aceea am primit două scrisori din partea lui, prin care îmi cerea să-i trimit la anumite adrese bancnote, nu cecuri. Am chibzuit asupra acestei chestiuni şi am procedat cum mi s-a părut mai înţelept. O dată m-a vizitat în timp ce eram plecat. Băieţaşul meu mi-a spus că era foarte slab, murdar şi

zdrenţuit şi că tuşea groaznic. Nu a lăsat nici un bilet. Asta e tot ceea ce pot povesti despre el. Uneori mă întreb ce i s-a întîmplat. Să fi fost un monomaniac isteţ, să se fi ocupat cu comerţul fraudulos de pietre, sau a fabricat într-adevăr diamante, după cum pretindea? Ultima posibilitate este suficient de demnă de crezare ca să mă gîndesc uneori că am pierdut cea mai strălucită ocazie din viaţa mea. E posibil, desigur, ca să fi murit, iar diamantele sale să fi fost aruncate undeva; unul, repet, era aproape cît vîrful degetului meu cel mare. Ori poate că se învîrteşte încă de colo colo, încercînd să-şi vîndă lucrurile. Este foarte posibil ca să apară în societate şi, trecînd pe la orizontul meu spre înălţimile senine, rezervate celui bogat şi cu faimă, să-mi reproşeze tăcut lipsa mea de iniţiativă. Uneori mă gîndesc că cei puţin aş fi putut risca cinci lire.

# Spargerea din Hammerpond Park

E o problemă încă în discuţie dacă furtul prin efracţie trebuie considerat un sport, o meserie sau o artă. Ca să fie meserie, orice s-ar zice, nu dispune de o tehnică suficient de riguroasă, iar pretenţia de a fi artă e neîntemeiată din pricina caracterului său mercantil. În general se pare că cel mai nimerit este să fie socotit un sport, un sport pentru care pînă în prezent nu s-au formulat reguli şi la care trofeele se

distribuie fără nici un fel de ceremonie. Tocmai această lipsă de ceremonial a furtului prin efracţie a dus la prăbuşirea regretabilă a doi începători, elemente promiţătoare, care au operat la Hammerpond Park.

Trofeele care se ofereau de data aceasta erau în special diamante şi alte mărunţişuri personale, aparţinînd proaspăt căsătoritei lady Aveling. Cititorul trebuie să aibă în vedere că lady Aveling era unica fiică a doamnei Montague Pangs, binecunoscuta proprietară de hoteluri. Ziarele făcuseră mare vîlvă în jurul căsătoriei sale cu lordul Aveling, a cantităţii şi calităţii darurilor de nuntă şi a lunii de miere care urma să fie petrecută la Hammerpond. Ştirea despre aceste valoroase trofee a creat o senzaţie considerabilă în cercul restrîns al cărui conducător nedisputat era domnul Teddy Watkins. Şi s-a hotărît ca dînsul să facă o vizită cu caracter profesional în satul Hammerpond, însoţit de un ajutor cu calificarea necesară.

Avînd fireşte o fire rezervată şi modestă, domnul Watkins a hotărît să facă vizita incognito şi, după ce a analizat cum se cuvine circumstanţele în care urma să acţioneze, şi-a ales postura de pictor peisagist şi banalul nume Smith. A plecat la Hammerpond înaintea ajutorului său, cu care urma să se întîlnească, după cum se hotărîse, în ultima după-amiază a şederii sale la Hammerpond. Trebuie să ştiţi că satul Hammerpond este poate unul dintre cele mai pitoreşti colţişoare din Sussex. Supravieţuiesc aici multe case acoperite cu stuf; biserica din cremene cu turnul său înalt, tupilntă sub deal este una dintre cele mai frumoase şi mai puţin restaurate din tot comitatul, iar pădurile de fag şi tufele dese de ferigi prin care duce drumul către conac sînt deosebit de bogate în ceea ce pictorul şi fotograful comun

numeşte „vederi”. Aşa că domnul Watkins, cînd sosi încărcat cu două pînze virgine, un şevalet nou-nouţ, o cutie cu vopsele, un geamantan, o mică scară ingenioasă, confecţionată din bucăţi (după modelul regretatului maestru Charles Peace), o rangă şi nişte colaci de sîrmă, se trezi întîmpinat cu efuziune şi oarecare curiozitate de o jumătate fie duzină de confraţi întru ale penelului. Aceasta făcu deghizarea pe care şi-o alesese neaşteptat de plauzibilă, dar îi impuse nesfîrşite discuţii pe teme de estetică, pentru care era foarte puţin pregătit.

— Aţi expus mult? îl întrebă tînărul Porson la bufetul de la „Trăsura cu cai” unde, chiar în noaptea sosirii sale, domnul Watkins strîngea cu iscusinţă informaţii asupra condiţiilor locale.

— Foarte puţin, spuse domnul Watkins. Doar cîte ceva pe ici, pe colo.

— La Academie?

— Fireşte. Şi la Crystal Palace.

— V-au spînzurat bine? întrebă Porson.

— Nu vorbi prostii, i-o tăie domnul Watkins. Nu-mi place.

— Vreau să spun daca v-au pus la loc bun?

— Ce înseamnă asta? zise Mr. Watkins bănuitor. S-ar crede că încerci să afli dacă am fost turnat.

Porson fusese crescut de nişte mătuşi şi, deşi pictor, era un tînăr politicos; nu ştia ce înseamnă „turnat”, dar crezu că cel mai bun lucru era să explice că nu avusese de loc în vedere aşa ceva. Deoarece problema spînzuratului părea să-l supere pe domnul Watkins, încercă să abată puţin conversaţia.

— Faceţi şi nuduri?

— Nu, niciodată n-am fost tare în nuduri, spuse domnul Watkins, de aşa ceva se ocupă fetişcana mea, vreau să spun doamna Smith.

— Pictează şi domnia sa! exclamă Porson. Asta trebuie să fie foarte plăcut.

— Grozav! spuse domnul Watkins, deşi în realitate nu era de această părere, apoi, simţind că discuţia alunecă puţin, devenindu-i inaccesibilă, adăugă: Am venit să pictez conacul Hammerpond la lumina lunii.

— Într-adevăr?! exclamă Porson. Ce idee originală!

— Da, continuă domnul Watkins. Am de gînd să încep mîine noapte.

— Cum! Doar nu aveţi de gînd să pictaţi în aer liber, noaptea.

— Ba da.

— Dar cum veţi vedea pînza?

— Am un „licurici”, începu domnul Watkins, pripindu-se să răspundă, apoi, dîndu-şi seama de imprudenţă, strigă domnişoarei Durgan să-i aducă încă un pahar cu bere. Am intenţia să mă folosesc de ceea ce se numeşte o lanternă oarbă, îi spuse lui Porson.

— Dar acum avem lună nouă, obiectă Porson. Nu va fi de loc lumină de lună.

— Casa, în orice caz, va fi, spuse Watkins. Înţelegeţi, voi picta întîi casa, iar luna după aceea.

— Aa! făcu Porson, prea uluit pentru a continua discuţia.

— Se spune – zise bătrînul Durgan, hangiul, care păstrase o tăcere respectuoasă în tot timpul discuţiei de specialitate – că în casă sînt cel puţin trei poliţişti din Azelworth de gardă în fiecare noapte, din cauza bijuteriilor acestei lady Aveling. Unu’ dintre ei a cîştigat serios azi-noapte la rişcă da la al doilea lacheu.

A doua zi, spre apusul soarelui, domnul Watkins, înarmat cu o pînza virgină, cu şevaletul şi cu o casetă

mare, plină cu alte ustensile porni agale pe cărarea plăcută din crîngul de fagi către Hammerpond Park şi-şi fixă aparatura într-o poziţie strategică, pentru a avea perspectivă asupra întregii case. Acolo fu zărit de către domnul Raphael Sant, care se întorcea prin parc de la carierele de cretă, unde lucrase la un studiu. Cele povestite de Porson asupra noului venit îi aprinseseră curiozitatea, aşa că se abătu din drum cu intenţia de a discuta despre pictura nocturnă.

Domnul Watkins, cum se pare, nu observă apropierea sa. Tocmai sfîrşise o discuţie prietenoasă cu majordomul de la conac şi, în timp ce acesta se îndepărta înconjurat de trei căţeluşi de salon pe care, în cadrul atribuţiilor sale, îi scotea la aer după cină, aşa-zisul pictor freca vopseaua cu un aer de mare hărnicie. Sant, apropiindu-se, fu surprins de culoarea în chestiune, un verde smaragd cît se poate imagina de ţipător şi strălucitor. Avînd o deosebită sensibilitate pentru culori, încă din copilărie, scoase un şuierat de uimire de îndată ce o zări Domnul Watkins se întoarse. Părea enervat.

— Ce dumnezeu aveţi de gînd să faceţi cu verdele acela înfiorător? strigă Sant.

Domnul Watkins îşi dădu seama că în zelul său de a părea aferat în ochii majordomului, comisese probabil vreo eroare tehnică. Se uită şovăitor la Sant.

— Iertaţi-mi grosolănia – continuă Sant – dar verdele acesta este uluitor. Mi-a produs un adevărat şoc. Ce aveţi de gînd să faceţi cu el?

Domnul Watkins îşi mobiliză toate resursele. Numai fermitatea putea salva situaţia.

— Dacă veniţi să mă întrerupţi din lucru – îl repezi deodată – am să vă pictez faţa cu el.

Sant se retrase, pentru că avea simţul umorului şi era un om paşnic. Coborînd colina, îi întîlni pe Porson şi pe Wainwright.

— Omul acela ori este un geniu, ori un nebun periculos, le spuse el. Duceţi-vă şi uitaţi-vă la verdele lui.

Apoi îşi continuă drumul, cu faţa luminată de plăcere; prevedea un scandai vesel în jurul unui şevalet, în întuneric şi într-o băltoacă de vopsea verde.

Dar faţă de Porson şi Wainwright, domnul Watkins fu mai puţin agresiv şi le explică intenţia sa de a utiliza verdele ca grund al tabloului. Era, după cum admise, răspunzînd unei observaţii, o metodă absolut nouă, inventată de el. Apoi deveni însă mai rezervat; le spuse că nu intenţiona să destăinuiască fiecărui trecător secretul stilului său deosebit şi adăugă unele observaţii impresionante cu privire la mediocritatea unor anumite persoane care „dau tîrcoale“ ca să prindă ce pot din meşteşugul maeştrilor. Imediat fu scutit de prezenţa lor.

Întunericul se îngroşă, apăru mai întîi o stea, apoi alta. Stîncile dintre copacii înalţi din stînga casei amuţiseră de mult şi parcă moţăiau. Casa de asemenea, îşi pierduse toate amănuntele arhitectonice, nu i se vedea decît conturul cenuşiu-închis. Apoi ferestrele salonului se luminară strălucitor, se aprinse lumina în seră şi ici şi colo geamul cîte unui dormitor se lumină în galben. Dacă cineva s-ar fi apropiat de şevaletul din parc, l-ar fi găsit părăsit. Un cuvînt scurt, nepoliticos aşternut cu verdele acela strălucitor întina pînza neprihănită. Domnul Watkins era ocupat în tufiş împreună cu ajutorul său, care apăruse discret de pe aleea din parc.

Domnul Watkins era bine dispus şi se felicita singur pentru procedeul ingenios prin care îşi cărase cu îndrăzneală şi sub ochii tuturor întreaga aparatură pînă pe teatrul de operaţii.

— Aceea este camera de toaletă, îi spuse ajutorului său. De îndată ce camerista ia lumînarea şi coboară la cină, vom intra. Pe legea mea! Casa arată într-adevăr frumos în lumina stelelor, cu toate ferestrele luminate! Să mă ia dracul, Jim, dacă nu doresc aproape să fi fost pictor. Ai fixat sîrma aceea de-a curmezişul cărării de la spălătorie?

Se apropie cu precauţiune de casă, pînă cînd ajunse sub fereastra toaletei, apoi începu să monteze scara pliantă. Era un practician mult prea experimentat pentru a simţi vreo emoţie deosebită. Jim făcea o recunoaştere a fumuarului. Deodată, în apropierea domnului Watkins, în tufiş, se auzi o cădere violentă şi o înjurătură înăbuşită. Cineva se rostogolise peste sîrma pe care ajutorul său tocmai o aranjase. Auzi paşi alergînd pe cărarea cu pietriş, din spatele său. Domnul Watkins, care, ca toţi adevăraţii artişti, era un om de o timiditate rară, lăsă îndată să-i cadă scara pliantă şi o luă la fugă prudent prin tufiş. Îşi dădea nelămurit seama că doi oameni alergau cu înverşunare pe urmele lui şi i se părea că zăreşte în faţă silueta ajutorului său. În clipa următoare sări peste peretele scund de piatră care înconjura tufărişul şi se găsi în parcul deschis. Săritura sa fu urmată de alte două izbituri pe iarbă.

Urmă o goană încordată în întuneric, printre copaci. Domnul Watkins, care era un om agil şi bine antrenat, se apropia din ce în ce de forma care gîfîia răguşit înaintea sa. Tăceau amîndoi, iar cînd domnul Watkins ajunse alături de cel din laţa sa, îl cuprinse o îndoială teribilă. Necunoscutul întoarse capul în acelaşi moment şi scoase o exclamaţie de surpriză. „Nu este Jim“, se gîndi domnul Watkins. În acelaşi timp necunoscutul se aruncă asupra genunchilor lui Watkins şi se luară imediat la bătaie, pe jos.

— Dă-mi o mînă de ajutor, Bill! strigă

necunoscutul, cînd apăru cel de-al treilea. Şi Bill îi dădu ajutor cu două mîini, ba chiar şi cu picioarele, lovind cu sete. Cel de al patrulea, probabil Jim, cotise, se pare, şi se îndreptase în altă direcţie. În orice caz nu s-a asociat trioului.

Amintirile domnului Watkins cu privire la incidentele din următoarele două minute sînt extrem de nelămurite. Îşi aminteşte vag că avea degetul mare în colţul gurii primului individ şi că îl îngrijora integritatea acestui deget. De asemenea, că cel puţin cîteva secunde a ţinut de păr, la pămînt, capul gentlemanului care răspundea la numele de Bill. Apoi că a fost lovit în nenumărate locuri de nenumăraţi oameni, după cum se părea. În cele din urmă gentlemanul care nu era Bill şi-a băgat genunchiul sub diafragma domnului Watkins şi a încercat să-l facă să se îndoaie.

Cînd senzaţiile lui deveniră mai puţin confuze, se găsea aşezat pe iarbă, iar opt sau zece bărbaţi — noaptea era întunecoasă şi el prea zăpăcit pentru a-i putea număra – şedeau în jurul său aşteptînd, se pare, ca să se dezmeticească. Presupuse întristat că a fost prins, şi ar fi făcut, probabil, unele reflecţiuni filozofice asupra nestatorniciei norocului, dacă durerile interioare nu i-a- fi tăiat cheful de vorbă.

Observă foarte repede că n-avea cătuşe la mîini şi că i se pune în mînă o sticlă cu brandy. Asta l-a mişcat puţin – era o amabilitate cu totul neaşteptată.

— Îşi revine, auzi o voce despre care îşi închipui că e a celui de al doilea lacheu.

— I-am prins, domnule, pe amîndoi, spuse major-domul de la Hammerpond, cel care îi îndesase în mînă sticla. Mulţumită dumneavoastră.

Nimeni nu răspunse la această remarcă. Totuşi, nu reuşi să înţeleagă cum de era vorba despre el.

— Este ameţit bine, auzi o voce necunoscută.

Ticăloşii i-au ucis aproape.

Domnul Teddy Watkins hotărî sa rămînă ameţit bine pînă cînd va înţelege mai limpede situaţia. Observă că două dintre siluetele din jurul său stăteau una lîngă alta cu un aer deprimat şi era ceva în modul în care îşi ţineau umerii, care sugera ochiului său experimentat mîini legate una de alta. Doi! Într-o licărire înţelese situaţia. Goli sticluţa şi se ridică şovăitor în picioare, ajutat de mîini serviabile. Se produse un murmur de simpatie.

— Vă mulţumesc, domnule, vă mulţumesc, spuse una dintre persoanele de lîngă el. Daţi-mi voie să mă prezint. Vă sînt mult îndatorat. Bijuteriile soţiei mele, lady Aveling, au atras canaliile astea.

— Foarte bucuros să fac cunoştinţa domniei voastre, spuse Teddy Watkins.

— Presupun că i-aţi zărit pe aceşti ticăloşi fugind spre tufişuri şi v-aţi repezit asupra lor.

— Chiar aşa s-a şi întîmplat, răspunse domnul Watkins.

— Trebuia să fi aşteptat să intre pe fereastră, observă lordul Aveling. Ar fi păţit-o mai rău dacă ar fi comis efectiv spargerea. Spre norocul dumneavoastră, doi poliţişti erau afară, pe lîngă poartă, şi v-au urmărit pe toţi trei. Mă îndoiesc că i-aţi fi putut prinde pe amîndoi, deşi, în orice caz, aţi dat dovadă de foarte mult curaj.

— Da, ar fi trebuit să mă gîndesc la asta, spuse domnul Watkins. Dar nu te poţi gîndi la toate.

— Desigur, încuviinţă lordul Aveling. Mă tem că v-au cam maltratat, adăugă el. Grupul se îndrepta acum spre casă. Şchiopătaţi puţin. Pot să va ofer braţul?

Şi, în loc să intre în conacul Hammerpond prin fereastra camerei de toaletă, domnul Watkins intră, puţin ameţit de băutură şi din nou bine dispus, la

braţul unui pair veritabil pe uşa principală. „Asta – se gîndi domnul Watkins – este o spargere în stil!“ „Ticăloşii” văzuţi la lumina gazului se dovediră a fi numai nişte amatori locali pe care domnul Watkins nu-i cunoştea şi fură duşi jos în cămară, unde urma să fie păziţi de trei poliţişti, doi pădurari cu puştile încărcate, de majordom, rîndaş şi un căruţaş, pînă cînd zorile aveau să permită transportul lor la postul de poliţie din Hezelhurst. În salon toţi se ocupară cu amabilitate de domnul Watkins. I-au pus la dispoziţie o soră, şi nici n-au vrut să audă de înapoierea lui în sat în noaptea aceea. Lady Aveling era convinsă că are de a face cu un om scînteietor de original şi-şi spunea părerea despre Turner[23] pe care-l socotea un bărbat cam brutal, veşnic pe jumătate beat, cu ochi pătrunzători, curajos şi deştept. Cineva aduse o mică şi remarcabilă scară pliantă găsită printre tufişuri şi îi arătă cum se montează. De asemenea i-au povestit cum au fost găsite nişte sîrme în tufişuri, aşezate evident pentru a împiedica pe urmăritorii neatenţi. Noroc că a scăpat de aceste capcane. I-au arătat apoi bijuteriile.

Domnul Watkins a avut bunul simţ să nu discute prea mult şi, ori de cîte ori avea vreo dificultate în timpul conversaţiei, începea să vorbească despre durerile sale interne. În cele din urmă a fost cuprins de o anchilozare a spatelui şi a început să caşte. Toţi îşi dădură deodată seama că era o ruşine să-l ţină de vorbă după încăierarea aceea, aşa că se retrase curînd în camera sa, micuţa cameră roşie de lîngă apartamentul Lordului Aveling.

. . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . . .

Zorile au găsit în parcul Hammerpond un şevalet

[23] William Turner (1775 – 1851), cunoscut pictor englez (n.r.)

părăsit cu o pînza pe care era o inscripţie în verde, şi, în acelaşi timp, toată casa în agitaţie. Dacă l-au găsit şi pe domnul Watkins şi diamantele ladyei Aveling, nu se ştie, în orice caz n-au informat poliţia.

# Prăvălia fermecată

De departe văzusem de cîteva ori prăvălia cu obiecte magice: trecusem pe lîngă ea o dată sau de două ori. Vitrina îţi atrăgea atenţia cu mingi magice, găini magice, coifuri făcătoare de minuni, păpuşi pentru ventrilogi, coşuri pentru scamatori cu obiectele necesare, pachete de cărţi de joc care păreau intacte şi cu tot felul de lucruri; dar niciodată un mă gîndisem sa intru înăuntru, pînă cînd într-o zi, aproape fără ca să-mi spună nimic, Gip mă trase de deget pînă la vitrină şi se purtă în în aşa fel, încît n-am putut rezista. Să spun drept, nu mi-am închipuit că prăvălia aceea, cu faţada ei de dimensiuni modeste, ar fi pe Regent Street, între magazinul cu tablouri şi vitrina unei întreprinderi, unde vedeai cum dau buzna puii de găină direct din incubatoare patent; abia acum constatai că era acolo. Îmi închipuisem că se află mai jos, aproape de piaţă, sau după colţ, pe Oxford Street sau chiar în Holborn: totdeauna se nimerise să o zăresc de peste drum şi, datorită poziţiei sale, mi se părea oarecum inaccesibilă, ca un fel de miraj; dar de data aceasta era chiar în faţa mea şi vîrful degetului cam grăsuţ al lui Gip bătea în vitrină.

— Dacă aş fi bogat – spuse Gip arătînd cu degetul spre „Oul care dispare” – mi-aş cumpără asta. Şi asta – adică „Copilaşul care plînge, viu şi natural” – şi asta

– care era un obiect misterios, numit după cum se afirma pe un cartonaş curat „Cumpără unul şi uimeşte-ţi prietenii”. Coifurile acestea te fac nevăzut, spuse Gip. Am citit într-o carte. Iar acolo, tăticule, este „Gologanul care dispare”, numai că a fost aşezat dinadins atît de sus, ca să nu putem vedea cum e făcut.

Gip, drăguţul, care moşteneşte firea mamei sale, nu mi-a propus direct să intrăm în prăvălie, nici nu m-a supărat în vreun fel, ci, cu totul inconştient, m-a tras de deget spre uşă, şi astfel şi-a exprimat limpede dorinţa.

— Iată! spuse arătînd spre „sticla magică”.

— Dacă ar fi a ta? La întrebarea mea promiţătoare ridică privirea şi faţa i se lumină deodată.

— Aş putea să i-o arăt lui Jessie, răspunse el, ca totdeauna, gîndindu-se întîi la alţii.

— Nu mai sînt nici trei luni pînă la ziua ta de naştere Gibbles, – spusei eu şi pusei mîna pe clanţă.

Gip nu răspunse, dar mă strînse şi mai tare de deget şi intrarăm în prăvălie.

Nu era un magazin obişnuit, ci o prăvălie magică, aşa că lipsiră aerele de superioritate pe care Gip şi le-ar fi dat dacă ar fi fost vorba de nişte simple jucării. Îmi lăsă mie sarcina discuţiei.

Prăvălioara era strîmtă şi nu prea bine luminată. Închiserăm uşa şi clopoţelul sună a doua oară cu un ton plîngător. Un moment sau două am rămas singuri şi am putut să aruncăm o privire în jurul nostru. Iată un tigru de mucava în vitrina de pe tejgheaua joasă – un tigru grav, cu ochi binevoitori, care clătina încet din cap: iată diferite sfere de cristal, o mînă de porţelan care ţinea nişte cărţi magice, un stoc de vase magice pentru peşte de diferite mărimi şi o pălărie magică lipsită de modestie care îşi expunea fără ruşine arcurile. În jur se aflau oglinzi magice,

una te arăta lung şi subţire, alta cu capul umflat şi fără picioare, o a treia scurt ca un păhărel şi gras. În timp ce rîdearn în faţa oglinzilor, intră înăuntru un domn, probabil negustorul.

În orice caz, în spatele tejghelei se afla un om ciudat, palid, oacheş, cu o ureche mai mare decît cealaltă şi cu o bărbie ca un sloi de gheaţă.

— Cu ce vă putem servi? întrebă ei, întinzîndu-şi peste vitrina tejghelei, degetele lungi, magice; şi astfel, cu o tresărire, luarăm act de prezenţa sa.

— Doresc – spusei – să-i cumpăr băieţaşului meu cîteva jucării, vă rog numai să fie mai simple.

— Prestidigitaţie*?* întrebă el. Jucării mecanice? Animale îmblînzite?

— Ai ceva amuzant? zisei.

— Hm! făcu negustorul şi se scărpină în cap ca şi cînd s-ar fi gîndit. Apoi, sub ochii noştri, îşi scoase din cap o bilă de sticlă. Ceva ca asta? spuse el întinzîndu-mi-o.

M-a luat prin surprindere. Mai văzusem această scamatorie de nenumărate ori la spectacole, făcea parte din repertoriul obişnuit al scamatorilor, dar acum a fost cu totul neaşteptată.

— Merge!, am aprobat rîzînd.

— Nu e aşa? spuse negustorul.

Gip întinse mîna să ia obiectul, dar nu găsi decît palma goală.

— Este în buzunarul dumitale, îl informă negustorul, şi era într-adevăr acolo!

— Cît costă? am întrebat.

— Bilele de sticlă nu le punem la socoteală, răspunse politicos negustorul. Le obţinem... — mai culese o bilă din cot – gratuit. Scoase alta de după gît şi o puse lîngă cea precedentă, pe tejghea. Gip îşi privi cuminte bila de sticlă, le cercetă apoi din ochi pe cele două de pe tejghea şi în fine, îl scrută pe

negustor care zîmbea.

— Ia-le şi pe astea două, îl încurajă negustorul. Şi, dacă n-ai nimic împotrivă, încă una din gura mea. Aşa!

Gip îmi ceru din ochi încuviinţarea, apoi într-o tăcere adîncă, puse deoparte cele patru bile, îmi apucă din nou degetul, fiindcă în felul acesta se simţea mai în siguranţă, şi se pregăti pentru evenimentul următor.

— Toate mărfurile noastre mai mărunte le obţinem în acest mod, ne informă negustorul.

Am rîs ca şi cum aş fi apreciat o glumă, şi am spus:

— Desigur, e mai ieftin decît să te adresezi angrosistului.

— S-ar putea, spuse negustorul. Deşi în cele din urmă plătim. Dar nu atît de mult cum presupune lumea... Mărfurile noastre mai mari, aprovizionarea zilnică şi toate celelalte lucruri pe care le dorim le obţinem din pălăria aceea... Şi ştiţi, domnule, vă rog să mă scuzaţi că v-o spun, dar nu există vreun magazin de engros pentru produse magice autentice. Cred că aţi remarcat firma noastră „Magazinul magic – autentic”. Scoase un cartonaş-reclamă din obraz şi mi-l întinse. Autentic, repetă el cu degetul pe cuvînt şi adăogă: Nu este nici un fel de înşelăciune, domnule.

Mi-am zis că împinge gluma prea departe.

Se întoarse către Gip cu un zîmbet foarte binevoitor.

— Ştiu că eşti un băiat cuminte.

Am fost surprins că îi era cunoscut acest lucru, pentru că, în interesul disciplinei, păstram secret acest lucru chiar acasă. Dar Gip n-a zis nimic, stătea doar cu ochii ţintă la el.

— Numai băieţii cuminţi străbat prin uşa de la

intrare.

Şi, ca o ilustrare, se auzi o bătaie în uşă şi o voce ascuţită de copil: „Nuuu! Vreau să intru aicea, tăticule, vreau să intru aicea. Nuuu!“ Apoi urmă discursul unui părinte fără autoritate, care căută să-l liniştească şi să-l împace. „E închis, Edward“, spunea el.

— Dar nu este închis, observai eu.

— Ba da, domnule – mă lămuri negustorul – e totdeauna închis pentru acest fel de copii. În timp ce vorbea, ne-am uitat la celălalt băieţandru, cu o feţişoară albă, palidă din cauza dulciurilor şi a delicateselor şi deformată de veşnicele capricii. Un mic egoist fără milă, care bătea în fereastra fermecată.

— E în zadar, domnule, spuse negustorul pe cînd, serviabil cum sînt, mă îndreptam spre uşă. Îndată răsfăţatul copil fu luat de acolo şi începu să urle.

— Cum reuşiţi să faceţi aşa ceva? am întrebat, respirînd mai uşurat.

— Magie! răspunse negustorul dînd neglijent din mînă, şi, ce să vezi! din degetele sale ţîşniră scîntei colorate care dispărură în umbrele prăvăliei.

— Spuneai, înainte de a fi intrat – se adresă el lui Gip – că ţi-ar place una dintre cutiile „Cumpără una şi uimeşte-ţi prietenii?“

După un efort plin de vitejie, Gip spuse:

— Da.

— E în buzunarul dumitale.

Apoi, aplecîndu-se peste tejghea – avea într-adevăr un corp extraordinar de lung – această persoană uimitoare făcu să apară obiectul după obiceiul scamatorilor. „Hîrtie!”, spuse el şi luă o coală din pălăria cu resorturi. „Sfoară“, şi iată că în gura sa era un ghem de sfoară, din care trase un fir fără sfîrşit, pe care, după ce legă pachetul, îl rupse cu

dinţii – iar ghemul de sfoară, după cum mi se păru, îl înghiţi. Apoi aprinse o lumînare de nasul uneia dintre marionetele pentru ventrilogi, ţinu unul dintre degetele sale (care se transformase în ceară roşie) în flacără şi sigilă pachetul cu el.

— Apoi ţi-a mai plăcut „Oul care dispare”, observă el şi scoase un ou din pieptul hainei mele şi îl împachetă împreună cu „Copilaşul care plînge, viu şi natural”.

I-am predat lui Gip fiecare pachet, îndată ce a fost gata şi el le-a strîns puternic la piept.

Gip a vorbit foarte puţin, dar ochii îi erau grăitori; strînsoarea braţelor era grăitoare. Il stăpînea o emoţie de nedescris. Ştiţi, erau obiecte cu adevărat magice!

Apoi, tresărind, am descoperit că mi se mişcă ceva în pălărie, ceva moale, care se agita. Mi-am scos-o repede de pe cap, şi un porumbel zbîrlit – fără îndoială un complice – căzu afară, alergă pe tejghea şi intră, îmi închipui, într-o cutie de carton din spatele tigrului de mucava.

— Tţ, tţ! facu negustorul, luîndu-mi cu îndemînare pălăria. Ce spuneţi de pasărea asta neruşinată! Şi-a făcut cuibul aici!

Îmi scutură pălăria şi în mîna sa întinsă căzură două, trei ouă, o bucată mare de marmoră, un ceas, vreo jumătate de duzină din nelipsitele bile de sticlă, apoi multă hîrtie îndoită, mototolită, din ce în ce mai multă. În timpul acesta vorbea despre faptul că mulţi neglijează să-şi perie pălăriile pe *dinăuntru*, aşa cum şi le perie pe afară. Vorbea politicos, desigur, dar cu o anumită aluzie la mine.

— Se adună tot felul de lucruri, domnule... Desigur, nu numai la dumneavoastră... Aproape la fiecare client... E uimitor ceea ce duc cu ei...

Hîrtia boţită se înălţa în valuri pe tejghea tot mai

mult, din ce în ce mai mult, şi negustorul se pierdea după ea, pînă pieri cu totul şi nu i se mai auzi decît vocea:

— Nici unul dintre noi nu ştim, domnule, ce poate să ascundă înfăţişarea corectă a unei fiinţe omeneşti. Noi toţi nu sîntem altceva decît nişte exterioare periate, nişte ipocriţi...

Vocea sa se opri instantaneu – exact ca atunci cînd ai nimeri gramofonul vecinului cu o cărămidă bine ţintită. Încetă şi foşnetul hîrtiei şi se făcu linişte deplină.

— Aţi terminat cu pălăria mea? am întrebat după o pauză.

Nici un răspuns.

M-am uitat la Gip, Gip s-a uitat la mine, iar imaginile noastre deformate de oglinzile magice, păreau foarte bizare, grave şi liniştite.

— Cred că e timpul să plecăm, am constatat. Vreţi să-mi spuneţi cît vă datorez? Ascultaţi – am zis, cu glasul destul de ridicat – doresc socoteala; şi pălăria, vă rog.

De după grămada de hîrtie, parcă s-a auzit un pufnit...

— Să ne uităm după tejghea Gip, am spus. Îşi rîde de noi.

L-am condus pe Gip pe după tigrul care mişca din cap şi ce credeţi? După tejghea nu era nimeni! Numai pălăria mea pe podea şi un iepure alb cu urechile pleoştite, pierdut în meditaţie, cel mai obişnuit şi stupid iepure de scamator. Mi-am, luat pălăria, în timp ce iepurele se dădu la o parte din drumul meu, ţopăind.

— Tăticule! murmură Gip cu glas vinovat.

— Ce este, Gip? l-am întrebat.

— Prăvălia asta îmi place foarte mult, tăticule. „Mi-ar plăcea şi mie – mi-am spus în gînd — dacă

tejgheaua nu s-ar fi lungit pe neaşteptate, blocînd ieşirea spre uşă. Dar nu i-am atras atenţia lui Gip.

— Pufişor! făcu el întinzînd mîna spre iepure, cînd acesta trecu ţopăind pe lîngă noi. Pufişor, fă-i lui Gip o scamatorie! şi ochii săi îl urmăreau pe iepure în timp ce se strecura printr-o uşă. Pe care cu siguranţă nu o observasem cu o clipă înainte. Apoi uşa aceasta se deschise mai larg şi omul cu o ureche mai mare decît cealaltă apăru din nou. Continua să zîmbească, dar cînd îi întîlnii ochii, mi se păru că se distra pe socoteala mea, sfidîndu-mă.

— Nu doriţi să vedeţi expoziţia noastră, domnule? spuse el cu o politeţă nevinovată.

Gip ma trase de deget înainte. Am aruncat o privire spre tejghea şi am întîlnit din nou ochii negustorului. Începeam să consider că magia sa era cam prea autentică.

— Nu avem timp, spusei. Nu ştiu cum se făcu însă că ajunsei în interiorul expoziţiei înainte de a-mi putea sfîrşi vorbele.

— La noi toate mărfurile sînt de aceeaşi calitate, ne lămuri negustorul, frecîndu-şi mîinile flexibile. De calitatea cea mai bună. Nu ţinem nimic care să nu fie cu adevărat magic şi vă garantăm că mărfurile noastre... Scuzaţi-mă, domnule.

L-am simţit că trage de ceva care atîrna de mîneca hainei mele şi l-am văzut apoi ţinînd de coadă un drăcuşor roşu care se smucea, muşca, se lupta şi se străduia să-l apuce de mînă. Imediat, negustorul îl azvîrli nepăsător după o tejghea. Fără îndoială că drăcuşorul era de cauciuc, dar în clipa aceea...! Mişcările negustorului erau însă exact acelea ale cuiva care ţine în mînă o mică vietate care muşcă. Îi aruncai o privire lui Gip, el însă se uita la un cal magic cu balansoar. Am fost bucuros că nu-l văzuse.

— Ascultaţi – i-am spus în şoaptă aratîndu-i cu

ochii cînd pe Gip, cînd drăcuşorul roşu, – sper că nu aveţi pe aici mulţi… multe produse ca ăsta, nu-i aşa?

— Nici unul! Probabil că l-aţi adus cu dumneavoastră, răspunse negustorul, tot în şoaptă şi cu un zîmbet mai fermecător ca oricînd. E de mirare ce poartă de obicei cu ei unii oameni fără ca să observe! — Apoi i se adresă lui Gip:

— Ce îţi place de aici?

Multe îi plăceau acolo lui Gip.

Se întoarse către negustorul acesta uimitor cu încredere amestecată cu respect.

— Sabia asta este şi ea magică? întrebă el.

— Da, e o sabie magică pentru copii. Nu se îndoaie, nu se rupe şi nici nu-ţi taie degetele. Cel care-o poartă este invincibil în luptă, cu oricine sub optsprezece ani. Preţul merge de la o jumătate de coroană pînă la şapte şilingi şi şase peni, după mărime. Aceste armuri pe cartoane sînt pentru jocul de-a cavalerii rătăcitori – sînt foarte folositoare – scuturi de siguranţă, sandale care te duc ca vîntul, coif care te face invizibil.

— Oh, tăticule!, gîfîi Gip.

Am încercat să aflu cît costă, dar negustorul nu m-a luat în seamă. Acum îl cîştigase pe Gip; îl făcuse să nu se mai ţină de degetul meu; începuse să-i descrie toate lucrurile sale uimitoare şi nimic nu-l putea opri. Observai numaidecît cu oarecare neîncredere şi cu un sentiment foarte asemănător geloziei că Gip se ţinea de degetul acestei persoane cum se ţine de obicei de degetul meu. Fără îndoială, m-am gîndit, fiindcă omul era captivant şi avea o mulţime de lucruri interesant trucate, lucruri într-adevăr bine trucate, totuşi…

Am umblat după ei din loc în loc, vorbind foarte puţin, dar fără ca să-l pierd din ochi pe scamator. La urma urmelor, lui Gip îi plăcea. Şi, fără îndoială, cînd va veni timpul să plecăm, vom putea pleca uşor.

Expoziţia aceea era o încăpere lungă, întortocheată, un fel de galerie întreruptă de standuri, galantare şi coloane, cu arcade dînd spre alte raioane, unde nişte vînzători cu cele mai ciudate înfăţişări se învîrteau fără treabă şi se uitau lung la tine, cu oglinzi şi perdele care te dezorientau.

Te dezorientau atît de mult, într-adevăr, încît imediat n-am mai fost în stare să descopăr uşa pe unde intrasem.

Negustorul îi arătă lui Gip trenuri magice care mergeau fără aburi sau arc, de îndată ce fixai semnalele, apoi nişte cutii foarte, foarte preţioase cu soldaţi care se însufleţeau îndată ce ridicai capacul şi spuneai... Eu unul nu am o ureche foarte ascuţită şi era un cuvînt pentru care trebuie să-ţi suceşti limba, dar Gip – el seamănă cu mamă-sa – l-a prins imediat.

— Bravo! spuse negustorul punînd soldaţii, fără multe formalităţi, la loc în cutie şi dîndu-i-o lui Gip. Acuma! porunci el, şi într-o clipă Gip îi însufleţi din nou.

— Luaţi cutia aceasta? întrebă negustorul.

— O să o luăm cutia – i-am răspuns – numai dacă nu veţi cere cît nu merită. În cazul acesta ar trebui să fiu magnatul unui trust...

— Vai de mine! Nu! Şi negustorul luă înapoi omuleţii, închise capacul, flutură cutia prin aer şi iat-o gata împachetată în hîrtie cafenie, legată, şi cu numele complet şi adresa lui Gip scrise pe hîrtie!

Negustorul rîse de uimirea mea.

— La noi e adevărată magie! spuse el. Cu imitaţii nu ne ocupăm.

— Este puţin prea adevărată pentru gustul meu, i-am răspuns.

După aceea începu să-i arate lui Gip diferite scamatorii, scamatorii neobişnuite şi încă şi mai neobişnuit executate. I le explica, i le întorcea pe

toate feţele, şi iată-l pe băieţaşul meu drag clătinînd în modul cel mai înţelept cu putinţă din căpşorul său preocupat.

Nu eram prea atent. „Hei presto!“ spunea negustorul magician şi apoi se auzea limpede, subţirel glăsciorul băiatului „Hei presto!” Pe mine mă tulburau însă alte lucruri. Mă convingeam din ce în ce mai mult cît de stranie era prăvălia aceea; totul plutea ca să spun aşa, într-o atmosferă bizară: pereţii, tavanul, podeaua, scaunele puse la întîmplare. Aveam sentimentul ciudat că de cum îmi luam ociiii de la ele, se şi înclinau şi începeau să se mişte încoace şi încolo, jucînd un fel de leapşa pe tăcute în spatele meu. Cornişa semăna cu un şarpe, iar măştile fixate de ea păreau mult prea expresive pentru a fi de ipsos.

Apoi brusc atenţia îmi fu atrasă de unul dintre vînzătorii cu înfăţişare ciudată. Era la oarecare distanţă şi evident nu-şi dădea seama de prezenţa mea – nu-l vedeam în întregime, căci ne separa o arcadă şi picioarele îi erau ascunse de o grămadă de jucării. Se rezema de un stîlp, lenevind şi schimonosindu-se în modul cel mai oribil cu putinţă! Deosebit de oribil era ceea ce făcea cu nasul. Părea că nu avea treabă şi dorea să se amuze singur în acest fel. La început era un nas scurt, ca o pătlăgică, apoi ţîşni în afară ca un telescop şi în cele din urmă se lungi devenind din ce în ce mai subţire, pînă cînd ajunse ca un bici roşu, lung şi flexibil. Era ca într-un coşmar! Îl rotea în jur şi îl arunca înainte, cum îşi aruncă un pescar undiţa.

Primul meu gînd a fost că Gip nu trebuie să-l vadă. M-am întors, dar Gip era în întregime ocupat cu negustorul şi nu bănuia nimic rău. Şuşoteau împreună şi se uitau la mine. Gip şedea pe un scăunaş iar negustorul ţinea în mînă un fel de tobă

mare.

— Să ne jucăm de-a v-aţi ascunselea, tăticule! strigă Gip. Caută-mă!

Şi înainte să pot face ceva ca să-l împiedic, negustorul îl acoperise cu toba cea mare.

Imediat mi-am dat seama de ceea ce va urma.

— Ridică toba! i-am strigat. Imediat! O să sperii copilul. Ridic-o!

Negustorul cu urechile inegale se execută fără nici un cuvînt şi întinse cilindrul acela mare spre mine, să-mi arate că era gol. Şi scăunaşul era gol! Băiatul meu dispăruse complet!...

Cunoaşteţi, poate, acel simţămînt sinistru, ai impresia că o mînă nevăzută îţi strînge inima. Ştiţi, îti suprimă parcă eul tău şi te lasă încordat şi conştient, nici apatic, nici pripit, nici supărat, nici speriat. Aşa s-a întîmplat cu mine.

M-am dus la negustor, care zîmbea tot timpul, şi i-am aruncat cît colo scaunul.

— Încetează cu prostiile astea! i-am spus. Unde este băiatul?

— Uitati-vă – a spus el, continuînd să-mi arate interiorul tobei – nu este nici o înşelăciune...

Am întins mîna să-l înşfac, dar s-a ferit cu o mişcare îndemînatecă. M-am repezit din nou să-l prind, dar s-a întors şi a deschis o uşă ca să scape.

— Opreşte-te! i-am strigat, dar el rîdea, depărtîndu-se. Am alergat după el, într-o întunecime completă.

M-am lovit de ceva!

— Ia te uită! Nu v-am văzut venind, domnule!

Eram în Regent Street şi mă ciocnisem cu un muncitor serios, iar la vreun metru în faţa mea, arătînd puţin surprins, era Gip. Au urmat un fel de scuze, apoi Gip s-a întors şi a venit la mine cu zîmbetul său luminos de copil, ca şi cum mă pierduse

pentru un moment.

Şi ducea în braţe patru pachete!

Mă apucă imediat strîns de deget.

Pentru o clipă am fost întrucîtva încurcat. M-am uitat cu atenţie în jur, să dau cu ochii de uşa prăvăliei magice, dar ce să vezi, nu mai era acolo! Nu era nici uşă, nici prăvălie, nimic, numai stîlpul comun dintre prăvălia în care se vînd tablouri şi vitrina cu pui!...

Am făcut singurul lucru posibil în starea de tulburare în care mă aflam: m-am îndreptat imediat spre marginea trotuarului şi am făcut semn cu umbrela ca să opresc o trăsură.

— Ce trăsură frumoasă! strigă Gip în culmea bucuriei.

L-am ajutat să se urce, mi-am reamintit după un efort serios adresa şi m-am urcat şi eu. Am simţit ceva neobişnuit în buzunarul hainei, am pipăit şi am descoperit o bilă de sticlă. Cu un gest iritat, am azvîrlit-o în stradă.

Gip nu a spus nimic.

Cîtva timp nici unul dintre noi n-a spus nimic.

— Tăticule, – murmură Gip, în cele din urmă — asta a fost cu adevărat prăvălie!

Aşa am ajuns să cunosc părerea lui despre întreaga întîmplare. Arăta cu totul nevătămat — în această privinţă n-aveam de ce fi îngrijorat; nu era nici speriat, nici tulburat, numai teribil de satisfăcut de felul cum se amuzase în după-amiaza aceea şi ţinea strîns în braţe cele patru pachete.

La naiba! Ce putea fi în ele?

— Hîm? făcui eu. Un băieţaş nu se poate duce în fiecare zi într-o astfel de prăvălie.

A primit cuvintele mele cu stoicismul său obişnuit şi pentru o clipă am regretat că eram tatăl şi nu mama sa, şi că nu puteam să-l sărut aşa deodată

*coram publico*[24] acolo, în trăsură. La urma urmelor, mi-am zis, lucrurile nu stăteau atît de prost.

Dar de-abia cînd a desfăcut pachetele au început într-adevăr să mi se risipească temerile. Trei dintre ele conţineau cutii cu soldaţi, nişte soldaţi de plumb, cu totul obişnuiţi, dar de o calitate atît de bună, încît Gip uită cu totul că iniţial în aceste pachete fuseseră soldaţi magici, din aceia veritabili. Al patrulea conţinea o pisicuţă, o mică pisicuţă albă, vie. Perfect sănătoasă şi cu o poftă de mîncare şi o fire admirabile.

Am asistat la despachetarea lor şi m-am simţit mai liniştit. Am rămas în camera copilului nu ştiu cît timp...

Asta s-a întîmplat acum şase luni. Şi acum încep să cred că totul este în ordine. Pisicuţa nu are alt farmec decît cel inerent tuturor pisicuţelor, iar soldaţii par să formeze o companie atît de disciplinată, încît ar putea satisface orice colonel. Dar Gip...?

Părintele inteligent va înţelege că trebuie să procedeze prudent cu Gip.

Dar într-o zi am mers destul de departe. I-am spus:

— Ţi-ar plăcea dacă soldaţii tăi s-ar însufleţi şi ar mărşălui singuri?

— Dar aşa şi fac, spuse Gip. Trebuie doar să spun un cuvînt pe care-l cunosc, înainte de a deschide capacul.

— Deci mărşăluiesc singuri

— Oh, desigur, tăticule. Altfel de ce mi-ar plăcea atîta?

N-am lăsat să se vadă vreo surpriză nelalocul ei, şi de-atunci am căutat diferite prilejuri ca trec pe la el prin cameră, pe neaşteptate, cînd e înconjurat de

---

[24] În public (lat.)(n.r.)

soldaţi, dar pînă acum nu i-am descoperit niciodată comportîndu-se într-un mod cît de cît magic... Aşa că este greu de ştiut dacă Gip are dreptate sau nu.

Mai există apoi şi o chestiune de ordin financiar. Am obiceiul, de care mi-e imposibil să scap, de a achita notele de plată. Am fost de cîteva ori pe Regent Street în sus şi îu jos, căutînd magazinul acela, dar fără succes. Sînt totuşi înclinat să cred că, cel puţin din acest punct de vedere, onoarea mi-e salvată, şi că, de vreme ce şi numele şi adresa lui Gip sînt cunoscute persoanelor acelora, oricine ar fi ele, pot foarte bine să aştept să-mi trimită nota cînd vor găsi cu cale

# Noul accelerator

Dacă a găsit vreodată cineva aur în timp ce căuta un ac cu gămălie, acesta este fără îndoială bunul meu prieten, profesorul Gibberne. Unii oameni de ştiinţă au ajuns în cercetările lor la rezultate care, după cîte am auzit, depăşeau uneori propriile lor aşteptări. Descoperirea lui însă e fără egal. Într-adevar, de data aceasta cel puţin, a descoperit ceva care, fără nici un fel de exagerare, revoluţionează viaţa omenească. Şi asta în timp ce căuta un stimulent general sub a cărui acţiune cei cu nervii slăbiţi să poată face faţă eforturilor impuse de vremurile de încordare pe care le trăim. Am încercat acest produs de cîteva ori pînă acum şi cred că n-ar fi lipsit de interes să descriu efectul pe care l-a avut asupra mea. Se va vedea limpede că acest preparat oferă amatorilor de senzaţii noi posibilitatea unei experienţe uimitoare.

După cum multă lume ştie, profesorul Gibberne este vecinul meu în Folkestone. Dacă nu mă înşel, portretul său la diferite vîrste a apărut recent în Strand Magazine, cred că chiar în 1899, dar nu pot verifica pentru că am împrumutat cuiva acel număr al revistei şi nu mi l-a înapoiat pînă acum. Cititorul poate îşi aminteşte fruntea înaltă, şi sprîncenele negre, neobişnuit de lungi, care îi dau feţii sale o înfăţişare mefistofelică. Casa unde locuieşte e una dintre acele clădiri agreabile, izolate, eterogene ca stil, care fac atît de interesantă partea dinspre apus a străzii Upper Sandgate. E cea cu acoperiş flamand şi portic maur. Camera unde lucrează, cînd este acasă şi unde am fumat şi discutat atît de des împreună, are la fereastră o arcadă cu coloane. Profesorul

Gibberne este un om foarte glumeţ, dar nu-i place numai să glumească, adesea îmi vorbeşte şi de munca lui; face parte din categoria oamenilor care-şi găsesc în discuţie sprijin şi imbold în muncă, aşa că am putut urmări naşterea Noului Accelerator, cum se numeşte preparatul lui, chiar într-o fază foarte timpurie. Fireşte, cea mai mare parte a experienţelor, doctorul Gibberne nu le face la Folkestone, ci în Gower Street, în excelentul laborator amenajat de curînd alături de spital şi utilizat pentru prima dată de el.

După cum ştie toată lumea, sau cel puţin orice om instruit, Gibberne a ajuns pe bună dreptate celebru, printre fiziologi, datorită lucrărilor sale cu privire la acţiunea drogurilor asupra sistemului nervos. Se spune că este neîntrecut în domeniul somniferelor, calmantelor şi sedativelor. Totodată este şi un chimist renumit şi cred că în jungla misterioasă şi complicată a enigmelor care se concentrează în jurul celulei ganglionare şi a fibrei axionului, există locşoare defrişate de el, luminişuri, care vor rămîne însă inaccesibile oricărui alt muritor, pînă cînd nu va socoti el de cuviinţă să-şi publice rezultatele. În ultimii ani a fost deosebit de activ în domeniul stimulenţilor nervoşi şi a înregistrat succese foarte importante chiar înainte de descoperirea Noului Accelerator. Ştiinţa medicală trebuie să-i fie recunoscătoare pentru cel puţin trei tonice diferite şi absolut nevătămătoare, de valoare neîntrecută pentru pacienţi. În cazuri de extenuare totală, preparatul cunoscut ca Siropul B. Gibberne a salvat, cred, mai multe vieţi omeneşti decît oricare barcă de salvare de pe coastă.

— Dar nici unul dintre acestea nu mă satisface nici pe departe, mi-a spus el acum aproape un an. Ori măresc energia centrală fără ca să afecteze nervii,

ori pur şi simplu măresc energia disponibilă prin reducerea conductibilităţii nervoase; aceste preparate au un efect local şi neuniform. Unul stimulează inima şi viscerele, şi lasă amorţit creierul; altul acţionează asupra creierului, ca şampania, şi nu are nici un efect favorabil asupra plexului solar. Eu caut şi, dacă este omeneşte posibil, voi obţine un preparat care să stimuleze întreg organismul, care să-i dinamizeze pe oameni pentru un anumit timp, din cap pînă în picioare şi să-i facă să acţioneze de două ori – sau chiar de trei ori – mai repede decît o fac în mod normal. Ei? Aşa ceva caut!

— Ar fi extenuant, am observat eu.

— Fără nici o îndoială. Dar şi de mîncat ai mînca de două sau de trei ori mai mult. Gîndeşte-te însă ce ar însemna acest lucru. Să ai o mică fiolă ca asta – întinse o sticlă verde – iar conţinutul ei preţios să-ţi dea putinţa de a gîndi într-un anumit timp de două ori mai iute, de a te mişca de două ori mai repede, de a lucra de două ori mai mult.

— Dar e posibil aşa ceva*?*

— Cred că da. Dacă nu, înseamnă că un an întreg n-am făcut decît să-mi pierd vremea. Totuşi diferitele preparate cu hipofosfaţi, de exemplu, par să ofere destule indicii că e realizabil... Chiar dacă ar acţiona numai o dată şi jumătate şi ar fi suficient.

— Desigur, recunoscui eu.

— Dacă, de exemplu, un om de stat ar fi la strîmtoare şi timpul ar lucra repede împotriva lui, dacă ar avea ceva urgent de făcut...

— I-ar putea da o doză secretarului particular, i-am completat eu gîndul.

— Şi ar cîştiga de două ori mai mult timp. Dar, gîndeşte-te: dacă dumneata, de exemplu, ai dori să sfîrşeşti o carte.

— De obicei – i-am spus – doresc să nu le fi

început.

— Sau un doctor extraordinar de hărţuit, care trebuie să şadă şi să reflecteze asupra unui diagnostic. Sau un avocat, ori cineva care toceşte pentru un examen...

— Pentru astfel de oameni, o picătură din preparatul dumitale şi ar valora o guinee – am spus eu – chiar mai mult.

— Sau într-un duel – adăugă Gibberne – unde totul depinde de iuţeala cu care apeşi pe trăgaci.

— Sau la scrimă, am aprobat eu.

— Vezi – spuse Gibberne – dacă cercetările mele vor da rezultate, dacă preparatul va avea un efect general, atunci într-adevăr nu va fi de loc vătămător. Poate că te va îmbătrîni, într-o oarecare măsură, vei fi trăit însă de două ori în timp ce alţi oameni au trăit o dată...

— Socotesc totuşi că într-un duel... ar fi oare cinstit? am întrebat eu, după ce m-am mai gîndit.

— Asta e o problemă care-i priveşte pe martori, spuse Gibberne.

Din nou m-au cuprins îndoielile.

— Şi crezi într-adevăr că aşa ceva *este* posibil?

— Tot atît de posibil – spuse Gibberne, şi privi la ceva care dudui pe lîngă fereastră – ca un autobuz. De fapt...

Făcu o pauză, îmi zîmbi cu înţeles şi bătu uşor ps marginea biroului cu fiola aceea verde.

— Cred că ştiu compoziţia... Am şi obţinut ceva.

Zîmbetul nervos care i se vedea pe faţă trăda seriozitatea destăinuirii. De obicei vorbea despre experienţele lui numai cînd era foarte aproape de sfîrşit.

— Şi poate... poate... n-aş fi surprins ca preparatul meu să accelereze lucrurile chiar mai mult decît de două ori.

— Va avea o mare importanţă, îndrăznii eu.

— Va avea, cred, o mare importanţă.

Cu toate acestea, nu cred că îşi dădea seama pe deplin de importanţa descoperirii sale.

Îmi amintesc că am avut ulterior mai multe discuţii despre produsul acela. Îl numea „Noul Accelerator” şi vorbea despre el cu din ce în ce mai multă încredere. Uneori pomenea cu nervozitate despre efectele fiziologice neaşteptate pe care le-ar putea da „Noul Accelerator” şi atunci se indispunea puţin; alteori era cuprins de o sete de cîştig pe care nu o ascundea şi dezbăiea îndelung şi cu nerăbdare modul în care s-ar putea transforma preparatul în beneficiu comercial.

— E un lucru bun, – spunea Gibberne – un lucru formidabil. Ştiu că dau lumii ceva preţios şi cred că este cu totul natural să mă aştept ca lumea să plătească. Prestigiul ştiinţei îţi dă satisfacţii foarte mari, dar cred că trebuie să-mi asigur într-un fel monopolul produsului, să spunem, pe timp de zece ani. Nu văd de ce numai diverşii prăvăliaşi ar avea dreptul să se bucure de toate plăcerile vieţii.

Fireşte, interesul meu pentru medicamentul în pregătire nu scăzuse între timp. Totdeauna am avut înclinaţie spre filozofie. Mă interesau paradoxurile despre spaţiu şi timp şi mi se părea că Gibberne lucra într-adevăr la ceva care nu era decît accelerarea absolută a vieţii. Să presupunem că cineva ar lua în repetate rînduri un astfel de preparat: desigur că viaţa sa va bate recordurile în ceea ce priveşte activitatea; dar va fi un adult, la unsprezece ani, între două vîrste; la douăzeci şi cinci, iar la treizeci de ani nu va fi înaintat destul de departe pe drumul spre senilitate? Mi se părea că Gibberne urma să facă, pentru oricine ar fi luat drogul său, ceea ce natura a făcut pentru locuitorii Orientului, care sînt bărbaţi pe

la cincisprezece, şaisprezece ani şi bătrîni pe la cincizeci de ani, şi în general mai ageri decît noi, în gîndire şi acţiune. Pe mine drogurile m-au uimit totdeauna; poţi înnebuni un om, îl poţi calma. Îl poţi face necrezut de puternic şi vioi sau un buştean inert, aţîţi o pasiune şi potoleşti alta, totul cu ajutorul drogurilor. Şi iată că acest arsenal ciudat de fiole aflat la dispoziţia doctorilor urma să fie îmbogăţit cu o nouă minune! Dar Gibberne era mult prea absorbit de problemele tehnice, pentru a se interesa în mod deosebit de acest aspect al chestiunii.

În 7 sau 8 august mi-a spus că tocmai în timp ce vorbeam avea loc distilarea care urma să hotărască, pentru un timp, eşecul sau succesul, iar în 10 mi-a comunicat că se făcuse, că Noul Accelerator era o realitate palpabilă. L-am întîlnit în timp ce urcam pe Sandgate Hill spre Folkestone.

— Mi se pare că mă duceam să mă tund, cînd l-am văzut apropiindu-se – cred că venea la mine să mă informeze despre succesul obţinut. Îmi amintesc că avea ochii neobişnuit de strălucitori şi era aprins la faţă. Totodată am remarcat pasul său foarte vioi.

— S-a făcut! exclamă el şi mă apucă de mînă, vorbind foarte repede. Chiar mai mult decît atît. Vino la mine acasă să vezi.

— Adevărat?

— Adevărat! strigă el. De necrezut! Vino să vezi.

— Şi e eficace... de două ori?

— Mult mai mult. Mă înspăimîntă. Vino să-l vezi. Gustă-l! Încearcă-l! Este cel mai uimitor preparat de pe pămînt.

Mă apucă de braţ şi începu să meargă atît de repede, încît trebuia aproape să alerg ca să nu rămîn în urmă. Mă duse pînă sus pe colină, continuînd să vorbească plin de însufleţire. Toţi pasagerii unui tramcar deschis, înţesat cu lume, se întoarseră şi se

uitară la noi, ca la comandă, cum se întîmplă de obicei cu oamenii dintr-un tramcar. Era una dintre acele zile călduroase şi senine cum sînt multe în Folkestone, cînd fiecare culoare are o strălucire de necrezut şi fiecare contur e neobişnuit de clar. Fireşte, adia puţin vîntul, dar nu suficient pentru ca să-mi fie răcoare, şi să nu transpir. L-am rugat să mă ierte.

— Merg prea repede? se miră Gibberne şi îşi reduse viteza la un mers rapid.

— Ai luat din produsul acela? întrebai gîfîind.

— Nu, răspunse el. Cel mult o picătură de apă dintr-un recipient în care am spălat ultimele urme ale preparatului. Am luat puţin noaptea trecută, ştii. Dar asta este acum o chestie veche.

— Şi eficacitatea sa e de două ori mai mare? întrebai. Cînd ne-am apropiat de intrarea casei sale, eram leoarcă de transpiraţie.

— De o mie de ori, de multe mii de ori! strigă Gibberne deschizînd cu un gest dramatic plin de vigoare poarta de stejar sculptat în stil englezesc primitiv.

— Phii! făcui, şi-l urmai spre uşă.

— Nici nu pot măcar stabili de cîte ori accelerează, spuse el, cu cheia casei în mînă.

— Şi...

— Clarifică din tot felul de puncte de vedere fiziologia nervoasă, dă teoriei senzaţiilor vizuale o formă cu totul nouă!... Cerul ştie de cîte mii de ori. Vom examina toate acestea ulterior... Dar acum trebuie să încercăm preparatul.

— Să încercam preparatul? întrebai în timp ce străbăteam coridorul.

— Bineînţeles, spuse Gibberne care ajunsese în biroul său şi se întoarse către mine. Este acolo. În fiola aceea mică verde! Numai dacă nu cumva ţi-e

frică?

Sînt un om prudent de felul meu şi îmi plac aventurile mai mult în vorbe. Fără îndoială că îmi era frică. Dar pe de altă parte, mai există şi mîndrie.

— Bine, am murmurat eu. Spui că l-ai încercat?

— L-am încercat, mă asigură el. Şi nu pare sa-mi fi dăunat, nu e aşa? Nici măcar n-am devenit palid, şi mă simt...

M-am aşezat jos.

— Dă-mi băutura, i-am spus. În cel mai rău caz, mă va scuti de un tuns, şi cred că asta este una din cele mai nesuferite datorii ale unui om civilizat. Cum se ia preparatul?

— Cu apă, spuse Gibberne, punînd jos cu zgomot o carafă.

Stătea în picioare în faţa biroului şi mă privea cu atenţie; în tonul său apăru o notă profesională.

— Nu e un preparat obişnuit, ştii, mă avertiză el.

Făcui un gest cu mîna.

— Trebuie să te previn, în primul rînd, că îndată ce l-ai înghiţit, e necesar să închizi ochii şi abia după vreun minut să-i deschizi cu foarte mare grijă. Vei continua să vezi. Simţul vederii depinde de lungimea vibraţiei, nu de mulţimea senzaţiilor; dar, dacă ochii sînt deschişi, retina suferă în momentul acela un fel de şoc, un fel de dezordine neplăcută care te ameţeşte. Ţine-i închişi.

— Închişi, am repetat. Bine.

— Şi, în al doilea rînd, trebuie să stai liniştit. Nu începe să te agiţi încoace şi încolo. Te poţi alege cu vreo lovitură neplăcută. Aminteşte-ţi că vei acţiona de cîteva mii de ori mai repede decît ai făcut-o vreodată pînă acum; toate vor funcţiona mai repede: inima, plămînii, muşchii, creierul – şi te vei lovi zdravăn. N-ai să te poţi feri — înţelegi? — fiindcă nu-ţi vei da seama. Te vei simţi exact cum te simţi

acum. Numai că totul în lume ţi se va părea că se desfăşoară de cîteva mii de ori mai încet decît înainte. Tocmai asta e ciudăţenia naibii!

— Doamne! făcui eu. Vrei să spui că...

— Vei vedea, spuse el şi luă o mică măsură. Privi la lucrurile de pe birou şi continuă: Pahare, apă, toate sînt aici. Fiind la prima încercare, am să-ţi administrez o doză mică.

Preţiosul conţinut din fiolă gîlgîi.

— Nu uita ce ţi-am spus, zise el, răsturnînd conţinutul măsurii într-un pahar, ca un chelner italian care măsoară whisky. Rămîi aşezat, cu ochii strîns închişi şi în nemişcare absolută timp de două minute. Îmi dădu ultimele instrucţiuni. Apoi mă vei auzi vorbind.

Adăugă cam un deget de apă la doză în fiecare pahar.

— Încă ceva – spuse el – să nu pui paharul jos. Păstrează-l în mînă şi odihneşte-ţi mîna pe genunchi. Da, aşa. Şi acum...

Îşi ridică paharul.

— Pentru Noul Accelerator! spusei eu.

— Pentru Noul Accelerator! răspunse el. Am ciocnit, am băut, şi am închis imediat ochii.

Cunoaşteţi inconştienta totală în care te scufunzi cînd ţi se dă kellen. În starea aceasta am fost o bucată de vreme. Apoi l-am auzit pe Gibberne spunîdu-mi să mă trezesc. M-am mişcat şi am deschis ochii. Stătea în picioare, ca mai înainte, cu paharul încă în mînă. Paharul era gol, altă schimbare n-am remarcat.

— Ei cum e? am spus eu.

— Nimic neobişnuit?

— Nimic. Poate o vagă senzaţie de veselie. Nimic mai mult.

— Sunete?

— E linişte, i-am răspuns. Dumnezeule! da! E linişte. În afară de un tel de bătaie uşoară, un răpăit, ca ploaia cînd cade pe acoperiş. Ce să fie asta?

— Sunete descompuse în elementele lor, îmi explică el. Dar nu sînt sigur. Privi la fereastră. Ai văzut vreodată pînă acum la vreo fereastră o perdea înţepenită aşa?

I-am urmat privirea. Într-adevăr, capătul perdelei era cu coiful ridicat, ca şi cînd ar li îngheţat în timp ce flutura în adierea vîntului.

— Nu, n-am mai văzut. Ce ciudat!

— Şi iată – spuse el descleştîndu-şi mîna de pe pahar.

Fireşte, am tresărit, aşteptîndu-mă ca paharul să cadă şi să se spargă. Dar, departe de a se sfărma, părea că nici nu se mişcă; plutea în aer – nemişcat.

— La această latitudine, spuse Gibberne, un obiect cade la început cu aproximativ 16 picioare pe secundă. Aşadar, paharul acesta cade acum cu 16 picioare pe secundă. Numai că, ştii, pînă acum nu a căzut încă nici cu o sutime de secundă măcar. Ţi-o spun, ca să-ţi dai seama întrucîtva de viteza imprimată de Acceleratorul meu.

Flutură mîna de jur împrejurul, deasupra şi dedesubtul paharului care cobora încet. În cele din urmă îl luă de fund, îl trase în jos şi îl puse cu grijă pe masă.

— Ei? mă întrebă el şi rîse.

— Nu e rău, îi spusei şi începui să mă ridic cu mare prudenţă de pe scaun. Mă simţeam foarte bine dispus, foarte uşor, nestingherit, şi aveam încredere deplină în mintea mea. Totul în mine acţiona rapid. De exemplu, inima îmi batea de o mie de ori pe secundă, dar aceasta nu mă jena de

loc. Am privit pe fereastră. Un biciclist nemişcat, cu capul aplecat şi cu un nor de praf încremenit în urma roţii din spate, alerga cu toată viteza pentru a întrece un tramcar în galop care nu se mişca. În fata acestui spectacol de necrezut am rămas cu gura căscată de uimire.

— Gibberne – am strigat – cît de mult va dura efectul acestei băuturi afurisite?

— Dumnezeu ştie! răspunse el. Ultima dată cînd l-am luat m-am culcat şi s-a consumat în timpul somnului. Îţi spun că am fost speriat. Trebuie să fi durat cîteva minute. Dar păreau ore. După puţin timp, cred însă că efectul slăbeşte destul de brusc.

Observai cu mîndrie că nu mă speriasem – probabil fiindcă eram doi în aceeaşi situaţie.

— De ce nu ne-am plimba puţin pe afară? întrebai.

— Ai dreptate.

— Or să ne vadă.

— Ce tot spui! Nicidecum! Ne vom mişca de o mie de ori mai repede decît cea mai rapidă scamatorie care a fost făcută vreodată. Haide! Pe unde plecăm? Pe fereastră, sau pe uşă?

Am ieşit pe fereastră.

Cu siguranţă că dintre toate experienţele ciudate prin care am trecut sau pe care mi le-am imaginat, sau despre care am citit că alţii le-au făcut sau imaginat, plimbarea aceea scurtă împreună cu Gibberne prin Folkestone, sub influenţa Noului Accelerator, a fost cea mai stranie şi mai bizară dintre toate. Am ieşit pe poarta casei în şosea şi de acolo am examinat minuţios circulaţia care parcă înmărmurise. Partea de sus a roţilor şi cîteva dintre picioarele cailor tramcarului, sfîrcul biciului şi falca vizitiului – care tocmai începuse să caşte – erau în mod perceptibil în mişcare, dar tot restul vehiculului acela aglomerat părea liniştit. Şi cu desăvîrşire tăcut.

Doar din gîtlejul unui om răsuna un răpăit slab. Şi printre componentele acestui bloc îngheţat erau: un vizitiu, un taxator şi unsprezece oameni! La început, cînd trecurăm pe lîngă el, ni se păru extraordinar, dar sfîrşi prin a fi neplăcut. Văzurăm oameni ca noi, şi totuşi nu în întregime ca noi, înlemniţi în atitudini neglijente, surprinşi în mijlocul gesturilor. O fată şi un bărbat îşi zîmbeau unul altuia, un zîmbet senzual care ameninţa să dureze în veci; o femeie cu o pelerină fîlfîitoare îşi odihnea braţul pe balustradă şi rămăsese parcă pentru vecie cu privirea aţintită spre casa lui Gibberne; un bărbat care parcă era de ceară îşi mîngîia mustaţa, altul îşi întindea mîna cu degetele ţepene spre pălăria ameninţată să fie luată de vînt. Ne-am uitat lung, am rîs, ne-am strîmbat la ei, apoi au început să ne dezguste. Ne-am abătut şi am cotit prin faţa ciclistului spre livezi.

— Dumnezeule! strigă deodată Gibberne. Priveşte!

Urmărindu-i degetul, văzui o albină plutind prin aer, cu aripile bătînd rar şi înaintînd cu viteza unui melc, a unui melc nemaipomenit de leneş.

Şi astfel am ajuns în parc. Aici lucrurile păreau mai extravagante decît toate cele de pînă atunci. Pe estradă cînta orchestra, deşi, pentru noi, sunetele pe care le scotea se reduceau la un huruit răguşit, grav, un fel de ultim suspin prelung, care se transforma uneori într-un sunet ca dangătul rar şi înăbuşit al unui clopot monstruos. Prin parc se vedeau oamenii înţepeniţi, alţii ca nişte manechine ciudate, tăcute, afectate, aplecaţi, gata să cadă, înlemniţi în mijlocul unui pas în timp ce se plimbau. Am trecut pe lîngă un căţel puddel care plutea în aer executînd o săritură şi i-am urmărit mişcarea înceată a picioarelor în timp ce cobora spre pămînt.

— Dumnezeule, uită-te aici! strigă Gibberne, şi ne-

am oprit un moment în faţa unui fel de dandy, îmbrăcat într-un costum din flanelă albă cu dungi, pantofi albi şi cu o panama pe cap, care tocmai se întorsese să facă cu ochiul către două doamne îmbrăcate în culori vii, pe lîngă care trecuse. Un semn cu ochiul nu este ceva atrăgător, dacă-l studiezi pe îndelete, cu toată atenţia, aşa cum făceam noi. Îşi pierde orice vioiciune. Apoi ochiul în chestiune nu se închide complet, iar sub pleoapa care coboară apare marginea de jos a irisului şi o linie albă.

— De aici înainte – spusei – dacă cumva cerul nu-mi va lua memoria, nu voi mai face niciodată cu ochiul.

— Nici nu vei zîmbi, adăugă Gibberne, cu ochii la dinţii doamnei, care-i răspundea fantelui.

— Nu ştiu de ce, dar e o căldură infernală. Să mergem mai încet, am propus eu.

— Ei, hai vino! spuse Gibberne.

Ne-am strecurat printre fotoliile cu roţi de pe alee. Mulţi dintre cei din fotolii păreau aproape normali în ţinuta lor pasivă, dar feţele schimonosite, stacojii ale celor din orchestră nu erau deloc o privelişte odihnitoare. Un domn cu faţa purpurie înţepenise în mijlocul unei lupte violente cu vîntul, în timp ce îşi împătura ziarul; erau multe semne că batea un vînt serios, dar noi nu îl simţeam. Am ieşit din mulţime, ne-am îndepărtat puţin, ne-am întors şi am privit-o. Îţi făcea impresia unei reproduceri fidele în ceară. Era nemaipomenit de interesant. Poate să pară absurd, dar privindu-i pe oamenii aceia, mă cuprinse un sentiment de superioritate triumfătoare. Gîndiţi-vă cît era de minunat! Tot ceea ce spusesem, gîndisem şi făcusem de cînd preparatul începuse să acţioneze în vinele mele, se petrecuse pentru aceşti oameni, pentru întreaga omenire, într-o clipită.

— Noul Accelerator..., începui eu, dar Gibberne mă întrerupse.

— Uite pe afurisita aceea de bătrînă! spuse el,

— Care bătrînă?

— Locuieşte alături de mine, spuse Gibberne. Are un căţeluş care chelălăie tot timpul. Tentaţia este prea mare!

Uneori Gibberne era copilăros şi impulsiv. Înainte de a-l putea opri, se repezi, înşfăca nefericitul animal, şi alergă impetuos cu el îndreptîndu-se spre stîncile din apropiere! Era ceva cu totul extraordinar. Căţeluşul, ştiţi, nu lătra, nu se zvîrcolea şi nu dădea nici cel mai mic semn de viaţă. Zăcea ţeapăn. Într-o poziţie de repaos somnolent. Era ca şi cînd Gibberne, care îl ţinea de gît, ar fi alergat cu un cîine de lemn.

— Gibberne – am strigat – lasă-l jos! Dacă continui să alergi aşa, îţi vei aprinde hainele. Pantalonii tăi de pînză au şi început să se pîrlească!

Se lovi cu palma peste coapsă şi se opri şovăind.

— Gibberne – i-am strigat, ajungîndu-l din urmă – lasă-l jos! Ne-am încălzit prea mult!

Asta din cauza vitezei cu care alergăm! Două sau trei mile pe secundă. Frecarea aerului!

— Ce? făcu el, aruncînd o privire cîinelui.

— Frecarea aerului, i-am strigat. Frecarea aerului. Alergăm prea repede. Ca meteoriţii, Gibberne! Gibberne. Simt peste tot nişte înţepături şi un fel de transpiraţie. Uite că oamenii au început să se mişte puţin. Cred că efectul încetează. Pune jos cîinele.

— Ce? făcu el.

— Încetează, am repetat. Sîntem prea înfierbîntaţi, şi efectul încetează. Sînt ud leoarcă.

Se uită la mine, apoi la orchestră. Răpăitul ei răguşit era cu siguranţă mai rapid. Apoi, cu o rotire grozavă a braţului, aruncă cu putere cîinele, care zbură rostogolindu-se prin aer, neînsufleţit încă, şi

ajunse în cele din urmă deasupra umbrelelor de soare îngrămădite la un loc, ale unui grup de oameni care stăteau la taifas. Gibberne mă strînse de cot.

— La naiba! strigă el. Cred că ai dreptate! Un fel de înţepături fierbinţi şi... da. Omul acela îşi mişcă batista! E clar. Trebuie să coborîm de aici repede.

Dar n-am putut să coborîm destul de repede. Din fericire, poate! Pentru că am fi alergat şi dacă am fi alergat, cred că am fi izbucnit în flăcări. Mai mult ca sigur că am fi izbucnit în flăcări! Ştiţi, nici unul dintre noi nu se gîndise la asta... Dar, chiar înainte de a fi început să alergăm, acţiunea drogului încetase. Într-o fracţiune de secundă, efectul „Noului Accelerator” trecuse. Parcă din faţa ochilor noştri fusese trasă o perdea. Am auzit vocea lui Gibberne foarte alarmată.

— Stai jos, strigă el şi se trînti la pămînt.

M-am aşezat pe iarba, la marginea parcului, pîrlind locul sub mine. Şi acum se mai vede o pată de iarbă arsă în locul unde am stat. În acel moment toate lucrurile nemişcate părură că se trezesc, sunetele neclare ale orchestrei izbucniră într-o explozie melodioasă, cei ce se plimbau îşi puseră picioarele pe pămînt şi păşiră în diferite direcţii, jurnalele şi steagurile începură sa fîlfîie, zîmbetele se transformară în cuvinte, cel care făcea cu ochiul termină de clipit şi îşi văzu de drum, mulţumit de sine, iar toată lumea de pe scaune se mişca şi vorbea.

Toată lumea se însufleţise din nou, se mişca tot atît de repede ca şi noi, sau mai degrabă noi încetasem să ne mişcăm mai repede decît restul lumii. Era ca şi cum am fi fost într-un tren rapid care îşi încetineşte viteza cînd intră în staţie. O secundă sau două, mi se păru că toate lucrurile se rotesc în jurul meu. Am avut o senzaţie de greaţă, foarte trecătoare, şi asta a fost totul, iar căţeluşul, care

păruse o clipă că pluteşte în aer, după ce forţa braţului lui Gibberne se consumă, căzu cu viteză crescîndă, străpungînd umbrela de soare a unei doamne!

Aceasta ne-a salvat. În afară de un bătrîn corpolent, dintr-un fotoliu cu roţi, care, fără îndoială a tresărit cînd ne-a văzut şi ne-a privit apoi de cîteva ori cu ochi bănuitori, şi, dacă nu mă înşel, i-a spus ceva despre noi şi îngrijitoarei sale, nu cred să fi remarcat nimeni apariţia noastră bruscă. Fiindcă, trebuie să fi apărut brusc. Aproape imediat hainele au încetat să ne fumege, deşi iarba de sub mine era atît de fierbinte, încît mă jena. Atenţia fiecăruia – inclusiv aceea a orchestrei Asociaţiei pentru Distracţii, care, cu această ocazie, pentru întîia oară în istoria ei a cîntat fals – era reţinută de un fapt uimitor şi de un schelălăit şi mai uimitor. Un căţeluş de rasă respectabil, supraalimentat, care dormea liniştit la răsărit de estrada orchestrei, a căzut brusc prin umbrela unei doamne, la apus de aceeaşi estradă – puţin pîrlit din cauza vitezei extreme cu care se mişcase prin aer. Şi asta în zilele noastre, cînd atîţia sînt prostiţi de spiritism, de superstiţii...! Toţi s-au ridicat deodată în picioare, s-au călcat unii pe alţii, au răsturnat scaunele, iar un poliţai alerga din răsputeri. Nu ştiu cum s-au sfîrşit toate acestea. Eram prea preocupaţi să nu fim implicaţi în această chestiune şi să pierim cît mai repede din faţa ochilor bătrînului domn din fotoliul cu roate. Nu ne puteam permite să facem cercetări amănunţite. Îndată ce ne-am răcorit şi ne-am revenit suficient din ameţeală, greaţă şi zăpăceală, ne-am ridicat în picioare şi, ocolind mulţimea, ne-am îndreptat paşii înapoi, de-a lungul şoselei, spre casa lui Gibberne. Cu toată larma aceea, l-am auzit foarte clar pe domnul care şedea lîngă doamna cu umbreluţa de soare ruptă,

ameninţînd şi întrebuinţînd un limbaj cu totul nejustificat faţă de unul dintre acei îngrijitori de scaune care au scris pe şapcă „Inspector”; „Dacă nu dumneata, atunci cine a aruncat cîinele?!“ spunea el.

Capacitatea de a percepe mişcările şi zgomotele ne-a revenit prea brusc, pentru a putea face observaţii amănunţite, cum intenţionam. Ne preocupa de altminteri foarte mult şi starea noastră (hainele erau încă groaznic de fierbinţi, iar pantalonii albi ai lui Gibberne, pîrliţi pe coapse, căpătaseră o culoare cafenie-deschisă). Într-adevăr, nu am făcut nici o observaţie de valoare ştiinţifică în timpul acelei întoarceri. Albina, desigur, dispăruse. M-am uitat după biciclist, dar cînd ajunserăm în Upper Sandgate Road, ieşise din raza vederii noastre, sau nu-l puteam zări din pauza circulaţiei: tramcarul, cu pasagerii săi, însufleţiţi acum cu toţii şi în mişcare, uruia prin dreptul bisericii din apropiere, gonind cu viteză.

Am observat totuşi că pragul ferestrei prin care am sărit cînd am ieşit din casă era uşor pîrlit şi că urmele picioarelor noastre pe pietrişul de pe cărare erau neobişnuit de adînci.

Aceasta a fost prima mea experienţă cu Noul Accelerator. Toate întîmplările s-au petrecut într-o secundă sau două. Trăisem o jumătate de oră în timp ce orchestra cîntase, poate, două măsuri. Nouă însă ni se părea că întreaga lume se oprise pentru ca noi s-o putem examina în voie. Luînd în consideraţie toate circumstanţele, şi în special ţinînd seama de pripeala cu care ne-am aventurat afară din casă, experienţa s-ar fi putut cu siguranţă termina mult mai neplăcut. Aceasta indică, fără îndoială, că Gibberne mai are încă mult de studiat înainte ca preparatul său să poată fi întrebuinţat cu uşurinţă; dar eficacitatea lui este demonstrată fără nici o îndoială.

De la aventura aceasta, Gibberne a făcut progrese continue în ceea ce priveşte controlarea acţiunii preparatului. Am luat de cîteva ori sub conducerea sa doze măsurate, fără cel mai mic efcct dăunător, deşi trebuie să mărturisesc că nu m-am mai aventurat afară din casă, în timp ce eram sub influenţa Acceleratorului. Pot menţiona, de exemplu, că această povestire a fost scrisă cu ajutorul său, într-o singură şedinţă, fără întrerupere — doar cît am ciugulit nişte ciocolată. Am început la 6,25, şi ceasul meu arată acum că a trecut aproape un minut după 6,30. Oricum, nu poţi abuza asigurîndu-ţi un lung interval neîntrerupt de munca în mijlocul unei zile pline de obligaţii. Gibberne lucrează acum la aspectele cantitative ale preparatului său, făcînd cercetări speciale asupra efectelor deosebite la diferite tipuri de constituţii. El speră ca apoi să descopere un încetinitor cu ajutorul căruia să-i corecteze puterea, în prezent cam prea mare. Încetinitorul, utilizat singur, va avea, fireşte, un efect contrariu. El va permite pacientului său să concentreze multe ore obişnuite doar în cîteva secunde şi astfel să se menţină într-o inactivitate apatică, un fel de lipsă de vioiciune glacială în mediul cel mai însufleţit sau iritant. Cele două preparate vor produce cu siguranţă o adevărată revoluţie în viaţa civilizată. Este începutul eliberării noastre de „Jugul Timpului” despre care vorbeşte Carlyle. În timp ce „Acceleratorul” ne va permite să ne concentrăm cu o putere grozavă în orice moment sau ocazie care necesită maximum de efort intelectual şi de vigoare, „încetinitorul” ne va asigura o linişte deplină în momente de amărăciune şi plictiseală oricît de mari. Poate că sînt puţin cam optimist în ceea ce priveşte „încetinitorul”, care, desigur, abia de-acum încolo urmează să fie descoperit, dar despre „Accelerator”

nu poate fi vorba de nici un fel de îndoială. Apariţia sa pe piaţă într-o formă comodă, controlabilă şi asimilabilă este o chestiune de cîteva luni. Se va putea obţine la toate farmaciile şi drogheriile în nişte sticluţe verzi, la un preţ ridicat, dar nicidecum exagerat, dacă se iau în consideraţie calităţile sale extraordinare. Se va numi „Acceleratorul Nervos Gibberne”, şi Gibberne speră că-l va putea furniza în trei concentraţii: de 200, 900 şi 2000, deosebite respectiv prin etichete galbene, roz şi albe.

Fără îndoială că întrebuinţarea sa face posibile tot felul de lucruri extraordinare; fireşte unii s-ar putea deda cu impunitate chiar la acţiuni criminale, furişîndu-se printre interstiţiile timpului. Ca orice preparat cu acţiune puternică poate da loc la abuzuri. Noi am discutat, totuşi, foarte amănunţit acest aspect al chestiunii şi am liotărît că e o chestiune de medicină legală, cu totul în afara sferei noastre de activitate. Vom produce şi vom vinde „Acceleratorul”, iar în ceea ce priveşte consecinţele, vom mai vedea.

Lei 4